कर प्रणाली सुधार वर्ष, २०६९

बार्षिक प्रतिवेदन

२०६८/६९

आन्तरिक राजस्व विभाग

नेपाल सरकार
अर्थ मन्त्रालय
आन्तरिक राजस्व विभाग
लाजिम्पाट, काठमाडौं

आन्तरिक राजस्व विभाग

भूमिका

आयकर, मूल्य अभिवृद्धि कर, अन्तःशुल्क, शिक्षा सेवा शुल्क तथा स्वास्थ्य सेवा कर जस्ता आन्तरिक राजस्व स्रोतहरुको व्यवस्थापन गर्ने कार्यको जिम्मेवारी आन्तरिक राजस्व विभागमा रहेको छ । कर नीतिले अपेक्षा गरेका लक्ष्यहरु हासिल गर्ने, कर प्रशासनलाई स्वच्छ, दक्ष, प्रभावकारी, मितव्ययी र स्वचालित सूचना प्रविधियुक्त वनाउदै अन्तराष्ट्रिय मूल्य मान्यता अनुरुप करदाता मैत्री र गुणस्तर युक्त सेवा प्रदान गरी आन्तरिक राजस्वको अधिकतम परिचालन गर्ने उद्देश्यका साथ विभागले आफ्नो कार्य सम्पादन गर्दै आएको छ। यसै सन्दर्भमा विभागको कार्यगत संरचनाको आधारमा आ.व. २०६८।६९ मा सम्पन्न भएका महत्वपूर्ण कार्यहरुः राजस्व संकलन, करदाता सेवा, कर परिक्षण र अनुसन्धान लगायत उक्त आ.व. मा भए गरेका अन्य मुख्य मुख्य क्रियाकलापहरुको विवेचना समेतलाई समावेश गरी यो वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरिएको छ ।

विभागले विद्युतीय प्रणालीको माध्यमबाट सेवा प्रदान गर्ने र करका सर्वप्रचलित सिद्धान्तलाई अग्रस्थानमा राख्दै करदाता मैत्री कर प्रणाली मार्फत वढी भन्दा वढी आन्तरिक राजस्वको परिचालन गर्ने लक्ष्य राखेको छ। आ.व. २०६८।०६९ मा राजस्व परिचालनका दृष्टिले सन्तोषजनक रहेको छ। यस वर्ष विभागले गत वर्षको तुलनामा २२.३ प्रतिशत वढी राजस्व संकलन गरी तोकिएको लक्ष्य भन्दा १०३ प्रतिशत वढी राजस्व संकलन गर्न सफल भयो । विभागले आ.व. २०६८।६९ मा घर वहाल करको सरलीकरण, करदाता शिक्षामा विशेष जोड, बजार अनुगमन तथा सूचना प्रणालीमा भएको प्रभावकारीता, नक्कली मू.अ.कर विजकको छानविन, अनुसन्धानात्क कर परीक्षण जस्ता कार्यहरु संचालन गरी कर प्रणाली व्यवस्थापन गर्न नविन सोचको शुरुवात भएको छ । आगामी दिनमा विभागलाई योजनावद्ध रुपले संस्थागत एवं कार्यगत क्षेत्रमा थप क्षमता विकास गर्दै आफ्नो कार्य सम्पादन सहज एवं सफल बनाउन कर प्रणालीको **पाँच बर्षीय रणनीतिक योजना** तथा तीन बर्षीय **कर प्रणाली सुधार योजना** तर्जुमा गरी चालु आर्थिक वर्षमा स्वीकृत गराई कार्यान्वयनमा ल्याई सकिएको छ। जसबाट आगामी दिनमा आन्तरिक राजस्व विभागको संस्थागत संरचनालाई मजवुत र करदाता मैत्री बनाउदै आन्तरिक राजस्वको दायरा विस्तार गरी वढि भन्दा वढि आन्तरिक राजस्व संकलन गर्ने दिगो पृष्ठ आधार खडा हुनेछ।

कर प्रणाली संचालनको सिलसिलामा नेपाल सरकार अर्थ मन्त्रालयको निर्देशन र विभिन्न निकाय तथा विदेशी दातृ निकायहरुको समेत सहयोग परिचालन भएकोले यसका लागि आभार व्यक्त गर्न चाहन्छु । अन्त्यमा, वार्षिक प्रतिवेदनलाई यस रुपमा प्रस्तुत गर्न सहयोग गर्नु हुने विभागका उप-महानिर्देशकहरु श्री विष्णुप्रसाद नेपाल, श्री राममणि दुवाडी, श्री रामशरण पुडासैनी, निर्देशकहरु श्री शरदचन्द्र पौडेल, श्री लक्ष्मी पराजुली र श्री ध्यानकुमार थापा तथा शा.अ. श्री राजकुमार पोखरेल, श्री मनोज रेग्मीलाई विशेष धन्यवाद दिंदै यो प्रतिवेदन तयारीका काममा प्रत्यक्ष परोक्ष रुपमा सहयोग पुऱ्याउने सवै प्रति आभार व्यक्त गर्दछु। प्रतिवेदनमा देखिएका कमी कमजोरी सुधार गर्दै आगामी दिनमा यसलाई अझ वढी गुणस्तर युक्त वनाउन सवै सरोकारवालाहरूवाट पृष्ठपोषणको अपेक्षा राखेको छु।

टंकमणि शर्मा
महानिर्देशक

आन्तरिक राजस्व विभाग

आन्तरिक राजस्व विभाग

विषय सुचि

पेज नं.

तालिकाहरूको सूचि क
चित्रहरूको सूचि ख
संकेत सूचि ग
कार्यकारी सारांश घ

भाग १

सामान्य जानकारी

१ सामान्य जानकारी १
१.१ परिचय ११
१.२ विभागको सोंच, गन्तव्य, लक्ष्य, रणनीति, मूल्य मान्यता, कार्यप्रणालीका बचनबद्धता र प्रतिबद्धताहरू १३
१.३ आन्तरिक राजस्व विभागको संगठनात्मक संरचना र जनशक्ति व्यवस्थापन १६
१.४ विगतको कर प्रशासन सुधारको समीक्षा र आगामी सुधारको सोंच २०

भाग २

आर्थिक वर्ष २०६८/६९ को समष्टिगत उपलब्धि

२ **आर्थिक वर्ष २०६८।६९ को समष्टिगत उपलब्धि** **३१**
२.१ कूल गार्हस्थ उत्पादनसंग राजस्व परिचालनको अनुपात ३२
२.२ कूल गार्हस्थ उत्पादनसंग मूल्य अभिबृद्धि कर, आयकर र अन्त:शुल्क कर राजस्व परिचालनको अनुपात ३२
२.३ राजस्वको संरचनागत अवस्था ३३
२.४ साधन विनियोजनमा राजस्वको योगदान ३५
२.५ आर्थिक बर्ष २०६८।६९ मा भएको महत्वपूर्ण कार्यक्रमहरू ३६
२.६ शाखागत बिश्लेषण ४६
२.६.१ करदाता सेवा शाखा ४६
२.६.२ अनुसन्धान तथा विकास शाखा ४९
२.६.३ सूचना प्रविधि शाखा ५५

आन्तरिक राजस्व विभाग

२.६.४ जनशक्ति विकास शाखा ५६

२.६.५ अनुगमन तथा मूल्यांङ्कन शाखा ५७

२.६.६ वेरूजु शाखा ६०

२.६.७ प्रशासकीय पुनरावलोकन शाखा ६०

२.६.८ कानुन शाखा ६०

२.६.९ अन्तराष्ट्रिय कर शाखा ६४

२.६.१० आर्थिक प्रशासन शाखा ६७

भाग - ३

आन्तरिक राजस्व संकलनको समष्टिगत विश्लेषण

३. आन्तरिक राजस्व संकलनको समष्टिगत विश्लेषण ७१

३.१ विगत ५ वर्षको राजस्व संकलनको अवस्था ७२

३.२ मूल्य अभिबृद्धि कर संकलन (आन्तरिक तर्फ) ७७

३.३ अन्त:शुल्कको संरचनात्मक अवस्था ७८

३.४ राजस्व संकलनको कार्यालयगत विश्लेषण ७९

३.५ बक्यौता संकलनका अभियानात्मक उपलव्धिहरू ८१

३.६ प्रतिस्पर्धात्मक व्यवस्थापनको प्रयोग र स्तर निर्धारण ८३

भाग-४

विश्व कर प्रणालीमा नेपाल

४. विश्व कर प्रणालीमा नेपाल ८७

आन्तरिक राजस्व विभाग

तालिका सूची

पेज नं.

तालिका १ मूल्य अभिबृद्धि कर विबरणको संरचनात्मक अवस्था ४७
तालिका २ कर परीक्षण तथा अनुसन्धानको विवरण ५०
तालिका ३ कार्यालयगत स्तर निर्धारण ५८
तालिका ४ कार्य सम्पादन प्रोत्साहन भत्ताको विवरण ५९
तालिका ५ उत्कृष्ट भएका कार्यालयहरू ५९
तालिका ६ वेरूजुको प्रगति ६०
तालिका ७ राजस्व न्यायाधीकरण, विराटनगरमा दर्ता र बाकी रहेका मुद्दाहरू ६१
तालिका ८ राजस्व न्यायाधीकरण, काठमाण्डौंमा दर्ता र बांकी रहेका मुद्दाहरू ६२
तालिका ९ राजस्व न्यायाधीकरण, पोखरामा दर्ता र बांकी रहेका मुद्दाहरू ६२
तालिका १० राजस्व न्यायाधीकरण, नेपालगञ्जमा दर्ता र बांकी रहेका मुद्दाहरू ६३
तालिका ११ नेपालले दोहोरो कर मुक्ति सम्झौता गरेका देशहरू ६६
तालिका १२ राजस्व संकलन खर्च ६८
तालिका १३ आन्तरिक राजस्व संकलनको संरचनात्मक स्थिति ७१
तालिका १४ राजस्व संकलन ७२
तालिका १५ मूल्य अभिबृद्धि कर आन्तरिक र पैठारी संकलन अनुपात ७३
तालिका १६ आयकर संकलनको संरचनात्मक अवस्था ७५
तालिका १७ मूल्य अभिवृद्धि कर संकलन (आन्तरिकतर्फको मात्र) ७७
तालिका १८ अन्त:शुल्क संकलन ७८
तालिका १९ राजस्व संकलनको कार्यालयगत अवस्था ८०
तालिका २० तीन आर्थिक वर्षको राजस्व संकलनको कार्यालयगत अवस्था ८१
तालिका २१ बक्यौता संकलनका अभियानात्मक उपलव्धिहरू ९४
तालिका २२ कार्यालयगत स्तर निर्धारण ८४
तालिका २३ विश्वकर प्रणालिमा नेपालको स्थान ८७
तालिका २४ कर भुक्तानीको Position मा नेपालको अवस्था ८८
तालिका २५: कर भुक्तानीमा दक्षिण एसियाली देशहरूको अवस्था ८९

आन्तरिक राजस्व विभाग

चित्रहरुको सूची

पेज नं.

चित्र १ कूल गार्हस्थ उत्पादनसंग राजस्व परिचालनको अनुपात ३२

चित्र २ कूल गार्हस्थ उत्पादनसंग मूल्य अभिबृद्धि कर आयकर र अन्त:शुल्क कर राजस्व परिचालनको अनुपात ३३

चित्र ३ राजस्वको संरचनागत अवस्था ३४

चित्र ४ राजस्वको संरचनागत योगदान ३५

चित्र ५ साधन विनियोजनमा राजस्वको योगदान ३५

चित्र ६ करको दायराको अवस्था ४६

चित्र ७ आयकर विबरणको संरचनात्मक अवस्था ४७

चित्र ८ कर विबरण नबुझाउनेको अवस्था ४८

चित्र ९ करदाता शिक्षाको अवस्था ४८

चित्र १० राजस्व संकलन खर्च ६८

चित्र ११ आन्तरिक राजस्व संकलनको संरचनात्मक स्थिति ७२

चित्र १२ विगत ५ वर्षको राजस्व संकलनको अवस्था ७३

चित्र १३ मूल्य अभिबृद्धि कर आन्तरिक र पैठारी संकलन अनुपात ७४

चित्र १४ आयकर संकलनको संरचनात्मक अवस्था ७६

चित्र १५ मूल्य अभिवृद्धि कर संकलन (आन्तरिकतर्फको मात्र) ७७

चित्र १६ अन्त:शुल्क संकलन ७९

चित्र १७ राजस्व संकलनको कार्यालयगत अवस्था ८०

आन्तरिक राजस्व विभाग

अनुसूचीहरू

		पेज नं.
अनुसूची १	आयकरमा दर्ता	९३
अनुसूची २	मू.अ.करमा दर्ता	९५
अनुसूची ३	मु.अ.कर बिबरण तालिका	९७
अनुसूची ४	करदाता र आय विवरण लागत	९८
अनुसूची ५	श्रावण महिनासम्मको संकलनको तुलानात्मक प्रगति	९९
अनुसूची ६	भाद्र महिनासम्मको संकलनको तुलानात्मक प्रगति	१००
अनुसूची ७	असोज महिनासम्मको संकलनको तुलानात्मक प्रगति	१०१
अनुसूची ८	कार्तिक महिनासम्मको संकलनको तुलानात्मक प्रगति	१०२
अनुसूची ९	मार्ग महिनासम्मको संकलनको तुलानात्मक प्रगति	१०३
अनुसूची १०	पौष महिनासम्मको संकलनको तुलानात्मक प्रगति	१०४
अनुसूची ११	माघ महिनासम्मको संकलनको तुलानात्मक प्रगति	१०५
अनुसूची १२	फाल्गुन महिनासम्मको संकलनको तुलानात्मक प्रगति	१०६
अनुसूची १३	चैत्र महिनासम्मको संकलनको तुलानात्मक प्रगति	१०७
अनुसूची १४	वैशाख महिनासम्मको संकलनको तुलानात्मक प्रगति	१०८
अनुसूची १५	जेष्ठ महिनासम्मको संकलनको तुलानात्मक प्रगति	१०९
अनुसूची १६	आषाढ महिनासम्मको संकलनको तुलानात्मक प्रगति	११०
अनुसूची १७	करदाता र आय विवरणको लगत	१११
अनुसूची १८	आन्तरिक राजस्व विभाग अन्तर्गत कार्यालयहरूको पुनरावलोकन, पुनरावेदनमा गएको बक्यौता शारांस विवरण	११२
अनुसूची २०	ग्रुपवाइज कलेक्सन रिपोर्ट	११३
अनुसूची २१	म.ले.प.फा.नं.९	११४
अनुसूची १९	आ.रा.वि.को २०६८।६९ को आर्थिक विवरण	१२३

आन्तरिक राजस्व विभाग

संकेत सूची

आ.व.	आर्थिक वर्ष
आ.रा.वि.	आन्तरिक राजस्व विभाग
आ.रा.का.	आन्तरिक राजस्व कार्यालय
उ.म.न.पा.	उपमहानगरपालिका
क.से.का.	करदाता सेवा कार्यालय
का.म.पा.	काठमाण्डौं महानगरपालिका
गा.वि.स.	गाऊँ विकास समिति
चा.ए.	चार्टर्ड एकाउण्टेण्ट
ठू.क.का.	ठूला करदाता कार्यालय
प्रा.लि.	प्राइभेट लिमिटेड
म.ले.नि.का.	महालेखा नियन्त्रक कार्यालय
मू.अ.कर	मूल्य अभिवृद्धि कर
रा.प.प्र.	राजपत्रांकित प्रथम श्रेणी
रा.प.द्वि.	राजपत्रांकित द्वितीय श्रेणी
रा.प.अ.	राजपत्रांकित तृतीय श्रेणी
रु.	रुपैयाँ
शा.अ.	शाखा अधिकृत
AA	Amended Assessment
ABBS	Any Branch Banking System
ASYCUDA	Automated System for Customs Data and Management
DTAA	Double Taxation Avoidence Agreement
EASy	Excise Automation System
ECR	Electronic Cash Register
EIMS	e-Internal Monitoring System
e-PAN	electronic- Permanent Account Number
e-TDS	electronic- Tax Deducted at Source
FY	Fiscal Year
GDP	Gross Domestic Product
IT	Income Tax
MA	Management Assessment
NF	Non - Filer
OECD	Orgnization for Economic Cooperation and Development
PAN	Permant Account Number
PDCR	Posted Data Change Request
RAS	Revenue Accounting System
RD	Return Detail
SMS	Short Massage Service
TPS	Taxpayer Service
VAT	Value Added Tax

आन्तरिक राजस्व विभाग

कार्यकारी सारांश

एकीकृत कर प्रणाली अवलम्वन गर्ने नीति अनुरूप साविकको कर विभाग र मूल्य अभिबृद्धि कर विभागलाई एकीकृत गरी २०५८ साल बैशाख १ गते आन्तरिक राजस्व विभागको गठन भएको हो । प्रत्यक्ष कर आयकर तथा अप्रत्यक्ष कर मूल्य अभिवृद्धि कर, अन्तःशुल्क, स्वास्थ्य सेवा कर, शिक्षा सेवा शुल्क जस्ता करको नीति निर्माणमा अनुपोषण, ती कर नीतिको कार्यान्वयन र प्रशासन तथा अनुगमन गर्दछ । आयकर प्रशासन गर्ने कानुन विश्वव्यापीरूपमा तुलनायोग्य बनाउदै कराधारलाई फराकिलो र दिगो बनाउने गरी निर्माण गर्ने उदेश्य अनुरूप विश्वव्यापी प्रचलन अनुरूप २०५८ सालमा आयकर ऐन २०५८ जारी भई कार्यान्वयनमा छ । त्यसरी नै ठेकेदारी प्रथाबाट विकास हुदै आएको अन्तःशुल्कलाई आधुनिक र व्यावहारिक बनाउने अभियानमा २०५८ मा अन्तःशुल्क ऐन, २०५८ जारी भई कार्यान्वयनमा छ । पछिल्ला दिनहरूमा आवश्यक समसामयिक विषयहरूलाई थप गर्दै यसलाई पूर्णता दिन खोजिएको छ । वस्तु तथा सेवामा लाग्ने बिक्री कर, होटल कर, ठेक्का कर र मनोरञ्जन करहरूलाई प्रतिस्थापित गर्दै एकल आधुनिक करको रूपमा वस्तु तथा सेवामा आधारित अत्याधुनिक, लचिलो र पारदर्शी करको रूपमा मूल्य अभिवृद्धि कर आएको छ । मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन २०५२ सालमा तर्जुमा भई २०५४ साल मंसिर १ गते देखि लागू गरियो । यो कर लागू भएको पनि चौध वर्ष पुगि सकेको छ । यस अवधिमा आन्तरिक राजस्वको दायरा विस्तार भै कर संकलन उल्लेखनीय रूपमा वृद्धि भएको, कर प्रशासनको प्रभावकारिता र यसको उत्तरदायित्व एवं पारदर्शिता वढेको, करदाताको कर सहभागिता लागत र समयमा क्रमशः सुधार हुँदै आएको देखिन्छ । कर कानुनका नीतिगत मार्गदर्शनहरू समय सापेक्ष रूपमा उचित दिशातर्फ उन्मुख हुँदै मूल्य अभिवृद्धि कर आन्तरिक राजस्वको प्रमुख श्रोत वन्न पुगको छ । यसै गरी निश्चित रोयल्टी, लाभांश जस्ता गैरकर राजस्वको अनुगमनको कार्य समेत यस विभाग मार्फत् हुँदै आएको छ । विभागले देशका विभिन्न २२ स्थानमा रहेका आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरू र ठूला करदाता कार्यालय १ समेत गरी जम्मा २३ वटा कार्यालयहरू मार्फत् आफ्नो कर प्रशासनको व्यवस्थापन एवं सञ्चालन गर्दै आएको छ । उपरोक्त कार्यालयका अतिरिक्त काठमाण्डौं जिल्लाभित्र १३ र काठमाण्डौ बाहिर १३ गरी २६ थप करदाता सेवा कार्यालयहरू स्थापना गरी सञ्चालनमा आईसकेका छन् । सँगठनात्मक संरचना अनुसार यस विभाग अन्तर्गत जम्मा ८८१ जना स्थायी जनशक्ति हुनेछन् भने ४५६ जना करार अन्तर्गत कार्यरत हुनेछन् ।

कर तिर्नु नागरिकको कर्तव्य हो, त्यसैले **कर तिरी सभ्य नागरिकको परिचय दिऊँ** भन्ने मान्यता स्थापित गर्दै **करको चर्चा घर घरमा गरौं, कर तिरौं, राष्ट्र निर्माणमा सहभागी बनौं** भन्ने मूल नाराका साथ नेपालको कर प्रणालीलाई थप आधुनिकीकरण गरिएको छ । करदाताको कर सहभागिता लागत र समय घटाउन, विद्युतीय कर सुशासन कायम गर्न, सरल कार्य प्रक्रियाको निर्माण, जोखिममा आधारित कर परिक्षण, २१ औं शताव्दीलाई सुहाउँदो जनशक्ति विकास, नतिजामा आधारित प्रोत्साहन प्रणाली र कार्य विशिष्टीकरणको लागि संस्थागत सुधार गर्न साथै विश्व अर्थतन्त्र र राष्ट्रिय अर्थतन्त्रलाई मुलुकको हित अनुकूल बनाउदै राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रमा नेपालको कराधार वृद्धि र संरक्षण गर्ने गरी **कर प्रणाली सुधार वर्ष २०६९** लागू गरिने

भएको छ । कर प्रणाली सुधार गर्न अनुसन्धानमा आधारित कर नीति तर्जुमा, करदाताको आवश्यकतामा आधारित चेतनामूलक करदाता शिक्षा, सूचना प्रविधीमा आधारित करदाता सेवा, वैज्ञानिक प्रक्षेपणमा आधारित कर राजस्वको लक्ष्य निर्धारण, अन्तराष्ट्रिय मापदण्डमा आधारित नीतिगत सुधार आदि कर प्रशासनका प्रमुख कार्यहरू रहेका छन् ।

व्यापारी, व्यवसायी मात्र करदाता होइनन्, करयोग्य आय आर्जन गर्ने आम नागरिक करदाता हुन् भन्ने धारणा बनाई **पेशा व्यवसाय गर्नु अगावै स्थायी लेखा नम्वर लिने** वातावरण बनाउन अझै पनि सोचे अनुरूप कर प्रशासनले सफलता प्राप्त गर्न नसकेको अवस्थामा कराधार फराकिलो र दिगो बनाउन कतिपय नीतिगत तथा व्यवस्थापकीय अवरोध रहेको, करदाताका आर्थिक गतिविधिका सूचनाहरूको संकलन र विश्लेषण गर्ने क्षमता अपेक्षित रूपमा विकास भै नसकेकाले करारोपणको लागि समस्या र चुनौती छन् । हालको कर प्रशासनको मूल चुनौतीहरू भनेको करको दायरामा ल्याउने, दायरामा आएका करदातालाई पारदर्शी कारोवार र करको अभिलेखिकरण गर्न लगाउने, कर कानुनको परिपालनामा अनुसन्धानमा आधारित कर नीति तर्जुमा, करदाताको आवश्यकतामा आधारित चेतनामूलक करदाता शिक्षा, सूचना प्रविधिमा आधारित करदाता सेवा, वैज्ञानिक प्रक्षेपणमा आधारित कर राजस्वको लक्ष्य निर्धारण, सूचना, प्रमाण र अन्वेषणमा आधारित कर छली अनुसन्धान, जोखिमका सूचकांकमा आधारित कर लेखापरीक्षण, कारोवारमा आधारित करदाताको वर्गीकरण, कार्यगत कार्यबोझमा आधारित सँगठनात्मक व्यवस्था, पेशागत दक्षतामा आधारित करदाता मैत्री कर प्रशासन, न्यायिक सिद्धान्तमा आधारित कर निर्धारण र पुनरावलोकन, स्वयं सहभागितामा आधारित करदाता जस्ता उपागम अवलम्वन गरी कर प्रशासन सञ्चालनमा ल्याउने नविन सोचका साथ कार्य गर्ने शैलीलाई अंगीकार गरेको छ ।

आ.व २०६८।६९ मा भएका मुख्य मुख्य प्रगतिलाई सक्षिप्तमा निम्नानुसार उल्लेख गरिएको छ :-

- **मूल्य अभिवृद्धि करमा** रु. ७२ अर्ब ७४ करोड लक्ष्य निर्धारण भएकोमा यसको प्रभावकारी कार्यान्वयनबाट ७२ अर्ब १८ करोड असुल भएको थियो । सो मध्ये पैठारीतर्फ रु. ४६ अर्ब ५३ करोड र स्थानीय तर्फ २५ अर्ब ६५ करोड असुल भएको छ । स्थानीय तर्फ लक्ष्यको तुलनामा १०३.९५ प्रतिशतले वृद्धि भएको छ ।
- **आयकर तर्फ** ५० अर्ब ८१ करोड लक्ष्य मध्ये रु. ५२ अर्ब ३३ करोड असुली हुन गई लक्ष्यको १०३ प्रतिशत प्रगति भएको छ ।
- **अन्तःशुल्क** तर्फ रु. ३० अर्ब २५ करोड लक्ष्य भएकोमा रु. ३० अर्ब ४१ करोड असुली भै लक्ष्यको १०१ प्रतिशतले प्रगति भएको छ । पैठारी अन्तःशुल्क तर्फ १० अर्ब ४९ करोड र स्थानीय तर्फ रु. १९ अर्ब ९१ करोड असुली भएको छ । स्थानीय तर्फ लक्ष्यको तुलनामा १०३.४८ प्रतिशत वृद्धि भएको छ । यसरी समग्रमा कूल राजस्व संकलन लक्ष्य २०४.८२ अर्बमा २०६.३६ अर्ब असुली भई लक्ष्यको तुलनामा १००.७५ प्रतिशत प्रगति भएको छ । कूल राजस्व गत वर्षको तुलनामा बृद्धिदर २२.१८ प्रतिशत रहन

गयो । आन्तरिक राजस्व विभाग तर्फ ९४.९८ अर्ब लक्ष्यको तुलनामा समग्र असुली ९८.१२ अर्ब भई १०३.३० प्रतिशत लक्ष्य हांसिल हुन गयो । बृद्धिदर गत वर्षको तुलनामा २२.३ प्रतिशत रहन गयो । यसै गरी आन्तरिक राजस्व विभाग अन्तर्गत गत वर्षको यसै अवधिको तुलनामा आय कर, मूल्य अभिवृद्धि कर र अन्तःशुल्कको संकलन वृद्धि क्रमश २५.४ प्रतिशत, १४.६ प्रतिशत र २५.३ प्रतिशत रहन गएको छ । राजस्व परिचालनको समग्र अवस्था र संरचनागत विश्लेषण तथा गत वर्ष कर नीतिको कार्यान्वयनका महत्वपूर्ण उपलब्धिहरूको विश्लेषण निम्नानुसार गरिएको छ ।

मूलतः करको दायरा फराकिलो बनाउने, कर सहभागिताको स्तरमा सुधार गर्ने, करदातालाई करका औपचारिकता पूरा गर्न सक्षम बनाउन करदाता शिक्षाको कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने, करदेयी क्षमताको पहिचान गरी कर प्रशासनको प्रभावकारिताको लागि सूचना संकलन गर्ने, आन्तरिक रूपमा प्राप्त भएका करदाताका सूचनाको भण्डारण गर्ने, यसको उपयोग गर्नका लागि आन्तरिक रूपमा सूचना प्रवाह गर्ने, करदातालाई विद्युतीय माध्यमबाट सेवा लिन सक्ने र कार्यालयले सेवा दिन सक्ने गरी नवीन प्रविधिको विकासमा जोड दिने कार्य गर्दछ । यसका साथै प्राप्त भएका करदाताका कर तथा आय विवरण सम्बन्धी तथ्याङ्कहरू प्रशोधन गरी सूचना प्रणालीमा भण्डारण गर्ने, प्रशोधित हुन नसकेका विवरण र राजस्व जोखिम रहेका करदाता एवं विवरणको पहिचान गरी कर परीक्षण तथा अनुसन्धानको लागि करदाताको सूचना वैक तयार गर्ने काममा पनि क्रियाशील भएको पाइन्छ । कर प्रणालीको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि करदाता र जनतासँग अन्तर्क्रिया गर्ने र करदाताका सूचनाको दिगो व्यवस्थापन गर्ने कार्य पनि विभागबाट गरिन्छ ।

- आ.व २०६८।६९ मा स्थायी लेखा नम्बर ७७ हजार २३६ लाई प्रदान गरिएको छ भने मूल्य अभिबृद्धि कर तर्फ १६ हजार १७१ करदाताहरू थप भएका छन् । यसै गरी उक्त आ.व.मा १ हजार १९२ करदाताहरूको अन्तःशुल्कको ईजाजत नबिकरण गरिएको छ भने अन्तशुल्क तर्फ दर्ता भएका करदाताहरूको संख्या ३ हजार ६०९ रहेको छ ।

- व्यक्तिगत स्थायी लेखा आ.व. ०६८।०६९ मा ४९ हजार ६७२ करदातालाई प्रदान गरिएको छ र उक्त आ.व. मा व्यक्तिगत स्थायी लेखा नम्बर लिने करदाताहरूको संख्या ३ लाख २४ हजार ६६६ पुग्न गएको छ । करदाता दर्ताको विगतदेखिको प्रवृत्तिगत अवस्था हेर्दा आ.व. २०५७।०५८ मा ५० हजार ५६१ करदाताले आयकर तर्फ स्थायी लेखा नम्बर लिएकोमा आ.व. २०६८।०६९ मा उक्त संख्या ५ लाख ४१ हजार १७८ पुग्न गएको छ । जस मध्ये मू.अ.कर मा दर्ता भएको करदाता संख्या १ लाख १३ हजार ९०५ रहेको छ । यसरी हेर्दा कूल करदाताको संख्या करिब ९ लाख रहेको देखिन्छ ।

- झुठ्टा तथा नक्कली मु.अ.कर विलको छानविन अन्तर्गत विभागबाट २०६७ मंसिरदेखि ३८ वटा केशको प्रारम्भिक अनुसन्धान थालनी गरेको थियो ।

- यो छानविनबाट कर छलि भएको पाइएकोले विभिन्न छनौट आधारमा थप स्वचालित रुपमा थप ४८० करदाताको छानविन गर्न सवै आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरुमा २०६७ चैत्र १ गते पठाइएको थियो । यो समेत गरी ५१८ करदाताको छानविन सूचिमा रहेको थियो ।

- यो छानविन कार्यलाई उच्च प्राथमिकता दिई २०६८ चैत्र मसान्तसम्ममा छनौटमा परेका ५१८ वटै करदाताहरुको छानविन सम्पन्न गरी मु.अ.कर तर्फ रू ३ अर्व ६ करोड ८० लाख ७१ हजार, आयकर तर्फ रू ३ अर्व ३२ करोड ४३ लाख ६० हजार र अन्तःशुल्क तर्फ रू २० करोड ५२ लाख ७५ हजार गरी जम्मा रू ६ अर्व ५९ करोड ७७ लाख ६ हजार कर निर्धारण गरी कर दायित्व श्रृजना भएको छ ।

- राजस्व चुहावट न्युनीकरण गर्ने सन्दर्भमा क्षेत्रगत कारोवारमा राजस्व जोखिमको क्षेत्र पहिचान गरी बिश्लेषण गर्ने क्रममा ठूला करदाता कार्यालय तथा विभिन्न आन्तरिक राजस्व कार्यालय अन्तर्गतका करदाताहरुले विभागको IT System मा प्रविष्ट गरेको खरीद बिक्रीको विवरणबाट आ.ब. २०६६।०६७ र २०६७।६८ मा बार्षिक रू. २० लाखभन्दा बढीको कारोबार (खरिद, बिक्री) गरेका करदाताहरुले आफ्नो कारोबार रू. २० लाख भन्दा कम भएको घोषणा गरी डे १ विवरण (आय विवरण) पेश गरेको देखिएकोले सो सम्बन्धमा छानविन तथा अनुसन्धान गर्न सम्बन्धित आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरुमा पठाइएको थियो । उक्त आ.व.मा यस्तो करदाताहरुको संख्या ४४०२ रहेको थियो । यस्तो छानविन कार्यलाई एकरुपता कायम गर्न विभागबाट परिपत्र समेत जारी गरिएको छ ।

- यस आर्थिक वर्ष २०६८।०६९ मा मूल्य अभिबृद्धि कर तर्फ २ अर्व ५३ करोड ४० लाख वक्यौता फछ्र्यौट गर्ने लक्ष्य भएकोमा रू. ३ अर्व ९० करोड ५० लाख वक्यौता फछ्र्यौट भएको छ जुन लक्ष्यको तुलनामा १५४ प्रतिशत हुन्छ । त्यस्तै आयकरमा ४ अर्ब ६५ करोड ८० लाख लक्ष्यमा ३ अर्ब ८३ करोड ९० लाख फर्छौट भई लक्ष्यको तुलनामा ८२.४१ प्रतिशत मात्रै प्रगति भएको छ । आ.व. २०६७।६८ मा कूल बक्यौता ३०.३३ अर्ब रहेकोमा १४.४६ अर्ब पुनराबेदनमा गएको हुदा खुद बक्यौता १५.८७ अर्ब रहेको छ । जसमध्ये मू.अ.कर ५ अर्ब ३ करोड रहेको छ भने मू.अ. कर वाहेक वक्यौता तर्फ खुद बक्यौता १४.४६ अर्ब रहेको छ ।

- सागठनमा रहेका जनशक्तिको योजनाबद्ध विकास गर्ने उदेश्यले विभागमा छुट्टै योजना तथा मानव संशाधन शाखाको व्यवस्था गरिएको छ ।

- विभाग र अन्तर्गत कार्यालयमा कार्यरत अधिकृत तथा सहायकस्तरका कर्मचारीहरुको क्षमता वृद्धिका लागि Danida RAS Project को सहयोगमा २०० जना, Giz RAS Project को सहयोगमा करिव २२० समेत जम्मा ४२० जना कर्मचारीलाई कर प्रशासनका विभिन्न पक्षहरुमा छोटो अवधिको तालिम प्रदान गरिएको छ ।

- Danida RAS Project को सहयोगमा २० जना कर अधिकृतहरुलाई कर प्रशासनमा प्रचलित कानुन सम्बन्धी विषयमा ४ दिने प्रशिक्षण तालिम प्रदान गरिएको थियो ।

- OECD को सहयोगमा दक्षिण कोरियाको राजधानी सीउलमा भएको कर सम्बन्धी प्रशिक्षण र अध्ययन भ्रमणमा यस विभाग र अन्तर्गत कार्यालयवाट २० जना कर्मचारीहरु सहभागी भई कर अधिकृतहरुको क्षमता बृद्धि गर्ने कार्य सम्पन्न भएको छ । DANIDA Fellowship Center ले सञ्चालन गरेको

"भ्रष्टाचार नियन्त्रण र भ्रष्टाचारका नयां आयम" सम्बन्धी तीन हप्ते प्रशिक्षण कार्यक्रममा विभागका दुइजना निर्देशकहरुलाई भाग लिन पठाइएको थियो ।

- प्रमुख कर प्रशासक र प्रमुख कर अधिकृत गरी १५ जनालाई आयकर र मू.अ.करमा आधारभूत तथ्याङ्क बिश्लेषण र सोको प्रयोग सम्बन्धी प्रशिक्षण गर्ने कार्य सम्पन्न भएको छ ।
- यस बिभागमा सरूवा भइ आएका ४० जना अधिकृत तथा कर्मचारीलाई Protax सम्बन्धी प्रशिक्षण तालिम दिने कार्य सम्पन्न भयो ।
- अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोष (IMF) को प्राविधिक सहायतामा खटिई आउनुभएका कर बिशेषज्ञबाट विभाग र अन्तर्गतका ६० अधिकृतहरुलाई पटक पटक गरी आधारभूत लेखा, कर परिक्षण र अनुसन्धान सम्बन्धी छोटो अवधिको तालिम दिइएको छ । उक्त तालिममा Basic accounting, वर्कसीट, लिडसिट र Indirect Income Method जस्ता कर परिक्षणका नयां अवधारणाका बारेमा प्रशिक्षण दिइएको थियो ।

विभाग र अन्तर्गत कार्यालयबाट भए गरेका कामको विवरण सोझै विद्युतीय माध्यमबाट विभागमा पठाउन र आफनो प्रगति विवरण आफैले हेर्न र अन्य कार्यालयको प्रगति विवरणसाग तुलना गर्न सक्ने गरी E-Monitoring System (IMS) को software तयार भई विभागको Website मा राखी कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ । यसबाट सूचना प्रवाहमा सुगमता कायम भै विभागको सञ्चालन क्षमता (Operational efficiency) मा अभिवृद्धि भएको छ । यसैगरी कार्यालयका प्रगतिलाई विभागवाट सोझै हेर्न र अनुगमन गर्न सक्ने गरी EIMS लाई अद्यावधिक र प्रयोगमैत्री बनाईएको छ ।

आन्तरिक राजस्व विभाग मातहत रहेका आन्तरिक राजस्व कार्यालय र सेवा कार्यालयहरुको कार्य गतिविधिहरुलाई प्रत्यक्ष रुपमा विभागवाट नियाल्न सक्ने गरी Inter IRD visual monitoring system को व्यवस्था गरिएको छ ।

आन्तरिक राजस्व विभाग अन्तर्गतका कार्यालयहरुलाई निर्धारित कार्यगत लक्ष्यको आधारमा आ.व. २०६८।६९ को आषाढ मसान्तसम्मको सबै कार्यालयहरुको प्रगति विवरणअनुसार आन्तरिक राजस्व कार्यालय, ललितपुर सबैभन्दा अगाडि रहेको छ । दोश्रो बिराटनगर, तेश्रो स्थान भरतपुरले हासिल गर्न सफल भएका छन् ।

समग्रमा लक्ष्यको ९५ प्रतिशतभन्दा बढी प्रगति गरी A++ मा Grading हुने अन्य आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरुमा क्रमश: आ.रा.का धरान, काठमाडौं क्षेत्र नं. १, काठमाडौं क्षेत्र नं. २, दाङ, धनगढी, ठूला करदाता कार्यालय, भद्रपुर र काठमाडौं क्षेत्र नं. ३ रहेका छन् भने लक्ष्यको ८५ प्रतिशतभन्दा बढी प्रगति गरेर आ.रा.का नेपालगञ्ज, बुटबल, कृष्णनगर र हेटौंडाले A+ Grading हांसिल गरेका छन् । त्यसैगरी लक्ष्यको ७५ प्रतिशतभन्दा बढी प्रगति गरी Grading मा A कायम गर्ने कार्यालयहरुमा भक्तपुर, वीरगञ्ज, महेन्द्रनगर, सिमरा, पोखरा, लहान, भैरहवा र जनकपुर रहेका छन् ।

त्यसै गरी करदाता सेवा कार्यालयहरुतर्फ वैशाख महिनासम्मको कार्यगत प्रगतिमा क.से.का. त्रिपुरेश्वर,

नयांसडक र बत्तिसपुतली समग्र लक्ष्यको ९५ प्रतिशतभन्दा बढी प्रगति गरी A++Grading सहित क्रमश: प्रथम, दोस्रो र तेस्रो भएका छन् भने सेवा कार्यालयहरु महाराजगञ्ज, वालाजु, पुतलीसडक, कोटेश्वर, टंगाल, कालीमाटी, चावहिल र ठमेल A+ मा र करदाता सेवा कार्यालय, कलङ्की र नयांवानेश्वर ७५ प्रतिशतभन्दा बढी मात्र प्रगति गरी A मा Grading भएका छन् ।

वर्तमान कर प्रणाली स्वयंकर प्रणालीमा आधारित छ अर्थात प्रथम तहमा करदाता स्वयंले कर निर्धारण गरी आयव्यय विवरण पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । यसरी करदाताले पेश गरेका विवरणका सम्वन्धमा करको दायित्व समायोजन गर्ने सम्वन्धमा कर अधिकृतले सम्वन्धित करदातालाई सुनुवाईको मौका प्रदान गरी कर निर्धारण गर्न सक्छ ।

- कर अधिकृतले गरेको कर निर्धारण सम्वन्धी निर्णयहरू उपर चित्त नवुझाउने करदाताले विभाग समक्ष प्रशासकीय पुनरावलोकनको निवेदन दिन सक्ने र प्रशासकीय पुनरावलोकनको क्रममा विभागवाट भएको निर्णयमा चित्त नवुझाउने करदाताले राजस्व न्यायधिकरणमा पुनरावेदन दिन सक्ने कानुनी प्रावधान रहेको छ । हाल ४ वटा राजस्व न्यायाधिकरणहरू काठमाण्डौं, विराटनगर, पोखरा र नेपालगञ्जमा गठन भई कर सम्वन्धी मुद्दाको पुनरावेदन सुनी फैसला हुँदै आएको छ ।
- राजस्व न्यायाधिकरणमा परेका कर राजस्वसँग सम्वन्धित मुद्दाहरूका सम्वन्धमा सरकारी वकिलहरूवाट प्रतिरक्षा हुँदै आएको छ । राजस्व न्यायाधिकरण काठमाण्डौंमा दायर रहेका मुद्दाहरूको सम्वन्धमा आन्तरिक राजस्व विभागको कानुन शाखामा कार्यरत सरकारी वकिलहरूवाट र काठमाण्डौं उपत्यका वाहिर रहेका राजस्व न्यायाधिकरणमा दायरामा रहेका मुद्दाहरूको सम्वन्धमा सम्वन्धित पुनरावेदन सरकारी वकिल कार्यालयहरूमा कार्यरत सरकारी वकिलहरूबाट वहस पैरवी प्रतिरक्षा गर्ने गराउने गरिएको छ ।
- राजस्व चुँहावट नियन्त्रण गर्न तथ्याङ्किय व्यवस्थापन र सो को व्यवस्थित उपयोग आवश्यक पर्ने भएको हुँदा करदाताले आय विवरण साथ पेश गर्नुंपर्ने दश लाख रूपैयाँभन्दा बढीको खरीद विक्रीको विवरण कार्यालयले कम्प्यूटरमा प्रविष्टि गर्नुपर्ने व्यवस्थालाई अनिवार्य गरिएको छ । साथै, कर फिर्ताका लागि विभागमा प्राप्त हुँन आएका विजकहरू कम्प्यूटरमा प्रविष्टि गर्ने व्यवस्था गरी सो को आधारमा करदाताको कारोवारको कर परीक्षण तथा अनुँसन्धान गर्ने प्रक्रिया सुँरु गरिएको छ ।
- सूचना प्रविधिको प्रयोगलाई व्यापक रूपमा परिचालन गर्न करदाता सेवा कार्यालयहरूमा आवश्यक पर्ने कम्प्यूटरजन्य सामग्री तथा सञ्जालको यथोचित व्यवस्थापन गरिएको छ ।
- सूचना प्रविधिको प्रयोगलाई समसामयिक सुँधार गर्ने तथा विभागको सूचना प्रणालिलाई एकीकृत गरि प्रयोग तथा व्यवस्थापनको कार्यलाई थप सरल बनाउने उद्देश्यले सूचना प्रणाली एकिकरण गर्ने कार्य प्रारम्भ गरिएकोमा Requirement Analysis गरि System Requirement Document तथा System Design गरि System Design Document तयार गरिसकिएको छ ।
- विभागका सूचना प्रणालीहरूको कार्यक्षमता (Performance) तथा उपलब्धता (Availability) वृद्धि गर्न

आन्तरिक राजस्व विभाग

दुईवटा अत्याधुनिक कम्प्यूटर सर्भरहरू (High End Servers) खरिद गरि जडान भएको छ ।

- विभागका सूचना प्रणाली तथा तत्सम्बन्धि कम्प्यूटर हार्डवेयरहरूको उपलब्धता(Availability), व्यवस्थापन (Manageability) तथा सूरक्षण (Security) अभिवृद्धि गर्न आधुनिक प्रविधिको Data Center स्थापना गर्ने उद्देश्यले तत्सम्बन्धि प्राविधिक विनिर्देश (Technical Specification) तयार गरि आवश्यक सहयोगका लागि GIZ लाई उपलब्ध गराइको छ ।
- विभाग अन्तरगतका आ. रा. का. तथा करदाता सेवा कार्यालयहरूमा विभागका सूचना प्रणालीहरूको प्रयोग, अनुगमन तथा आवश्यकताहरूको पहिचान गर्न प्रतिरक्षात्मक भ्रमण हरू (Preventive Visit) गरियो ।
- विभागमा सूचना प्रणालीको प्रयोग तथा अभिवृद्धि गर्न तालिमहरू सञ्चालन गरियो ।
- करदाता सेवा कार्यालयहरूमा आवश्यक पर्ने प्रणालीहरूको पहिचान गरी वेभ (Web) मार्फत छिटो र सरल ढंगले प्रयोग गर्न सकिने गरी IRD Intranet Portal मा आवश्यक व्यवस्था थप गरिएको छ ।
- Risk Engine लाई थप प्रभावकारी बनाउन आवश्यक कार्य गरिएको छ ।
- कुटनीतिक करदाताहरूको सुविधाका लागि Diplomatic Refund System तयार गरी लागु गरिएको छ ।
- विभागको Website लाई अध्यावधिक गर्ने कार्य गरियो ।
- Internet / Intranet को उपलब्धता (Availability) सहज गर्न Wireless प्रविधिमा Backup Link थप गरिएको छ ।
- यस विभाग र कम्पनी रजिष्ट्रार कार्यालय बीच कम्पनी दर्ताको विवरण आदानप्रदान गर्न तथा कम्पनी दर्ता प्रक्रियालाई सरल र सहज बनाउन एकिकृत कम्पनी दर्ता प्रक्रिया सम्बन्धी अध्ययन प्रतिबेदन तयार गरिएको छ ।
- करदाताको सुविधाका लागि Any Branch Banking System(ABBS) तथा E-Payment सम्बन्धि अध्ययनको कार्य सम्पन्न गरिएको छ ।
- करदाताले पेश गरेको आय विवरणको आधारमा Mismatch Report तयार गर्ने सम्बन्धि आवश्यक कार्य गरिएको छ ।
- Excise Automation System (EASY) को प्रयोग विस्तार गर्न तत्सम्बन्धि देशव्यापी तालिम सञ्चालन तथा प्रणालिमा आवश्यक सुधारको कार्य गरिएको छ ।

आन्तरिक राजस्व विभाग

आन्तरिक राजस्व विभाग

आन्तरिक राजस्व विभाग

भाग-१

सामान्य जानकारी

आन्तरिक राजस्व विभाग

सामान्य जानकारी

१.१ परिचय

अनुसन्धानमा आधारित कर नीति तर्जुमा, करदाताको आवश्यकतामा आधारित चेतनामूलक करदाता शिक्षा, सूचना प्रविधिमा आधारित करदाता सेवा, वैज्ञानिक प्रक्षेपणमा आधारित कर राजस्वको लक्ष्य निर्धारण गरी आन्तरिक कर कानुनहरूको प्रभावकारी एवं कुशल कार्यान्वयन गर्ने उद्देश्यका साथ साविकको कर विभाग र मूल्य अभिबृद्धि कर विभागलाई एकीकृत गरी २०५८ साल बैशाख १ गते आन्तरिक राजस्व विभागको गठन भएको हो । आन्तरिक राजस्व विभागले वित्तीय नीति अर्न्तगत कर नीतिको महत्वपूर्ण उपकरण रहेको प्रत्यक्ष कर आयकर तथा अप्रत्यक्ष कर मूल्य अभिवृद्धि कर, अन्तःशुल्क, स्वास्थ्य सेवा कर, शिक्षा सेवा शुल्क जस्ता आन्तरिक कर नीति निर्माण अनुपोषण लगायत ती कर नीतिको कार्यान्वयन र प्रशासन तथा अनुगमन गर्दछ । आयकर प्रशासन गर्ने कानुन विश्वव्यापीरूपमा तुलनायोग्य बनाउदै कराधारलाई फराकिलो र दिगो बनाउने गरी निर्माण गर्ने उद्देश्य अनुरूप विश्वव्यापी प्रचलन अनुरूप नेपालमा २०५८ सालमा आयकरको आधुनिक कानुनी संरचना र प्रणालीलाई पूर्णतः आधुनिकीकरणको दिशामा अभिमुखीकरण गर्न सफल भयो । त्यसरी नै ठेकेदारी प्रथाबाट विकास हुँदै आएको अन्तःशुल्कलाई आधुनिक र व्यावहारिक बनाउने अभियानमा २०५८ सालको ऐनले यसलाई पूर्णता दिन खोजेको छ । वस्तु तथा सेवामा लाग्ने विभिन्न करहरूलाई बिक्री कर, होटल कर, ठेक्का कर र मनोरञ्जन करहरू प्रतिस्थापित गर्दै एकल आधुनिक करको रूपमा वस्तु तथा सेवामा आधारित अत्याधुनिक, लचिलो र पारदर्शी करको रूपमा मूल्य अभिवृद्धि करको विकास भयो । मूल्य अभिवृद्धि कर सम्बन्धी कानुन २०५२ सालमा तर्जुमा भई २०५४ साल मंसिर १ गते देखि लागू गरियो । यो कर लागू भएको पनि चौध वर्ष पुगि सकेको छ । यस अवधिमा आन्तरिक राजस्वको दायरा विस्तार भै कर संकलन उल्लेखनिय रूपमा वृद्धि भएको, कर प्रशासनको प्रभावकारिता र यसको उत्तरदायित्व एवं पारदर्शिता वढेको, करदाताको कर सहभागिता लागत र समयमा क्रमशः सुधार हुदै आएको देखिन्छ । कर कानुनका नीतिगत मार्गदर्शनहरू समय सापेक्ष रूपमा उचित दिशातर्फ उन्मुख हुदै गएका छन् । यसै गरी निश्चित रोयल्टी, लाभांश जस्ता गैरकर राजस्वको अनुगमनको कार्य समेत यस विभाग मार्फत हुँदै आएको छ। विभागले देशका विभिन्न २२ स्थानमा रहेका आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरू र काठमाण्डौंस्थित एउटा ठूला करदाता कार्यालय समेत गरी जम्मा २३ वटा कार्यालयहरू मार्फत् आफ्नो कर प्रशासनको व्यवस्थापन एवं सञ्चालन गर्दै आएको छ । उपरोक्त कार्यालयका अतिरिक्त काठमाण्डौं जिल्लाभित्र १३ र काठमाण्डौ बाहिर १३ गरी २६ थप करदाता सेवा कार्यालयहरू स्थापना गरी सञ्चालनमा आईसकेका छन् । सँगठनात्मक संरचना अनुसार यस विभाग अन्तर्गत जम्मा ८८१ जना स्थायी जनशक्ति हुनेछन् भने ४५६ जना करार अन्तर्गत कार्यरत हुनेछन् ।

नेपालमा व्यवस्थित कर प्रणालीको थालनी भएको ५३ वर्ष पूरा भई चालु आर्थिक वर्ष देखि ५४ वर्षमा प्रवेश गरेको छ । नेपालमा प्रथम पटक आयकर ऐनको कार्यान्वयन २०१९ सालमा भएतापनि आधुनिक आयकर ऐनको कार्यान्वयन भने वि.सं. २०३१ सालमा मात्र भएको थियो । यसको कुशल कार्यान्वयनका लागि कर प्रणालीमा आउन सक्ने सम्भावित जटिलताको सम्बोधन र पूर्व तयारी समयमै गर्न सक्ने गरी क्षमता विकास र विस्तार गर्नुपर्ने खाँचो पनि सँगसँगै महसुस गरिँदै आएको छ ।

आन्तरिक राजस्व विभाग

करको चर्चा घरघरमा गरौं, कर तिरौं, राष्ट्र निर्माणमा सहभागी बनौं ।

व्यापारी, व्यवसायी मात्र कर दाता होइनन्, करयोग्य आय आर्जन गर्ने आम नागरिक करदाता हुन् भन्ने धारणा वनाई **पेशा व्यवसाय गर्नु अगावै स्थायी लेखा नम्वर लिने** वातावरण वनाउन अझै पनि सोचे अनुरूप कर प्रशासनले सफलता प्राप्त गर्न नसकेको अवस्थामा कराधार फराकिलो र दिगो बनाउन नीतिगत तथा व्यवस्थापकीय अवरोध रहेको, करदाताका आर्थिक गतिविधिका सूचनाहरूको संकलन र विश्लेषण गर्ने क्षमता अपेक्षित रूपमा विकास भै नसकेकाले करारोपणको लागि **आफ्नो आय आफैं हिसाव गरेर ठीक रकम कर तिरौं** तथा करदातालाई **कर तिर्नु नागरिकको कर्तव्य हो** भन्ने धारणा जगाई उत्प्रेरित गर्ने वातावरण र व्यवस्थापकीय दक्षताको विकास गर्नु पर्ने आवश्यकता देखिएको छ । यसै गरी कार्यालयको कार्य संरचना र कार्य प्रणालीलाई कार्यमैत्री र करदातामैत्री बनाउन थालिएको भएता पनि थप सुधार र विकासका लागि अझ ठूलो मात्रामा लगानीको आवश्यकता छ । कर्मचारी व्यवस्थापनमा देखा पर्ने व्यवस्थापकीय जटिलता र त्यसको कार्यसम्पादनसँग अन्तरमिलान गरिएको कार्यसम्पादन प्रोत्साहन प्रणालीको आधारमा कर्मचारीको मूल्याङ्कन गर्ने प्रणालीको पनि थालनी र विकास गर्नु पर्ने देखिन्छ । समाजमा कर प्रशासनको छविमा क्रमिक सुधार आएता पनि करदाताले गरेको अपेक्षा अनुरूप आफूले तिरेको करको सदुपयोग भयो भएन निगरानीका लागि प्रणालीगत र व्यवहारगत सुधारमा थप क्रियाशिलताको खाँचो छ । करदातालाई सुलभ, सहज र स्तरीय सेवा तत्काल प्रदान गर्न विकास र विस्तार गरिएको विद्युतीय प्रणालीको भरपर्दो, विश्वसनीय र सुरक्षित सेवाको सुनिश्चितताको लागि थप प्रयास गर्नुपर्ने देखिन्छ । उपयोग र प्रयोगको विस्तार सँगसँगै यसको संरक्षणमा थप व्यवस्थापन गर्नु आवश्यक छ । कर प्रशासन र करदाता बीचको अन्तर सम्पर्क घटाउँदै करदाताको करसहभागिता लागत तथा समय न्यूनिकरण गर्ने दिशामा विकास गरिएको यो प्रणाली सुधारमा सकारात्मक संकेतचित्र देखिएतापनि यसको दिगोपना र विश्वसनीयता बढाउन नयाँ प्रविधिलाई आत्मसात गर्दै सोको व्यवस्थापनको लागि थप लगानी सहितको सुधार गर्दै जानु पर्ने देखिन्छ । विद्युतीय कर प्रशासनको उपयोग र विस्तार सँगसँगै यसको संरक्षणमा थप ध्यान केन्द्रित गर्नुपर्ने आवश्यकता महसुस भएको छ ।

कर तिर्नु नागरिकको कर्तव्य हो, त्यसैले **कर तिरी सभ्य नागरिकको परिचय दिउँ** । नेपालको कर नीतिले आधारभुत रूपमा नीतिको निमार्ण गर्दा समानता र स्वच्छता, तटस्थता, सरलता, निश्चितता, कर भुक्तानीमा सहजता, करारोपणमा न्यूनतम करको अन्तराल, कर संकलन लागतमा कमी गर्न, अर्थतन्त्रको दक्षता बढाउन सँघाउने र यसरी संकलन गरिएको राजस्वको उपयोग जनताको हितमा खर्च गर्नुपर्ने देखिन्छ भने **आफूले तिरेको करको सदुपयोग भयो भएन निगरानी गरौं** भन्ने धारणा जागृत गराउन सकेमा मुलुकको वित्त संरचनालाई अनुकूल बनाउँदै समष्टिगत आर्थिक स्थायित्व कायम गराउने दिशामा नेपालको कर प्रणाली सफल भएको मान्न सकिन्छ । यसै अनुरूप, कर नीतिको प्रभावकारी कार्यान्वयनबाट मुलुकको वित्त संरचनालाई अनुकूल बनाउदै समष्टिगत आर्थिक स्थायित्व कायम गराउने दिशामा नेपालको कर प्रणाली विगत केही वर्षदेखि अनुकरणीय कार्य गर्न सफल भएको छ । **हामीले तिरेको कर हाम्रै विकासका लागि र सम्बृद्ध नेपाल निर्माणको लागि** हो भन्ने यथार्थ हामीले अझै हाम्रा करदातालाई बुझाउन सकेका छैनौ । **कर सम्वन्धी जानकारी दिनु कर प्रशासनको दायित्व हो,** सेवा प्रवाहको लागि करदाता कर प्रशासनको ढोकामा आउने होइन, कर प्रशासन करदाताको आंगनमा पुग्नका लागि सम्पूर्ण कर सुधार कार्यक्रम केन्द्रित रहेको तर्फ

अझै करदातालाई विश्वासमा दिलाउन सकिएको छैन । त्यसैले **करसँग डर होईन भर गरौं**, भन्ने अवधाणालाई आत्मसात गर्दै **करको चर्चा घर घरसम्म पुऱ्याउँ** भन्ने अवधाणाको विकास गरी **कर छलीको सूचना भएमा कर प्रशासनलाई दिई सहयोग गर्न वातावरणमा विकास हुन सके समग्र कर संकलनमा सहयोग पुग्दछ** ।

१.२ विभागको सोच, गन्तव्य, लक्ष्य, रणनीति, मूल्य मान्यता, कार्यप्रणालीका बचनबद्धता र प्रतिबद्धताहरू

नेपालको कर प्रणालीलाई थप आधुनिकीकरण गर्न करदाताको कर सहभागिता लागत र समय घटाउन विद्युतीय सुशासन कायम गर्न, करदाता शिक्षा र सेवा वढाउने आन्तरिक कार्य प्रक्रियाको सरलीकरण, जोखिममा आधारित कर परिक्षण, २१ औं शताव्दीलाई सुहाउँदो जनशक्ति विकास, नतिजामा आधारित व्यावसायिक सँगठन र कार्य विशिष्टिकरणको लागि संस्थागत सुधार गर्ने आन्तरिक राजस्व विभागको सुधार ध्येय हो । विश्व अर्थतन्त्र र राष्ट्रिय अर्थतन्त्रलाई मुलुकको हित अनुकूल बनाउँदै क्षेत्रमा नेपालको कराधारको संरक्षण गर्ने गरि नीतिगत सुधार गर्न थालिएको छ । नेपालको सार्वजनिक व्यवस्थापनको क्षेत्रमा आन्तरिक राजस्व विभाग एक आधुनिक सँगठनको रूपमा रहेको छ। यसले क्रमशः आफूलाई पूर्णतः व्यवसायिक बनाउने दिशामा लागिरहेको छ । यस विभागको सोच, गन्तव्य, लक्ष्य तथा रणनीतिहरूका साथै कार्यसञ्चालनका मान्यताहरू निम्नानुसार रहेका छनः

सोच (Vision)

- आन्तरिक राजस्व परिचालन, व्यावसायिक सेवा, नविन सोच र आर्थिक बृद्धिका लागि सबल सँगठनको निर्माण गर्ने ।

गन्तव्य (Mission)

- स्वेच्छिक कर सहभागिताको लागि गुणस्तरीय सेवाको प्रत्याभूति गर्ने र स्वच्छतापूर्वक कर कानुनको कार्यान्वयन गर्ने ।

समग्र उद्देश्य (Overall Objective)

- सक्षम र प्रभावकारी कर प्रणालीको प्रबर्द्धन गर्ने ।

विकासात्मक उद्देश्यहरु (Development Objectives)

- नीतिगत सुधार र कर कानुनको पालनामा अभिबृद्धि गर्ने,
- करदाता सेवा र शिक्षाको विस्तार गर्ने,
- आधुनिक प्रविधिको अत्याधिक मात्रामा उपयोग गर्ने,
- सांगठनिक प्रणालीको सुदृढीकरण र सक्षम जनशक्तिको परिचालन गर्ने ।

आन्तरिक राजस्व विभाग

कार्यादेश **(Mandate)**

- कर प्रशासन,
- राजस्व परिचालन,
- कर सुधार,
- कर नीति, करदाता सेवा र शिक्षा,
- अनुसन्धान र विकास,
- सूचना प्रविधि व्यवस्थापन,
- सँगठन तथा जनशक्ति व्यवस्थापन,
- स्रोत साधन व्यवस्थापन ।

मूल्य मान्यताहरु (Values)

- समतापूर्ण व्यवहार,
- करदाताको सम्मान,
- सदाचारिता र प्रतिबद्धता,
- सहकार्य र
- नविन सोचका साथ कार्य गर्ने ।

यस विभागको कार्यप्रणालीका वचनबद्धता

करसँग डर होईन भर गरौं भन्ने अवधारणालाई आत्मसात गर्दै करदाताहरूलाई उत्कृष्ट सेवाको माध्यमबाट र तत्काल गुणस्तरीय सेवा र सत्कार दिने र करदाताहरूले प्रत्यक्ष अनुभूत गर्ने गरी शिघ्र सेवा, **करको चर्चा घर घरसम्म पुऱ्याउने वचनबद्धता**, करदाता शिक्षा र सेवाभाव सहितको करदाता सेवा, स्पष्ट कार्यप्रणाली सहितको सरल, सुविधाजनक र गुणस्तरीय सेवा प्रदान गरिनेछ ।

जनतालाई सम्मान र सेवाः सुशासनलाइ टेवा

करदातासँग गरिने व्यवहार नम्र, शिष्ट र शालिन हुनेछ । कर प्रशासनमा करदाताको भनाई पहिलो प्राथमिकता सुनवाई हुनेछ ।

कर सहभागितामा प्रवर्द्धनात्मकता

हाम्रा दक्ष सेवा प्रदायकबाट करदातालाई यथार्थ र सहि कर सहभागिता गर्नका लागि शिक्षा र सेवा दिईनेछ ।

कर सम्वन्धी जानकारी दिनु कर प्रशासनको दायित्व

कर कानुनहरूको कार्यन्वयन गर्नका लागि करदाताले बुझ्न सक्ने गरी कर सम्बन्धी सरल कार्यविधि र

आन्तरिक राजस्व विभाग

निर्देशिका बनाई त्यसको जानकारी करदाता शिक्षाको माध्यमबाट उपलव्ध गराई करदातालाई कर सम्बन्धी पर्याप्त सूचना प्रवाह गरी सक्षम बनाइने छ ।

सुविधायुक्तत कर संरचना

करदाताको नजिक र शीघ्र सेवा प्रदान गर्ने अभिप्रायले विद्युतीय माध्यमबाट सेवा दिन कर सेवा प्रदायक सधै तत्पर रहनेछ । यसबाट करदाताको कर सहभागिता लागत र समय घट्नेछ । तसर्थ, निम्न सेवा समयमा नै प्रदान गर्न आन्तरिक राजस्व विभाग संधै प्रतिबद्ध छ :-

- करदाताको अधिकांश लिखित जिज्ञासाहरूको जानकारी १५ दिन भित्र दिईने
- यदि कसैले विभागको कल सेन्टरमा टोल फ्री नम्बरमा फोन गरेमा कर सम्बन्धी जिज्ञासाको जवाफ तत्कालै पाईने,
- यदि कसैको कर सम्बन्धी कुनै जिज्ञासा भएमा विभागको Web Site: www.ird.gov.np बाट तत्कालै जानकारी पाइने,
- कर विबरण दाखिला विभागको web site बाटै विद्युतीय माध्यमबाट गर्न सकिने,
- करदाता दर्ताको जानकारी विभागको web site बाट तुरुन्त सुसूचित गराइने,
- आवश्यक कागजात सहित स्थायी लेखा नम्बर लिनका लागि आवेदन गरेमा सोही दिन उपलब्ध गराइने,
- आवश्यक कागजात सहित कर फिर्ताका लागि आवेदन गरेमा नियमित निकासी कर्ताको हकमा ३० दिनभित्र र अन्य सामान्य कर फिर्ताको हकमा निवेदन प्राप्त भएको ६० दिन भित्रमा निर्णय दिइने ।

करको चर्चा घरघरमा गरौं, कर तिरौं राष्ट्र निर्माणमा सहभागि वनौं भन्ने अवधारणा सहित यस विभागको सम्पूर्ण प्रयास कर सहभागिता लागत र समय घटाउनमा केन्द्रित रहनेछ । गुणस्तरीय र प्रभावकारी सेवा प्रवाहलाई प्राथमिकता दिइनेछ । **आफ्नो आय आफैं हिसाव गरेर ठीक रकम कर तिरौं,** प्रचलित कानुनअनुसार कर पालना गरी कर प्रशासनलाई सहयोग गर्ने करदातालाई उच्च सम्मान गरिने छ । साथै, करदाताहरूवाट पनि यस विभागले निम्न अपेक्षा राखेको छ:

- स्थायी लेखा नम्वर लिई कारोवार गर्ने,
- मूल्य अभिवृद्धि करयोग्य कारोवार गर्नेले दर्ता गरी कारोवार गर्ने ।
- सामान खरिद गर्दा तथा विक्र गर्दा कर विजक लिने र दिने बानीको विकास गर्ने,
- अग्रीमकर कट्टि सम्बन्धी कर विबरण विद्युतीय माध्यमबाट प्रेषित गर्ने,
- आयकर तथा मूल्य अभिबृद्धि करका विबरणहरू म्याद भित्रै विद्युतीय माध्यमबाट बुझाउने,
- कर दाखिला तोकिएको समय भित्रै गर्ने,
- कर कानुनको परिपालना गर्ने
- खरिद तथा विक्रिको तथा साहु र असामीको ५ लाख भन्दा माथिको विवरणको फाईलिङ्ग समयमा नै गर्ने र
- कर छलिका सूचनाहरू जिम्मेबार नागरिकको हैसियतबाट समयमा नै कर प्रशासनलाई उपलब्ध गराउने ।

१.३ आन्तरिक राजस्व विभागको सँगठनात्मक संरचना र जनशक्ति व्यवस्थापन

अनुसन्धानमा आधारित कर नीति तर्जुमा, करदाताको आवश्यकतामा आधारित चेतनामूलक करदाता शिक्षा, सूचना प्रविधिमा आधारित करदाता सेवा, वैज्ञानिक प्रक्षेपणमा आधारित कर राजस्वको लक्ष्य निर्धारण गर्ने ध्येयका साथ तयार गरिएको सँगठनात्मक संरचनामा आन्तरिक राजस्व विभाग र यस मातहतका कार्यालयहरूमा पूर्णतया कार्यमूलक प्रणाली (Functional System) को सँगठनात्मक स्वरूप अवलम्बन गरिएको छ। विभागको सँगठनात्मक संरचनामा रहेका चार महाशाखाहरू निम्नानुसार छन्।

(क) सञ्चालन महाशाखा

यस महाशाखा अन्तर्गत कर परीक्षण व्यवस्थापन शाखा, करदाता सेवा शाखा, अनुसन्धान तथा विकास शाखा, कर संकलन शाखा, बक्यौता शाखा र बेरुजु शाखा रहेका छन्।

(ख) नीति विश्लेषण तथा व्यवस्थापन महाशाखा

यस महाशाखा अन्तर्गत अन्तर्राष्ट्रिय कर शाखा, नीति विश्लेषण शाखा, कर परीक्षण पुनरावलोकन शाखा, अनुगमन तथा मूल्यङ्कन शाखा, योजना तथा मानव शंसाधन विकास शाखा, कानुन शाखा, सामान्य प्रशासनङ्क शाखा र आर्थिक प्रशासन शाखा रहेका छन्।

(ग) अन्तःशुल्क महाशाखा

यस महाशाखा अन्तर्गत अन्तशुल्क व्यवस्थापन शाखा र अन्तःशुल्क नीति विश्लेषण शाखा तथा विकास शाखा रहेका छन्।

(घ) सूचना प्रविधि व्यवस्थापन महाशाखा।

यस महाशाखा अन्तर्गत व्यवस्थापन सूचना प्रणाली शाखा र सूचना सचार प्रविधि शाखा रहेका छन्। यस महाशाखाले समग्र कर प्रणालीलाई प्रविधिको सञ्जालमा आवद्ध गर्न र तदनरूप कार्य सञ्चालन गर्न मातहत कार्यालय एवं करदाताहरूलाई सहजिकरण गर्ने गर्दछ।

महानिर्देशकको प्रत्यक्ष निगरानीमा रहने गरी प्रशासकीय पुनरावलोकन शाखा रहेको छ। सबै महाशाखाहरूमा राजपत्राङ्कित प्रथम श्रेणीका उपमहानिर्देशकले नेतृत्व गर्ने व्यवस्था रहेको छ भने शाखाको नेतृत्व राजपत्राङ्कित द्धितीय श्रेणीको उपसचिव स्तरको निर्देशकले गर्ने व्यवस्था गरिएको छ। विभागमा राजपत्राङ्कितर्फ ७० र राजपत्र अनंङ्कितर्फ १८ गरी जम्मा ८८ जनाको स्थायी दरबन्दी कायम गरिएको छ। सो बाहेक विभागमा बरिष्ठ चार्टर्ड एकाउन्टेन्ट, बरिष्ठ अर्थशास्त्री, अन्तराष्ट्रिय कर विज्ञ, अन्तर्राष्ट्रिय कानुन विज्ञ, सिष्टम एडमिनिष्ट्रेटर, प्रणाली विश्लेषक, प्रोग्रामर, डाटाबेश एडमिनिष्ट्रेटर, हार्डवेयर तथा नेटवर्क टेक्निसियन, पावर टेक्निसियन, डा.ई.सु, हल्का सवारी चालक र कार्यालय सहयोगी लगायत कर सम्बन्धी विशेषज्ञ सेवा करारमा लिन सकिने व्यवस्था छ।

विभाग अन्तर्गत ठूला करदाता कार्यालय बाहेक २२ वटा आन्तरिक राजस्व कार्यालय र २६ वटा करदाता सेवा कार्यालय रहेका छन् । कूल करदाता सेवा कार्यालयहरूमध्ये काठमाण्डौं जिल्ला अन्तर्गत १३ र बाहिरका अन्य स्थानमा १३ रहेका छन् । ठूला करदाता लगायत आन्तरिक राजस्व कार्यालय, काठमाण्डौं, क्षेत्र नं. १, २ र ३ मा राजपत्राङ्कित प्रथम श्रेणी, सह सचिवस्तरको प्रमुख कर प्रशासक, अन्य सबै आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरू र काठमाण्डौं जिल्ला अन्तर्गतका करदाता सेवा कार्यालयहरूमा राजपत्राङ्कित द्वितीय श्रेणीको उप सचिवस्तरका प्रमुख कर अधिकृत कार्यालय प्रमुख रहने व्यवस्था छ । त्यसैगरी काठमाण्डौं जिल्ला बाहिरका करदाता सेवा कार्यालयहरूमा राजपत्राङ्कित तृतीय श्रेणीको शाखा अधिकृतस्तरको कर अधिकृत कार्यालय प्रमुख रहने व्यवस्था छ । सबै कार्यालय लगायत विभागमा समेत जम्मा स्थायी जनशक्ति ८८१ रहेको छ सो मध्ये राजपत्राङ्किततर्फ ४४८ र राजपत्र अनंङ्किततर्फ ४३३ रहेका छन् ।

आन्तरिक राजस्व विभाग

विभाग अन्तर्गतका कार्यालयहरू र विभागको सँगठनात्मक संरचना तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

आन्तरिक राजस्व विभागको संगठनात्मक संरचना

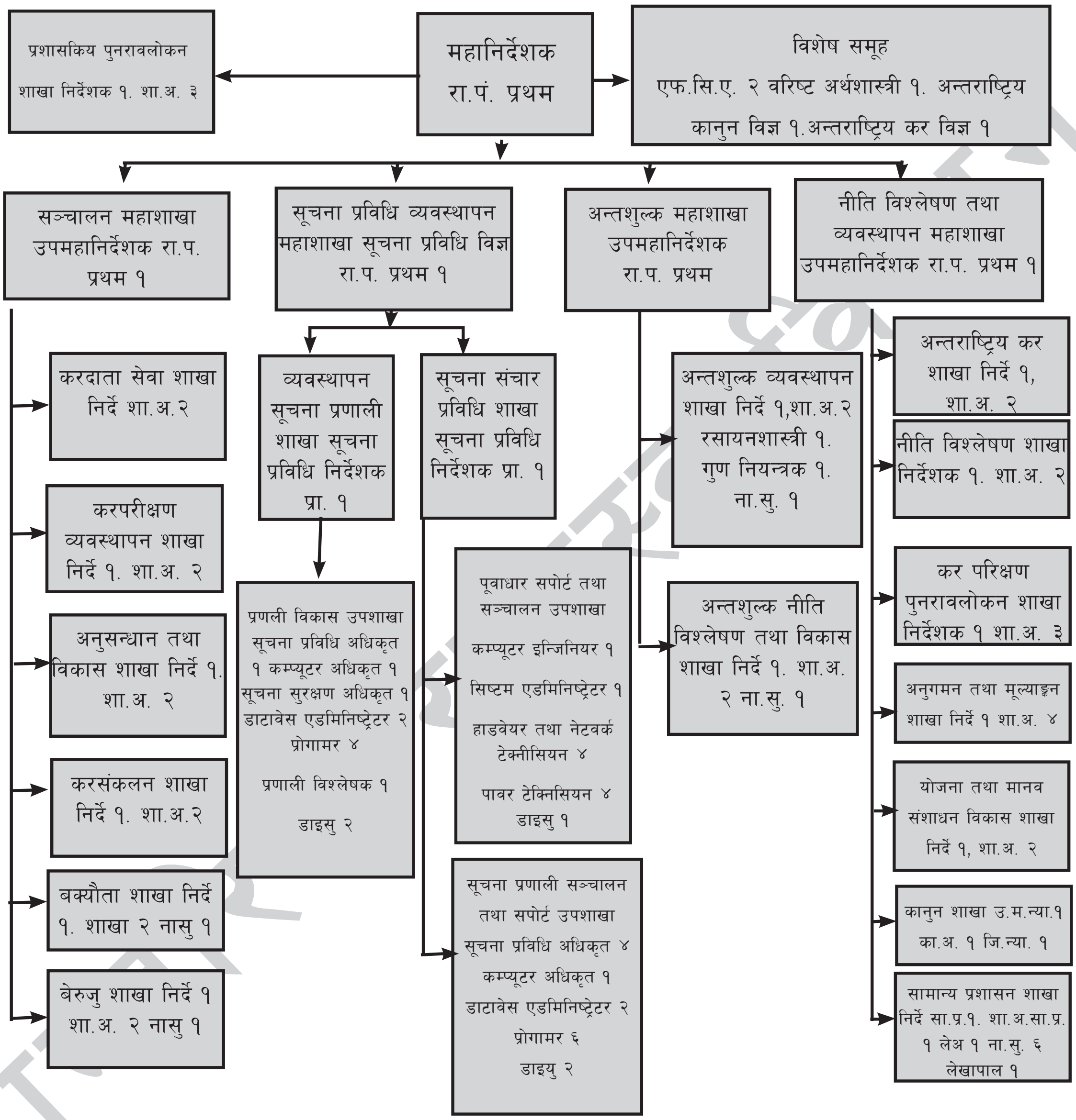

करार दरबन्दी

एफसिए २. अर्थशास्त्री १. अ. कानुन विज्ञ १. अ.कर विज्ञ १. प्रोगामर १०, सिष्टम एडमिनिष्ट्रेटर २ हार्डवेयर तथा नेटवर्क टेक्निसियन ४. पावर टेक्निसियन ४. प्रणाली विश्लेषक २ डिविए ४

आन्तरिक राजस्व विभाग मातहत कार्यालयहरूको संगठनात्मक तालिका

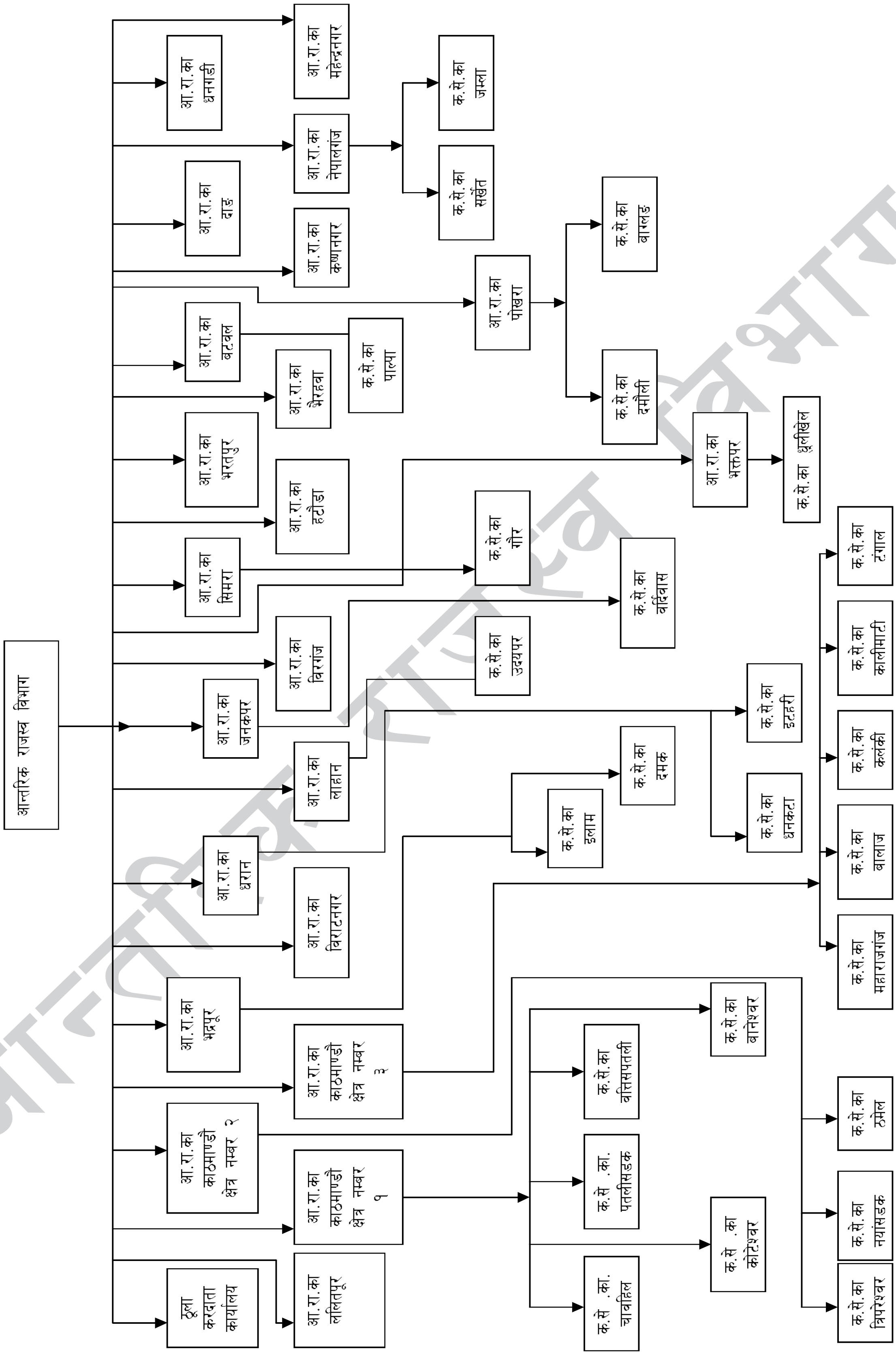

१.४ विगतको कर प्रशासन सुधारको समिक्षा र आगामी सुधारको सोंच

वि.सं. २००८ सालमा अर्थ मन्त्रालयको स्थापना भएपछि नेपालमा आधुनिक राजस्व प्रशासनको प्रारम्भ भएको हो । राजस्व प्रशासनलाई थप सुधार गर्ने क्रममा वि.सं. २०१५ मा अन्तःशुल्क ऐन, २०१५ को निर्माण गरी जारी गरियो । यसबाट कर प्रणालीको सुधार कार्यले अनवरत रूपमा गतिशिलता लिएको छ र सोको प्रयास यद्यपी जारी छ । यसै क्रममा वैज्ञानिक कर प्रणालीको रूपमा मूल्य अभिबृद्धि करको कार्यान्वयनको शुरुवात गर्न अमेरिकी सरकारको सहयोग रहेको थियो । कानुनको निर्माण र कार्यविधि व्यवस्थित गर्न अमेरिकी सरकारले सघाएको थियो भने सरकारको आफ्नै स्रोतबाट कर प्रणालीको सुधारको लागि अध्ययन गरी यसैका आधारमा आर्थिक वर्ष २०४९।५० देखि कर सुधारलाई पहिलो कार्यसूची बनाएको छ । नेपालको कर प्रणालीको सुधारको समिक्षा गर्दा मूलतः निम्न चरणहरू रहेको पाईन्छः

प्रथम पुस्ताको सुधार (२०१९ देखि २०३१ सम्म)

यस चरणमा कर प्रशासनको अवधारणा निर्माण गर्ने, सँगठन संरचनाको विकास गर्ने र कानुनी सुधारको थालनी भएको पाईन्छ । कानुन बमाजिम मात्र कर लगाउन पाउने प्रथाको थालनी आयकर ऐन, २०१९ मार्फत गरिएकोले यसलाई प्रथम पुस्ताको सुधार अन्तर्गत राख्ने गरिन्छ ।

दोस्रो पुस्ताको सुधार (२०३१ देखि २०४९ सम्म)

आयकर ऐन, २०३१ को तर्जुमा भएपछि नेपालको कर प्रणालीमा कानुनमा आधारित कर प्रणालीको विकासको थालनी भएको थियो । यस अवधिमा करारोपण गर्दा करदाताको अधिकारको पालना र कर प्रणालीलाई पनि विभिन्न कानुनी संसोधन मार्फत् आधुनिकीकरण गर्ने र करदाता एवं कर प्रशासनलाई उत्तरदायी वनाउने प्रयास गरिएको थियो ।

तेस्रो पुस्ताको सुधार (२०४९ देखि २०५८ सम्म)

यस चरणमा मूलत नेपालमा स्वयंकर निर्धारण प्रणालीको थालनी, कर अवधिको निश्चितता, चालु बर्षको आधारमा कर संकलन, मूल्य अभिबृद्धि कर प्रणालीको थालनी र विश्वव्यपीरूपमा अंगालिएका सिद्धान्त अनुरूप आयकर तथा अन्तःशुल्क कानुनको निर्माण गरिएको थियो । यही समयमा नेपालको कर प्रणालीमा सूचना प्रविधिको प्रयोग गरि पूर्णतः आधुनिक तथा स्वःचालित कर प्रणालीका स्वरूपहरूको प्रारम्भ भएको पाईन्छ ।

चौथो पुस्ताको सुधार (२०५८ देखि हाल सम्म)

यस चरणमा नेपालको कर प्रणलिलाई थप आधुनिकीकरण गर्न करदाताको कर सहभागिता लागत र समय घटाउन विद्युतीय कर सुशासन, आन्तरिक सरल कार्य प्रक्रियाको निर्माण, जोखिममा आधारित कर परिक्षण, २१ औं शताव्दीलाई सुहाउँदो जनशक्ति विकास, नतिजामा आधारित व्यवसायिक सँगठन र कार्य विशिष्टिकरणको लागि संस्थागत सुधार गर्ने आन्तरिक राजस्व विभागको सुधारका कार्यसूचीहरू हुन् । विश्व अर्थतन्त्र र राष्ट्रिय अर्थतन्त्रलाई मुलुकको हित अनुकूल बनाउदै राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रमा नेपालको कराधारको संरक्षण गर्ने गरि नीतिगत सुधार पनि यसै चरणमा थालिएको छ ।

नेपालको कर सुधारको सन्दर्भमा कुरा गर्दा चौथो पुस्ताको सुधारका लागि विभिन्न अन्तराष्ट्रिय दात्री संस्थाहरूको पनि सहयोग प्राप्त भएको छ । मूल्य अभिबृद्धि करको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न डेनिस

सरकारको सहयोग लामो समय सम्म प्राप्त भएको थियो भने आयकर प्रणालीको कानुनी सुधारको लागि अन्तराष्ट्रिय मुद्रा कोषको अग्रणी भूमिकामा जर्मन सरकारले Giz मार्फत् सहयोग विस्तार गर्न थालेको थियो । आय कर कानुनको तर्जुमा एवं कार्यान्वयनमा डेनमार्क र जर्मन सरकारको सहयोग प्राप्त भएको थियो । कर प्रणालीको मुख्य अबयवको रूपमा रहेको सूचना प्रविधिको क्षेत्रमा डेनमार्क सरकारको सहयोग बाट **PROTAX** प्रणालीको विकास भएको छ । यसका अतिरिक्त आन्तरिक कार्य निर्देशिकाको निर्माण, सरलीकरण गर्न र २१ औ शताब्दीको आर्थिक जटिलता र त्यसले कर प्रणालीमा ल्याउने संभाव्य समस्याको समाधान गर्न सक्ने जनशक्तिको भरपर्दो व्यवस्थापनमा पनि अन्तर्राष्ट्रिय सहयोग प्राप्त भएको छ । नेपालको कर प्रणालीको सुधारको नीतिगत एवं कानुनी व्यवस्था सहि भएता पनि यसको कार्यान्वयनका लागि थप सुधारको खाँचो भने देखिएको छ । आन्तरिक राजस्व विभागले करदाताको मन क्रमशः जित्दै गएको सन्दर्भमा सुधारको सहि मार्गचित्र सहितको निरन्तर सुधार प्रयास नै विभागको बदलिदो सकारात्मक छविको आधारभूमि हो । यसर्थ अबका दिनमा आन्तरिक राजस्व विभागले यो क्षणसम्मको सुधारलाई अझ परिमार्जन गर्न र अर्थव्यवस्थाले ल्याउने जटिलता र विश्वव्यापीकरणका गम्भीर आर्थिक प्रभावबाट बचाउन निम्न क्षेत्रमा सुधारका कार्यहरू गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

(क) नीतिगत सुधार

- **कर प्रणाली सुधार वर्ष** घोषणा गरी खोज अनुसन्धानमा आधारित कर नीति तर्जुमा, करदाताको आवश्यकतामा आधारित चेतनामूलक करदाता शिक्षा, सूचना प्रविधिमा आधारित करदाता सेवा, वैज्ञानिक प्रक्षेपणमा आधारित कर राजस्वको लक्ष्य निर्धारण जस्ता कार्यहरू सञ्चालन गर्ने,
- सूचना, प्रमाण र अन्वेषणमा आधारित कर छली अनुसन्धान, जोखिमका सूचकांकमा आधारित कर लेखापरीक्षण, कारोवारमा आधारित करदाताको वर्गीकरण, कार्यगत कार्यवोझमा आधारित सँगठनात्मक व्यवस्था, पेशागत दक्षतामा आधारित करदाता मैत्री कर प्रशासन, न्यायिक सिद्धान्तमा आधारित कर निर्धारण र पुनरावलोकन, स्वयं सहभागितामा आधारित करदाता जस्ता उपागम अवलम्वन गरी कर प्रशासन सञ्चालनमा ल्याउने,
- कर प्रणालीको **पाँच बर्षीय रणनीतिक योजना** तथा तीन बर्षीय **कर प्रणाली सुधार कार्ययोजना** स्वीकृत गराई कार्यान्वयनमा ल्याई आवधिक रूपमा रणनीतिक योजना तर्जुमा तथा परिमार्जन र कर प्रणाली सुधार योजनाको कार्यान्वयन तथा अनुगमनको लागि विभागमा कर प्रणाली सुधार ईकाई (Tax System Reform Unit) स्थापना गर्ने,
- नेपाललाई प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने तथा लगानी प्रोत्साहन हुने मुलुकहरूसँग दोहोरो करमुक्ति सम्झौता गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिने,
- विद्यमान आयकर ऐन तथा अन्तःशुल्क ऐन लागू भएको १० बर्ष पुरा भएको तथा मूल्य अभिवृद्धि कर लागू भएको १५ बर्ष पुग्न लागेको सन्दर्भमा अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा आएको परिवर्तन तथा हाम्रो परिवेशलाई आत्मसात गर्दै समय सापेक्ष सुधारका लागि अध्ययन तथा विश्लेषण गर्न विशेषज्ञहरू सहितको एक उच्चस्तरीय कर प्रणाली पुनरावलोकन आयोग गठन गर्ने,

- आन्तरिक राजस्व विभागको प्रशासकीय पुनरावलोकन सम्बन्धी व्यवस्थालाई करदाताहरूमा न्यायिक मनको प्रयोग भएको अनुभूति हुने गरी व्यवस्थित गर्ने ,
- बढ्दो करसम्बन्धी विवाद न्यूनिकरण गर्न Dispute Settlement Mechanism को व्यवस्था गर्ने,
- कर सम्बन्धी कानुनहरूमा समयानुकूल परिमार्जन गरी करदातामैत्री बनाउने,
- करदाताले राज्यबाट सूचना पाउने सूचनाको हक तथा करदाताको करसम्बन्धी सूचना गोप्य राख्नुपर्ने कानुनी प्रावधान समेतलाई विचार गरी सन्तुलित प्रावधानहरू तर्जुमा गरिने,
- कर प्रणालीलाई थप प्रभावकारी तथा बढ्दो विश्वव्यापीकरणले यसमा ल्याएको परिवर्तनलाई सम्बोधन गर्न अन्तर्राष्ट्रियस्तरको स्थायी संस्थापन निर्देशिका, मूल्य हस्तान्तरण निर्देशिका, दीर्घकालीन करार निर्देशिका, दोहोरो कर मुक्ति सम्झौताको नेपालको ढाँचा, करदर्ता र कर संकलन सम्बन्धी निर्देशिका तयार गरी लागू गर्न अन्तर्राष्ट्रिय कर नीति अर्न्तगत दोहोरो कर मुक्ति सम्झौता, मूल्य हस्तान्तरण, कर सम्बन्धी सूचनाको आदान प्रदान आदिलाई व्यवहारिक रूपमा नै कार्यान्वयन गर्ने क्षमता वृद्धि गर्ने तर्फ जोड दिइने,
- करदाताहरूको व्यावसायिक लागत (Doing Business Cost) घटाउन, गुणात्मक सेवा प्रवाह गर्न र कानुनको परिपालना गराई सहभागिता वृद्धि तथा कर छलीलाई निरुत्साहित गर्न करदाताहरूलाई लघु, साना, मध्यम र ठूला करदातामा बर्गीकरण गरि लघु, साना तथा मध्यमस्तरीय करदाता (Micro, Small & Medium Enterprises) को कर प्रणाली सम्बन्धी विस्तृत अध्ययन गरी कार्यान्वयनमा ल्याइने ।

(ख) **करदाता सेवा, शिक्षा तथा सूचना :**

- उद्योगी तथा व्यवसायी मात्र करदाता हुन भन्ने विद्यमान आम बुझाइलाई परिवर्तन गरी आय आर्जन गर्ने आम नागरिक करदाता हुन् तथा करको दायरामा आउनु उद्योग, व्यापार, पेशा, व्यवसाय र सो बाट आर्जन हुने आय वैध बनाउने प्रक्रिया हो भन्ने धारणालाई आत्मसात गर्न करदाता शिक्षा, सूचना तथा सञ्चारको प्रभावकारी कार्यक्रम मार्फत व्यापक प्रचार प्रसार गरिने,
- करका बारेमा जानकारी दिन माध्यमिक तह भन्दा माथिको शैक्षिक संस्थाको पाठ्यक्रममा नेपालको कर प्रणाली सम्बन्धी विषय समावेश गर्न शिक्षा मन्त्रालयसँग समन्वय गरिने,
- करदाता जागरण, करदाता शिक्षा, तालीम जस्ता कार्यक्रमलाई देशव्यापी रूपमा प्रभावकारी बनाउन सम्पूर्ण कार्यहरूलाई core र non core मा विभाजन गरी non core कार्यहरू बाह्य सेवा प्रदायक संस्थाहरू माफर्त सञ्चालन गरिने,
- करदाता शिक्षा, सूचना तथा सञ्चारको प्रभावकारी कार्यक्रम सञ्चालन गर्न विभागमा छुट्टै ईकाई स्थापना गरिने तथा कर सम्वन्धी नियमित रूपमा सूचना प्रवाह गर्न सूचनाको प्रकाशन र वितरणको प्रभावकारी संयन्त्र निर्माण गरिने,
- करदाताको स्तर अनुसार शिक्षा तथा सूचना प्रवाहको व्यवस्था मिलाइने,
- राष्ट्रियस्तरमा विभाग, स्थानीय तहमा आन्तरिक राजस्व कार्यालय तथा करदाता सेवा कार्यलयहरू मार्फत करदाता शिक्षा तथा जागरणका कार्यक्रमहरू व्यापक रूपमा सञ्चालन गरिने तथा यस अन्तर्गत कर

बुलेटिन, ब्रोसर्स, शैक्षिक तथा सूचनामूलक लेखहरूको नियमित प्रकाशन तथा गोष्ठी, अन्तरकृया, कर शिविर, घुम्ती शिविर, घर दैलो कार्यक्रम लगायतका कार्यक्रमहरू सञ्चालनमा ल्याईने,

- कर राजस्व संकलनलाई प्रभावकारी बनाउन र करदाताहरूको व्यावसायिक लागतमा कमी ल्याउन राजस्व संकलन गर्न स्वीकृत प्राप्त बैंकको जुनसुकै शाखाबाट राजस्व संकलन र दाखिला गर्न सक्ने व्यवस्था ABBS (Any Branch Banking System) चरणबद्ध रूपमा लागू गरिने ,
- विद्युतीय भुक्तानी (e-payment) मार्फत् समेत राजस्व दाखिला गर्न सक्ने व्यवस्थाका लागि आवश्यक पूर्वाधार तयार गरिने,
- सवै करदाताहरूलाई कर दाखिला गरेको रकम तथा वाँकी वक्यौता रकम समेत विद्युतीय प्रणालीबाट हेर्न सक्ने (Read only) सुविधा दिन आवश्यक व्यवस्था गरिने,
- स्वंयम कर निर्धारण पद्दतिलाई थप सरल वनाउन "Online Tax Calculator"को तत्काल लागू गरिने,
- करदाताहरूको सहज पहुँचको लागि सूचना प्रविधिलाई मुख्य औजारको रूपमा विकसित गर्दै करसम्बन्धी सवै कार्य विद्युतीय माध्यमबाट हुने व्यवस्था मिलाई करदाता र कर प्रशासनको भौतिक सम्मिलन हुने अवस्थाको अन्त्य गरिने,
- सूचना प्रविधिमा आधारित सुशासन कायम गर्दै सदाचार वृद्धि गर्न निरन्तर मानवीय नियन्त्रणमा आधारित प्रणालीलाई स्वःचालित पद्धतितर्फ रूपान्तरण गर्ने स्पष्ट कार्ययोजना तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याइने ,
- अन्तर निकाय सूचना आदान प्रदान गर्न आन्तरिक राजस्व विभाग र अन्य कार्यालयहरू बीच विद्युतीय सूचना प्रणाली स्थापित गरिने,
- उद्योग, व्यापार, पेशा, व्यवसाय, संस्था दर्ताको साथै अन्य नियमनकारी निकायहरू नेपाल राष्ट्र बैंक, उद्योग विभाग, बाणिज्य विभाग, सहकारी विभाग, यातायात व्यवस्था विभाग, महानगरपालिका, उपमहानगरपालिका, नगरपालिका लगायतका निकायहरू र कर प्रशासन बीच विद्युतीय माध्यमवाट दर्ता कै अवस्थाको सूचना प्राप्त गरी करमा दर्ता नगरी कारोवार गर्न नपाइने व्यवस्थालाई चरणबद्ध रूपमा कार्यान्वयन गरिने ,
- करदाताहरूलाई कानुनी सल्लाह र करका सम्बन्धमा सुझाव दिन कर परामर्शदाता र कर सम्बन्धी वकालत गर्ने जनशक्ति सहितको संयन्त्र विकास गरिने तथा यस संयन्त्र मार्फत आम नागरिकसम्म कर परामर्श, करदाता शिक्षा र जागरण अभियान सञ्चालन गरिने,
- कर लेखापरीक्षक तथा कर परामर्शदाताहरूले पालना गर्नु पर्ने नैतिक आचरण तथा आचारसंहिता तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याइने,
- कर सम्बन्धी प्रक्रिया सरलीकरणका लागि मानवीय सञ्जाल (Human Network)मा आधारित कार्य पद्दतिको अवलम्बन तथा करदाताहरूले वुझाउनु पर्ने विवरणहरूमा सरलीकरण गरिने ।

(ग) करको दायरा विस्तार र सहभागिता :

- स्वेच्छिक कर सहभागिता गर्नेहरूको लागत घटाउँदै जाने र कर सहभागिता नजनाई कर छली गर्ने तथा छली गर्न उद्दत हुनेहरू प्रति कर अवज्ञा लागत वृद्धि गरी स्वेच्छिक कर सहभागीता जनाउन उत्प्रेरीत गरिने,

आन्तरिक राजस्व विभाग

- कर नतिरे वापत ठूलो जरिवाना हुने वातावरण आउन नदिन कर प्रशासनले चनाखो भई आफ्नो कार्यक्षेत्र भित्रहुने आर्थिक गतिविधि र व्यापार व्यवसायमा निगरानी गरी समयमा नै सावधान रहन करदाताहरूलाई सचेत गराइने,
- मूल्य अभिवृद्धि करको छली प्रकरणलाई ध्यानमा राखी मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता गर्दा तोकिएका कागजातहरूको अतिरिक्त करदाताको कर सहभागिता जनाउन सक्ने क्षमता र हैसियत, विगतको कार्यानुभव, कारोबार स्थलको विस्तृत नक्सांकन तथा मुख्य व्यक्तिको पूर्ण परिचय खुल्ने कागजातहरूको पूर्ण जाँचबुझ गरेर मात्र दर्ता गर्ने व्यवस्था गरिने,
- करमा दर्ता गर्दाकै अवस्थामा आय विवरण बुझाउने, कर भुक्तानी जस्ता कर्तव्य र अधिकार समेत उल्लेख गरी कर सम्बन्धी जानकारी भएको पुस्तिका उपलब्ध गराइने,
- कुनै पेशा तथा व्यावसायिक प्रयोजनका लागि वैंकहरूमा खाता खोल्दा वा अन्य कारोवार गर्दा स्थायी लेखा नम्वर अनिवार्य रूपमा उल्लेख गर्ने व्यवस्था गरिने,
- यावसायिक प्रयोजनका लागि रु. बीस लाखभन्दा बढीको ऋण लिंदा वा भुक्तानी गर्दा सो को जानकारी दर्ता भएको आन्तरिक राजस्व कार्यालयलाई दिनुपर्ने व्यवस्था गरिने,
- चिकित्सक, इन्जिनियर, वकिल जस्ता पेशाविद्हरूलाई अनिवार्य रूपमा करमा दर्ता भई स्थायी लेखा नम्वर लिएर मात्र पेशा, व्यवसाय गर्ने व्यवस्था गरिने साथै यस्तो PAN बोर्ड तथा प्रेस्क्रिप्सनमा उल्लेख गर्नुपर्ने,
- स्थायी लेखा नम्बर लिएका व्यक्तिहरूले मात्र घरजग्गा रजिष्ट्रेसन सम्बन्धी लेखापढी गर्न पाउने व्यवस्थालाई अनिवार्य गरिने,
- वहाल आय आर्जन गर्ने वहाल धनीहरूले अनिवार्य रूपमा आन्तरिक राजस्व विभागले जारी गरेको बहाल कर निर्देशिका वमोजिम बहाल कर पुस्तिका लिनु पर्ने साथै बहाल आयको यकिन सर्वेक्षण र असुली गर्न बहाल धनीहरूको घर निर्माणको विवरण स्थानीय निकायबाट लिई अभिलेख अद्यावधिक वनाइने ।

(घ) कर अनुसन्धान तथा कार्यान्वयन :

- करको दायरामा आई नसकेका वा आएपनि वास्तविक कारोबार भन्दा न्यून कारोवार अंक देखाउने वा कर कानुनको पालनामा अटेर गर्ने करदाताहरूको गोप्य माध्यमबाट संकलित सूचनाको पर्याप्त विश्लेषणको आधारमा कर अनुसन्धान कार्यमा तिब्रता ल्याईने ,
- जोखिमका आधारमा कर परीक्षण तथा अनुसन्धानको व्यवस्था मिलाइने,
- आयकर तथा मूल्य अभिबृद्धि करमा लगातार विवरण नबुझाउने (Non filler) करदाताहरूको करदर्ता प्रमाण पत्र निष्कृय गरी व्यवसाय गर्न बन्देज लगाईने,
- हरेक क्षेत्रमा हुने न्यून विजकीकरण र न्यून मूल्याङ्कन नियन्त्रण गर्न सम्वद्ध सवै क्षेत्रमा अभियानको रूपमा उपयुक्त कार्यविधि वनाई बिशेष कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने,
- आयात तथा आन्तरिक बजारमा हुने न्यून बिजकीकरण न्यूनीकरण गर्न आन्तरिक राजस्व विभाग, भंसार विभाग तथा राजस्व अनुसन्धान विभागको एकीकृत अनुगमन संयन्त्रको विकास गरी अनुगमन तथा कारवाही गरिने,

- न्यून बिजकीकरण तथा न्यून मूल्यांकित मालबस्त खरीद गर्ने विद्यमान कानुनी व्यवस्थालाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयनमा ल्याइने,
- बिक्रेताबाट वास्तविक कारोवार मूल्यमा विजक जारी गराउन र उपभोक्तालाई बिजक लिन प्रेरित गर्न बीजक खरीद गर्ने, उपहार कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने, जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने लगायतका कार्यक्रमहरू कार्यविधि बनाई सञ्चालन गरिने,
- करको दायरामा आएका क्षेत्रको प्रभावकारी अनुगमन तथा दायरामा नआएका क्षेत्रको पहिचान र कर छली गरी आर्थिक गतिविधि सञ्चालन भएको कारोवारको क्षेत्र (Tax base) का विषयमा वस्तुपरक अध्ययन गर्न एवं राष्ट्रिय अर्थतन्त्रको आधारमा सालवसाली कर राजस्वको लक्ष्य, प्रवृत्ति अध्ययन अनुसन्धान गरी यथार्थपरक ढंगले प्रक्षेपण गर्न आन्तरिक राजस्व विभागको बिद्यमान संरचनामा पुनरावलोकन गरी स्थायी रूपमा कर अनुसन्धान तथा प्रक्षेपण इकाइको गठन गरिने,
- सरकारी ठेक्काको माध्यमवाट गरिने वस्तु तथा सेवा खरीदको अन्तिम बील भुक्तानी गर्दा आन्तरिक राजस्व कार्यालयबाट समायोजन पत्र नभए सम्म भुक्तानी नहुने व्यवस्था मिलाइने,
- एकल खाता कोष प्रणाली (Treasury Single Accounts-TSA) लागू भएका जिल्लामा भुक्तानीको तथ्याङ्कलाई कर प्रयोजनका लागि उपयोग गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाइने,
- ठूला करदाताहरूले जारी गर्ने कर बिजकलाई अनिवार्यरूपमा कम्प्युटर सफ्टवेयरमार्फत जारी गर्नु पर्ने व्यवस्था शुरु गरिने साथै क्रमशः अन्य करदातालाई पनि विद्युतीय माध्यम वा क्यास मेसिनको प्रयोगद्धारा बिजक जारी गर्न अनिवार्य बनाइने,
- अर्थतन्त्रका विभिन्न क्षेत्रमा हुने चुहावट नियन्त्रण गरी समुचित कर असुल गर्नको लागि सूचना सञ्जालको अपरिहार्यतालाई ध्यानमा राखी High Networth Individual को सूचना संकलन कार्यलाई व्यवस्थित गर्न कर सूचना सञ्जाल (Tax Information Network) सम्बन्धी कार्य गर्न एउटा छुट्टै संयन्त्र खडा गर्न अध्ययन गरिने,
- अर्थतन्त्रका सवै क्षेत्रको सूचना अभिलेख तथा प्रशोधन गरी कर प्रशासन लगायत नेपाल सरकारका विभिन्न निकायलाई उपलव्ध गराउने,
- बक्यौता असुलीका व्यापकरूपमा कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने र कानुनी उपचारका माध्यमलाई अभियानको रूपमा सञ्चालन गरिने,
- बाँकी वेरुजु वेमाख गर्न अभियान चलाइने ।

(ङ) अन्तशुल्कजन्य वस्तुको व्यवस्थापन :

- अन्तशुल्कको हालको भौतिक नियन्त्रण प्रणालीलाई क्रमश स्वयं निष्काशन प्रणालीमा रूपान्तरित गरी विद्युतीय माध्यमवाट नियमन गर्ने व्यवस्था मिलाइने,
- Excise Automation Software लाई पूर्ण रूपले कार्यान्वयनमा ल्याइने,
- अन्तःशुल्क जन्य पदार्थको परीक्षणका लागि आधुनिक प्रयोगशाला स्थापना गरिने,

- अन्तःशुल्क स्टीकरको प्रभावकारी व्यवस्थापनका लागि Track and Trace System लागू गर्न आवश्यक पूर्वाधारको तयारी गरिने,
- अन्तःशुल्क प्रशासनलाई आधुनिक कर प्रणालीको मूलप्रवाहमा आन्तरिकीकरण गरिने,
- अन्तःशुल्कमा हुने चुहावटलाई नियन्त्रण गर्न प्रभावकारी रूपमा नियमित अनुगमन गरी देखिएका अनियमितता समेतका आधारमा एवं प्राप्त अन्य सूचना र प्रतिवेदन अभिलेख समेतको विश्लेषण गरी प्राथमिकताका साथ तत्काल अनुसन्धान र कारवाही गरिने,
- वियर उद्योगहरूमा लागू गरिएको ल्फोमिटरको व्यवस्था पुनरावलोकन गरी बैकल्पिक उपाय अवलम्वन गरिने,
- अवैध मदिरा उत्पादन गर्ने व्यक्तिहरूलाई मदिरा ऐन तथा अन्त :शुल्क ऐनको सजायको अतिरिक्त कसुरको मात्राको आधारमा खाद्य ऐन अनुसार पनि कारवाही गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाइने,
- मदिरा र सुर्तीजन्य पदार्थहरू र अन्य उपभोग्य सामाग्री एकै स्थानवाट विक्री वितरण गर्न नपाइने व्यवस्थालाई कडाइका साथ अनुगमन गरिने ।

(च) **कर प्रशासन र व्यवस्थापन** :

- कर प्रशासनको विद्यमान सँगठनात्मक संरचना, जनशक्ति व्यवस्था र कार्यप्रणालीलाई कार्यगत (functional) तथा प्रकृति (Segment) का आधारमा पुनरावलोकन गरी व्यवस्थित गरिने,
- ठूला करदाता कार्यालयलाई कर परीक्षण तालिम केन्द्र तथा Center for excellence को रूपमा विकास गरिने,
- कर प्रशासनलाई कागजरहित प्रशासन (Paperless Administration) का रूपमा विकास गर्न सूचना प्रविधिको क्षेत्रमा संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि गरिने,
- विभागको कानुन शाखालाई महाशाखामा परिणत गरी कार्य बोझका आधारमा आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरूमा समेत जिल्ला न्यायाधिवक्ताको दरबन्दी सिर्जना गरिने,
- आगामी तीन बर्षभित्र सबै जिल्लाहरूमा करदाताहरूको सहज पहुँच पुग्ने गरी आन्तरिक राजस्व कार्यालय वा करदाता सेवा कार्यालयहरू स्थापना गरिने साथै करदाता सेवा कार्यालय नभएका जिल्लाहरूमा कोष तथा लेखा नियन्त्रकको कार्यालय मार्फत सेवा सञ्चालन गर्ने व्यवस्था गरिने,
- कर सँगठन भित्रको अन्तरसम्बन्ध, कार्य बोझ, उत्तरदायित्व, जिम्मेवारी लगायत कार्यहरूमा प्रभावकारिता र दक्षता अभिवृद्धि गर्न तत्काल सँगठनात्मक सुधारका कार्यक्रम अगाडि बढाइने,
- आन्तरिक राजस्व विभाग र अर्न्तगत ठूला करदाता कार्यालय, आन्तरिक राजस्व कार्यालय र करदाता सेवा कार्यालयहरूको कार्यक्षेत्र, कार्यविवरण र उत्तरदायित्व तथा जिम्मेवारी किटान गरी यी कार्यालयहरू वीचको अन्तरसम्वन्ध स्पष्टरूपमा परिभाषित गरिने,
- राजस्व प्रशासन सुधारको थालनीका लागि विगतदेखि प्रस्ताव गरिएको तर कार्यान्वयनमा आउन नसकेको केन्द्रिय राजस्व वोर्डको तत्कालै गठनको प्रक्रिया थालनीको लागि समेत सिफारिस गरिने,

- कर प्रशासनका जनशक्तिलाई दक्ष तथा सिपयुक्त बनाउन विशेष प्रशिक्षण कार्यक्रम सञ्चालन गरिने,
- कर प्रशासनका कर्मचारीहरू र करदाताबीच अवान्छित सम्बन्ध स्थापित हुनवाट रोक्न कर प्रशासन र कर अधिकृतहरूको विद्यमान आचारसंहिता परिमार्जन गरी कार्यान्वयनमा ल्याइने,
- कर परीक्षणको गुणस्तर बृद्धि गर्न कर अधिकृतहरूको क्षमता र कार्य अनुभवको आधारमा मात्र कर परीक्षणको जिम्मा दिइने,
- कर अधिकृतहरूलाई कर परीक्षण तथा अनुसन्धानमा अझ बढी जिम्मेवार बनाउन कर निर्धारणको गुणस्तर र प्रशासकीय पुनरावलोकन तथा आन्तरिक पुनरावलोकनमा देखिएका तथ्यहरूलाई अभिलेखीकरण गरी कार्य सम्पादन मूल्याङ्कनसँग आबद्ध गरिने,
- सामान्यतया निश्चित अवधी कर प्रशासनमा कार्यअनुभव भएका कर अधिकृतहरूलाई मात्र ठूला करदाताहरूको कर निर्धारण गर्ने जिम्मेवारी दिइने,
- नयाँ सेवामा प्रवेश गर्ने अधिकृतहरूलाई कर सम्वन्धी सघन तालिम दिएर मात्र पदस्थापन गर्ने व्यवस्था कार्यान्वयनमा ल्याइने साथै ज्ञान, सीप र क्षमतायुक्त जनशक्ति तयार गर्न सेवा प्रवेशकै समयदेखि दक्ष बनाउनका लागि Tax Academy स्थापना गर्ने वा विश्वविद्यालयहरूमा कर प्रणाली सम्वन्धी सघन अध्ययनको व्यवस्था मिलाइने ,
- आन्तरिक राजस्व विभाग, भन्सार विभाग र राजस्व अनुसन्धान विभागबीच सूचना सञ्जाल मार्फत सूचना आदान प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाइने,
- राजस्व प्रशासनका विभिन्न क्षेत्रबीच प्राविधिक विषयहरूमा समन्वयात्मक ढंगले नीति निर्माणमा सुझाव प्रदान गर्न तथा कार्यान्वयन तहमा देखिएका समस्या समाधान गर्न विभिन्न विभागहरू बीच प्राविधिक समिति गठन गरी कार्यगत समन्वय कायम गरिने ।

(छ) विविध :

- हरेक वर्षको मंसिर १ गते लाई राष्ट्रिय कर दिवस **(National Tax Day)** को रूपमा मनाइने
- करसँग डर होईन भर गरौं । कर तिरौं आफनो आम्दानीको बैधता सुनिश्चित गरौं । करको चर्चा घर घर सम्म पुर्‍याउं । कर तिरी सभ्य नागरिकको परिचय दिउँ । आफ्नो आय आफैं हिसाव गरेर ठीक रकम कर तिरौं । कर तिर्नु नागरिकको कर्तव्य हो । कर सम्वन्धी जानकारी दिनु कर प्रशासनको दायित्व हो । व्यापारी, व्यवसायी मात्र कर दाता होइनन्, करयोग्य आय आर्जन गर्ने आम नागरिक करदाता हुन् भन्ने धारणा वनाउँ । आफूले तिरेको करको सदुपयोग भयो भएन निगरानी गरौं । कर छलीको सूचना भएमा कर प्रशासनलाई दिई कर असुल गर्न सहयोग गरौं । पेशा व्यवसाय गर्नु अगावै स्थायी लेखा नम्वर लिउँ । बजारमा वस्तु वा सेवा खरीद गर्दा अनिवार्य रूपमा विल विजक लिने दिने वानी बसालौं लगायतका विविध नाराहरूको करदाता शिक्षासँगै व्यापक प्रचार प्रसार गरी कार्यान्वयनमा ल्याइने छ ।

आन्तरिक राजस्व विभाग

- चालु आर्थिक वर्षमा तोकिएको राजस्व लक्ष्य अनुसार असुल गर्ने प्रतिबद्धता व्यक्त गर्दै करदाता शिक्षा र सचेतना, कर दर्तामा सरलीकरण, बजार अनुगमन, कर निर्धारण, कर लेखा परीक्षण र अनुसन्धान, न्यायिक निरूपण लगायतका कर प्रशासनका अन्य कार्यगत लक्ष्यहरूलाई समेत उत्तिकै महत्व दिई कार्यसम्पादन गरिने छ ।

आन्तरिक राजस्व विभाग

आन्तरिक राजस्व विभाग

भाग-२

आर्थिक वर्ष २०६८।६९ को समष्टिगत उपलब्धी

आन्तरिक राजस्व विभाग

२. आर्थिक वर्ष २०६८।६९ को समष्टिगत उपलब्धी

नेपाल सरकारले गत आर्थिक वर्षको बजेट बक्तव्य मार्फत स्वेच्छिक कर सहभागिताको माध्यमबाट आन्तरिक स्रोतको आधिकतम परिचालन गर्ने, कर नीतिलाई लगानी मैत्री नीतिको रूपमा उत्प्रेरक बनाउने, राजस्व चुहावटलाई नियन्त्रण गर्न सूचना प्रणालीमा आधारित कर अनुसन्धान प्रणालीमा जोड दिने उद्देश्यका साथ **"हामीले तिरेको कर हाम्रै विकासका लागि, आधुनिक र समृद्ध नेपाल निर्माणका लागि"** भन्ने मूल अभियानका साथ कर सहभागिता वर्ष, २०६६ को कार्यान्वयन गर्ने रणनीति अवलम्वन गरेको थियो भने वर्ष २०६७ लाई **कर कार्यान्वयन अभियान वर्ष**को रूपमा मनाउने रणनीति अवलम्वन गरेको थियो त्यसैगरि आर्थिक वर्ष २०६८।०६९ लाई पनि **कर कार्यान्वयन अभियान वर्ष**को रूपमा मनाउने रणनीति अवलम्वन गरेको थियो । यस अर्न्तगत राजस्वको दायरा बढाउने, कर सहुलियत तथा सुविधामा वृद्धि, राजस्व प्रशासनमा सुधार तथा चुहावट नियन्त्रण गर्ने रणनीतिका साथ गत वर्षको राजस्व नीतिको कार्ययोजना सहित कार्यान्वयन गरिएको थियो । त्यस्तै करको दायरामा नआएकालाई करको दायरामा ल्याउने, करदाता सेवामा गुणस्तर वृद्धि गरी करदाता मैत्री वातावरण श्रृजना गर्ने, कर परीक्षण तथा अनुसन्धान, राजस्व संकलनमा देखिएका जोखिमलाई कम गर्ने, कर्मचारीको क्षमता विकास तथा अनुगमन संयन्त्रको व्यबस्था जस्ता मुख्य कार्यक्रमका साथ कर कार्यान्वयन अभियान वर्षको रूपमा वर्ष २०६८ मनाईयो । यस्तै समग्र प्रयासको वावजुद:

मूल्य अभिवृद्धि करमा रु. ७२ अर्ब ७४ करोड लक्ष्य निर्धारण भएकोमा यसको प्रभावकारी कार्यान्वयनबाट ७२ अर्ब १८ करोड असुल भएको थियो । सो मध्ये पैठारीतर्फ रु. ४६ अर्ब ५३ करोड र स्थानीय तर्फ २५ अर्ब ६५ करोड असुल भएको छ । स्थानीय तर्फ लक्ष्यको तुलनामा १०३.९५ प्रतिशतले वृद्धि भएको छ ।

आयकर तर्फ ५० अर्ब ८१ करोड लक्ष्य मध्ये रु. ५२ अर्ब ३३ करोड असुली हुन गई लक्ष्यको १०३ प्रतिशत प्रगति भएको छ ।

अन्तःशुल्क तर्फ रु. ३० अर्ब २५ करोड लक्ष्य भएकोमा रु. ३० अर्ब ४१ करोड असुली भै लक्ष्यको १०१ प्रतिशतले प्रगति भएको छ । पैठारी अन्तःशुल्क तर्फ १० अर्ब ४९ करोड र स्थानीय तर्फ रु. १९ अर्ब ९१ करोड असुली भएको छ । स्थानीय तर्फ लक्ष्यको तुलनामा १०३.४८ प्रतिशत वृद्धि भएको छ । यसरी समग्रमा कूल राजस्व संकलन लक्ष्य २०४.८२ अर्बमा २०६.३६ अर्ब असुली भई लक्ष्यको तुलनामा १००.७५ प्रतिशत प्रगति भएको छ । कूल राजस्व गत वर्षको तुलनामा बृद्धिदर २२.१८ प्रतिशत रहन गयो । आन्तरिक राजस्व विभाग तर्फ ९४.९८ अर्ब लक्ष्यको तुलनामा समग्र असुली ९८.१२ अर्ब भई १०३.३० प्रतिशत लक्ष्य हांसिल हुन गयो । बृद्धिदर गत वर्षको तुलनामा २२.३ प्रतिशत रहन गयो । यसै गरी आन्तरिक राजस्व विभाग अर्न्तगत गत वर्षको यसै अवधिको तुलनामा आय कर, मूल्य अभिवृद्धि कर र अन्तःशुल्कको संकलन वृद्धि क्रमश २५.४, १४.६ र २५.३ प्रतिशत रहन गएको छ । राजस्व परिचालनको समग्र अवस्था र संरचनागत विश्लेषण तथा गत वर्ष कर नीतिको कार्यान्वयनका महत्वपूर्ण उपलब्धिहरूको विश्लेषण निम्नानुसार गरिएको छ ।

२.१ कूल गार्हस्थ उत्पादनसँग राजस्व परिचालनको अनुपात

नेपालमा आधुनिक कर प्रणालीको थालनी भएको आधार वर्ष २०५८।५९ लाई मान्दा शुरुका वर्ष कूला ग्राहस्थ उत्पादनको उत्पादक मूल्यमा तुलनामा कूल राजस्व असुलीको अनुपात करिब ६.१ प्रतिशत रहेकोमा यो अनुपात मूल्य अभिबृद्धि करको कार्यान्वयन भएपछि आर्थिक वर्ष २०५४।५५ मा आउँदा करिब ११.३ प्रतिशतमा पुगेको थियो ।

चित्र नं. १: कूल ग्राहस्थ उत्पादनसँग राजस्व परिचालनको अनुपात

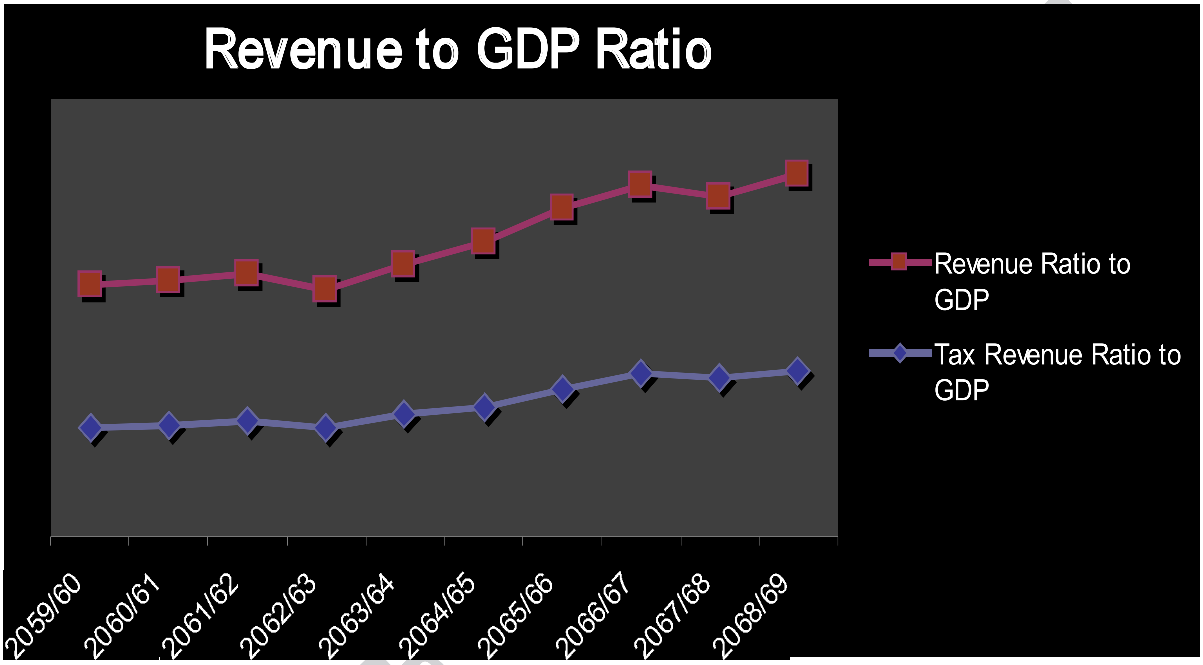

आधुनिक आयकर ऐनको कार्यान्वयनपछि आर्थिक बर्ष २०५८।०५९ मा यसको यो अनुपात ११ प्रतिशतमा कायम भएको थियो । यसै क्रममा नेपालको अर्थतन्त्रको विस्तार सँगसँगै आ.व. २०६६।६७ मा आईपुग्दा यसको अनुपातमा सुधार आई १५.२ प्रतिशत पुगेको थियो भने आ.व.२०६७।६८ मा १४.९ प्रतिशत रहन गएको देखिन्छ। त्यस्तै आ.व. २०६८।०६९ मा उल्लेखनीय सुधार भई यसको अनुपात हालसम्मकै उच्च १५.७ प्रतिशत रहन गएको देखिन्छ। कूल गार्हस्थ्य उत्पादनमा कर राजस्वको अनुपात पनि आर्थिक बर्ष २०१८।१९ मा करिब ५.१ प्रतिशत रहेकोमा यसको अनुपात उपर्युक्त अवधिमा क्रमश ८.७, १३.२, १२.८ र १३.२ प्रतिशत पुग्न गएको देखिन्छ। यी तथ्याङ्कको आधारमा नेपालमा करको आधार तथा कर संकलनको अवस्था विकासोन्मुख देशहरूको तुलनामा क्रमशः सुधार उन्मुख रहेको पुष्टि हुन्छ ।

२.२ कुल गार्हस्थ उत्पादनसँग मूल्य अभिबृद्धि कर, आयकर र अन्तःशुल्क कर राजस्व परिचालनको अनुपात

आर्थिक वर्ष २०६८।६९ लाई आधार वर्ष मानी विश्लेषण गर्दा वस्तु तथा सेवाको उपभोगमा आधारित कर संकलनको योगदान त्यस वर्ष कूल गार्हस्थ उत्पादनको उत्पादन मूल्यमा करिब १.१ प्रतिशत रहेकोमा मूल्य अभिबृद्धि करको कार्यान्वयनपछि यसको अनुपातमा बृद्धि हुन गई २.७ प्रतिशत पुग्न गएको थियो। गत आर्थिक

वर्ष २०६६।६७ सम्म आउँदा यसको अनुपातमा बृद्धि हुन गई ४.६ प्रतिशत पुग्न गयो। त्यस्तै आ.व. २०६७।६८ मा ४.६ प्रतिशत रहन गएको थियो भने आ.व. २०६८।०६९ मा पनि ४.६३ प्रतिशत नै रहेको छ।

चित्र नं. २ :

कूल ग्राहस्थ उत्पादनसँग मूल्य अद्धिवृद्धि कर आयकर र अन्तल्शुल्क कर राजस्व परिचालनको अनुपात

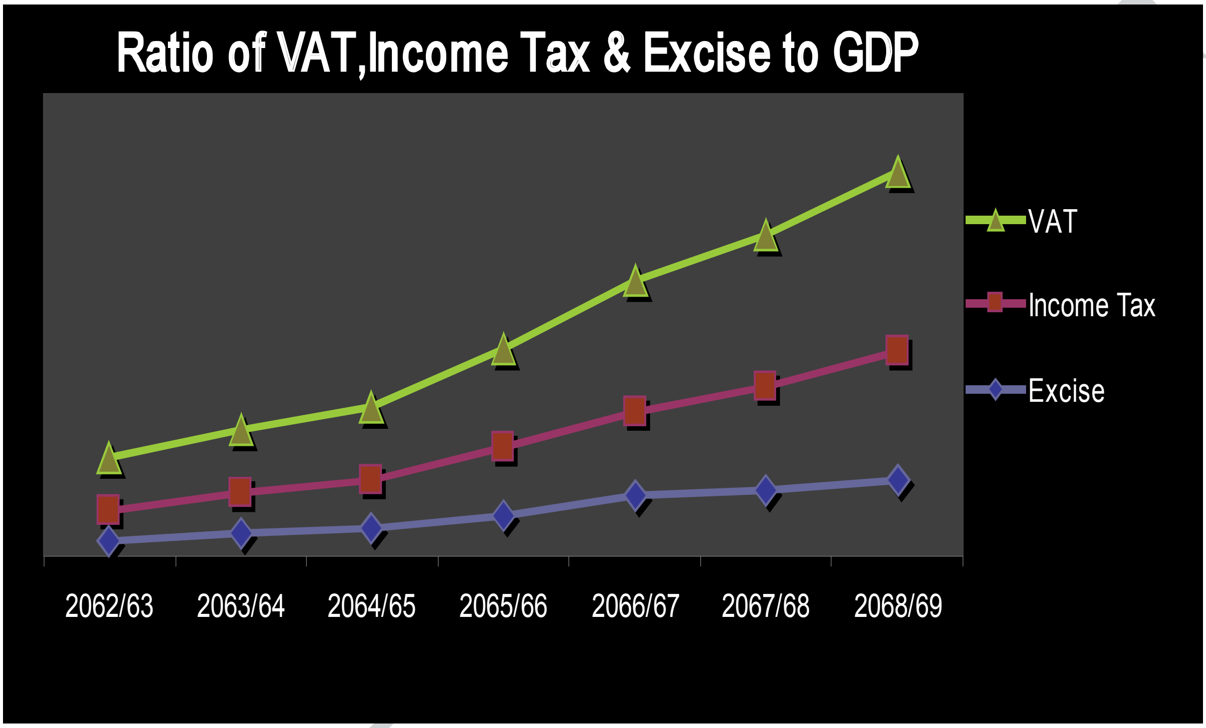

यसैगरी आयकरको अवस्था पनि उक्त आर्थिक वर्षहरूमा करिब ०.३ प्रतिशत रहन गएकोमा नयाँ आयकर ऐनको कार्यान्वयन पछि यसको अनुपातमा २ प्रतिशत, आर्थिक वर्ष २०६६।६७ सम्म आउँदा फराकिलो आधार सहित करिब २.९ प्रतिशत र आ.व.२०६७।६८ मा ३.१ प्रतिशत रहन गएको छ भने आ.व. २०६८।०६९ मा ३.३६ प्रतिशत रहन गएको छ। यसै गरी उपभोगमा आधारित अन्तःशुल्कको अनुपात पनि शुरुको आधार वर्षमा तत्कालको बिक्री करको हाराहारीमा तर आयकर भन्दा बढी रहेकोमा मूल्य अभिबृद्धि कर र नयाँ आयकर ऐनको कार्यान्वयन पछि यसको अंशमा केही गिरावट देखिएता पनि नेपालले विश्व व्यापार सँगठनको सदस्यता प्राप्त गरी सकेपछि भन्सार राजस्वको न्यूनता परिपूर्ति गर्न थप क्षेत्रमा यस करको करारोपण गर्न थालिएपछि यसको अनुपातमा पनि क्रमशः वृद्धि हुँदै गत आर्थिक वर्षसम्म आई पुग्दा अन्तःशुल्कको योगदान कूल गार्हस्थ उत्पादनसँगको अनुपातमा १.९५ प्रतिशत पुग्न गएको छ।

२.४ राजस्वको संरचनागत अवस्था

राजस्वको संरचनात्मक अवस्थाको विश्लेषण गर्दा आर्थिक वर्ष २०१८।१९ मा राजस्व संकलनको दिगो आधार भन्सार, वस्तु तथा सेवाको उपभोगमा आधारित कर, सम्पतीको दर्ता र उपभोगको मालपोत, अन्तःशुल्क र गैर कर राजस्वको योगदान रहेको थियो। कर प्रणालीलाई आधुनिकीकरण गर्न थालिए पछि यसको संरचनामा

समेत परिवर्तन हुदै गएको देखिन्छ। आर्थिक वर्ष २०६७।६८ मा आईपुग्दा राजस्व संरचनामा ठूलो परिवर्तन देखा परेको छ । कर राजस्वमा मूल्य अभिबृद्धि करको अंश क्रमशः बढ्दो अवस्थामा रहेको छ भने आ.व. २०६६।६७ मा भन्सार दरबन्दीमा गरिएको परिवर्तनका कारण भन्सार राजस्व मूल्य अभिवृद्धि कर पछि राजस्वको दोस्रो स्रोत देखिएको भएता पनि आर्थिक वर्ष २०६५।६६ मा आयकर राजस्व दोस्रो स्थानमा रहेको थियो। यसपछि भन्सार तथा अन्तशुल्क र गैर कर राजस्वको र त्यस पछि सम्पत्तिमा आधारित कर राजस्वको योगदान रहेको छ। आ.व. २०६८।६९ ले पनि आ.व. २०६७।६८ कै Trend समातेको छ : पहिलो मूल्य अभिवृद्दि कर, दोश्रो आयकर, तेश्रो भन्सार तथा चौथो अन्तःशुल्क। अझै पनि अप्रत्यक्ष कर राजस्वको योगदान बढि नै रहेको र कूल राजस्वमा कर राजस्वको योगदानमा भने बृद्धि हुदै गईरहेको छ। मूलत नेपालको कर राजस्व संरचनाको अंशमा भएको बढोत्तरीले करको आधार फराकिलो हुदै गएको र कर प्रणालीको सुधारको कार्यदिशा ठीक भएको अवस्थामा राजस्वको दिगोपना आउन सक्ने देखिन्छ।

चित्र नं. ३ : राजस्व संरचनागत अवस्था

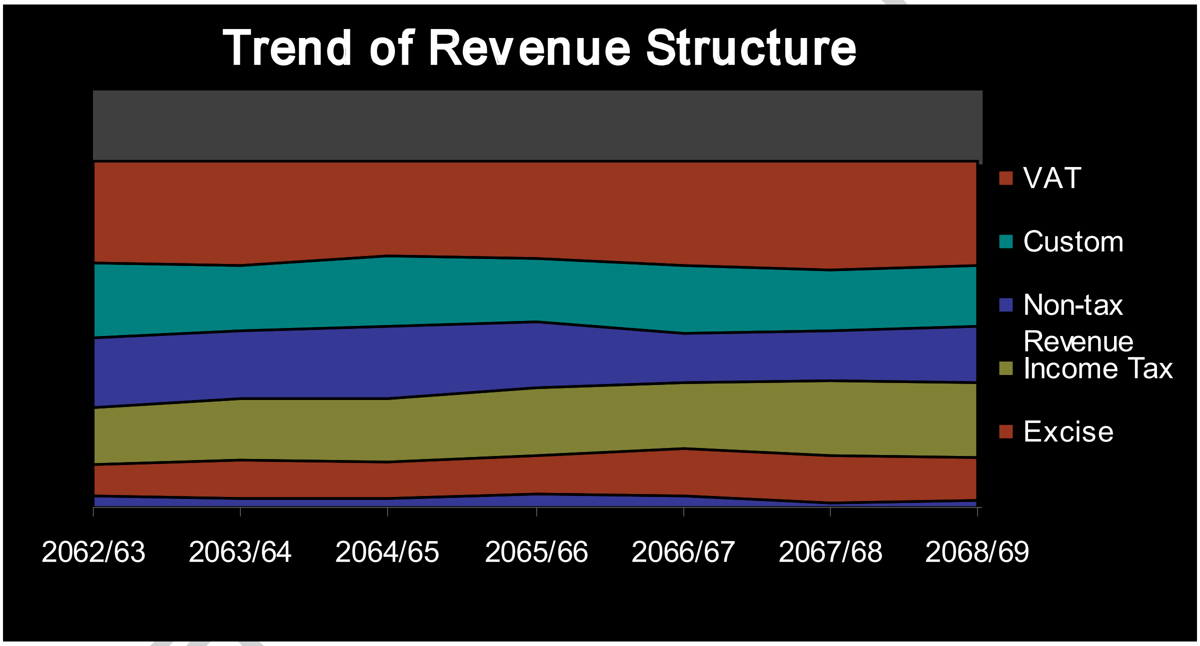

२.३.१ राजस्वको संरचनागत योगदान

आर्थिक वर्ष २०६८।०६९ सम्म आउँदा शीर्षकगत राजस्वको विश्लेषणमा अझै पनि अप्रत्यक्ष करको योगदान बढी छ भने प्रत्यक्ष कर राजस्वको अंशमा क्रमिक सुधारको संकेत देखिन थालेको छ। कूल राजस्वमा मूल्य अभिवृद्धि करको योगदान ३० प्रतिशत, आय करको २१.८ प्रतिशत तथा भन्सार राजस्वको १८.१ प्रतिशत र अन्तःशुल्कको १२.७ प्रतिशत रहन गएको छ। त्यस्तै, शिक्षा सेवा शुल्क ०.१ प्रतिशत छ भने सवारी करको योगदान १.५ प्रतिशत तथा रजिष्ट्रेशन दस्तुर १.७ प्रतिशत र गैरकर राजस्वको हिस्सा १५.७ प्रतिशत रहेको छ।

चित्र नं. ४ : राजस्वको संरचनागत योगदान

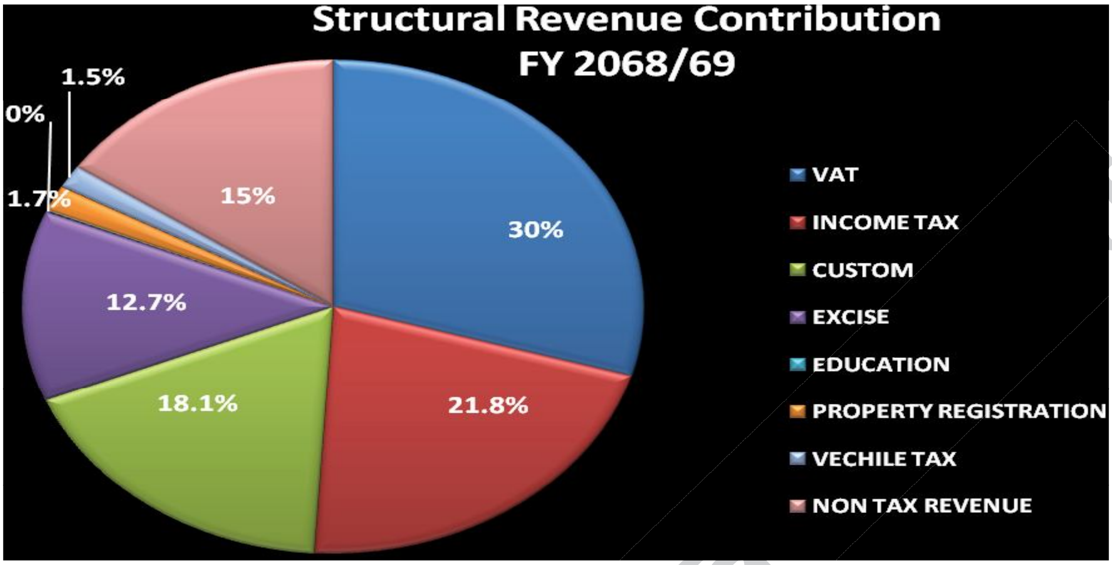

२.४ साधन विनियोजनमा राजस्वको योगदान

कर सुधारको कार्ययोजना थालनी गर्दाको बखत आर्थिक बर्ष २०४९।५० मा साधन विनियोजनमा राजस्वको योगदान ५० प्रतिशत भन्दा कम भएकोमा आर्थिक वर्ष २०६८।६९ मा सरकारको कूल सार्वजनिक खर्चको परिचालनमा राजस्वको योगदान ६२.८ प्रतिशत पुग्न गएको छ।

चित्र नं. ५ : साधन विनियोजनमा राजस्वको योगदान

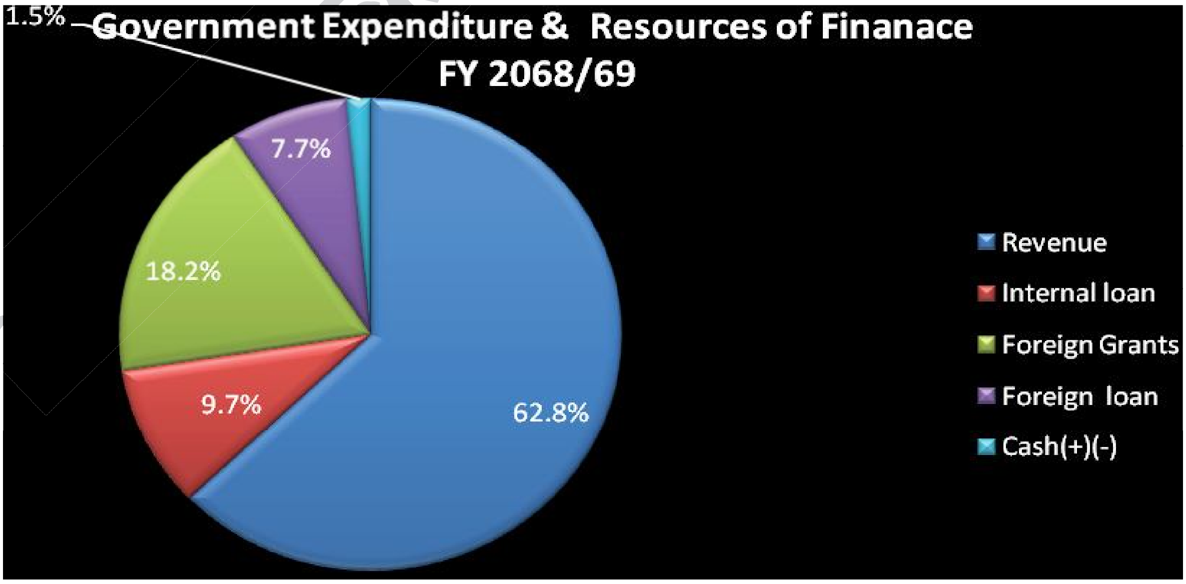

आन्तरिक ऋणको अंश ९.७ प्रतिशत रहेको छ भने नगद मौज्दातबाट १.५ प्रतिशत परिचालन गरी २५.९ प्रतिशत स्रोत वैदेशिक सहायताबाट व्यहोरिएको छ । वैदेशिक सहायता मध्ये वैदेशिक अनुदानको अंश १८.२ र ऋणको अंश ७.७ प्रतिशत रहन गएको छ । यसरी हेर्दा राजस्वको योगदान बढदै जानु, अनुदान बढनु, आन्तरिक स्रोतको परिचालन बढनु, वैदेशिक ऋण घटनु जस्ता परिसूचकहरूले गर्दा नेपालको विकासका लागि साधन परिचालनको अवस्था क्रमशः आत्मनिर्भर तर्फ उन्मुख हुदै गरेको देखिन्छ ।

२.५ आर्थिक बर्ष २०६८।०६९ मा भएको महत्वपूर्ण कार्यक्रमहरू

नेपाल भारतबीच दोहोरो कर मुक्ति सम्झौता

नेपाल र भारतबीच दोस्रो पटक २०६८ मंसीर ११ (नोभेम्बर २७, २०११) मा कर प्रशासनसँग सम्बन्धित सूचनाहरू आदान प्रदान गर्ने प्रवधान सहितको दोहोरो कर मुक्ति सम्झौता सम्पन्न भयो । उक्त सम्झौतामा तत्कालीन प्रधानमन्त्री श्री बाबुराम भट्टराईको उपस्थितिमा नेपालको तर्फबाट तत्कालीन अर्थमन्त्री श्री वर्षमान पुन तथा भारतका तर्फबाट भारतीय वित्तमन्त्री श्री प्रणव मुखर्जीले हस्ताक्षर गर्नुभएको थियो । नेपाल र भारतबीच प्रथम पटक सन १९८७ मा सम्पन्न भएको दोहोरो कर मुक्ति संझौतामा सूचना आदान प्रदान, कर वक्यौता असुली व्यवस्था लगायत हाल विश्वमा प्रचलित UN तथा OECD Model मा रहेका प्रावधानहरू नसमेटिएको परिप्रेक्षमा यस नयां संभौताको आवश्यकता परेको हो । नेपालले उदार अर्थनीति अबलम्बन गरिरहेको नेपालको सन्दर्भमा यस सम्झौता सम्पन्न भए पश्चात वेदैशिक लगानी आकर्षित हुनुका साथै कर सम्बन्धी सूचनाको आदान प्रदानमा समेत अभिबृद्धि भै कर चुहावट एवं कर अपचलन नियन्त्रण कार्यमा ठुलो सहयोग पुग्ने देखिन्छ । यस सम्झौतामा एक देशमा व्यवसाय गरेर अर्को देशमा वसोवास गरिरहेको व्यक्तिले उक्त देशमा कर वक्यौता राखेको पाइएमा व्यवसाय सञ्चालन गरिरहेको देशले सो बक्यौता असुल उपर गरी सम्बन्धित देशलाई बुझाउनुपर्ने व्यवस्था गरिएबाट हाल नेपालको अर्थतन्त्रमा विद्यमान रहेको अनौपचारिक अर्थतन्त्रको आकारमा क्रमशः सुधार भई दुवै देशको कूल अर्थतन्त्रमा सकारात्मक प्रभाव पर्ने देखिन्छ । देशले अपनाएको कर नीतिको अन्य सवै नीति तथा क्षेत्रमा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष प्रभाव पर्ने र यो सम्झौता पनि कर नीति कै एक अभिन्न अंग भएबाट यस सम्झौताको कार्यान्वयन पश्चात दुवै देशको अर्थतन्त्र थप मजवुद बन्दैजाने देखिन्छ ।

करदाता सेवा कार्यालयहरूको स्थापना

आर्थिक वर्ष २०६८।६९ को बजेट वक्तव्यमा गरिएको नीतिगत व्यवस्था अनुरूप गत आ.व.मा करदाता सेवालाई थप विस्तार गरी प्रभावकारी बनाउने उद्देश्यका साथ काठमाडौं उपत्यका बाहिर थप करदाता सेवा कार्यालयहरूको स्थापना गर्ने कार्य सम्पन्न भएको छ । सो कार्य अन्तर्गत नवौं कार्यालयका रूपमा २०६९ जेष्ठ ३१ गते बुधवारका दिन तत्कालीन अर्थमन्त्री श्री वर्षमान पुनबाट करदाता सेवा कार्यालय, धुलिखेलको समुद्घाटन गर्नेकार्य भयो । सेवा कार्यालयहरू स्थापनाको थालनी माननिय अर्थमन्त्री श्री पुनबाट नै धवलागिरी अञ्चलको वाग्लुङ्गमा गत आ.व.को वैशाख १० गते करदाता सेवा कार्यालयको विधिवत् उद्घाटन गरी सञचालनमा ल्याएर भएको थियो ।

उद्घाटन समारोहमा आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशक श्री टंकमणि शर्माले करदाता सेवा कार्यालयहरू स्थापनाको उद्देश्यमाथि प्रकाश पार्नुं भएको थियो । सोही दिन तनहुं जिल्लाको दमौली र बैशाख ११ गते

पाल्पा जिल्लाको सदरमुकाम तानसेनमा समेत महानिर्देशक श्री टंकमणि शर्माले करदाता सेवा कार्यालयहरूको विधिवत् उद्घाटन गर्नु भएको थियो । आन्तरिक राजस्व विभागका उपमहानिर्देशक श्री विष्णुप्रसाद नेपालले आफ्नो पायक पर्ने स्थानमा नै कर तिर्न पाउने जनताको लोकतान्त्रिक अधिकारलाई स्थापित गर्ने उद्देश्यका साथ सरकारले जनताको सेवाका लागि करदाता सेवा कार्यालयहरूको स्थापना गरिरहेको बताउनु भयो ।

करदाता सेवा कार्यालयहरूको स्थापना गर्ने क्रमको निरन्तरता कै क्रममा यही वैशाख १४ गते सुनसरी जिल्लाको इटहरी र झापा जिल्लाको दमक र वैशाख १५ गते इलामको सदरमुकाम इलाम बजारमा समेत सेवा कार्यालयहरूको अर्थ राज्यमन्त्री श्री हरिराज खेवा लिम्बूले विधिवत् उद्घाटन गर्नु भएको थियो । उपर्युक्त कार्यक्रमहरूलाई आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशक श्री टंकमणि शर्मा र उपमहानिर्देशक श्री विष्णुप्रसाद नेपालले समेत सम्बोधन गर्नु भएको थियो ।

कर सुधार कार्यक्रम अन्तर्गत करदाताको घरदैलोमा सेवाको पहुँच पुऱ्याउने र करदाताको व्यावसायिक लागत कम गर्ने अभियानको थालनी स्वरूप करदाता सेवा कार्यालयहरू स्थापना गर्नेकार्य आर्थिक वर्ष २०६८।६९ देखि नै सुरू भई काठमाडौं उपत्यकाभित्र १३ वटा सेवा कार्यालयहरू र काठमाडौं उपत्यका वाहिर १५ वटा कार्यालयहरूको स्थापना भई कर प्रशासनको कार्य सञ्चालन भई राखेको छ ।

कर लेखा परीक्षण सम्बन्धी कार्यशाला गोष्ठी

आन्तरिक राजस्व विभाग र Giz RAS Project को संयुक्त आयोजनामा "नेपालको कर प्रणालीमा कर लेखा परीक्षण सम्बन्धी सामयिक सवाल" विषयक एक दिने कार्यशाला गोष्ठी यही २०६९ वैशाख

२६ गते सम्पन्न भयो । आन्तरिक राजस्व विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयहरुका पदाधिकारी र नेपाल लेखा परीक्षण संस्था (ICAN) का सदस्यहरु सहभागी हुनु भएको उक्त गोष्ठीको उद्घाटन तत्कालीन अर्थ सचिव श्री कृष्णहरि बास्कोटाले गर्नु भएको थियो । सो कार्यशालाको औचित्यमाथि प्रकाश पार्नु हुँदै विभागका महानिर्देशक श्री टंकमणि शर्माले कर प्रणालीमा सुधारका निम्ति सरोकारवालाहरुसँगको अन्तरक्रियाका लागि उक्त कार्यक्रम आयोजना गरिएको बताउनु भयो । सम्बोधनका क्रममा उहाँले केही लेखा परीक्षकहरुले आफ्नो दायित्व बिर्सेर कर चुहावटमा सहयोगी बनेकोतर्फ सङ्केत गर्दै लेखा परीक्षकहरुलाई आफ्नो कर्तव्य पालना गर्दा राष्ट्रलाई केन्द्रमा राखेर कार्य गर्न आग्रह गर्नु भयो ।

"कर प्रणालीको सुधार र कर लेखा परीक्षण" विषयक कार्यपत्र प्रस्तुत गर्नुहुँदै विभागका उपमहानिर्देशक श्री विष्णुप्रसाद नेपालले कर प्रशासक र लेखा परीक्षक दुवैले आफ्नो मर्यादामा रहेर कार्य सम्पादन गर्ने हो भने कर लेखा परीक्षणमा देखिएका वर्तमान समस्याहरु तत्काल समाधान हुने धारणा राख्नु भएको थियो ।

घर बहाल कर सम्बन्धी विशेष अभियान

आन्तरिक राजस्व विभागले घर बहाल कर असुलीलाई थप व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउन बहाल कर असुली सम्बन्धी कार्यविधि निर्देशिका २०६९ जारी गर्नुका साथै उक्त निर्देशिका अनुरुपको बहाल कर पुस्तिका समेत जारी गरेको छ । अर्थ मन्त्रालयको सभाकक्ष सिंहदरवारमा आयोजित एक कार्यक्रमका बीच अर्थमन्त्री श्री वर्षमान पुनले उक्त निर्देशिका सार्वजनिक गर्नु भएको थियो ।

आयकर ऐन, २०५८ को दफा (१३९) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी जारी गरिएको उक्त निर्देशिकाबाट बहाल आय घोषणा गर्ने र सो कर असुल उपर गर्ने कार्य थप व्यवस्थित एवं प्रभावकारी हुने छ । साथै गलत ढङ्गबाट सो करको घोषणा गर्ने कार्य र बहाल आय घोषणा नै नगर्ने कार्यलाई कानुन बमोजिम कर निर्धारण गरी असुल उपर गर्ने प्रक्रिया समेत व्यवस्थित हुने देखिन्छ । उक्त निर्देशिकामा बहाल आयकर तिर्नु पर्ने दायित्व, आय विवरण पेस गर्नु पर्ने नपर्ने व्यवस्था, बहाल आयकरको दर, खर्च कट्टी सम्बन्धी व्यवस्था, बहाल आयको क्षेत्र लगायतका विषयमा स्पष्ट व्यवस्था गरिएको छ ।

उक्त निर्देशिकाको प्रभावकारी कार्यान्वयनको निम्ति विभागले काठमाडौं उपत्यका र देशका सबै नगरपालिकाहरुमा विशेष अभियान नै सञ्चालन गरेको थियो । जस अन्तर्गत काठमाडौं महानगरपालिकाका सबै वडा कार्यालयहरु र उपत्यकाका अन्य नगरपालिकाका कार्यालयहरुमा कर अधिकृतको नेतृत्वमा ११ वटा टोली खटाई घर बहाल विवरण सङ्कलन तथा बहाल पुस्तिकाको वितरण गर्ने कार्य भएको थियो ।

आन्तरिक राजस्व विभाग

घर बहाल कर तिर्ने सम्बन्धी आन्तरिक राजस्व विभागको

अत्यन्त जरुरी सूचना

घर बहालमा लगाई आय आर्जन गर्ने प्रत्येक व्यक्तिले घरबहाल कर अनिबार्य रुपमा तिर्नुपर्ने कानुनी व्यवस्था रहेको विदितै छ । काठमाडौं उपत्यका लगायत देशका प्रमुख शहरहरुमा घर बहाल आम्दानी एक मुख्य आय श्रोतको रुपमा रहेको पाईएको छ । तसर्थ आफ्नो घर, जग्गाजमीन, मेशिन उपकरण लगायतका सम्पत्ति भाडामा लगाई आय आर्जन गरिरहेका व्यक्तिहरुले आफूले प्राप्त गरेको भाडा रकमको १० प्रतिशतले हुने कर, सम्बन्धित आन्तरिक राजस्व कार्यालय तथा करदाता सेवा कार्यालयमा अनिबार्य रुपमा बुझाई कर सम्बन्धी कानुनको पालना गर्नुहुन अनुरोध गरिएको छ ।

घर र अन्य सम्पत्ति बहालमा लगाउने व्यक्तिहरुको सुविधाको लागि काठमाडौं महानगरपालिका का ३५ वटै वडा कार्यालयहरु र १३ वटा करदाता सेवा कार्यालयहरुबाट, अन्य स्थानमा सम्बन्धित आन्तरिक राजस्व कार्यालय/करदाता सेवा कार्यालय र उपमहानगरपालिका, नगरपालिकाका कार्यालयहरुबाट बहालकर पुस्तिका वितरण भईरहेकोले उक्त स्थानहरुमा सम्पर्क राखि यथाशिघ्र बहालकर पुस्तिका लिनुहुन अनुरोध गरिन्छ । विगतदेखि बहालकर तिरिरहेका करदाताहरुले समेत उक्त पुस्तिका लिनुपर्ने व्यहोरा यसै सूचनाद्वारा जानकारीको लागि अनुरोध छ । बहाल आय घोषणा फाराम यस विभागको Website: www.ird.gov.np बाट download गर्न सकिनेछ ।

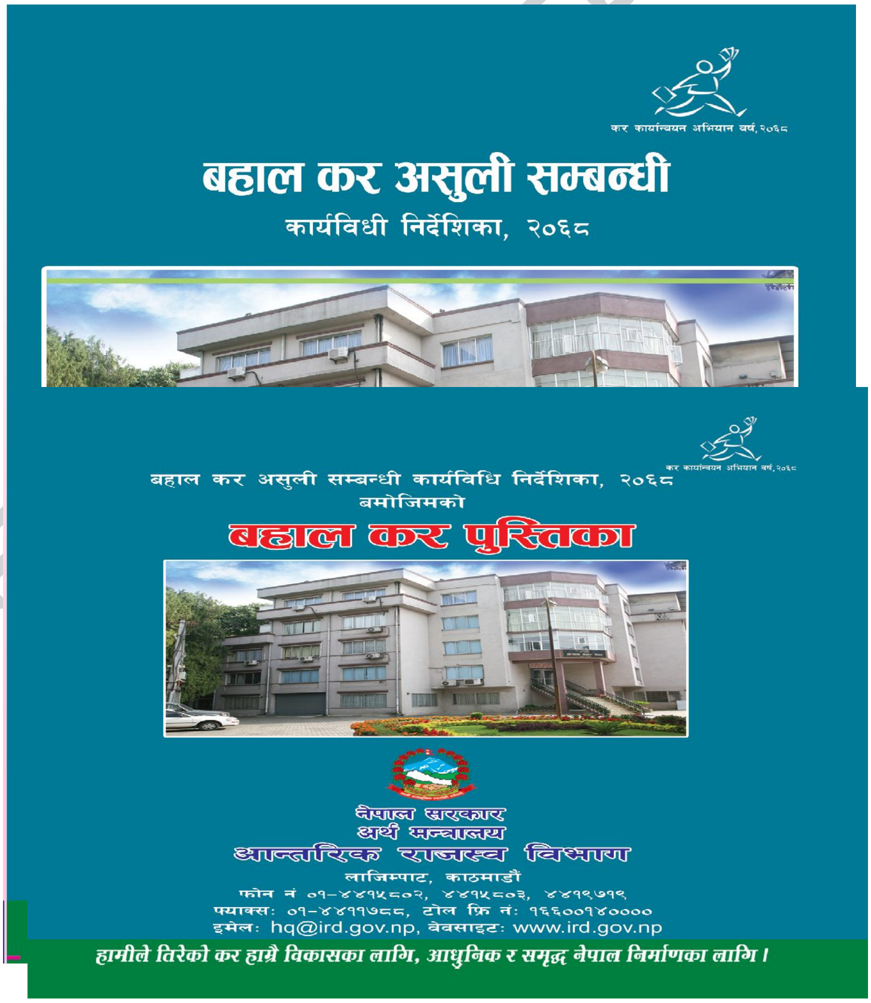

लेखा परीक्षण र बेरुजुका सम्बन्धमा सरोकारवालाहरू सँगको अन्तरक्रिया

आन्तरिक राजस्व विभागको आयोजनामा गत असार १७ गते लेखा परीक्षण र बेरूजुका सम्बन्धमा महालेखा परीक्षकको कार्यालय र अन्य सरोकारवाला सागको एक दिने अन्तरक्रिया कार्यक्रम सम्पन्न भयो । अर्थ मन्त्रालय, महालेखा परीक्षकको कार्यालय, आन्तरिक राजस्व विभाग र उपत्यकास्थित आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरुका पदाधिकारीहरुको सहभागिता रहेको उक्त कार्यक्रममा विभागका उपमहानिर्देशक श्री कृष्णप्रसाद देवकोटाले स्वागत मन्तव्य राख्नुका साथै कार्यक्रमको उद्देश्यमाथि प्रकाश पार्नुभएको थियो । कार्यक्रममा नायव महालेखा परीक्षक श्री रामु डोटेल र विभागका उपमहानिर्देशक श्री विष्णुप्रसाद नेपालले प्रस्तुत गर्नुभएको कार्यपत्रहरु माथि छलफल भएको थियो । लेखा परीक्षण योजना २०६९ विषयक कार्यपत्र प्रस्तुत गर्दै नायव महालेखा परीक्षक डोटेलले महालेखा परीक्षकको कार्यालयले गर्ने लेखापरीक्षणका उद्देश्य, क्षेत्र, सिद्धान्त र प्रक्रियाका सम्बन्धमा विस्तृत प्रकाश पार्नुभएको थियो । लेखा परीक्षण र बेरूजु विषयक कार्यपत्र प्रस्तुत गर्दै उपमहानिर्देशक नेपालले आन्तरिक राजस्व विभागको म.ले.प.बेरूजु र संपरीक्षणको विद्यमान अवस्थाको विस्तृत विवरण ा पेश गर्दै आन्तरिक राजस्व विभाग र महालेखा परीक्षकको कार्यालयको संयुक्त प्रयासबाट बेरूजु कायमहुने प्रवृत्ति घट्दो अवस्थामा रहेको र बेरूजु फछ्र्यौट प्रतिशत बढ्दो अवस्थामा रहेको तथ्य प्रस्तुत गर्नुभएको थियो । अध्यक्षको आसनबाट कार्यक्रममा समापन मन्तव्य राख्नुहुँदै विभागका महानिर्देशक श्री टंकमणि शर्माले नेपालको कर प्रणालीमा गर्नुपर्ने सुधारहरुका पहिचान विभागले गरिसकेको र सो को कार्यान्वयन आगामी आ.व. देखिनै शुरूहुने जानकारी दिनुका साथै Auditor ले Auditee को दृष्टिकोणबाट र Auditee ले Auditor को दृष्टिकोणबाट हेर्न सक्ने हो भने बेरूजु उठान र संपरीक्षणमा रहेका समास्याहरु समाधान गर्न सकिने धारणा व्यक्त गर्नुभयो ।

एकीकृत बजार अनुगमन कार्यक्रम

आन्तरिक राजस्व विभागले कर कार्यान्वयन वर्ष २०६८ लाई थप प्रभावकारी तुल्याउने उद्देश्यले र महानिर्देशकज्यूको Revenue Plus भन्ने भनाइलाई सार्थक बनाउने सन्दर्भमा आ. ब. २०६८। ६९ मा एकीकृत बजार अनुगमन सम्बन्धी विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरियो । उक्त कार्यक्रम अन्तर्गत विभाग र अर्न्तगतका कार्यालयहरुबाट जम्मा १०० वटा टोलीबाट २०६९ आषाढ मसान्तसम्ममा जम्मा ६१५७ करदाताहरुको अनुगमन सम्पन्न भइ सकेको छ । त्यसै गरी सोही क्रममा कानुन बमोजिम कर पालना नगर्ने ८१२ करदातालाई जम्मा रू.५५,९७,३३१।०० जरिवाना गरिएको छ । सो कार्यक्रम अन्तर्गत मू.अ.कर, आयकर, अन्त:शुल्क, घर बहाल कर, शिक्षा सेवा शुल्क, स्वास्थ्य सेवा शुल्क लगायतका करदाताहरुको दर्ता, विवरण तथा कर दाखिला, विल बिजकको अनुगमन लगायतका करदाताले पालना गर्नु पर्ने कर सम्बन्धी दायित्व परिपालना गरे नगरेको अनुगमन गर्ने गरिएको छ । यस अभियानबाट कर परीक्षण, अनुसन्धान र अनुगमनको कार्य थप प्रभावकारी हुनुका साथै कर चुहावटका क्षेत्र र कारोबार पहिचानमा समेत सघाउ पुग्ने देखिन्छ ।

आन्तरिक राजस्व विभाग र कम्पनी रजिष्ट्रारको कार्यालय बीच सूचना आदान प्रदान तथा एकीकृत दर्ता प्रणाली सम्बन्धी समझदारी पत्रमा हस्ताक्षर

आन्तरिक राजस्व विभाग र कम्पनी रजिष्ट्रारको कार्यालयबीच सिधा डाटा लिङ्क स्थापना गरी

सूचनाको आदान प्रदान, कम्पनी दर्ता प्रक्रिया तथा स्थायी लेखा नम्बर दर्ता प्रक्रिया एकीकृत गर्ने सम्बन्धी समझदारी पत्रमा हस्ताक्षर भएको छ । उक्त समझदारी पत्रमा आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशक श्री टंकमणि शर्मा र कम्पनी रजिष्ट्रारको कार्यालयका रजिष्ट्रार श्री लवराज श्रेष्ठले मिति २०६८ साल चैत्र ५ गते हस्ताक्षर गर्नु भएको थियो । उक्त समझदारी पत्रको व्यवस्थाबाट आन्तरिक राजस्व विभागलाई कम्पनी रजिष्ट्रारको कार्यालयमा दर्ता भएका कम्पनीहरुले स्थायी लेखा नम्बर लिए नलिएको निश्चित गर्न र दर्ता भएका कम्पनीहरुको नाम, ठेगाना र उद्देश्य लगायत अन्य विषयमा भएको परिवर्तनको अद्यावधिक विवरण प्राप्त गर्न सहयोग पुग्ने छ भने कम्पनी रजिष्ट्रारको कार्यालयलाई आन्तरिक राजस्व विभागबाट दर्ता खारेज गरिएका कम्पनीहरुको बारेमा अद्यावधिक विवरण प्राप्त गर्न सहयोग पुग्ने छ । साथै यस व्यवस्थाबाट कम्पनी ऐन बमोजिम दर्ता हुने कम्पनीको नाममा दर्ताकै समयमा आन्तरिक राजस्व विभागबाट सुरक्षित गरिएको स्थायी लेखा नम्बर जानकारी गराई सो प्राप्त गर्न आवश्यक पर्ने प्रक्रियाको विषयमा समेत जानकारी प्रदान गरी व्यवसायीको व्यवसाय सुरु गर्दाको समय र लागत कम गर्न सहयोग पुग्ने देखिन्छ ।

नक्कली मूल्य अभिबृद्धि कर विजक सम्बन्धी छानबिन

आन्तरिक राजस्व विभागबाट झुट्टा तथा नक्कली मूल्य अभिबृद्धि कर विजक प्रयोग गरी मूल्य अभिबृद्धि कर कट्टी दाबी गर्ने ५१८ वटा करदाताको छानबिन तथा अनुसन्धान सम्पन्न भएको छ । उक्त छानबिनबाट जम्मा रू.६ अर्ब ५९ करोड ७७ लाख ६ हजार कर निर्धारण भएको छ । निर्धारित करमध्ये आयकर, मूल्य अभिबृद्धि कर र अन्त:शुल्कतर्फ क्रमश: ३३,२४,३६०,०००।००, ३,०६,८०,७१,०००।०० र २०,५२,७५,०००।०० रकम रहेको छ । कर निर्धारण भएका जम्मा ५१८ करदातामध्ये २०६८ चैत्र मसान्तभित्र १४८ करदाताले विभागमा प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिएकोमा ८२ करदाताको निर्णय समेत भइ सकेको छ । प्रशासकीय पुनरावलोकन प्रयोजनका लागि धरौटी बापत रू.९२ करोड ३९ लाख दाखिला भएको छ भने निर्धारित करमध्ये रू.१,१५,५२५०००।०० असुल उपर भइ सकेको छ । जम्मा छानबिन भएका करदातामध्ये ३८ वटा करदाताको आन्तरिक राजस्व विभागबाट र बाँकी करदाताको विभाग अन्तर्गतका आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरुबाट छानबिन सम्पन्न भएको हो । जसमध्ये ठूला करदाता कार्यालयबाट सबैभन्दा बढी १५४ करदाताको छानबिन गरी जम्मा रू.३ अर्ब ६३ करोड ७२ लाख ७३ हजार कर निर्धारण भएको थियो ।

सूचना प्रविधि सम्बन्धी कार्यशाला गोष्ठी

आन्तरिक राजस्व विभागको आयोजनामा २०६८ साल चैत्र १३ गते सूचना प्रविधि सम्बन्धी एक दिने कार्यशाला गोष्ठी सम्पन्न भएको थियो । उक्त गोष्ठी आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशक श्री टंकमणि शर्माको प्रमुख आतिथ्यमा सम्पन्न भएको थियो ।

आन्तरिक राजस्व विभाग

सो अवसरमा विभागका उपमहानिर्देशकहरु, निर्देशकहरु लगायत विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयका कार्यालय प्रमुखहरु एवं सूचना प्रविधिसँग सम्बन्धित पदाधिकारीहरुको सहभागिता रहेको थियो । महानिर्देशक श्री शर्माले सूचना प्रविधिका लागि Giz RAS Project बाट भइरहेको एकीकृत सूचना प्रणालीको विकास र Data Center को स्थापनाका बारेमा समेत संक्षिप्त प्रकाश पार्न गरिएको थियो ।

आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरूको अनुगमन तथा निरीक्षण

आन्तरिक राजश्व विभाग अन्तर्गतका आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरुको नियमित अनुगमन तथा निरीक्षण गर्ने क्रममा अर्थ सचिव श्री कृष्णहरि बास्कोटाले गत चैत्र महिनामा आन्तरिक राजस्व कार्यालय, हेटौंडा र सिमराको अनुगमन तथा निरीक्षण गर्नु भयो । सो अवसरमा निर्देशन दिनु हुँदै श्री बास्कोटाले "My mission is zero tolerance against corruption" भन्दै सदाचार पद्धतिप्रति सँदैव प्रतिबद्ध रहन आग्रह गर्नुका साथै कार्यालयको कार्यगत लक्ष्य प्राप्तिका लागि सदैव प्रयत्नशील रहन र कार्यालयको फाईलिङ व्यबस्थालाई चुस्त राख्न समेत आग्रह गर्नु भएको थियो । सो अवसरमा आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशक श्री टंकमणि शर्माको समेत उपस्थिति रहेको थियो । कार्यालय अनुगमन तथा निरीक्षणकै क्रममा महानिर्देशकले विगत चैत्र र वैशाख महिनामा काठमाडौं उपत्यकाभित्रका सबै आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरु तथा करदाता सेवा कार्यालयहरु एवं काठमाडौं उपत्यका बाहिरका विरगञ्ज, भरतपुर, भैरहवा, बुटबल, विराटनगर र भद्रपुर कार्यालयहरुको समेत निरीक्षण गरी कार्यालय प्रमुख तथा अन्य कर्मचारीहरुलाई आवश्यक निर्देशन प्रदान गर्नु भयो ।

उक्त अवसरमा महानिर्देशकले राजस्वको लक्ष्य पूरा गर्ने कुरामा कुनै कसर बाँकी नराखी कार्य गर्न, बक्यौता असुली गर्ने सन्दर्भमा आवश्यक परे कानुनी करबाहीसम्म गर्न पनि पछि नहट्न, Non Filer को सङ्ख्या घटाउन, मूल्य अभिबृद्धि करमा दर्ता गर्दा अनुसन्धान गरेर सही करदाताको छनौट गरी मात्र गर्न, बजार अनुगमनलाई सघन रुपले अगाडि बढाउन र सदाचार पद्धति कायम गर्ने सम्बन्धमा विशेष ध्यान दिन निर्देशन दिनु भएको थियो ।

त्यसै गरी आन्तरिक राजस्व विभागको अनुगमन शाखाले गर्ने कार्यागत लक्ष्यको अनुगमन अन्तर्गत वैशाख महिनामा आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरु धनगढी र महेन्द्रनगर तथा चैत्र महिनामा आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरु ललितपुर, दाङ, नेपालगञ्ज, भरतपुर, हेटौंडा, बुटबल र भैरहवाको अनुगमन गर्ने कार्य सम्पन्न भएको थियो ।

अवैध मदिरा नियन्त्रण कार्य

करदाता सेवा कार्यालय, चावहिलबाट वैशाख ५, ६ र २६ गते काठमाडौंको बौद्ध, जोरपाटी क्षेत्रमा छापामारी अवैध रुपमा उत्पादित मदिरा र मदिरा जन्य उत्पादनमा प्रयोग हुने कच्चा पदार्थ तथा भाँडावर्तनहरु जफत गर्नुका साथै अवैध मदिरा उत्पादनमा संलग्न बीस जनालाई पक्राउ समेत गरेको थियो । उक्त कारवाहीका क्रममा टोलीले तयारी मदीरा ८०० लिटर र मदिरा बनाउने कच्चा पदार्थ १८,९०० लिटर नष्ट गरी मदिरा उत्पादन तथा भण्डारण गर्न प्रयोग गरिएका भाँडावर्तनहरु जफत गरेको थियो ।

विविध तालिमहरू सञ्चालन

आन्तरिक राजस्व विभाग र Giz RAS Project को संयुक्त आयोजनामा यस विभाग अन्तर्गत कार्यरत जनशक्तिलाई कर सम्बन्धी ज्ञान प्रदान गरी उनीहरुको कार्य क्षमता अभिबृद्धि गर्ने र कामप्रति थप उत्प्रेरित गर्ने एवं सेवा प्रवाहमा थप प्रभावकारिता ल्याउने उद्देश्यका साथ विभिन्न तालिम कार्यक्रमहरु नियमित रुपमा सञ्चालन भइरहेका छन् । सो अन्तर्गत गत असार ३ देखि ८ सम्म Advance Accounting सम्बन्धी तालिम सम्पन्न भयो । जसमा विभिन्न आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरुमा कार्यरत २८ जना कर अधिकृतहरुको सहभागीता रहेको थियो । त्यसैगरी असार महिना कै ६, ७, ९, ११ र २२ गते काठमाडौं, चितवन, बुटवल र धरानमा जम्मा ९६ जना कर अधिकृतहरुलाई Arrears Management Software Training प्रदान गरिएको थियो । सोही कार्यक्रम अन्तर्गत बैशाख २, ३, र ४ गते पूर्वी क्षेत्रको धरान तथा २७, २८ र २९ गते मध्य क्षेत्रको चितवनमा Excise Automation Software Training सम्पन्न गरियो । दुवै तालिम कार्यक्रममा तत्तत् क्षेत्र अन्तर्गत पर्ने आन्तरिक राजस्व कार्यालयका अन्त:शुल्क शाखामा कार्यरत १५।१५ जना कर अधिकृत तथा सहायक कर्मचारीहरुको सहभागिता रहेको थियो । त्यसै गरी वैशाख १० देखि १५ गतेसम्म Basic Accounting तालिम र वैशाख १७ देखि २२ सम्म Advance Accounting तालिम समेत सम्पन्न भयो । काठमाडौंमा आयोजना गरिएको उक्त तालिम कार्यक्रमहरुमा काठमाडौं उपत्यकाभित्रका र बाहिरका कार्यालयहरुमा कार्यरत क्रमश: २५ र २८ जना कर अधिकृतहरुको सहभागिता रहेको थियो । सोही क्रममा वैशाख २० गते आन्तरिक राजस्व विभागको सभाकक्षमा एक दिने सकारात्मक सोच सम्बन्धी कार्यशाला समेत सम्पन्न भएको थियो ।

कार्यगत लक्ष्य प्रगतिमा आन्तरिक राजस्व कार्यालय ललितपुर अगाडि

आन्तरिक राजस्व विभाग अन्तर्गतका कार्यालयहरुलाई निर्धारित कार्यगत लक्ष्यमा आ.व. २०६८।६९ को आषाढ मसान्तसम्म सबै कार्यालयहरुको प्रगति विवरण अनुसार आन्तरिक राजस्व कार्यालय, ललितपुर सबैभन्दा अगाडि रहेको छ । उक्त कार्यालयको २०६९ आषाढसम्मको कार्यगत लक्ष्यमा कर परीक्षण, सङ्कलन र अनुसन्धानमा क्रमश: १०९, १०६ र १०६ प्रतिशत प्रगति भई समग्रमा १०७ प्रतिशत सहित सबैभन्दा अगाडि रहेको छ भने, आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरु बिराटनगर र भरतपुर समग्र लक्ष्यको १०६.७ र १०५.३ प्रतिशत प्रगति गरी क्रमश दोश्रो र तेश्रो स्थान हासिल गर्न सफल भएका छन् ।

समग्रमा लक्ष्यको ९५ प्रतिशतभन्दा बढी प्रगति गरी A++ मा Grading हुने अन्य आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरुमा क्रमश: धरान, काठमाडौं क्षेत्र नं. १, काठमाडौं क्षेत्र नं. २, दाङ, धनगढी, ठूला करदाता कार्यालय, भद्रपुर र काठमाडौं क्षेत्र नं. ३ रहेका छन् भने लक्ष्यको ८५ प्रतिशतभन्दा बढी प्रगति गरी नेपालगञ्ज, बुटबल, कृष्णनगर र हेटौंडाले A+ Grading हासिल गरेका छन् । त्यसै गरी लक्ष्यको ७५ प्रतिशतभन्दा बढी प्रगति गरी Grading मा A कायम गर्ने कार्यालयहरुमा भक्तपुर, वीरगञ्ज, महेन्द्रनगर, सिमरा, पोखरा, लहान, भैरहवा र जनकपुर रहेका छन् । त्यसै गरी करदाता सेवा कार्यालयहरुतर्फ वैशाख महिनासम्मको कार्यगत प्रगतिमा क.से.का. त्रिपुरेश्वर, नयाँ सडक र बत्तिसपुतली समग्र लक्ष्यको ९५ प्रतिशतभन्दा बढी प्रगति गरी A++ Grading सहित क्रमश: प्रथम, दोस्रो र तेस्रो स्थानमा छन् भने सेवा कार्यालयहरु महाराजगञ्ज, वालाजु, पुतलीसडक, कोटेश्वर, टंगाल, कालिमाटी, चावहिल र ठमेल A+ मा र करदाता सेवा कार्यालय, कलङ्की र नयाँवानेश्वर ७५ प्रतिशतभन्दा बढी मात्र प्रगति गरी A Grading मा रहेका छन् ।

आन्तरिक राजस्व विभाग

२.६ शाखागत बिश्लेषण

२.६.१ करदाता सेवा शाखा

यस शाखाले मूलतः करको दायरा फराकिलो बनाउने, कर सहभागिताको स्तरमा सुधार गर्ने, करदातालाई करका औपचारिकता पूरा गर्न सक्षम बनाउन करदाता शिक्षाको कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने, करदेयी क्षमताको पहिचान गरी कर प्रशासनको प्रभावकारिताको लागि सूचना संकलन गर्ने, आन्तरिक रूपमा प्राप्त भएका करदाताका सूचनाको भण्डारण गर्ने, यसको उपयोग गर्नका लागि आन्तरिक रूपमा सूचना प्रवाह गर्ने, करदातालाई विधुतीय माध्यमबाट सेवा लिन सक्ने र कार्यालयले सेवा दिनसक्ने गरी नवीन प्रविधिको विकासमा जोड दिने कार्य गर्दछ । यसका साथै प्राप्त भएका करदाताका कर तथा आय विवरणहरू सम्बन्धी तथ्याङ्कहरू प्रशोधन गरी सूचना प्रणालीमा भण्डारण गर्ने, प्रशोधित हुन नसकेका विवरण र राजस्व जोखिम रहेका करदाता एवं विवरणको पहिचान गरी कर परीक्षण तथा अनुसन्धानको लागि करदाताको सूचना वैंक तयार गर्ने काममा पनि क्रियाशील भएको पाइन्छ । कर प्रणालीको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि करदाता र जनतासँग अर्न्तक्रिया गर्ने र करदाताका सूचनाको दिगो व्यवस्थापन गर्ने कार्य पनि यस शाखावाट गरिन्छ ।

करको दायराको अवस्था

करदाताको कारोवारको सीमाको आधारमा मूल्य अभिबृद्धि करमा दर्ता हुने शुरुको व्यवस्था र मूल्य अभिबृद्धि कर कानुनले केही व्यवसायलाई करको दायरा बाहिर राखेकोले करदाताको पहिचानको अवस्था फरक देखिन्छ । आ.व २०६८।६९ मा स्थायी लेखा नम्बर ७७ हजार २३६ लाई प्रदान गरिएको छ भने मूल्य अभिबृद्धि कर तर्फ १६ हजार १७१ करदाताहरू थप भएका छन् । यसै गरी उक्त आ.व.मा १ हजार १९२ करदाताहरूको अन्तःशुल्कको ईजाजत नवीकरण गरिएको छ भने अन्तशुल्क तर्फ दर्ता भएका करदाताहरूको संख्या ३ हजार ६०९ रहेको छ ।

चित्र नं. ६ : करको दायरको अवस्था

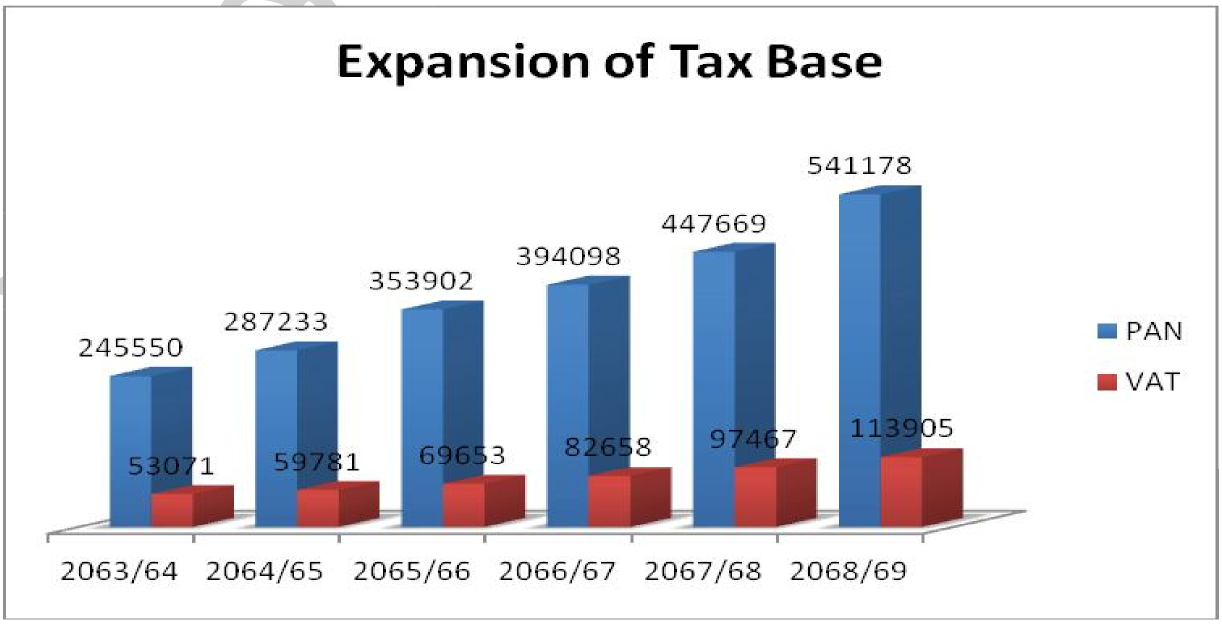

व्यक्तिगत स्थायी लेखा आ.व. ०६८।०६९ मा ४९ हजार ६७२ करदातालाई प्रदान गरिएको छ र उक्त आ.व. मा व्यक्तिगत स्थायी लेखा नम्बर लीने कूल करदाताहरूको संख्या ३ लाख २४ हजार ६६६ पुग्न गएको छ। करदाताको दर्ताको विगतदेखिको प्रवृत्तिगत अवस्था हेर्दा आ.व. २०५७।०५८ मा ५० हजार ५६१ आयकर तर्फ स्थायी लेखा नम्बर लिएकोमा आ.व. २०६८।०६९ मा ५ लाख ४१ हजार १७८ पुग्न गएको छ। जस मध्ये मू.अ.कर मा दर्ता भएको करदाता संख्या १ लाख १३ हजार ९०५ रहेको छ। यसरी हेर्दा कूल करदाताको संख्या करिब ९ लाख रहेको देखिन्छ।

आयकर विबरणको संरचनात्मक अवस्था

आ.व २०६७।६८ मा कूल आयकर विबरणमा D.03 को हिस्सा ३९.१९ प्रतिशत र D.01 को हिस्सा ६०.७६ प्रतिशत रहेको छ।

चित्र नं. ७ : आयकर विवरणको संरचनात्मक अवस्था

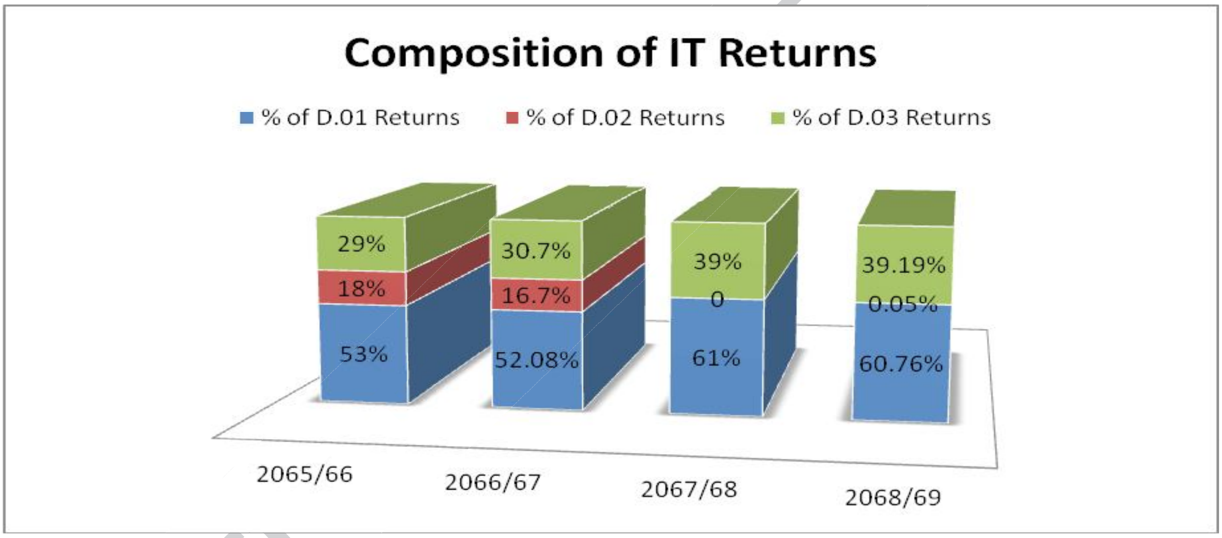

मूल्य अभिबृद्धि कर विबरणको संरचनात्मक अवस्था

	2066/67	2067/68	2068/69
% of Debit VAT Returns	17.30%	18%	17.42%
% of Credit VAT Returns	49.90%	49%	49.32%
% of Zero VAT Returns	32.80%	33%	33.27%
Total Debit Amt (in billion)	Rs. 14.72	Rs 19.03	Rs 22.7
Total Credit Amt (in billion)	Rs. 63.46	Rs. 106.96	Rs145.32%
Ratio of Credit Amt to Debit Amt (in times)	4.31 Times	5.62 Times	6.4 Times

तालिका नं. १

चित्र नं. ८ : कर विवरण नबुझाउनेको अवस्था

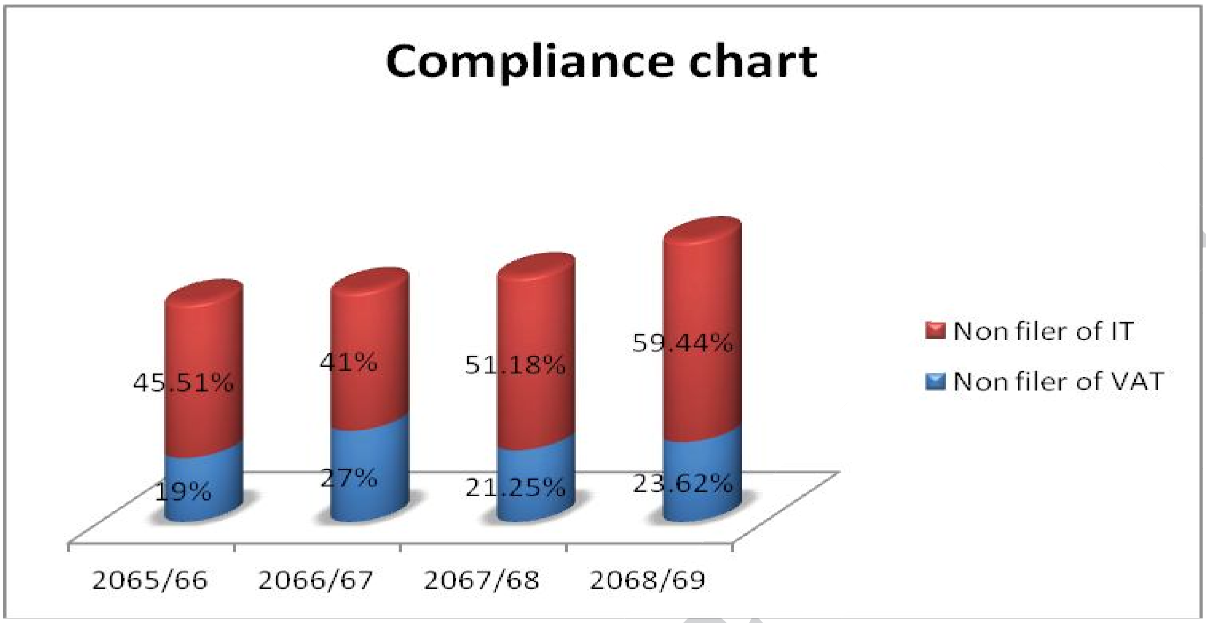

चित्र नं. ९ करदाता शिक्षाको अवस्था

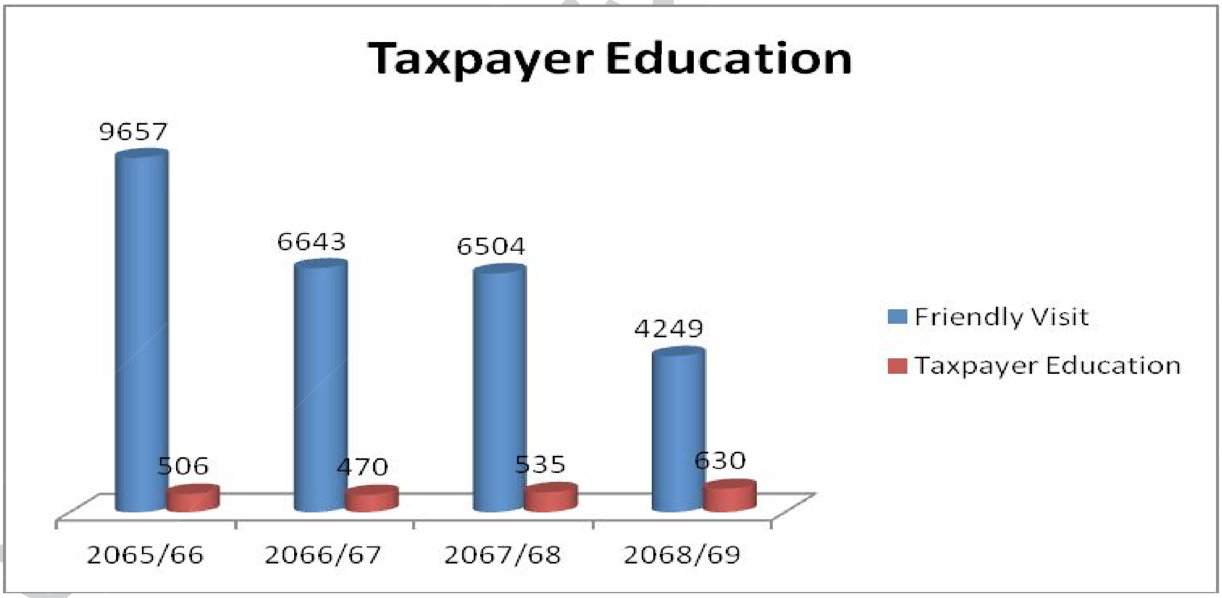

२.६.२ अनुसन्धान तथा विकास शाखा

१. झुट्टा तथा नक्कली मू.अ.कर विलको छानविनको अवस्था विभागबाट २०६७ मंसिरदेखि ३८ वटा केशको प्रारम्भिक अनुसन्धान थालनी गरेको थियो ।

यो छानविनबाट कर छली भएको पाइएकोले विभिन्न छनौटका आधारमा स्वचालित रूपमा थप ४८० करदाताको छानविन गर्न सबै आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरूमा २०६७ चैत्र १ गते पठाइएको थियो । यो समेत गरी ५१८ करदाताको छानविन सूचीमा रहेका थिए ।

छानविन कार्यलाई उच्च प्राथमिकता दिई २०६८ चैत्र मसान्तसम्ममा छनौटमा परेका ५१८ वटै करदाताहरूको छानविन सम्पन्न गरी मू.अ.कर तर्फ रु १ अर्ब ६ करोड ८० लाख ७१ हजार, आयकर तर्फ रु ३ अर्ब ३२ करोड ४३ लाख ६० हजार र अन्तःशुल्क तर्फ रु २० करोड ५२ लाख ७५ हजार गरी जम्मा रु ६ अर्ब ५९ करोड ७७ लाख ६ हजार कर निर्धारण गरी कर दायित्व श्रृजना भएको छ ।

२. डे १ आय विवरणको छानविन अवस्था (Mismatch)

राजस्व चुहावट न्युनीकरण गर्ने सन्दर्भमा क्षेत्रगत कारोवारमा राजस्व जोखिमको क्षेत्र पहिचान गरी बिश्लेषण गर्ने क्रममा ठूला करदाता कार्यालय तथा विभिन्न आन्तरिक राजस्व कार्यालय अन्तर्गतका करदाताहरूले विभागको **IT System** मा प्रविष्ट गरेको खरीद बिक्रीको विवरणबाट आ.ब. २०६६।०६७ र २०६७।६८ मा बार्षिक रु.२० लाखभन्दा बढीको कारोबार (खरिद, विक्री) गरेका करदाताहरूले आफ्नो कारोबार रु. २० लाखभन्दा कम भएको घोषणा गरी डे १ विवरण (आय विवरण) पेश गरेको देखिएकोले सो सम्बन्धमा छानविन तथा अनुसन्धान गर्न सम्बन्धित आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरूमा पठाइएको थियो । उक्त आ.व.मा यस्तो करदाताहरूको संख्या ४,४०२ रहेको थियो । यस्ता छानविन कार्यलाई एकरूपता कायम गर्न विभागबाट परिपत्र समेत जारी गरिएको छ ।

मूल्य अभिबृद्धि करयोग्य कारोवार अर्थात तोकिएको सीमा भन्दा बढी रकमको खरिद बिक्री गर्नेको हकमा कर परीक्षण तथा अनुसन्धान गर्दा मू.अ.कर ऐनको दफा २९(२) को जरिवाना सम्बन्धमा स्पष्ट ब्याख्या गरी एकरूपता कायम गरी कर संकलनको कार्यलाई प्रभावकारी बनाएको, फलस्वरूप करदाताको करको स्वेच्छिक सहभागितामा सुधार आएको छ ।

- रु.५ लाख भन्दा बढीको खरिद बिक्री विजकलाई कम्प्यूटर प्रविष्ट गर्ने प्रयोजनको लागि Software र User Manual को प्रयोगबाट करदाताको सूचना व्यवस्थापन प्रभावकारी भई करको दायरामा फराकिलो बनाउन सघाएको छ । यसै गरी Diplomatic Refund को Bill Entry गर्ने Software, mismatch report सम्वन्धी software निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ, जसले गर्दा कारोबार गर्ने तर करको दायरामा नआएकालाई करको दायरामा ल्याईएको छ भने करदाताले मूल्य अभिबृद्धि करको नक्कली विल बिजकको प्रयोगबाट राजस्वको चुहावट गर्न सक्ने संभावनालाई न्यूनिकरण गर्ने कार्यमा रोकथाम गर्न सहयोग मिल्ने देखिन्छ ।
- कम्प्यूटरबाट विल विजक जारी गर्ने स्वीकृति लिएकाहरूले तथ्याङ्कको संशोधन गर्ने वा स्वःचालितरूपमा विक्री कम गर्ने संभावना रहने भएकोले यसको निराकरणको लागि EDP Audit लाई प्रभावकारी र व्यवस्थित बनाई कर परीक्षणमा गुणात्मकताको विकास गर्ने प्रयोजनको लागि सम्पूर्ण कार्यालयहरूमा EDP Audit थालनी गरिएको छ । यसबाट करको चुहावट न्यूनिकरणमा सुधारका संकेत देखिएका छन् ।
- कर परीक्षण तथा अनुसन्धान, Pay Roll Audit र Stock Verification जस्ता कार्यलाई गाुणात्मक एवं प्रभावकारी बनाउने सम्बन्धमा अपनाउने कार्य प्रक्रियाको वारेमा उल्लेख गरी सबै कार्यालयहरूको क्षमता

अभिबृद्धिमा जोड दिएकोछ ।,

- कर परीक्षण तथा अनुसन्धानका Tools & Techniques सम्बन्धमा DANIDA/ RAS Project को सहयोगमा कर अधिकृतहरूलाई तालिम प्रदान गरिएको छ ।
- कर परीक्षण तथा अनुसन्धानलाई गुणात्मक वनाउन कार्यालयबाट भएका कर परीक्षण तथा अनुसन्धानका फाइलहरुको स्थलगत अनुगमन गरी गुणात्मकता एवं प्रभावकारिता कायम गराउन सुधारका लागि प्रतिवेदन पेश गरि सो अनुसार सुधारका उपायहरु अवलम्वन गरिएको छ ।
- आ.व.२०६८।०६९ को समग्र कर परीक्षण तथा अनुसन्धान कार्यमा विभिन्न कार्यालय वीच एकरुपता कायम गरी कर परीक्षण तथा अनुसन्धानको गुण स्तरोन्नती गरी प्रभावकारीता ल्याउने तर्फ सकारात्मक प्रयासहरु भएका छन् ।

तालिका २

कर परीक्षण तथा अनुसन्धानको विवरण

Internal Monitoring System			
Target Performance Summary Report upto Asadh - 6869			
Audit Section :			
Indicators	**Target**	**Performance**	**Percentage(P)**
Full Audit (No.)			
Total (Vat, ITx & Excise)	2865	2875	100.35
Target for Assessment			
Loss Recovery(in ‘000)	2845000	7888876	277.29
AA in ITx (in ‘000)	3936450	6096987.25	154.89
MA in VAT (in ‘000)	528100	2121001.28	401.63
Excise (in ‘000)	33525	143206.5	427.16
Detail Investigation			
Pre Investigation (No. of Cases)	304	292	96.05
Comprehensive Investigation (No. of cases)	195	221	113.33
Amendment / Assesment of IT (‘000)	104000	284955.54	274
Management Assesment of VAT (000)	45200	195808.5	433.2
Current Year Audit			
Current Year Audit of VAT (No)	892	641	71.86
MA in VAT (in ‘000)	92000	66281	72.04

TDS Audit (No)	890	834	93.71
TDS Demand (Rs in 000)	74000	131466.5	177.66
AA against non_filer in Itx			
No. of Cases	596	500	83.89
De-registration			
As taxpayer request (# of cases)	592	1244	210.14
Market Monitoring			
Legal Action Against Illegal Liquor	159	250	157.23
Refund			
Refund(enter 1for timely refunded, else 0)	276	201	72.83
MA for Fake Refund Claims (000)	0	15529524	100
Withholding of Refund Claims(000)	0	2659915	100
Tax Refund Management			
Verification of Refund Related Bill upto 3 tiers of transaction (No)	126	112	88.89
Re-Assesment			
Bacclog files	264	200.7	76.02
New files	264	199.85	75.7
Collection Section :			
Indicators	**Target**	**Performance**	**Percentage(P)**
Revenue Collection			
VAT, Itx, Excise, Education & Health Service Tax (in ‘000)	95720315	97876258.3	102.25
Arrears Monitoring & Collection			
Collection visit	1654	2156	130.35
Decrease in No. of Income Tax Defaulters (No)	5983	4666	77.99
Decrease in No. of VAT Defaulters (No.)	3285	6973	212.27
Collection in IT Dues incurred before FY 2064/65 (‘000)	526472	555756.35	105.56

आन्तरिक राजस्व विभाग

Collection in IT Dues incurred in and after FY 2064/65 ('000)	910843	329102.41	36.13
Collection in VAT Dues incurred before FY 2064/65 ('000)	211867	271113.57	127.96
Collection of VAT Dues incurred in and after FY 2064/65 ('000)	349366	1148370.19	328.7
IT dues adjustment ('000)	3220851	2951676.82	91.64
VAT dues adjustment ('000)	1975478	2416398.28	122.32
Filing Management (No)	63000	67754	107.55
Refer to IRO to undertake Legal Action against VAT Defaulters (No)	260	294	113.08
Refer to IRO to undertake Legal Action against IT Defaulters (No)	130	154	118.46
Legal Action against defaulter			
VAT (No)	229	283	123.58
Income Tax (No)	114	125	109.65
Excise (No)	45	49	108.89
VAT Due Collection From Legal Action ('000)	36000	117836	327.32
Income Tax Due Collection From Legal Action (Rs. 000)	18000	25900	143.89
Beruju Clearence			
Serve Request Letter to Office Auditor General for Beruju Clearance ('000)	1871739	1848973.95	98.78
Beruju Clearence (in '000)	1247830	1406822.32	112.74
Other Collection Indicators(Non-Quantifiable)			
Record Updating of Appeal	276	256.8	93.04
Furnishing Explanation and Document for Appeal	276	256.8	93.04
Administration of Court's Decision	276	256.85	93.06

Preparation of Ma.Le.Pa 15 Ka (Last year & this year)	396	349.95	88.37
Payment/Voucher/Record Update			
Payment/Voucher/Record Update	3730	5451	146.14
Investigation Section :			
Indicators	**Target**	**Performance**	**Percentage(P)**
Full Audit (No)			
Data Analysis Income Tax Returns (No)	262	293	111.83
Data Analysis of VAT Returns (No)	175	199	113.71
Data Analysis of Refund Claims (No)	31	40	129.03
Investigation			
Pre Investigation (No)	195	183	93.85
Comprehensive Investigation (No)	145	152	104.83
EDP Based Investigation (No)	17	14	82.35
AA of IT (Rs 000)	341000	825547	242.1
MA of VAT (Rs. 000)	202600	445724.45	220
Control of Illegal Liquor (No.)	30	127	423.33
Taxpayer Section :			
Indicators	**Target**	**Performance**	**Percentage(P)**
Broadning the Tax Base			
Issuance of PIT (No)	28150	49685	176.5
Excise Certificate issue/renew (No)	30330	31886	105.13
Make Survey Targeting toIncome Tax on Rental Income (No)	14535	9576	65.88
House Rent Collection from Market Survey (000)	9470	23131.98	244.27
PAN Registration through conducting Market Survey (No)	15278	17765	116.28
Upgrading of PAN to VAT (No)	3120	3666	117.5

आन्तरिक राजस्व विभाग

Forced Registration in VAT (No)	1850	2518	136.11
Increase Tax Compliance			
ITx return filing	245950	257034	104.51
VAT Filler (Enter 1 for >90% (95% for LTO) else 0)	396	62	15.66
Collection of VAT Returns from Nonfilers (Enter 1 for 15 to 25%)	384	152	39.58
Collection of VAT Returns from Nonfilers (Enter 1 for > 25%)	384	119	30.99
TDS Returns Filing (No)	8750	35515	405.89
Verification			
Rapid Verification (Amount '000)	25690	73754.94	287.1
Rapid verification of ITx Return (No.)	12790	14533	113.63
Taxpayer Education			
Workshop and Intraction (No)	500	630	126
Friendly visit (No)	3627	4249	117.15
Other TP Service Indicators(Non-Quantifiable)			
Issuance of tax clearance certificate	372	314	84.41
Tax Payer Record Update			
Taxpayers record update (No)	16325	19643	120.32
Monitoring of compliance of Computer Billing			
Monitoring of compliance of Computer Billing (No)	30	33	110
Other TP Service Indicators(Quantifiable)			
Deregistration/Suspension of VAT/PAN by TSO's	975	1017	104.31

आन्तरिक राजस्व विभाग

२.६.३ सूचना प्रविधि शाखा

सूचना व्यवस्थापन

- राजस्व चुहावट नियन्त्रण गर्न तथ्याङ्कीय व्यवस्थापन र सोको व्यवस्थित उपयोग आवश्यक पर्ने हुँदा करदाताले आय विवरणसाथ पेश गर्नुपर्ने पाँच लाख रूपैयाभन्दा बढीको खरीद विक्रीको विवरण कार्यालयले कम्प्यूटरमा प्रविष्टि गर्नुपर्ने व्यवस्थालाई अनिवार्य गरिएको छ। साथै कर फिर्ताका लागि विभागमा प्राप्त हुन आएका विजकहरू कम्प्यूटरमा प्रविष्टि गर्ने व्यवस्था गरी सोको आधारमा करदाताको कारोवारको कर परीक्षण तथा अनुसन्धान गर्ने प्रक्रिया सुरु गरिएको छ। प्राप्त सूचनाको आधारमा विभिन्न कार्यालयहरूबाट पांच करोड रकम मू.अ.कर निर्धारण भएको छ।

सूचना प्रविधिमा स्तरोन्नती (२०६८।६९)

- सूचना प्रविधिको प्रयोगलाई व्यापकरूपमा परिचालन गर्न करदाता सेवा कार्यालयहरूमा आवश्यक पर्ने कम्प्यूटरजन्य सामग्री तथा सञ्जालको खरिद तथा सञ्चालन गरियो।
- सूचना प्रविधिको प्रयोगलाई समसामयिक सुधार गर्ने तथा विभागको सूचना प्रणालीहरूलाई एकीकृत गरि प्रयोग तथा व्यवस्थापनको कार्यलाई थप सरल बनाउने उद्देश्यले सूचना प्रणाली एकीकरण गर्ने कार्य प्रारम्भ गरिएकोमा Requirement Analysis को आधारमा System Requirement Document तथा System Design गरी System Design Document तयार गरिएको छ।
- विभागको सूचना प्रणालीको कार्यक्षमता (Performance) तथा उपलब्धता (Availability) वृद्धि गर्न दुईवटा अत्याधुनिक कम्प्यूटर सर्भरहरू (High End Servers) खरिद गरी जडान गरिएको छ।
- विभागको सूचना प्रणाली तथा सोका लागि आवश्यक कम्प्यूटर हार्डवेयरहरूको उपलब्धत, व्यवस्थापन तथा सुरक्षण अभिवृद्धि गर्न आधुनिक प्रविधिको Data Center स्थापना गर्ने उद्देश्यले तत्सम्बन्धी प्राविधिक विनिर्देश (Technical Specification) तयार गरी आवश्यक सहयोगका लागि Giz लाई उपलब्ध गराइको छ।
- विभाग अन्तरगतका आ.रा.का. तथा क.से.का. हरूमा विभागको सूचना प्रणालीको प्रयोगको अनुगमन गरी पाप्त पृष्ठ पोषण मार्फत आवश्यक सुधार गर्ने सन्दर्भमा अवलोकनात्मक भ्रमण सम्पन्न गरियो ।
- विभागको सूचना प्रणालीको प्रयोग अभिवृद्धि गर्न आवश्यक तालिम सञ्चालन गरियो।
- करदाता सेवा कार्यालयहरूमा आवश्यक पर्ने प्रणालीको पहिचान गरी वेभ (Web) मार्फत छिटो र सरल ढँगले प्रयोग गर्न सकिने गरी IRD Intranet Portal मा आवश्यक सुधारका कार्यहरू सम्पन्न गरियो ।
- Risk Engine लाई थप प्रभावकारी बनाउन आवश्यक कार्य गरिएको छ।
- कुटनीतिक करदाताको सुविधाका लागि Diplomatic Refund System तयार गरिएको छ।
- विभागको Website लाई अध्यावधिक गर्ने कार्य सम्पन्न भएको छ ।
- Internet र Intranet को उपलब्धता (Availability) सहज गर्न Wireless प्रविधिमा Backup Link थप गरिएको छ।
- यस विभाग र कम्पनी रजिष्ट्रार कार्यालयबीच कम्पनी दर्ताको विवरण आदान प्रदान गर्न तथा कम्पनी

दर्ता प्रक्रियालाई सरल र सहज बनाउन एकीकृत कम्पनी दर्ता प्रक्रिया सम्बन्धी अध्ययन प्रतिबेदन तयार गरिएको छ ।

- करदाताको सुविधाका लागि Any Branch Banking System (ABBS) तथा e-Payment सम्बन्धी अध्ययनको कार्य सम्पन्न गरिएको छ ।
- करदाताले पेश गरेको आय विवरणको आधारमा Mismatch Report तयार गर्ने सम्बन्धी आवश्यक कार्य सम्पन्न भएको छ ।
- Excise Automation System (EASy) को प्रयोग विस्तार गर्न तत्सम्बन्धी देशव्यापी तालिम सञ्चालन तथा प्रणालीमा आवश्यक सुधारको कार्य गरिएको छ ।

२.६.४ जनशक्ति विकास शाखा

- *सागठनमा रहेको जनशक्तिको योजनाबद्ध विकास गर्ने उद्देश्यले विभागमा छुट्टै योजना तथा मानव संशाधन शाखाको व्यवस्था गरिएको छ ।*
- *विभाग र अन्तर्गत कार्यालयमा कार्यरत अधिकृत तथा सहायकस्तरका कर्मचारीहरुको क्षमता वृद्धिका लागि Danida RAS Project को सहयोगमा २०० जना, GiZ RAS Project को सहयोगमा करिव २२० समेत जम्मा ४२० जना कर्मचारीलाई कर प्रशासनको विभिन्न पक्षहरुमा छोटो अवधिको तालिम प्रदान गरिएको छ ।*
- *Danida RAS Project को सहयोगमा २० जना कर अधिकृतहरुलाई कर प्रशासनमा प्रचलित कानुन सम्बन्धी बिषयमा ४ दिने प्रशिक्षण तालिम प्रदान गरिएको थियो ।*
- *OECD को सहयोगमा दक्षिण कोरियाको राजधानी सिउलमा भएको कर सम्बन्धी प्रशिक्षण र अध्ययन भ्रमणमा यस विभाग र अन्तर्गत कार्यालयवाट २० जना कर्मचारीहरु सहभागी भई कर अधिकृतहरुको क्षमता बृद्धि गर्ने कार्य सम्पन्न भएको छ । DANIDA Fellowship Center ले सञ्चालन गरेको "भ्रष्टाचार नियन्त्रण र भ्रष्टाचारका नयां आयाम" सम्बन्धी तीन हप्ते प्रशिक्षण कार्यक्रममा विभागका दुइजना निर्देशकहरुलाई भाग लिन पठाइएको थियो ।*
- *प्रमुख कर प्रशासक र प्रमुख कर अधिकृत गरी १५ जनालाई आयकर र मू.अ.करमा आधारभूत तथ्याङ्क बिश्लेषण र सोको प्रयोग सम्बन्धी प्रशिक्षण गर्ने कार्य सम्पन्न भएको छ ।*
- *यस बिभागमा सरूवा भई आएका ४० जना अधिकृत तथा कर्मचारलाई Protax सम्बन्धी प्रशिक्षण तालिम दिने कार्य सम्पन्न गरिएको छ ।*
- *अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोष (IMF) को प्राविधिक सहायतामा खटि आउनुभएका कर बिशेषज्ञबाट विभाग र अन्तर्गतका ६० जना अधिकृतलाई पटक पटक गरी आधारभूत लेखा, कर परीक्षण र अनुसन्धान सम्बन्धी छोटो अवधिको तालिम दिइएको छ । उक्त तालिममा Basic Accounting, वर्कसीट, लिडसिट र Indirect Income Method जस्ता कर परीक्षणका नयाँ अवधारणाका बारेमा प्रशिक्षण प्रदान गरिएको थियो ।*

आन्तरिक राजस्व विभाग

२.६.५ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखा

विभाग र अन्तर्गत कार्यालयबाट भए गरेका कामको विवरण सोझै विद्युतीय माध्यमबाट विभागमा पठाउन र आफ्नो प्रगति विवरण आफैले हेर्न र अन्य कार्यालयको प्रगति विवरणसँग तुलना गर्न सक्ने गरी e-Monitoring System (IMS) को software तयार भई विभागको Website मा राखी कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ । यसबाट सूचना प्रवाहमा सुगमता कायम भै विभागको संञ्चालन क्षमता Operational Efficiency) मा अभिवृद्धि भएको छ । यसैगरी कार्यालयको प्रगतिलाई विभागवाट सोझै हेर्न र अनुगमन गर्न सक्ने गरी EIMS लाई अद्यावधिक र प्रयोग मैत्री बनाईएको छ ।

आन्तरिक राजस्व विभाग अन्तर्गतका कार्यालयहरुलाई निर्धारित कार्यगत लक्ष्य आ.व. २०६८।६९ को आषाढ मसान्तसम्म सबै कार्यालयहरुको प्रगति विवरण अनुसार आन्तरिक राजस्व कार्यालय, ललितपुर सबैभन्दा अगाडि रहेको छ । उक्त कार्यालयको २०६९ आषाढसम्मको कार्यगत लक्ष्यमा कर परीक्षण, सङ्कलन र अनुसन्धानमा क्रमश: १०९, १०६ र १०६ प्रतिशत प्रगति भई समग्रमा १०७ प्रतिशत सहित सबैभन्दा अगाडि रहेको छ भने, आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरु बिराटनगर र भरतपुर समग्र लक्ष्यको १०६.७ र १०५.३ प्रतिशत प्रगति गरी क्रमश दोश्रो र तेश्रो स्थान हासिल गर्न सफल भएका छन् ।

समग्रमा लक्ष्यको ९५ प्रतिशतभन्दा बढी प्रगति गरी A++ मा Grading हुने अन्य आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरुमा क्रमश: आ.रा.का धरान, काठमाडौं क्षेत्र नं. १, काठमाडौं क्षेत्र नं. २, दाङ्ग, धनगढी, ठूला करदाता कार्यालय, भद्रपुर र काठमाडौं क्षेत्र नं. ३ रहेका छन् भने लक्ष्यको ८५ प्रतिशतभन्दा बढी प्रगति गरेर आ.रा.का नेपालगञ्ज, बुटवल, कृष्णनगर र हेटौंडाले A+ Grading हासिल गरेका छन् । त्यसै गरी लक्ष्यको ७५ प्रतिशतभन्दा बढी प्रगति गरी Grading मा A कायम गर्ने कार्यालयहरुमा भक्तपुर, वीरगञ्ज, महेन्द्रनगर, सिमरा, पोखरा, लहान, भैरहवा र जनकपुर रहेका छन् । त्यसै गरी करदाता सेवा कार्यालयहरुतर्फ वैशाख महिनासम्मको कार्यगत प्रगतिमा क.से.का. त्रिपुरेश्वर, नयाँसडक र बत्तिसपुतली समग्र लक्ष्यको ९५ प्रतिशतभन्दा बढी प्रगति गरी A++ Grading सहित क्रमश: प्रथम, दोस्रो र तेस्रो भएका छन् भने सेवा कार्यालयहरु महाराजगञ्ज, वालाजु, पुतलीसडक, कोटेश्वर, टंगाल, कालीमाटी, चावहिल र ठमेल A+ मा र करदाता सेवा कार्यालय, कलङ्की र नयांवानेश्वर ७५ प्रतिशतभन्दा बढी प्रगति गरी A मा Grading भएका छन् ।

आन्तरिक राजस्व विभाग

तालिका नं. ३

कार्यालयगत स्तर निर्धारण

Internal Monitoring System

Office Grading Report (ALL IRO, TSO, LTO) upto Asadh - 68/69

Office Name	Audit		Collection		Investigation		TP Services		Total	
	Grade	Performances	Grade	Performance	Grade	Performance	Grade	Performance	Grade	Performance
Lalitpur - 23	109	A++	106	A++			105	A++	106.7	A++
Biratnagar - 12	108	A++	106	A++			105	A++	106.3	A++
Bharatpur - 19	109	A++	108	A++			97	A++	104.8	A++
Dharan – 13	109	A++	100	A++			100	A++	103.1	A++
KTM 1 – 27	106	A++	107	A++	110	A++			102.4	A++
TSO, Tripureshwor			105	A++			98	A++	101.7	A++
KTM 2 – 28	105	A++	108	A++	96	A++			100.57	A++
Dang – 51	102	A++	102	A++			95	A+	99.8	A++
Dhangadhi - 20	107	A++	100	A++			91	A+	99.4	A++
LTO – 52	93	A+	89	A+	109	A++	109	A++	97.9	A++
TSO, New Road			100	A++			91	A+	95.9	A++
TSO, Battisputali			100	A++			91	A+	95.7	A++
Bhadrapur - 11	79	A	108	A++			100	A++	95.4	A++
KTM 3 – 25	91	A+	108	A++	95	A++			95.21	A++
TSO, Maharajgunj			98	A++			91	A+	94.8	A+
TSO, Balaju			92	A+			97	A++	94.2	A+
TSO, Putalisadak			96	A++			91	A+	93.8	A+
TSO, Koteshwor			94	A+			92	A+	92.7	A+
TSO, Tangal			103	A++			82	A	92.5	A+
Nepalgung - 26	78	A	91	A+			107	A++	91.1	A+
Butwal – 33	85	A+	91	A+			96	A++	90.7	A+
TSO, Kalimati			101	A++			81	A	90.6	A+
Krisnanagar – 30	97	A++	87	A+			86	A+	90.2	A+
TSO, Chabahil			89	A+			89	A+	89.2	A+
Hetaunda - 18	94	A+	90	A+			79	A	87.9	A+
TSO, Thamel			81	A			90	A+	85.2	A+
Bhaktapur - 29	88	A+	90	A+			71	B	83.5	A
Birgunj – 17	78	A	86	A+			83	A	82.2	A
Mahendranagar – 21	41	D	102	A++			101	A++	80.2	A
Simara – 16	81	A	85	A			73	B	79.7	A
Pokhara - 22	89	A+	78	A			69	B	79.2	A
TSO, Kalanki			91	A+			67	B	79.2	A
Lahan – 15	75	B	80	A			83	A	79.1	A
TSO, Baneshwor			74	B			84	A	79.1	A
Bhairahawa – 24	64	C	75	B			93	A+	76.4	A
Janakpur - 14	73	B	69	B			85	A	75.3	A

तालिका नं. ४

कार्य सम्पादन प्रोत्साहन भत्ताको विवरण (आ.ब. २०६८।६९)

S.N.	Office	Monthly Average (%)				
		TPS	Collection	Audit	Account	Average
1	Dharan	200	200	200	200	200
2	Biratnagar	182	190	200	196	192
3	KTM-1	168	191	195	166	180
4	Dhangadi	161	160	170	169	165
5	KTM-2	189	162	200	177	182
6	Lalitpur	188	170	200	192	188
7	LTO	195	130	189	184	175
8	Dang	156	159	178	167	165
9	Krishnanagar	178	130	180	152	160
10	KTM-3	171	176	186	179	178
11	Bhadrapur	173	195	190	191	187
12	Pokhara	181	181	181	199	186
13	Bharatpur	157	110	200	156	156
14	Nepalgunj	166	165	160	177	167
15	Bhairahawa	159	129	198	150	159
16	Butwal	200	160	185	177	180
17	Mahendranagar	123	137	105	152	129
18	Hetauda	122	95	85	176	120
19	Bhaktapur	144	145	145	92	132
20	Simara	104	59	39	99	75
*21	Janakpur	0	0	0	0	0
22	Birgunj	135	115	70	159	120
23	Lahan	103	100	90	131	106
National average		162	148	161	166	159

तालिका नं. ५

(आ.ब. २०६८।६९) मा उत्कृष्ट भएका कार्यालयहरु

Indicators	Dharan	Biratnagar	Kath 1	Dhangadhi	Kath 2	Lalitpur	LTO
Nonfiler of IT (%)	29.3	32.9	52.3	45.2	47.4	54.2	1
Nonfiler of VAT (%)	9.71	9.53	27.97	19.15	18.25	23.14	1.19
Revenue Collection (%)	111	101	103	108	100	101	98
VAT Due Collection(%)	120	117	176	267	149	207	110
IT Due Collection (%)	118	116	79	105	25	52	129
VAT Due Adjustment (%)	147	52	116	137	119	71	193
IT Due Adjustment (%)	113	136	149	16	85	1	121
Excise Due Collection (%)	140	253	198	100	0	100	0
Legal Action (%)	118	135	425	150	217	155	108
Beruju Clearance (%)	65.08	65.4	49.9	78.8	61	61.99	51.84
No of Audit	411	437	746	273	540	276	280
Assessment (000)	138086	259666	820696	26420	483765	318314	10601275
Audit yield Pe Case (000)	336	594	1100	97	896	1153	37862

आन्तरिक राजस्व विभाग

२.६.६ वेरुजु शाखा

आन्तरिक राजस्व विभाग र अन्तर्गत कार्यालयको जम्मा ३ अर्ब ५० करोड ३४ लाख ३७ हजार राजस्व, विनियोजन र धरौटी तर्फको कूल बेरूजु रहेकोमा यस आर्थिक वर्षमा १ अरब ९७ करोड ८ लाख ०४ हजार बेरूजु फछ्र्यौट भएको छ । उक्त बेरूजु फछ्र्यौट कूल बेरूजुको ५६.२५ प्रतिशत हुन आउँछ । बेरूजु फछ्र्यौटको यो प्रतिशतलाई उत्साहजनक नै मान्नु पर्ने हुन्छ ।

तालिका नं. ६

वेरुजुको प्रगति

1	Beruju Clearance of IRD	63.3 %
2	Best Performing Office	Dang (99.7%) Lalitpur(80.8%) Nepalgunj (70.3%)
3	Poor Performing Offices (Below 50% of the target)	Janakpur (29.6%) Birgunj (29.8%) Simara (30.6%) Dhangadhi (34.4%) Mahendranagar (35.3%)
4	Other Offices accomplished more than 40% of targets	18 offices
5	Over all Clearance of Beruju	55.7%

२.६.७ प्रशासकीय पुनरावलोकन शाखा

गत आ.व मा जिम्मेवारी सरेको निवेदन संख्या १३७ सहित आ.व.२०६८।६९ मा १००६ वटा निवेदन प्राप्त भएकोमा ८४९ फर्छ्यौट भएको र २९४ निवेदन फर्छ्यौट हुन बांकी रहेका छन् ।

२.६.८ कानुन शाखा

राज्यको प्रमुख दायित्व शान्ति सुरक्षा अमन चयन कायम राखी राज्य सञ्चालन गर्नु हो। राज्य सञ्चालनको लागि आवश्यक पर्ने रकम संकलन गर्ने प्रमुख श्रोतको रूपमा करलाई लिने गरिन्छ। कर भनेको कानुनी शुल्क हो, यो बाध्यात्मक प्रकृतिको हुन्छ। राज्यले कर लगाउने प्रचलन परापूर्वकालदेखि नै चलि आएको पाइन्छ। कर कानुन वमोजिम लाग्छ। कानुन वमोजिम बाहेक कर लगाउन पाइदैन। यस कुरालाई संविधानले ग्यारेन्टी गरेको छ। त्यसैले कर सम्वन्धी कुराहरू देशको मूल कानुन संविधान ऐन र नियमद्धारा निर्देशित हुनुपर्छ। राज्यले कानुन विपरित कर लगाउन असुल उपर गर्न सक्दैन। कानुन विपरित कर लगाए उठाएमा त्यो विषय विवादको विषय हुन्छ र अदालतसम्म पुग्छ। नेपालको कर प्रशासनको सम्वन्धमा आयकर ऐन, २०५८ तथा आयकर नियमावली २०५९, मूल्य अभिवृद्धिकर ऐन २०५२, मूल्य अभिवृद्धिकर नियमावली २०५३, अन्त:शुल्क ऐन २०५८, अन्त:शुल्क नियमावली २०५९, मदिरा ऐन २०३१, मदिरा नियमावली २०३३, भन्सार ऐन २०६४,

तथा भन्सार नियमावली २०६४ लगायतका कानुन प्रचलनमा रहेका छन् । यी प्रचलित कानुन वमोजिम करभन्सार लगाउने तथा असुल उपर गर्ने गरिन्छ। वर्तमान कर प्रणाली स्वयंकर प्रणालीमा आधारित छ अर्थात प्रथम तहमा करदाता स्वयंले कर निर्धारण गरी आयव्यय विवरण पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। यसरी करदाताले पेश गरेको विवरणमा करको दायित्व समायोजन गर्ने सम्वन्धमा कर अधिकृतले सम्वन्धित करदातालाई सुनुवाईको मौका प्रदान गरी कर निर्धारण गर्न सक्छ। कर अधिकृतले गरेको कर निर्धारण सम्वन्धी निर्णयहरू उपर चित्त नवुझाउने करदाताले विभाग समक्ष प्रशासकीय पुनरावलोकनको निवेदन दिन सक्ने र प्रशासकीय पुनरावलोकनको क्रममा विभागवाट भएको निर्णयमा चित्त नवुझाउने करदाताले राजस्व न्यायधीकरणमा पुनरावेदन दिन सक्ने कानुनी प्रावधान रहेको छ । हाल ४ वटा राजस्व न्यायाधीकरणहरू काठमाण्डौं, विराटनगर, पोखरा र नेपालगंजमा गठन भई कर सम्वन्धी मुद्दाको पुनरावेदन सुनी फैसला हुँदै आएको छ । राजस्व न्यायाधीरणमा परेका कर राजस्वसँग सम्वन्धित मुद्दाहरूका सम्वन्धमा सरकारी वकिलहरूवाट प्रतिरक्षा हुँदै आएको छ । राजस्व न्यायाधीकरण काठमाण्डौंमा दायर रहेका मुद्दाहरूको सम्वन्धमा आन्तरिक राजस्व विभागको कानुन शाखामा कार्यरत सरकारी वकिलवाट र काठमाण्डौं उपत्यका वाहिर रहेका राजस्व न्यायाधीकरणमा दायर रहेका मुद्दाहरूको सम्वन्धमा सम्वन्धित पुनरावेदन सरकारी वकिल कार्यालयमा कार्यरत सरकारी वकिलवाट वहस पैरवी प्रतिरक्षा गर्ने गराउने गरिएको छ । राजस्व न्यायाधीकरणहरूमा दर्ता भई फछ्यौट भएका र वाँकी रहेका मुद्दाको स्थित देहाय वमोजिम रहेको छ ।

तालिका नं. ७

राजस्व न्यायाधिकरण, विराटनगर
आ.व.२०६८।०६९ मा
दर्ता, फछ्यौट र बाँकी रहेका मुद्दाहरूको विषयगत विवरण

मुद्दा विवरण	जम्मा मुद्दा दर्ता संख्या	जम्मा मुद्दा फछ्यौट संख्या							कैफियत
	गत आ.व.वाट यस आ.व.जिम्मेवारीमा थप सरि आएको भएकाजम्मा	शुरु सदर	केही उल्टी	उल्टी	पुन:निर्णय	अन्य	जम्मा	बांकी	
मू.अ.कर	४७	२	०	१	३	०	६	४१	
आयकर	५६	४	८	३	३	०	१८	३८	
भन्सार	६३	४	२	२	३	२	१३	५०	
अन्य	९	२	०	०	०	०	२	७	
जम्मा	१७५	१२	१०	६	९	२	३९	१३६	

आन्तरिक राजस्व विभाग

तालिका नं. ८

राजस्व न्यायाधिकरण, काठमाण्डौंबाट
आ.व.२०६८।०६९ मा दर्ता फछ्र्यौट बाँकी रहेका मुद्दाहरूको विषयगत विवरण

मुद्दा विवरण	जम्मा मुद्दा दर्ता संख्या	जम्मा मुद्दा फछ्र्यौट संख्या									कैफियत
	गत आ.व.वाट यस आ.व.जिम्मेवारीमा थप सरि आएको र भएको जम्मा	शुरु सदर	केही उल्टी	उल्टी	पुनः निर्णय	सरुवा	तामेली	मुल्तवी	जम्मा	बांकी	
मू.अ.कर	३४०	३४	४४	३९	६	–	–	१७	८७	२४५	
आयकर	६०९	२६	८३	४४	२६	१	–	४	१९७	४१४	
भन्सार	२०१	१९	३	७८	३	३२	–	–	१३५	७१	
अन्य	२०	१	–	२	१	१	१	–	६	१५	
जम्मा	११७०	८०	९०	१६३	३६	३४	१	२१	४२५	७४५	

तालिका नं. ९

राजस्व न्यायाधिकरण, पोखरा
आ.व.२०६८।०६९ मा
दर्ता, फछ्र्यौट र बाँकी रहेका मुद्दाहरूको विषयगत विवरण

मुद्दा विवरण	जम्मा मुद्दा दर्ता संख्या	जम्मा मुद्दा फछ्र्यौट संख्या							कैफियत
	गत आ.व.वाट यस आ.व.जिम्मेवारीमा थप सरि आएकोभएको जम्मा	शुरु सदर	केही उल्टी	उल्टी	पुनःनिर्णय	अन्य	जम्मा	बांकी	
मू.अ.कर	९	–	–	–	–	–	–	९	
आयकर	२८	–	–	–	४	–	४	२४	
भन्सार	५६	५६	–	–	–	–	५६	–	
अन्य	४	–	–	–	–	–	–	४	
जम्मा	९७	५६	–	–	४	–	६०	३७	

आन्तरिक राजस्व विभाग

तालिका नं. १०

राजस्व न्यायाधिकरण, नेपालगंज
आ.व.२०६८।०६९ मा
दर्ता, फछ्र्यौट र बाँकी रहेका मुद्दाहरूको विषयगत विवरण

मुद्दा विवरण	जम्मा मुद्दा दर्ता संख्या	जम्मा मुद्दा फछ्र्यौट संख्या						बाकी	कैफियत
	गत आ.व.वाट यसआ.व.जिम्वारीमा थप सरि आएको र भएको जम्मा	शुरु सदर	केही उल्टी	उल्टी	पुनःनिर्णय	अन्य	जम्मा		
मू.अ.कर	५	१	–	१	१	१	४	१	
आयकर	५	–	–	१	२	१	४	१	
भन्सार	३	१	–	१	–	–	२	१	
अन्य	४	४	–	–	–	–	४	–	
जम्मा	१७	६	–	३	३	२	१४	३	

विगतका वर्षहरूमा मुद्दा दर्ता भई फैसला भएको विवरण तथा यस वर्षको मुद्दा दर्ता तथा फैसलाको विवरणलाई अध्ययन गरी हेर्दा मुद्दा दर्ता हुने क्रम वृद्धि हुँदै गैरहेको छ। मुद्दा दर्ताको अनुपात हेर्दा सवैभन्दा वढी मुद्दाहरू राजस्व न्यायाधिकरण, काठमाण्डौंमा दर्ता रहेको देखिन्छ। राजस्व न्यायाधिकरणहरूमा दायर भएका मुद्दाको फैसलाको तथ्याङ्कलाई विश्लेषण गर्ने हो भने चारवटै राजस्व न्यायाधीकरणहरूमा भंसारसँग सम्वन्धित मुद्दाहरू समेत गरी यस आ.व.२०६८।०६९ मा जम्मा १,४५९ मुद्दा दायर भएकोमा ५३८ मुद्दा फैसला भएको देखिन्छ। सो मध्ये २८ प्रतिशत मुद्दाहरू शुरु सदर १८ प्रतिशत केही उल्टी, ३१ प्रतिशत उल्टी ९ प्रतिशत पुनः निर्णय गर्न फिर्ता, ०.५ प्रतिशत तामेली, ६ प्रतिशत सरुवा, ३ प्रतिशत मुलतवी, १ प्रतिशत अन्य रहेका छन्। तथ्याङ्कलाई मात्र अध्ययन गर्ने हो भने कर सम्वन्धी मुद्दाको सफलता प्रतिशत अत्यन्त न्यून देखिन्छ। काठमाण्डौं उपत्यका भन्दा बाहिरका न्यायाधीकरणवाट भएका फैसलाको तथ्याङ्क हेर्दा भने सफलता प्रतिशत वढि रहेको छ। तर कर सम्वन्धी मुद्दाहरूलाई यसरी सीधै अंक गणितीय तथ्याङ्कका आधारमा सफलता र असफलताको कसिमा राखेर हेर्न सकिदैन, किनकी कर सम्वन्धी मुद्दाहरू निर्धारित कर रकमसँग सम्वन्धित हुने र सदर रकम र वदर रकमको विश्लेषण गरेर मात्र वास्तविक सफलता प्रतिशत कायम गर्नुपर्ने हुन्छ। हालसम्म यस किसिमले विश्लेषण गर्ने नगरिएको भएतापनि आगामी वर्षहरूमा यसै अनुरूप विश्लेषण गर्ने प्रयास गरिने छ।

आन्तरिक राजस्व विभाग

कर सम्वन्धी मुद्दामा देखिएका समस्या र समाधानका उपायहरू

करलाई राज्यको प्रमुख श्रोतको रूपमा लिने गरिन्छ । कर प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष रूपमा असुल गरिन्छ । मुख्य रूपमा अष्पस्ट तथा अपुरो कानुनी प्रावधान, कर प्रशासनमा संलग्न पदाधिकारीहरूको काम कारवाही, करदातामा कर सम्वन्धी शिक्षाको अभाव जस्ता कारणले गर्दा विवाद उत्पन्न भई उक्त विवाद न्यायिक निरोपणका लागि न्यायाधिकरण तथा अदालतमा पुग्ने गरेका छन् । यसबाट कर लगाउने तथा असूल उपर गर्ने दुवै कार्यमा समस्या रहेको छ । कर प्रशासनमा संलग्न कर्मचारीहरूलाई प्रमाण कानुन, कार्यविधि कानुन जस्ता विषयमा पर्याप्त प्रशिक्षणको व्यवस्था नहुनु, करदातालाई कर प्रशासन, करको सिद्धान्त तथा कर प्रणाली सम्वन्धमा जानकारी नहुनु, कर सम्वन्धी मुद्दाहरू फैसला गर्ने पदाधिकारी तथा प्रतिरक्षामा संलग्न हुने सरकारी वकिलहरूलाई कर प्रणाली करको सिद्धान्त जस्ता विषयहरूमा पर्याप्त प्रशिक्षणको व्यवस्था नहुनु, कर प्रशासनलाई विशिष्टीकरण गर्न नसक्नु, राजस्व प्रशासनसँग सम्वन्धित प्रचलित कानुनहरूमा प्रयोग भएका शब्दहरू सरल नहुनु जस्ता विविध किसिमका समस्याहरूले कर सम्वन्धी मुद्दाहरू वढ्नुका साथै अपेक्षित सफलता प्राप्त गर्न सकिएको छैन । उपर्युक्त समस्याहरू निराकरण गर्न उचित सम्बोधन भएमा कर सम्बन्धी मुद्दाहरूमा सफलता पाउन सकिनेछ । यसको लागि देहायका कार्यहरू गर्नुपर्ने हुन्छ ।

- कर प्रशासनसँग सम्वन्धित कर्मचारीलाई प्रशिक्षणको व्यवस्था गर्ने,
- कर प्रशासनसँग सम्वन्धित मुद्दा असफल हुनाका कारण पत्ता लगाउन अनुसन्धान गर्ने,
- कर प्रशासक र सरकारी वकिल तथा न्यायाधीसहरू वीच पर्याप्त अर्न्तकृया गर्ने,
- विभागको कानुन शाखालाई कानुन महाशाखा वनाउने,
- कार्यवोझको आधारमा विभाग तथा मातहतका कार्यालयहरूमा सरकारी वकिलको दरवन्दी थप गर्ने,
- मुद्दाको प्रतिरक्षालाई प्रभावकारी वनाउन प्रतिरक्षार्थ खटिने सरकारी वकिलहरूलाई आवश्यक भौतिक श्रोत साधन तथा सुविधा उपलव्ध गराउने ।

२.६.९ अन्तराष्ट्रिय कर शाखा

दोहोरो करमुक्ति सम्झौता

दोहोरो करमुक्ति सम्झौता भनेको दोहोरो करारोपणलाई हटाउन इच्छुक देशहरूबीच गरिने त्यस्तो सम्झौता हो, जसमा प्रत्येक देशले सीमापार प्रवाह हुने आय र दोहोरो करारोपणलाई हटाउन कर कट्टी वा छुट प्रदान गर्ने सम्बन्धमा आफ्नो मुलुकको करारोपण अधिकारको सुनिश्चित गर्दै सम्झौता गर्ने गर्दछन् । यसले संविधानकारी मुलुकहरूबीच कर छलीको सम्बन्धमा सूचनाको आदानप्रदान गर्ने काम समेत गर्दछ ।

करदाता प्रायशः कम कर तिर्न प्रेरित हुने, विना झञ्झट कर भुक्तानी गर्न चाहने, आफनो आयलाई आफ्नो देशमा विदेशी मुद्रामा लैजान पाउने भएमा अरु बढी कर भुक्तानी गर्न उत्साहित हुन्छन् । तर दोहोरो करमुक्तिको सम्झौता गर्ने देशहरू सकेसम्म आफ्नो राष्ट्रिय स्वार्थ अनुकूल आफ्नै देशमा कर भुक्तानी होस् भन्ने चाहन्छन् । करमुक्ति सम्झौताले करदातालाई कुनै एक ठाउँमा कर भुक्तानी गरे पुग्ने स्थितिको सिर्जना

गर्दछ । त्यसैले करमुक्ति सम्झौताले यिनै कुराहरूको व्यवस्थापन गर्न विभिन्न शर्त, सुविधा तथा व्यवस्था अनुरूपको दोहोरो करार गर्दछ, जसलाई दोहोरो करमुक्ति सम्झौता भनिन्छ ।

दोहोरो करमुक्ति सम्झौता गर्ने सम्बन्धमा हाल मुख्यतः ४ वटा मोडलहरू छन् :-

१) OECD Model
२) UN Model
३) American Model
४) SAARC Model

विशेषतः OECD Model विकसित मुलुकहरूबीच दोहोरो कर मुक्ति सम्झौता गर्न प्रयोग भएको पाइन्छ भने UN Model विकसित र विकासोन्मुख मुलुकहरूबीच सम्झौता गर्दा प्रचलनमा रहेको पाँइन्छ । उपयुक्त Model बाहेकका अन्य Model हरू सीमित मात्रामा देश तथा क्षेत्रमा प्रयोग भएको पाइन्छ ।
अन्तर्राष्ट्रिय आर्थिक कारोवारलाई व्यवस्थित गरी निर्वाध रूपमा सञ्चालन गर्न, वैदेशिक लगानी प्रभावको गति बढाउन र करमा भएका जटिलताहरू कम गर्न, एउटै आयमा दोहोरो कर नलाग्ने गर्न, कर प्रणालीमा तटस्थता ल्याउन, कर सम्बन्धी दायित्व पुरा गराउने वातावरण सिर्जना गराउन, सम्झौता गर्ने देशहरू बीच कर सम्बन्धमा दिने छुट र सुविधा स्पष्ट पार्न र लागू गर्न एवं राजस्व सीमाङ्कन गर्ने तथा आय, रोजगारी र लगानी वृद्धि गर्ने दीर्घकालीन लक्ष्य पूरा गर्ने समेतका उद्देश्यले दोहोरो कर मुक्ति सम्झौता गरिन्छ ।
देशमा हुने वैदेशिक लगानीको लागि उपयुक्त वातावरण सिर्जना गरी वैदेशिक लगानीको प्रवर्द्धन गर्न र सूचनाको आदान प्रदानको माध्यमबाट Tax Evasion र Tax Avoidance लाई रोकथाम गर्दै राष्ट्रिय अनौपचारिक अर्थतन्त्रको नियन्त्रण गर्नु नै DTAA को प्रमुख उद्देश्य रहेको हुन्छ । DTAA ले राष्ट्रहरूबीच पारस्परिक सम्बन्धको विकास गर्नमा सहयोग गर्नुका साथै मुलुकहरूबीचमा हुने कर सम्बन्धी विवादबाट मुक्ति दिलाउँछ । करदातालाई उसको आय र लाभमा एकपटक मात्र कर तिरे पुग्ने कुराको सुनिश्चितता दिलाउनु DTAA को लक्ष्य हो ।

दोहोरो करमुक्ति सम्झौताले देहायका मध्ये कुनै पनि तरिकाले काम गर्दछः ।

- करदाताले आफू वासिन्दा भएको मुलुकमा कर तिर्ने र आय आर्जन गर्ने मुलुकमा कर छुट पाउने ।
- आय आर्जन गरिने मुलुकमा कर तिर्ने र आफू वासिन्दा भएको मुलुकमा कर छुट पाउने ।
- आय आर्जन गरिने मुलुकमा कर कट्टी गर्ने/कर बुझाउने र आफू वासिन्दा भएको मुलुकमा त्यो कट्टी गरिएको करलाई आफूले बुझाउने विवरणमा 'बुझाइसकिएको करको रूपमा' घोषणा गर्ने ।

सम्झौतामा संलग्न दुवै देशका वासिन्दाको हकमा DTAA ले समान व्यवहार गर्दछ ।

दोहोरो करमुक्ति सम्बन्धी कुनै पनि सम्झौता गर्दा राष्ट्रिय हितलाई सर्वोपरि राखिनुपर्दछ । सम्झौताका मोडलहरू हुवहु लागू गर्नुभन्दा त्यसका मर्म र सिद्धान्तलाई मार्गदर्शकको रूपमा लिई देश र परिस्थिति अनुकूल सम्झौता गर्नुपर्दछ । नेपालको सन्दर्भमा हेर्दा आयकर ऐन, २०५८ को परिच्छेद-१३ को दफा ६७, ६८,६९,७० र ७१ मा अन्तर्राष्ट्रिय कर सम्बन्धी व्यवस्था गरिएको छ । त्यसैगरी परिच्छेद १४ को दफा (७३) ले कुनै

व्यक्तिको कुनै आयमा कानुन वमोजिम कर लाग्ने रहेछ भने त्यस्तो दोहोरो कर नलाग्ने गर्न नेपाल सरकारले विदेशी सरकारसँग अन्तराष्ट्रिय सम्झौता गर्न सक्ने व्यवस्था गरेको छ ।

विश्वव्यापीकरण र आर्थिक उदारीकरणसँगै विकास भएका बहुराष्ट्रिय कम्पनीहरूले गर्ने आर्थिक कारोवारको जटिलताल DTAA को सान्दर्भिकता अरु बढेको छ । यस्ता बहुराष्ट्रिय कम्पनीहरूले कर दायित्व कम गर्न Transfer Pricing को माध्यमबाट कम कर दर भएका मुलुकहरूमा आफनो आम्दानीको अंश बढी देखाउने र वास्तविक आर्थिक कारोवार भएको ठाउँ जहाँ करको दर अलि बढी हुन्छ त्यहाँ खर्च बढी र आम्दानी कम देखाई कर छली गर्ने प्रवृत्ति बढेको छ । यसलाई कम गर्नको लागि दोहोरो करमुक्ति सम्झौतामा व्यवस्था गरिने Exchange of Information को प्रावधान अनुरूप सम्झौता गरिने मुलुकहरूबीच सूचनाको आदानप्रदान गरेर कर सम्बन्धी विकृतिहरू कम गर्न सकिन्छ ।

अन्ततः अन्तर्राष्ट्रिय दोहोरो करारोपणलाई कम गर्ने हेतुले नै दोहोरो करमुक्ति सम्झौता गरिन्छ । सवै दोहोरो करमुक्ति सम्झौताका सामान्य सिद्धान्तहरू एउटै भएपनि प्रत्येक सम्झौताका व्यवस्थामा फरक प्रावधान हुन सक्दछन् । आ–आफ्नै छुट्टै राष्ट्रिय उद्देश्य, नीति भएका मुलुकहरू बीच गरिने वार्ताको श्रृंखलाको रूपमा DTAA सम्झौता गरिने र संझौंतामा पुग्नका लागि प्रत्येक मुलुकले केही न केही समझदारी (Compromise) गर्नुपर्ने भएकोले यस्तो फरकपना आउछ ।

नेपालमा पनि आयकर ऐन, २०५८ को दफा (७३) ले अन्तर्राष्ट्रिय सम्झौता दफाको व्यवस्था गरी दोहोरो कर नलाग्ने गरी दोहोरो करमुक्ति सम्झौता गर्नसक्ने व्यवस्था गरेको छ । आर्थिक वर्ष २०६८।०६९ सम्म नेपालले विभिन्न १० वटा देशहरूसँग दोहोरो करमुक्ति तथा वित्तीय छल निरोध सम्बन्धी सम्झौता गरेको छ ।

तालिका नं. ११

नेपालले दोहोरो कर मुक्ति सम्झौता गरेका देशहरू

नं.	देश	सम्झौता मिति	कैफियत
१.	गणतन्त्र भारत (Republic of India) नयाँ सम्झौताद्धारा पुनर्स्थापित	२७ नोभेम्वर २०११	नयाँ सम्झौताद्धारा पुनर्स्थापित
२.	नर्वे अधिराज्य (Kingdom of Norway)	१३ मे १९९६	
३.	थाइलैण्ड अधिराज्य (Kingdom of Thailand)	२ फेव्रुअरी १९९८	
४.	प्रजातान्त्रिक समाजवादी गणतन्त्र श्रीलंका (Democratic Socialist Republic of Sri Lanka)	६ जुलाई १९९९	
५.	गणतन्त्र मौरिसस (Republic of Mauritius)	३ अगष्ट १९९९	
६.	अष्ट्रिया गणतन्त्र (Republic of Austria)	१५ डिसेम्वर २०००	
७.	इस्लामिक गणतन्त्र पाकिस्तान (Islamic Republic of Pakistan)	२५ जनवरी २००१	
८.	जनवादी गणतन्त्र चीन (People’s Republic of China)	१४ मे २००१	
९.	कोरिया गणतन्त्र (Republic of Korea)	५ अक्टुवर २००१	
१०.	कतार (Qatar)	१५ अक्टुवर २००७	

चालू आर्थिक वर्षमा भएका उल्लेखनीय कार्यहरू:

१. अमेरिका, बेलायत, जापान, सोभियत संघ, क्यानाडा र भुटानलाई DTAA प्रस्ताव पठाउन मन्त्रालयमा पठाई सो सम्बन्धी कार्यवाही भइरहेको ।

२. करिब एक दशक अगाडि नेपाल र बंगलादेश बीच DTAA गर्ने भनी कार्यवाही अगाडि बढाएकोमा हालसम्म अनिर्णित रहेकोमा हालै महानिर्देशक, आन्तरिक राजस्व विभागको संयोजकत्वमा रहेको समितिले धेरै बुँदाबीचमा रहेको असमान धारणा समाधान भई एउटा बुँदा मात्र बाँकी भएको र सो सम्बन्धमा बंगलादेशबाट छिट्टै जवाफ प्राप्त हुने भएको ।

३. आन्तरिक राजस्व विभाग र अमेरिकी सरकार सहयोग नियोग अन्तर्गतको NEAT Project को सहयोगमा निम्नानुसारका Guideline तयार भई थप परिमार्जन गरी लागू गर्ने तर्फ कार्यवाही भइरहेको:

   a. Transfer Pricing Guideline
   b. Permanent Establishment Guideline
   c. Double Tax Avoidance Agreement Guideline
   d. Long-term Contract Guideline

४. नोभेम्वर २०११ मा करदाता सेवा सम्बन्धी गोष्ठी गर्ने भनी अप्रिल २०११ मा काठमाण्डौंमा भएको सार्कस्तरीय Tax Competent Authorities को बैठकमा निर्णय भएकोमा विभिन्न आन्तरिक कारणले सेमिनार गर्न नसकिएकोमा हालै आन्तरिक राजस्व विभागले सार्क सचिवालयको सहयोगमा यही नोभेम्वर २७-३० सम्म ४ दिने Taxpayer Services सम्बन्धी सार्कस्तरीय गोष्ठी सम्पन्न भयो । उक्त गोष्ठीमा प्रत्येक सार्क मुलुकबाट ४ जनाका दरले सहभागी हुन आमन्त्रण गरेकोमा भारत, बंगलाादेश, भुटान, माल्दिभ्स, श्रीलंका र नेपाल सहित २२ जनाले भाग लिएका थिए ।

२.५.१० आर्थिक प्रशासन शाखा

यस विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयहरुमा आर्थिक वर्ष २०६८।६९ मा आयकर, मूल्य अभिवृद्धि कर र अन्त:शुल्क संकलन गर्नका लागि रू ९८ करोड ११ लाख ७३ हजार खर्च भएको देखिन्छ । उक्त खर्च गत आ.ब. भन्दा ३ करोड ९१ लाख ८७ हजार कम खर्च भएको छ । यसरी राजस्व संकलन खर्च कम हुनुमा लक्ष्य अनुरुप राजस्व संकलन हुनु र स्थिर चालु खर्चमा नियन्त्रण हुनु हो । विगत बर्षभन्दा संकलन खर्चप्रति हजारमा रू. १२.७२ कम भई रू. ९.९९ रहेको छ ।

आन्तरिक राजस्व विभाग

तालिका १२: राजस्व संकलन खर्च रू हजारमा

विवरण	आर्थिक वर्ष २०६४/६५	आर्थिक वर्ष २०६५/६६	आर्थिक वर्ष २०६६/६७	आर्थिक वर्ष २०६७/६८	आर्थिक वर्ष २०६८/६९
चालु खर्च पूंजीगत खर्च आन्तरिक राजस्व सञ्चालन खर्च	३,८२,३०१	२,९४,४४८	३,३२,०९९	१०,२०,३३०	९,८१,१७३
कूल असुली (रू	३,८६,१४,०७४	५२४२३०९७	६,६६,०९,४०२	८०२०६२६२	९८१२२८८३
प्रति एक हजार रुपैया संकलन लागत (रुपैयामा)	९।९	५।६१	४।९९	१२।७२	९।९९

चित्र नं. १० : राजस्व संकलन

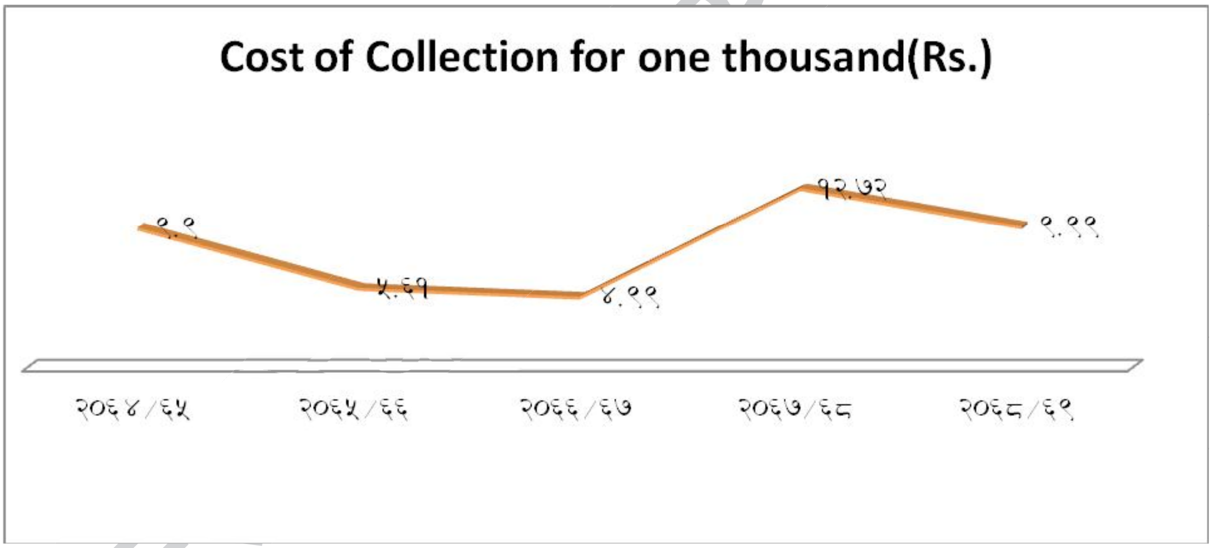

आ.ब. २०६४।६५ मा प्रति हजार राजस्व संकलन खर्च रू. ९.९ रहेकोमा उक्त आ.ब. पछि उक्त खर्चमा कम भई आ.ब. २०६५।६६ मा रू. ५.६१ पुगेको देखिन्छ । आ.ब. २०६७।६८ राजस्व संकलनमा बृद्धि भएपनि त्यस पछिको आ.ब.मा संकलन खर्च घट्दै गई आ.ब. २०६८।६९मा रू. ९.९९ रहेको थियो ।

भाग-३

आन्तरिक राजस्व संकलनको समष्टिगत विश्लेषण

आन्तरिक राजस्व विभाग

आन्तरिक राजस्व विभाग

३. आन्तरिक राजस्व संकलनको समष्टिगत विश्लेषण

कूल राजस्वमा गैर कर राजस्वको हिस्सा १३ प्रतिशत रहेको छ भने कर राजस्वको हिस्सा ८७ प्रतिशत रहेको देखिन्छ । यसवाट गैरकर राजस्वको अंश न्यून भएको देखिएकोले गैरकर क्षेत्रको दायरा र दरमा विश्लेषणत्मक अध्ययन गर्नुपर्ने देखिएको छ । आर्थिक बर्ष २०६८।६९ मा आन्तरिक राजस्व तर्फको संरचनात्मक अवस्थाको विश्लेषण गर्दा कूल लक्ष्य ९४ अर्ब ९८ करोड ३८ लाख ०१ हजार भएकोमा कूल असुली ९८ अर्ब १२ करोड २८ लाख ८३ हजार भएको छ जुन लक्ष्यको तुलनामा १०३ प्रतिशत प्रगति भएको छ । बृद्धि दर अघिल्लो वर्षको तुलनामा २२.३ प्रतिशत रहेको छ ।

तालिका १३. आन्तरिक राजस्व संकलनको संरचनात्मक स्थिति (आ.ब. २०६८।६९)

रू. हजारमा

विवरण	लक्ष्य	असुली	प्रगति प्रतिशत
आयकर	४४७५३५००	४५४३०४४५	१०१।५१
बहाल कर	१३५००००	१५२७६७३	११३।१६
व्याज कर	४७१००००	५३७६१३६	११४।१४
जम्मा आयकर	५०८१३५००	५२३३४२५४	१०३
मू.अ.कर(आन्तरिक)	२४६७५२००	२५६५०८३१	९९।२४
अन्त:शुल्क(आन्तरिक)	१९२४५१०१	१९९१४०४८	१०३।४८
शिक्षा सेवा शुल्क	२५००००	२२३७५०	८९।५०
जम्मा	९४९८३८०१	९८१२२८८३	१०३
पैठारी मु.अ.कर	४८०६७८००	४६५३७३११	९६।८२
अन्त:शुल्क (पैठारी)	११००८९००	१०४९६३६२	९५।३४

आन्तरिक राजस्व संकलनको संरचनात्मक स्थितिको विश्लेषण गर्दा आयकर, मूल्य अभिबृद्धि कर, अन्त:शुल्क, व्याज कर र वहाल करको हिस्सा क्रमश: ४६.३, २६.१, २०.३, ५.५ र १.६ प्रतिशत रहेको छ । संस्थागत आयकर तर्फ क्रमश: घटाउँदै लगि व्यक्तिगत आयकरमा बृद्धि गर्ने विश्वव्यापी प्रवृत्ति रहेको सन्दर्भमा पारिश्रमिक आयको अंश निकै न्यून देखिन्छ । नेपालमा विकसित हुन नसकेको र विस्तार हुन नसकेको अर्थतन्त्रको कारण व्यक्तिगत आयलाई अपेक्षा गरिए अनुरुप बृद्धि गर्न सकिएको छैन । तसर्थ संस्थागत आयकरको तुलनामा व्यक्तिगत आयकर कमै देखिन्छ । मुल्य अभिबृद्धि कर तर्फ विगत बर्षको तुलनामा राजस्व संकलन बढ्दै गएतापनि उक्त करको संभाव्यता अनुरुप अझै पूर्ण रुपमा कर संकलन हुन नसकेको देखिन्छ । मूल्य अभिबृद्धि करको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि आवश्यक पर्ने राज्यसँग जनताको अन्तरसवाद, कर प्रशासनको प्रभावकारिताको अभाव र अझै पनि भन्सार मूल्याङ्कनका समस्याले यसको राजस्वमा योगदान बृद्धि गर्न नसकिएको हो । विगत वर्षमा भन्दा हालका वर्षमा अन्त:शुल्क संकलनमा प्रणालीगत सुधारको अभावमा अपेक्षाकृत असुल हुनु पर्ने राजस्व संकलन नभएको देखिन्छ । अन्त:शुल्क प्रशासनका कार्यप्रणाली र कार्य विधी अझै पनि परम्परागत भएकोले यसलाई आधुनिकीकरण गदै विद्युतीय प्रणालीको प्रयोगमा लैजानु पर्ने देखिन्छ । बहालकर र आयकरको सन्दर्भमा बृहत अनुगमनको आवश्यकता देखिन्छ ।

आन्तरिक राजस्व विभाग

चित्र नं. ११ : आन्तरिक राजस्व संकलनको संरचनात्मक स्थिति

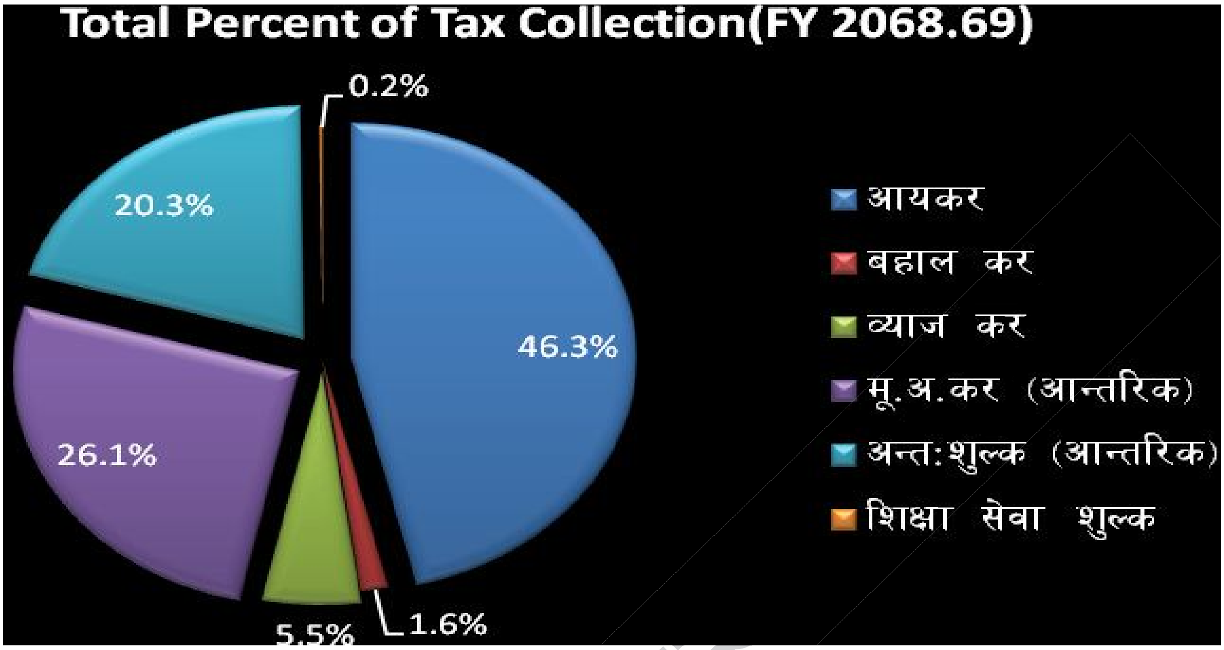

नोट: मू.अ.कर (पैठारी) र अन्त:शुल्क (पैठारी) ग्राफमा समावेश नगरिएको ।

३.१ विगत ५ वर्षको राजस्व संकलनको अवस्था

तलको तालिकामा आ.ब.२०६४।६५ देखि आ.ब.२०६८।६९ सम्म प्रत्येक आ.ब.मा मु.अ.कर, आयकर तथा अन्त:शुल्कको लक्ष्य र प्रगति प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १४

राजस्व संकलन

रू. हजारमा

आर्थिक वर्ष	२०६४/६५	२०६५/६६	२०६६/६७	०६७।०६८	२०६८।६९
लक्ष्य					
कर राजस्व	५८१२६८००	८५६६००००	१०६४९९९००	१३७२२५३३७	१५४०६०५०१
मू.अ. कर	२९६५१९००	४१००००००	५१५६००००	६७३७१६२८	७२७४३०००
आयकर	१६८६९२००	२७०८७०००	३६२९८०००	४०२४२३३२	५०८१३५००
अन्त:शुल्क	१०५२३२००	१४०७३०००	१८६४१९००	२९६११३७७	३०२५४००१
प्रगति					
कर राजस्व	६११५२२९७	८३१८५७०६	११३०४८२९०	१२९८७६९६८	१५६०९७६९९
मू.अ.कर	२९८१५७०२	३९७००९२१	५४९२०८५६	६१६९२८४८	७२१८८१४२
आयकर	१९०७७८१३	२७२४७३८६	३३८२१३२७	४१७२५७३१	५२३३४२५४
अन्त:शुल्क	१११८९५७५	१६२३७३९८	२४३०६१०७	२६४५८३८९	३०४१०४१०
वार्षिकवृद्धि दर%	१८.६४	३९	३६	१५	१९.४२

चित्र नं. १३: चैत्र महिना सम्मको संकलनको तुलनात्मक प्रगति

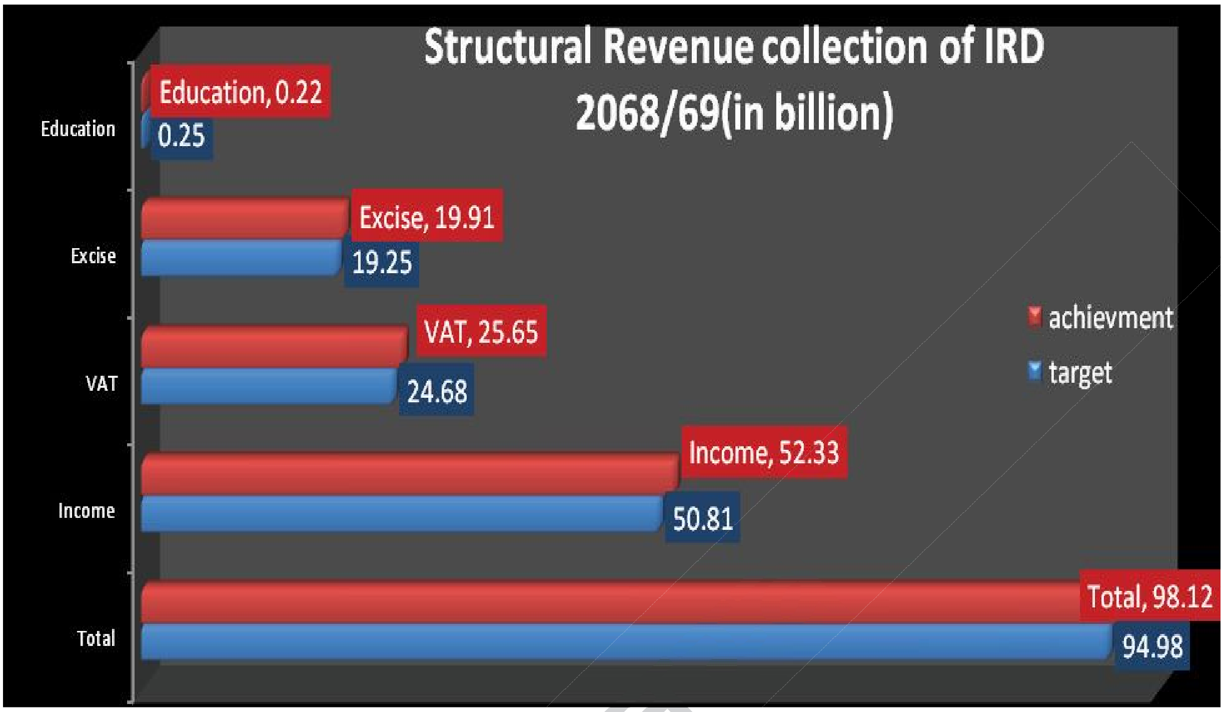

कर राजस्व मुख्यत: आयकर, मुल्य अभिवृद्धि कर र अन्त:शुल्क मार्फत् नै बढी असुल हुने गरेको पाइन्छ । आ.ब. २०६८।६९ मा कूल राजस्व संकलनमा आयकर, मू.अ.कर र अन्त:शुल्कको हिस्सा क्रमश: 46, 26 र 20 रहेको छ । हाल विश्व अर्थतन्त्रमा मू.अ.करलाई आन्तरिक राजस्व संकलनको मेरूदण्डको रुपमा लिने गरेको सन्दर्भमा उक्त करको योगदान अन्य करको तुलनामा सन्तोषजनक नभएकोले यसको कार्यान्वयनमा विषेश जोड दिनु पर्ने देखिन्छ ।

तालिका १५

मूल्य अभिबृद्धि कर आन्तरिक र पैठारी संकलन अनुपात

रू हजारमा

स्रोत	२०६४/६५	२०६५।६६	२०६६।६७	०६७।०६८	०६८।०६९
मूल्य अभिबृद्धि कर संकलन	२९८१५७०३	३९७००९२१	५४९२०८५६	६१६९२८४८	७२१८८१४२
क) आन्तरिक	१०८०८२४१	१३९१८४९३	२०३७९८३१	२२३८६२७५	२५६५०८३१
ख) पैठारी	१९००७४६२	२५७८२४२८	३४५४१०२५	३९३०६५७३	४६५३७३११
आन्तरिक/पैठारी अनुपात	३६:६४	३५:६५	३७:६३	३६:६४	३६:६४
मूल्य अभिबृद्धि कर.संकलन वृद्दि(%)	१७	३४	३८	१२.३३	१७.०६

चित्र १४ : मूल्य अभिवृद्धिकर आन्तरिक र पैठारी संकलन अनुपात

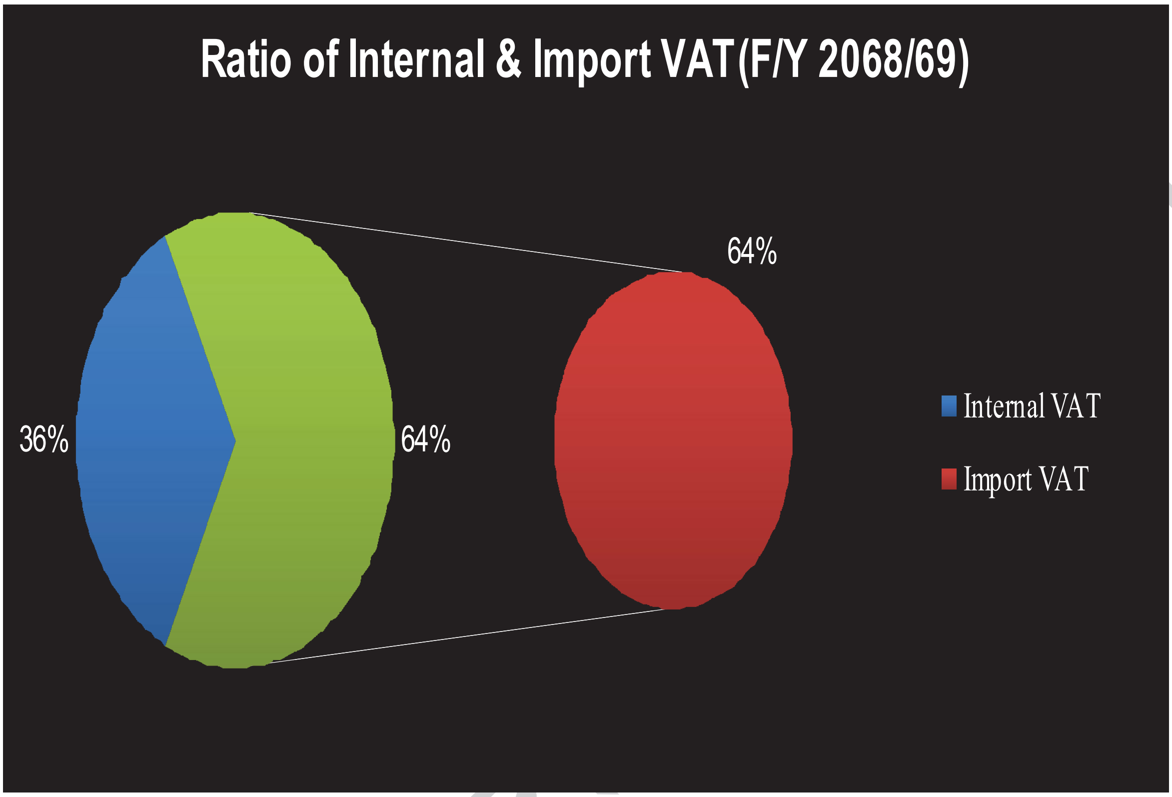

मू.अ.कर संकलनमा आन्तरिक योगदान ३६ र पैठारी योगदान ६४ प्रतिशत रहेको छ । सो अनुपात गत वर्ष ३६:६४ रहेको थियो । उपर्युक्त तथ्याङ्कलाई विश्लेषण गर्दा अघिल्लो आ.ब.को तुलनामा आन्तरिकमा र पैठारीमा कुनैपनि बृद्धि आएको छैन ।

तालिका १६:

आयकर संकलनको संरचनात्मक अवस्था रु हजारमा

विवरण	आर्थिक वर्ष	आर्थिक वर्ष	आर्थिक वर्ष	आर्थिक वर्ष	आर्थिक वर्ष
	२०६४।६५	२०६५।६६	२०६६।६७	२०६७।०६८	२०६८।०६९
संस्थागत आयकर	१३२६८७५६	१९६२४७६८	२४०४०४७४	२८५८०४२०	३५९०४२५०
सरकारी प्रतिष्ठान	२०४५८५	९५९०४७	११३१८९१	१२०५९५७	१४५५७८०
पब्लिक लि.कम्पनी	७१८६४५८	९४२५१३२	१२२३४४६९	१४०४३८८३	१५२२३३३०
प्राइभेट लि.कम्पनी	३१४०३७१	४१९७५३६	६०४९८८२	७२५४२९५	११२७४३३०
व्यक्तिगत वा एकलौटी फर्म	२४५२३४५	४४७२०९१	३८३४३५०	४६६५१३८	५४८८२२०
अन्य निकाय	२८४९९७	५७०९६२	७८९८८२	१४१११४७	२४६२५९०
पारिश्रमिक आयकर	२४५१०३९	३१९५६२३	४४१३१४७	५७८४२५१	७४४६८३०
लगानीमा आयकर	३२७१४७५	४१६१९६३	५१०८६९१	७०८३११२	८५३४१६०
बहाल	७२११०२	९६०१९८	८९७०४२	११५१३८३	१५२७६८०
व्याज	१०८७९२७	१६८५०९४	२४६६३९०	४१६९०४५	५३७६१५०
पूंजीगत लाभ	८०३४९२	७६१६१७	१०४३३७६	८८११२३	५६७१३०
लाभांस	६५७६९४	७३६५४६	६७४५०४	८८०१०५	१०६०२४०
लगानीको अन्य आय	१२६०	१८५०८	६४४३	१४५६	२९६०
आकस्मिक लाभ कर	१९१५१	१७३८०	२०९३६	१५१३६	३५३६०
अन्य	६७३९२	२४६६९८	२४९१६८	२६२४७७	४१२५६०
जम्मा:।	१५७३१८०४	२७२४६४३२	३३८११४८०	४१७२५४०८	५२३३३१६०
बृद्धि दर	४३।८८	७३।१९	२४।०९	२३।४०	२५।४२

आयकर संकलनको संरचनात्मक अवस्थाको विश्लेषण गर्दा संस्थागत आयकर, पारिश्रमिक आयकर, लगानीमा आयकर, पूंजीगत लाभ र आकस्मिक लाभ कर विगत आ.ब. २०६२।६३ देखि नै क्रमिक वृद्धि भइरहेको छ । उक्त वृद्धिमा संस्थागत आयकरको योगदान हाल सम्म पनि उच्च रहेको छ । सरकारी प्रतिष्ठानको योगदान सबैभन्दा कमजोर देखिन्छ । यसरी कमी राजस्व संकलन हुनुमा सरकारी प्रतिष्ठानको कार्यान्वयन क्षमता कमजोर भएको विभिन्न अध्ययन तथा प्रतिबेदनमा उल्लेख भएको पाइन्छ । हालको विश्वव्यापी प्रचलन पारिश्रमिक करमा बढी जोड दिई संस्थागत आयकर संकलनमा क्रमश: घटाउँदै लैजाने रहेको छ । पारिश्रमिक आयको योगदान कूल कर राजस्वमा उल्लेखनीय हुनु पर्नेमा उक्त करवाट अपेक्षित राजस्व संकलन हुन सकेको छैन । व्यक्तिगत राजस्व संकलन कम हुनुमा लगानीको आयकर संकलनमा प्रभाकारी अनुगमनको अभाब, कर तिर्ने बानीमा सुधार नआउनु, प्राकृतिक व्यक्तिको व्यवसाय तथा लगानीको कर सहभागिताको स्तरमा सुधार गर्न नसक्नु र करदाताको दायरमा पनि विस्तार नआउनु प्रमुख कारणहरु हुन् । यसका अतिरिक्त ज्यालाको दरमा बृद्धि नहुदा रोजगारीको आयमा कमि भएको र आशिंक रूपमा करको अनुगमन प्रभावकारी

बनाउन नसक्दा पनि अपेक्षा गरिए अनुरुपको राजस्व संकलन हुन नसकेको हो । यसका साथै नेपालको व्यक्तिगत करको दरले आयको ठाडो समानता कायम गर्ने गरी विवेकशील करको दरको अभाबले पनि यस संरचनागत करमा प्रभाब पार्न गएको हो । उपयुक्त कर बाहेक अन्य करहरुको राजस्व संकलनमा योगदान रहने नै भएता पनि लगानीमा आयकर, बहाल कर, व्याज कर, पूंजीगत लाभ कर, लाभांश र आकस्मिक लाभ करमा समेत उचित अनुगमन हुनु पर्ने देखिन्छ । यसका साथै अर्थतन्त्रको विस्तारको क्रममा यस प्रकारको अवस्था देखिएता पनि क्रमशः आर्थिक विस्तार र लगानीको वाताबरण अनुकूल सुधार आएमा लगानीको आयकरमा सुधार आउन सक्दछ । घर वहालकरको प्रभावकारी अनुगमन व्यवस्था र व्यवसायिक घनत्व भएको क्षेत्रमा अप्रत्यक्ष कर गणनाको विधिको अवलम्वन गरी कर कानुनको प्रभावकारी कार्यान्वियन गर्न सकिएमा यस क्षेत्रबाट राजस्व संकलनमा अनुकूल प्रभाव पर्न जाने देखिन्छ ।

चित्र १५ : आयकर संकलनको संरचनात्मक अवस्था

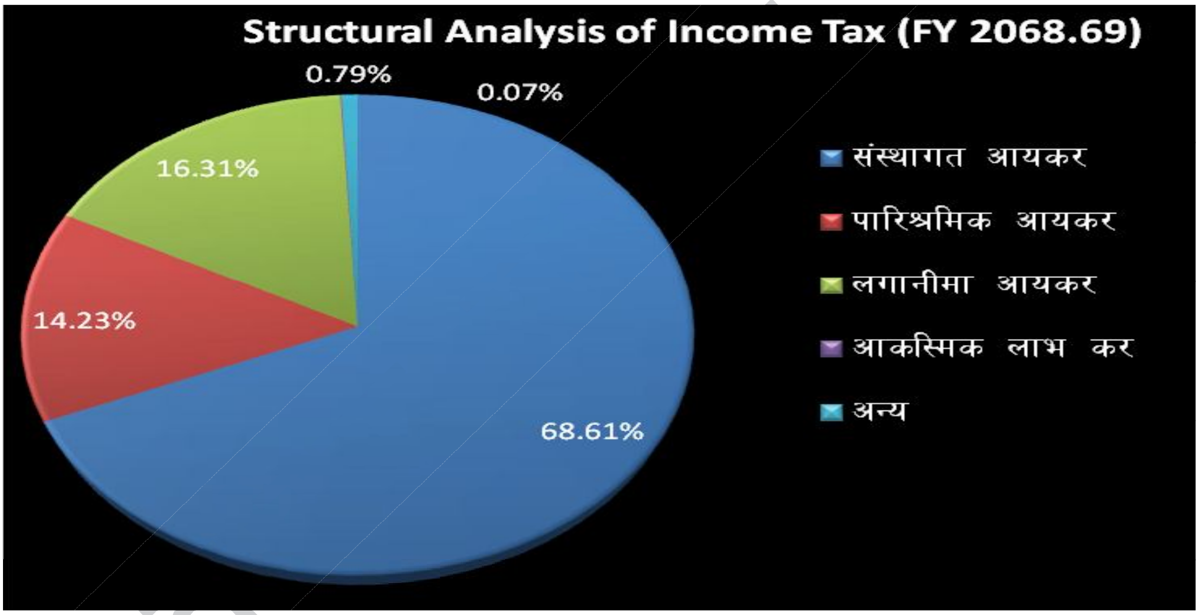

३.२ मूल्य अभिबृद्धि कर संकलन (आन्तरिक तर्फ)

आर्थिक वर्ष २०६८।०६९ मा मूल्य अभिबृद्धि कर आन्तरिक तर्फ २५ अर्व ६५ करोड ०८ लाख ४० हजार संकलन भएको छ । उक्त बृद्धि गत बर्षको तुलनामा १५ प्रतिशतले बढी हो । यसवाट मु.अ.करमा आन्तरिक श्रोतको हिस्सा बढ्दै गएको देखिन्छ । तर पनि बृद्धिदरमा गत वर्षकोभन्दा कमी आएको छ । विभिन्न शीर्षकहरुमा आन्तरिक राजस्व तर्फको मु.अ.करको योगदानलाई तल प्रस्तुत गरिएको छः

तालिका १७

मूल्य अभिवृद्धि कर संकलन (आन्तरिकतर्फको मात्र) रू.हजारमा

सि.नं.	शिर्षक	आर्थिक वर्ष २०६७६८	आर्थिक वर्ष २०६८।६९	बृद्धि प्रतिशत
१.	उत्पादन	६७६८३०१	८४०३६१०	२४.२
२.	विक्री वितरण	४२५१७४१	५५६३१२०	३०.८
३.	ठेक्का परामर्श	३११५२८१	४८०१०५०	५४.१
४.	पर्यटन	१११६८९१	१०५१५९०	(५.८)
५.	अन्य सेवा	७१३४०५१	५८३१४७०	(१८.३)
जम्मा		२२३८६२६५	२५६५०८४०	१४.६

(-) लाई **Negetive** चिन्ह मानिएको छ ।

चित्र नं. १६ : मूल्य अभिवृद्धि कर संकलन (आन्तरिक तर्फको मात्र)

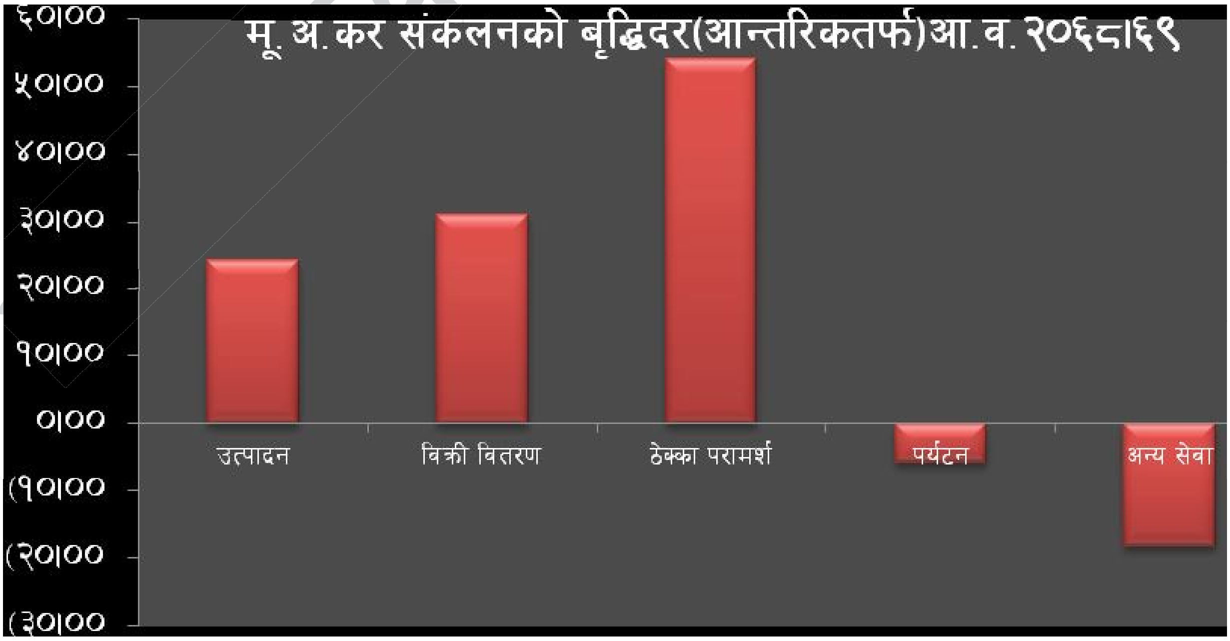

आन्तरिक मूल्य अभिवृद्धि कर संकलनको विश्लेषण गर्दा गत आ.ब. को संकलनको तुलनामा चालु आ.ब. मा उत्पादन, विक्री वितरण, ठेक्का पट्टा, पर्यटन र अन्य सेवा तर्फ क्रमश: २४, ३१, ५४, (६) र (१८) प्रतिशतले वृद्धि भएको देखिन्छ । चालु आ.ब.मा ठेक्का पट्टा क्षेत्रमा वृद्धि प्रतिशत सबभन्दा उच्च छ भने सबभन्दा कम अन्य क्षेत्रमा रहेको छ । पर्यटन व्यवसाय र हाउजिङ्ग व्यवसायमा वृद्धि भइरहेको परिप्रेक्षमा उक्त क्षेत्रवाट न्यून कर संकलन हुनु आफैमा अध्ययनको विषय हुन गएको छ । अत: उक्त क्षेत्रमा सघन अनुसन्धान गर्नु आवश्यक देखिन्छ । व्यापारिक आयात वृद्धि भइरहेको परिप्रेक्षमा उक्त क्षेत्रवाट अपेक्षित राजस्व संकलन भएको पाइएन । त्यसरी राजस्व संकलन नहुनु थप विश्लेषणको विषय भएको छ ।

३.३ अन्त:शुल्कको संरचनात्मक अवस्था

आर्थिक वर्ष २०६८।६९ मा अन्त:शुल्क २४ अर्व ४७ करोड ३० लाख ५१ हजार संकलन भएको छ । उक्त रकम गत बर्षको संकलन भन्दा ५० प्रतिशतले वृद्धि भएको देखिन्छ । अन्त:शुल्क असुलीमा भएको वृद्धिमा विशेषगरी चुरोट, मदिरा, वियरको योगदान बढी छ भने सबभन्दा कम योगदान विडीको रहेको छ । अन्त:शुल्क प्रशासन परम्परागत तरिकाले सञ्चालन भै रहेकोमा हालै विद्युतीय माध्यमवाट सञ्चालन गर्ने कार्यको थालनी भैसकेकोले आगामी दिनमा अन्त:शुल्क राजस्व संकलनमा उल्लेखनीय वृद्धि हुने अपेक्षा गरिएको छ ।

तालिका १७

अन्त:शुल्क संकलन

विवरण	२०६४।०६५	२०६५।०६६	२०६६।०६७	२०६७।०६८	२०६८।६९
चुरोट र विडी	३११८९०८	३७४२३४७	४५१२५०१	५१३९३६८	५२१६६७०
मदिरा	२१५२१५०	३०६०००६	३७४१०३६	५२६४९५३	७९७९५१०
वियर	१५३९६२१	२०६७३३६	२८४३३०२	३१२२७८८	३८७०८५०
अन्य औद्योगिक उत्पादन	१५०१७९५	२०९५०१५	२५००२७४	२१६०१७५	२५७९६६०
पैठारी	२७८००५२	५१२८९५२	१०५५०४५६	१०५६८११०	१०४९६३६२
जम्मा	१११८९५७५	१६२३७३९७	२४१४७५६९	२६२५५३९४	३०१४३०५२
वृद्धि दर (प्रतिशत)	४४	२०	४५	९।५६	१४।८

**शिक्षा सेवा शुल्क र स्वास्थ्य सेवा कर वाहेक

आन्तरिक राजस्व विभाग

चित्र नं. १७ : अन्त:शुल्क संकलन

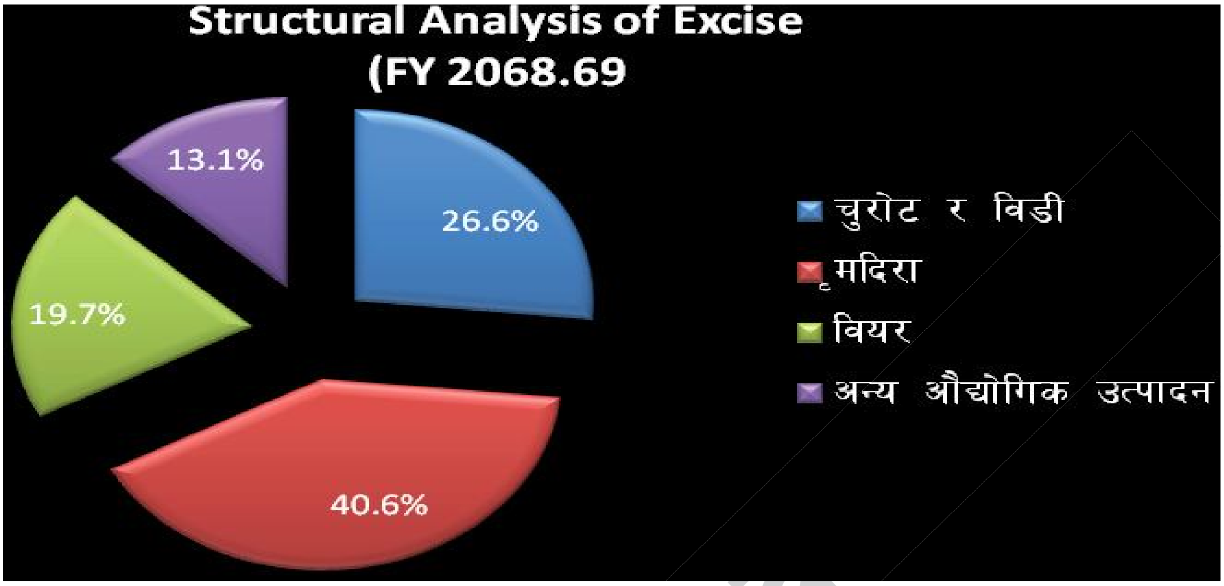

३.४ राजस्व संकलनको कार्यालयगत विश्लेषण

कार्यालयगत रुपमा विगत तीन वर्षको राजस्व संकलनको स्थितिलाई अध्ययन गर्दा कूल आन्तरिक राजस्वमा ठूला करदाता कार्यालयको योगदान उच्च देखिन्छ । ठूला करदाता कार्यालयको योगदान कूल आन्तरिक राजस्व संकलनको करिव ५०।३५ प्रतिशत रहेको छ भने आन्तरिक राजस्व कार्यालय, महेन्द्रनगरको योगदान सबैभन्दा कम ०।३२ प्रतिशत रहेको छ । काठमाण्डौ उपत्यका भित्रका भक्तपुर, ललितपुर, काठमाण्डौ क्षेत्र नं. १, काठमाण्डौ क्षेत्र नं. २, काठमाण्डौ क्षेत्र नं. ३ र ठूला करदता कार्यालयको राजस्व संकलनमा भएको योगदान क्रमश: १।०६, ३।३२, ७।३६, ३।०८, ५।७५ र ५०।३५ रहेको छ । यी कार्यालयहरुको योगदान कूल राजस्व संकलनमा ७०।९२ प्रतिशत रहेको छ । अन्य कार्यालयहरुको राजस्व संकलनमा योगदान निम्न अनुसार रहेको छ ।

तालिका १९

राजस्व संकलनको कार्यालयगत अवस्था

कार्यालयको नाम	२०६८।६९को लक्ष्य	२०६८।६९को असुली	कूल राजस्वमा योगदान प्रतिशतमा	कार्यालयको नाम	२०६८।६९को लक्ष्य	२०६८।६९को असुली	कूल राजस्वमा योगदान प्रतिशतमा
ठूला करदाता	४९७४४००८	४९४०३४९४	५०।३५	धरान	९९९८१६	१०५१८११	१।०७
काठमाण्डौं १	७४६८५७६	७२२११०३	७।३६	नेपालगन्ज	८६५८३४	९४६४९९	०।९६
सिमरा	६११६५७०	५६८७५५६	५।८०	भक्तपुर	९५९९५५	१०४२४०५	१।०६
काठमाण्डौं ३	५०९१४६५	५६३७७४८	५।७५	भद्रपुर	५७२०२२	६३५८७३	०।६५
भरतपुर	४६४४८९९	५१६३१७९	५।२६	जनकपुर	५७३२८४	६७९८६५	०।६९
काठमाण्डौं २	२७२८७४८	३०२५२३५	३।०८	लहान	४८२४५५	६१७६२६	०।६३
ललितपुर	२८२९३०३	३२६१४४८	३।३२	धनगढी	४३१६९२	५०६५८२	०।५२
विराटनगर	२७४५७९७	२९५६९२४	३।०१	कृष्णनगर	३२६१६०	३५१०१३	०।३६
विरगंज	२९६४५८१	३८०८६८२	३।८८	दाङ.	२९११२७	३७५६९९	०।३८
भैरहवा	१२२७७४७	१२५६९५१	१।२८	महेन्द्रनगर	२१३७०३	३१५१२३	०।३२
पोखरा	१५८३७२०	१७४३४७३	१।७८	जम्मा	९४९८३८०१	९८१२२८८३	१००
हेटौंडा	११२०७३६	११७०८२९	१।१९				
बूटबल	१००१६०३	१२६३७६५	१।२९				

चित्र नं. १८

राजस्व संकलनको कार्यालयगत अवस्था

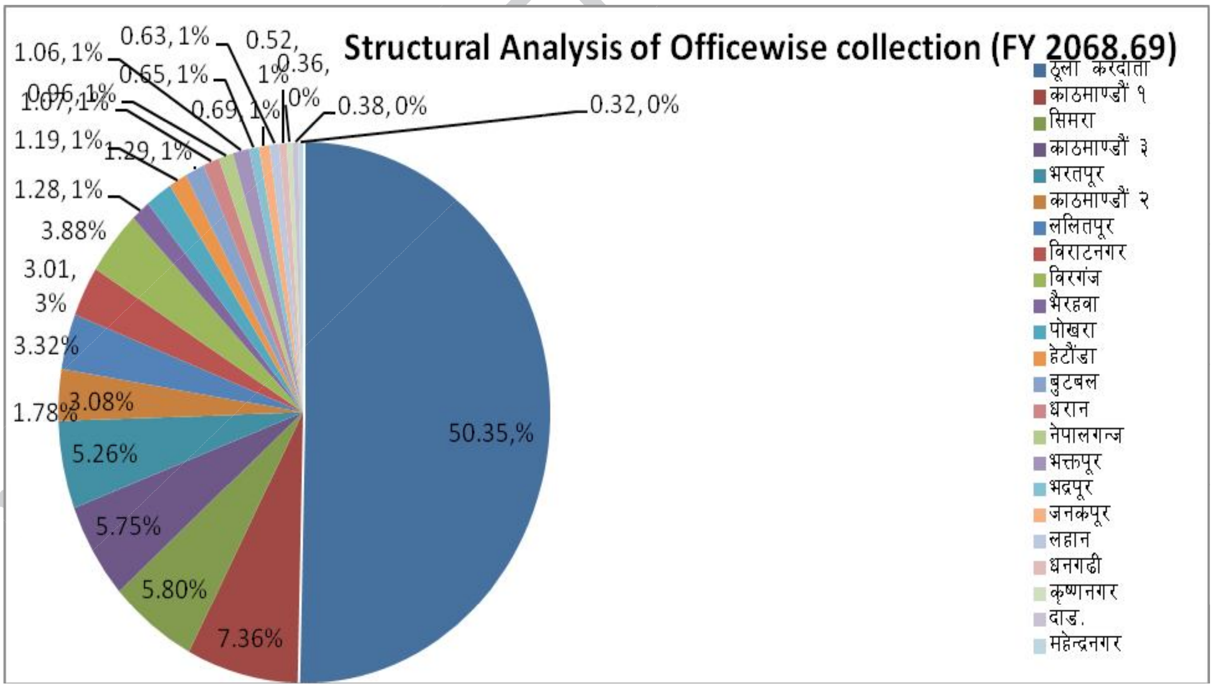

तालिका २०

तीन आर्थिक वर्षको राजस्व संकलनको कार्यालयगत अवस्था

कार्यालयको नाम	२०६६।६७ को असुली	२०६७।६८ को असुली	२०६८।६९ को असुली	तुलानात्मक बृद्धि	कार्यालयको नाम	२०६६।६७ को असुली	२०६७।६८ को असुली	२०६८।६९ को असुली	तुलानात्मक बृद्धि
भद्रपुर	४५७३२३	५२२९५८	६३५८७३	२१।५९	ललितपुर	२१५३५५९	२४१८४५७	३२६१४४८	३४।८६
विराटनगर	२०२८३३७	२४४९०१०	२९५६९२४	२०।७४	भक्तपुर	६३७८८०	७९३२३९	१०४२४०५	३१।४१
धरान	७३०६५८	८७९९५१	१०५१८११	१९।५३	पोखरा	१२६८६९१	१५१७३४२	१७४३४७३	१४।९०
लहान	३४१०३०	४२२५२३	६१७६२६	४६।१८	भैरहवा	१५८३९४०	१०८३१५४	१२५६९५१	१६।०५
जनकपुर	३८११८२	५५३९१४	६७९८६५	२२।७४	कृष्णनगर	२०३८२५	२७६९११	३५१०१३	२६।७६
सिमरा	४५७३८१०	५२७३६४८	५६८७५५६	७।८५	दाङ.	१९५०८१	२७९०८७	३७५६९९	३४।६२
विरगंज	१९८०११९	२५३७१७७	३८०८६८२	५०।११	नेपालगन्ज	७२५४७१	७७१७५०	९४६४९९	२२।६४
हेटौंडा	१०५५८३३	१०८५४६८	११७०८२९	७।८६	धनगढी	३१३३२७	३७६७४१	५०६५८२	३४।४६
भरतपुर	३५४०४५८	३९१७४६७	५१६३१७९	३१।८०	महेन्द्रनगर	१४६७२९	१८११६७	३१५१२३	७३।९४
काठमाण्डौं १	६१८२७११	७४६६९८४	७२२११०३	(३।२९	ठूलाकरदाता	३२०३८६०८	३९८१७१३५	४९४०३४९४	२४।०८
काठमाण्डौं २	२१६१६०१	२२८८९०४	३०२५२३५	३२।१७	वुटवल			१२६३७६५	३४।८६
काठमाण्डौं ३	३९०५६०६	४३५९६०३	५६३७७४८	२९।३२	कूल असुलि	६६६०५७७९	८०२०६२६२	९८१२२८८३	२२।३

विगत तीन आ.ब.को कार्यालयगत राजस्व संकलनको औसत वृद्धि विश्लेषण गर्दा सबैभन्दा बढी औसत वृद्धि ठूला करदाता कार्यालयको ३६ प्रतिशत र सबैभन्दा कम आ.रा.का. जनकपुरको रहेको छ । आ.रा.का. जनकपुरको राजस्व वृद्धि नकारात्मक छ । वृद्धि दर ऋणात्मक हुनुमा अन्तःशुल्क तर्फ मूलतः योगदान दिने जनकपुर चुरोट कारखाना लि. उक्त आ.व.मा सञ्चालनमा आउन नसक्नु हो । विभागको समग्र औसत वृद्धि २७ प्रतिशत रहेको छ ।

३.५ बक्यौता संकलनका अभियानात्मक उपलब्धिहरू

यस आर्थिक वर्ष २०६८।०६९ मा मूल्य अभिबृद्धि कर तर्फ २ अर्ब ५३ करोड ४० लाख वक्यौता फछ्र्यौट गर्ने लक्ष्य भएकोमा रू. ३ अर्ब ९० करोड ५० लाख वक्यौता फछ्र्यौट भएको छ जुन लक्ष्यको तुलनामा १५४ प्रतिशत हुन्छ । त्यस्तै आयकरमा ४ अर्ब ६५ करोड ८० लाख लक्ष्यमा ३ अर्ब ८३ करोड ९० लाख फर्छौट भई लक्ष्यको तुलनामा ८२.४१ प्रतिशत मात्रै प्रगति भएको छ । आ.व. २०६७।६८ मा कूल बक्यौता ३०.३३ अर्ब रहेकोमा १४.४६ अर्ब पुनरावेदनमा गएको हुंदा खुद बक्यौता १५.८७ अर्ब रहेको छ । जस मध्ये मू.अ.कर ५ अर्ब ३ करोड रहेको छ भने मू.अ.कर वाहेक मू.अ.कर वाहेकके वक्यौता तर्फ खुद बक्यौता १४.४६ अर्ब रहेको छ ।

आन्तरिक राजस्व विभाग

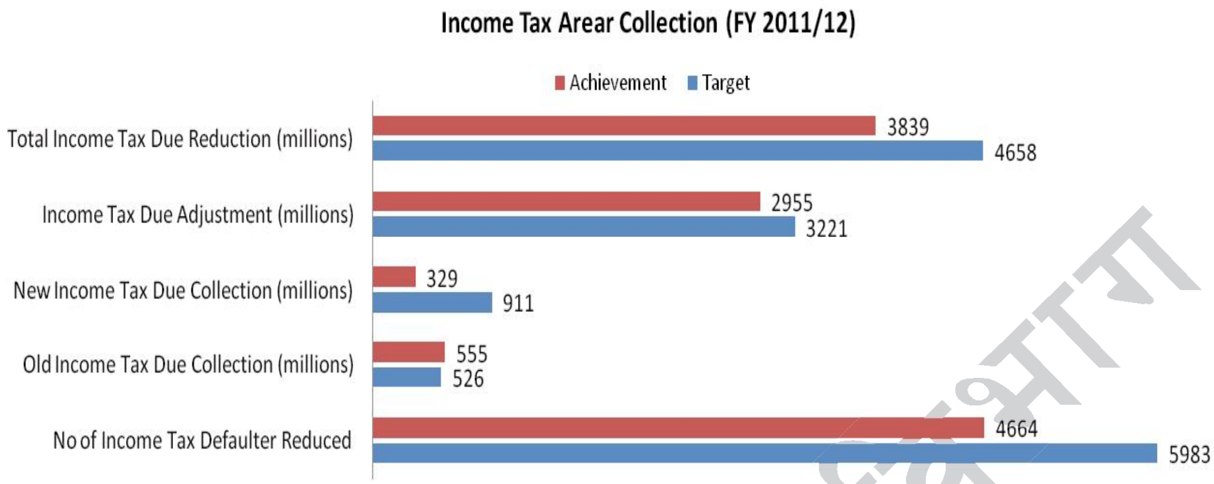
Income Tax Arear Collection (FY 2011/12)
Achievement
Target
Total Income Tax Due Reduction (millions)
3839
4658
Income Tax Due Adjustment (millions)
2955
3221
New Income Tax Due Collection (millions)
329
911
Old Income Tax Due Collection (millions)
555
526
No of Income Tax Defaulter Reduced
4664
5983

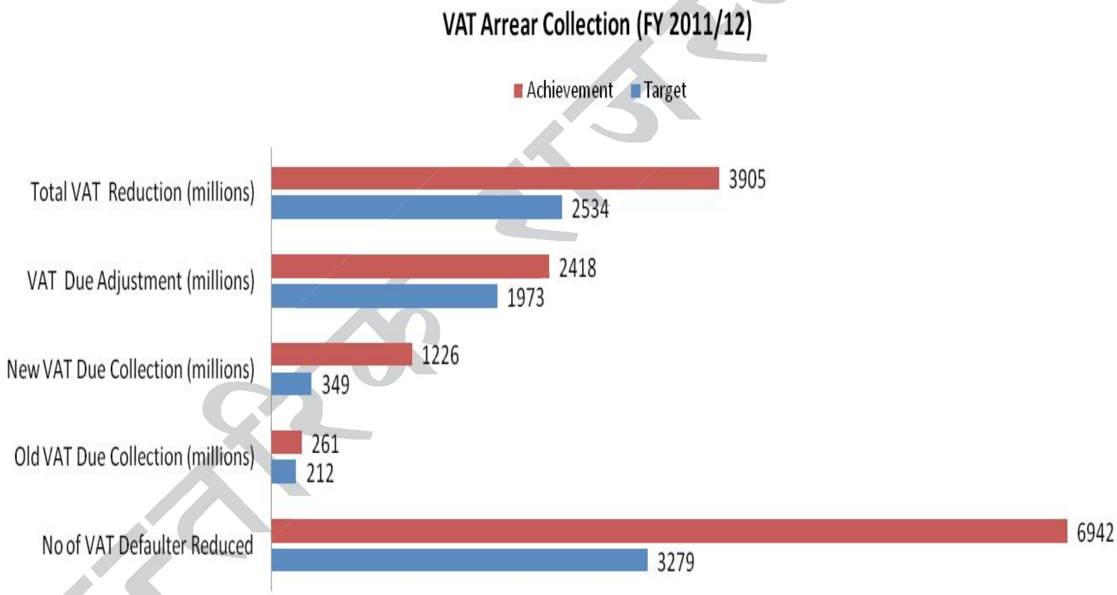
VAT Arrear Collection (FY 2011/12)
Achievement
Target
Total VAT Reduction (millions)
3905
2534
VAT Due Adjustment (millions)
2418
1973
New VAT Due Collection (millions)
1226
349
Old VAT Due Collection (millions)
261
212
No of VAT Defaulter Reduced
6942
3279

तालिका नं. २१

FY 2011/12	target	Achiev	%
Total No of Tax Defaulter Reduced	9262	11606	125.3
Total Amount of Tax Dues Reduced (millions)	7192	7744	107.7

FY 2011/12	Target	Achiev	%
No of Legal Action Against VAT Defaulter	229	287	125.3
No of Legal Action Against Income Tax Defaulter	114	131	114.9
No of Legal Action Against Excise Defaulter	45	52	115.6
Total No.of Legal Action Against Tax Defaulter	388	470	121.1

३.६ प्रतिस्पर्धात्मक व्यवस्थापनको प्रयोग र स्तर निर्धारण

आन्तरिक राजस्व प्रशासन मुलत: कार्यमूलक कार्यविभाजनमा आधारित सागठन हो । यस संरचनामा मूलत: करदातासेवा, कर संकलन शाखा र कर परीक्षण तथा अनुसन्धान शाखाको रुपमा रहेको र सोही आधारमा कार्य विवरण तथा प्राथमिकताको आधारमा प्रत्येक शाखाको अलग अलग परिसूचकहरु निर्माण गरी कार्य प्रणालीलाई आबद्ध गरिएको छ । यसै आधारमा परिसूचकहरुको अंकभार निर्धारण गरी मूल्याङ्कन गर्ने आधुनिक व्यवस्थापन (New Public Management) को अवधारणालाई आत्मसात गरिएको छ ।

प्रत्येक शाखाको परिसूचकहरुलाई कार्यालयको शाखागत लक्ष्यसँग आबद्धता गरी कार्यसम्पादन गर्ने संस्कार यस सागठनमा रहेको छ । यस क्रममा कार्य विवरणलाई वस्तुनिष्ठता, मापन योग्यता, सामूहिकता, उपलब्धिमूलक मूल्याङ्कन गरी व्यवस्थापकीय क्षमतालाई समेत मध्यनजर गर्दै कार्यलयगत एवं शाखागत रुपमा परिसूचक निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ, जसको कारणबाट समूहगत रुपमा जवाफदेहितामा बृद्धि भएको छ । यिनै परिसूचकका आधारमा मासिक रुपमा प्रत्येक कार्यालयको लक्ष्य र प्रगतिको मूल्याङ्कन गरी स्तर निर्धारण गरिन्छ ।

यसरी परिसूचकमा आवद्धता गरी कार्यसम्पादनमा आधारित प्रोत्साहन भत्ता समेत शाखागत रुपमा वितरण गरिन्छ । यसरी तोकिएका कार्यसम्पादन परिसूचकहरुका आधारमा कार्यालयको प्रत्येक महिनाको कार्य सम्पादनको आधारमा तोकिएको अंकभार राखी कार्यालयको स्तर निर्धारण (Grading) गर्ने र सो को माननीय मन्त्रीज्यूको अध्यक्षतामा प्रत्येक महिना बस्ने समिक्षा बैठकमा समेत प्रस्तुत गरिने र आर्थिक बर्षको अन्तमा प्रथम, द्वितीय र तृतीय हुने कार्यालयलाई उत्कृष्ट कार्यालयको रूपमा पुरस्कृत गर्ने परिपाटीले कार्यालयहरूबीच प्रतिस्पर्धात्मक वातावरण सिर्जना भएको छ । कार्यलयको प्रोत्साहन भत्ता र स्तर निर्धारणको विवरण निम्नानुसार छ ।

तालिका नं. २२

कार्यालयगत स्तर निर्धारण

Internal Monitoring System

Office Grading Report (ALL IRO, LTO) upto Asadh - 6869

Office Name	Audit		Collection		Investigation		TP Services		Total	
	Grade	Performance	Grade	Performance	Grade	Performance	Grade	Performance	Grade	Performance
Lalitpur - 23	109	A++	106	A++			105	A++	106.7	A++
Biratnagar - 12	108	A++	106	A++			105	A++	106.3	A++
Bharatpur - 19	109	A++	108	A++			97	A++	104.8	A++
Dharan – 13	109	A++	100	A++			100	A++	103.1	A++
KTM 1 – 27	106	A++	107	A++	110	A++			102.4	A++
KTM 2 – 28	105	A++	108	A++	96	A++			100.57	A++
Dang – 51	102	A++	102	A++			95	A+	99.8	A++
Dhangadhi - 20	107	A++	100	A++			91	A+	99.4	A++
LTO – 52	93	A+	89	A+	109	A++	109	A++	97.9	A++
Bhadrapur - 11	79	A	108	A++			100	A++	95.4	A++
KTM 3 – 25	91	A+	108	A++	95	A++			95.21	A++
Nepalgung - 26	78	A	91	A+			107	A++	91.1	A+
Butwal – 33	85	A+	91	A+			96	A++	90.7	A+
Krisnanagar – 30	97	A++	87	A+			86	A+	90.2	A+
Hetaunda - 18	94	A+	90	A+			79	A	87.9	A+
Bhaktapur - 29	88	A+	90	A+			71	B	83.5	A
Birgunj – 17	78	A	86	A+			83	A	82.2	A
Mahendranagar – 21	41	D	102	A++			101	A++	80.2	A
Simara – 16	81	A	85	A			73	B	79.7	A
Pokhara - 22	89	A+	78	A			69	B	79.2	A
Lahan – 15	75	B	80	A			83	A	79.1	A
Bhairahawa – 24	64	C	75	B			93	A+	76.4	A
Janakpur - 14	73	B	69	B			85	A	75.3	A

आन्तरिक राजस्व विभाग

भाग- ४

विश्व कर प्रणालीमा नेपाल

आन्तरिक राजस्व विभाग

४. विश्व कर प्रणालीमा नेपाल

बिश्व बैक र अन्तर्राष्ट्रिय बित्त निगम लगायतको संयुक्त प्रयासमा सन २००४ देखि शुरु गरेको Doing Business नामक परियोजनाको आठौं संस्करण Doing Business २०१२ ले विश्वका १८३ देशमा उद्योग तथा व्यापार सञ्चालनका सम्बन्धमा शुरु (Starting) देखि अन्तिम (Business Close) सम्मको प्रकृया र सो मा लाग्ने समय एवं व्यहोर्नुपर्ने झन्झट लगायतका विषयमा गरेको अध्ययनमा नेपालको अवस्था गत साल भन्दा केही सुधारोन्मुख देखिएको छ र Paying Tax सूचाकाङ्कमा पनि सुधारोन्मुख नै देखिन्छ। आर्थिक उदारीकरणमा व्यापार तथा व्यवसाय सञ्चालन गर्न सरकारवाट सहजकर्ताको भूमिका निर्वाह गरी व्यवसायीहरूलाई सहज र सरल किसिमले आफ्नो व्यवसाय सञ्चालन गर्न दिने वातावरण बनाउनु पर्दछ। यसको लागी व्यवसाय दर्ताको शुरुवातदेखि समापनसम्मको अवधि र यस बीचमा हुने विभिन्न प्रकृया तथा क्रियाकलापहरूमा पारदर्शिता, सहजता, चुस्तता र मितव्ययिता भएन भने व्यापारी/उद्योगीहरूले आफ्नो कार्य निर्वाध रूपमा सञ्चालन गर्न सक्ने वातावरण सृजना हुदैन । यसै क्रममा व्यवसाय सञ्चालनमा सहजता, अपनाउनुपर्ने कार्यविधि, लाग्ने समय, लगानीको सुरक्षा, व्यवसाय सञ्चालनको लागी ऋण प्राप्त गर्ने प्रकृया र समय, वैदेशिक व्यापार सञ्चालन, कर तिर्दा अपनाउनु पर्ने प्रकृया र लाग्ने समय, व्यवसाय बन्द गर्ने प्रकृया र यसको लागी अपनाउनु पर्ने कार्यविधि जस्ता विविध १० वटा सूचकहरूको आधारमा जुन, २०१२ देखि मे, २०१३ सम्मको अवधिलाई केन्द्रित गरी गरेको वर्गीकरणमा नेपालको २ वर्षको अवस्था निम्नानुसार देखिन्छ ।

तालिका २३

विश्वकर प्रणालिमा नेपालको स्थान

SN.	Business activity	Doing business rank		Change in rank
		2012	2013	
1.	Doing Business	107	108	1.
2.	Starting a business	102	105	2.
3.	Dealing with construction permits	88	97	3.
4.	Registering property	23	21	4.
5.	Getting credit	67	70	5.
6.	Protecting investors	79	82	6.
7.	Paying taxes	109	114	7.
8.	Trading across borders	170	171	8.
9.	Enforcing contract	136	137	9.
10.	Closing business	112	21	10.

आन्तरिक राजस्व विभाग

कर भुक्तानि Position मा विश्वलाई निम्न ७ क्षेत्रमा वर्गीकरण गरेको पाईन्छ :

१) Middle East and North Africa

२) East Asia and Pacific

३) South Asia

४) OECD high income

५) Eastern Europe and Central Asia

६) Latin America and Caribbean

७) Sub-Saharan Africa

उपयुर्क्तवर्गीकरण अनुसार तिर्नुंपर्ने करको दरमा कम दर भएको क्षेत्र Middle East र North Africa देखिन्छ। सबै भन्दा बढी दर भएको क्षेत्र Sub-saharan Africa देखिन्छ जहाँ औषत करको दर ५८ प्रतिशत छ। OECD क्षेत्रमा व्यवसायले वर्षमा १३ पटक कर भुक्तानी गरे पुग्ने देखिन्छ भने सबैभन्दा बढी Eastern Europe र Central Asia र अनि Sub Saharan Africa मा ३७ पटक भुक्तानी गर्नु पर्ने देखिन्छ त्यस्तै दक्षिण एशियामा २८ पटक भुक्तानी गर्नुपर्ने देखिन्छ। नेपालको औसत अवस्था दक्षिण एशियाको भन्दा पनि बढी देखिन्छ। त्यसै गरी कर भुक्तानी गर्न व्यतित गर्नु पर्ने समय हेर्दा सबै भन्दा कम OECD High Income Countries मा १८६ घण्टा लाग्ने गरेको पाइन्छ भने सबै भन्दा बढी Latin America र Caribbean मा ३८२ घण्टा लाग्ने गरेको पाइन्छ भने दक्षिण एशियामा २८१ घण्टा छ।

Paying Tax को Position मा माल्दिभ्स १८३ देश मध्ये पहिलो स्थानमा छ भने भेनेजुयला अन्तिममा छ। कर भुक्तानीमा हङकङ र चीन १८३ देश मध्ये पहिलो स्थानमा छन् जहाँ वर्षको ३ पटक मात्र कर भुक्तानी गरे पुग्ने देखिन्छ भने सबभन्दा बढी यूक्रेनमा वर्षको १३५ पटक भुक्तानी गर्नुपर्ने देखिन्छ। माल्दिभ्समा कर भुक्तानी गर्न वर्षको ० घण्टा लागेको देखिन्छ भने सबै भन्दा बढी ब्राजिलमा कर भुक्तानी गर्न वर्षको २६०० घण्टा लाग्ने गरेको पाइन्छ। टिमोर लेसेको औसत करको दर ०.२ प्रतिशत छ भने सबै भन्दा बढी करको दर कंगोमा ३३९.७ प्रतिशत छ।

तालिका नं. २४

कर भुक्तानीको Position मा नेपालको अवस्था

सि.नं.	Activity	अवस्था	
		२०१०	२०११
१.	भुक्तानी गर्नुपर्ने करको पटक(एक वर्षमा)	३४	३४
२.	कर भुक्तानी गर्न लाग्ने समय (एक वर्षमा घण्टा)	३३८	३२६
३.	तिर्नु पर्ने करको दर (नाफाको प्रतिशत)	३८.२	३१.५
Rank		१२३	८६

यस वर्गीकरण अनुसार नेपालमा कर भुक्तानी गर्न लाग्ने समय ३३८ घण्टाबाट घटेर ३२६ घण्टा वार्षिक हुन गएको छ जुन गत वर्ष भन्दा ३७ घण्टा कम लागेको छ। यसबाट कर प्रशासनको सेवा प्रवाह छिटो छरितो भै कर भुक्तानि गर्न लाग्ने समय कम भएको देखिन्छ। Paying Tax मा दक्षिण एशियाका देशहरूको तुलनात्मक अवस्था निम्नानुसार देखिन्छ।

तालिका २५

कर भुक्तानीमा दक्षिण एसियाली देशहरूको अवस्था

देश	कर भुक्तानी गर्न लाग्ने समय	तिर्नु पर्ने करको दर	भुक्तानी गर्नुपर्ने पटक	सापेक्षिक अवस्था
नेपाल	३२६	३१.५	३४	८६
भारत	२५४	६१.८	३३	१४७
माल्दिभ्स	०	९.३	३	१
भुटान	२७४	४०.८	६	६७
बंगलादेश	३०२	३५	२१	१००
पाकिस्तान	५६०	३५.३	४७	१५८
श्रीलंका	२५६	१०५.२	७१	१७३
अफगानिस्तान	२७५	३६.४	८	६३

उपरोक्त तथ्याङ्क विश्लेषण गर्दा Doing Business को समग्र स्तरमा नेपालको अवस्था गत वर्षभन्दा केही सुधार भएको र Paying Tax मा ३७ स्थान माथि निस्की राम्रो सुधार भएको अवस्था छ । यसरी दक्षिण एशियामा नेपालको स्थान भारत, पाकिस्तान, श्रीलंका र बंगलादेश भन्दा माथि देखिन्छ भने माल्दिभ्स, भुटान र अफगानिस्तान नेपालभन्दा अगाडि छन्।

आन्तरिक राजस्व विभाग

आन्तरिक राजस्व विभाग

आन्तरिक राजस्व विभाग

भाग- ५

अनुसूची र तालिकाहरू

आन्तरिक राजस्व विभाग

Registration In Income Tax

सि.नं.	कार्यालय	कार्यालय	व्यक्तिगत	प्रा.लि	सार्वजकि संस्था	अन्य संस्था	सहकारी	साझेदार	अन्य	अग्रिम कर कटी	जम्मा
१	११	भद्रपुर	२३५६७	१०५४	७२	७८३	५०६	३१५	२३२		२६५२९
२	१२	विराटनगर	१९२९४	१२२४	१५२	४६३	५३१	५१९	१६३		२२३४६
३	१३	धरान	१७९५२	१०९६	२३	५९७	४३३	३४५	८२		२०५२८
४	१४	जनकपुर	१९४६९	८१०	२१५	१२६८	३३५	१८१	५४		२२३३२
५	१५	लाहान	१७१८२	५६०	२९	१५३३	४४०	१६८	२९		१९९४१
६	१६	सिमरा	१२६०५	३२०	१९	९७५	६६३	१४२	२६		१४७५०
७	१७	वीरगंज	१४२२७	६६५	३	२४३	११४	२९१	२३		१५५६६
८	१८	हेटौडा	६८११	४२७	०	४३७	२३८	१२४	२६४		८३०१
९	१९	भरतपुर	१९३६८	१५३६	२०	५९६	२५३	३६८	२५७		२२३९८
१०	२०	धनगढी	१६९६०	३९०	२९	१९८४	३०४	४७४	६०		२०२०१
११	२१	महेन्द्रनगर	१००२८	१६०	३	१११०	१०७	१६५	१२		११५८५
१२	२२	पोखरा	३३४९६	३१२२	१२	८७६	६९२	३११	२७५		३८७८४
१३	२३	ललितपुर	१६१७६	६७३२	४७	१७५८	६८६	८०९	७६४		२६९७२
१४	२४	भैरहवा	१२२३१	६२८	१०	२३६	२०८	२२०	८७		१३६२०
१५	२५	काठमाण्डौ ३	३८२०७	१९१२७	६९	४२८४	१६७८	१७२३	७५९		६५८४७
१६	२६	नेपालगंज	२७४६२	९२५	२४	२०७९	६४९	६३०	२२४		३१९९३
१७	२७	काठमाण्डौं १	३४०१७	२१२२७	३८	४८८३	१४४१	१८२४	१२०८		६४६३८
१८	२८	काठमाण्डौ २	१८८४०	५४०२	११	८३८	४५४	६४७	२७४		२६४६६
१९	२९	भक्तपुर	१५३५७	२३७७	४	१५०१	१३४४	६१६	२२१		२१४२०
२०	३०	कृष्णनगर	८६६२	२०५	२	६३०	३९०	८२	१९		९९९०
२१	३३	बुटवल	१८३७६	८५५	२०	३७२	२६९	२७०	१९३		२०३५५
२२	५१	दाङ	१४१३२	५६३	१४	७९९	३३५	२१७	१५		१६०७५
२३	५२	ठूला क.कार्यालय	६८	२८१	१७	१४३	४	१४	१६		५४३
		जम्मा	४१४४८७	६९६८६	८३३	२८३८८	१२०७४	१०४५५	५२५७	०	५४११८०

आन्तरिक राजस्व विभाग

Registration In IT in FY 2068.069

सि.नं.	कार्यालय	कार्यालय	जम्मा दर्ता
१	११	भद्रपुर	४६७२
२	१२	विराटनगर	३४६४
३	१३	धरान	२९९४
४	१४	जनकपुर	२६७९
५	१५	लाहान	३१५०
६	१६	सिमरा	२४५७
७	१७	वीरगंज	२१७६
८	१८	हेटौडा	११५५
९	१९	भरतपुर	३४५७
१०	२०	धनगढी	३२१९
११	२१	महेन्द्रनगर	१७६७
१२	२२	पोखरा	५०४७
१३	२३	ललितपुर	३४४२
१४	२४	भैरहवा	२०२२
१५	२५	काठमाण्डौ ३	९०६२
१६	२६	नेपालगंज	४३८८
१७	२७	काठमाण्डौं १	७५१२
१८	२८	काठमाण्डौ २	२३४८
१९	२९	भक्तपुर	३५४६
२०	३०	कृष्णनगर	१७६३
२१	३३	बुटवल	४२३१
२२	५१	दाङ	२६८५
२३	५२	ठूला क.कार्यालय	३
		जम्मा	७७२३९

आन्तरिक राजस्व विभाग

Registration In VAT as of 2069.03.31

सि.नं.	कार्यालय	कार्यालय	मासिक	चौमासिक	द्वैमासिक	जम्मा	प्रतिशतमा
१	११	भद्रपुर	२६१८	७७५	०	३३९३	२।९८
२	१२	विराटनगर	२८९७	१७४०	२	४६३९	४।०७
३	१३	धरान	१७७७	१०३५	०	२८१२	२।४७
४	१४	जनकपुर	१९१५	११९१	०	३१०६	२।७३
५	१५	लाहान	११६८	१५११	०	२६७९	२।३५
६	१६	सिमरा	९१५	९७५	०	१८९०	१।६६
७	१७	वीरगंज	३००४	२०००	०	५००४	४।३९
८	१८	हेटौडा	१४४३	१०७५	०	२५१८	२।२१
९	१९	भरतपुर	२१००	१४१०	८३	३५९३	३।१५
१०	२०	धनगढी	१००६	१९८०	०	२९८६	२।६२
११	२१	महेन्द्रनगर	३११	१५२७	०	१८३८	१।६१
१२	२२	पोखरा	४६०४	१६२३	१	६२२८	५।४७
१३	२३	ललितपुर	३५७२	३६५८	२	७२३२	६।३५
१४	२४	भैरहवा	१२९१	११६४	१५	२४७०	२।१७
१५	२५	काठमाण्डौ ३	८६०६	८४२४	२२	१७०५२	१४।९७
१६	२६	नेपालगंज	१५४१	३१२६	८	४६७५	४।१०
१७	२७	काठमाण्डौं १	९७८८	९९९८	७	१९७९३	१७।३८
१८	२८	काठमाण्डौ २	७५६४	२७८३	१	१०३४८	९।०८
१९	२९	भक्तपुर	१६१८	२९०२	२	४५२२	३।९७
२०	३०	कृष्णनगर	५५५	६१९	०	११७४	१।०३
२१	३३	बुटवल	१८३९	१४४२	८	३२८९	२।८९
२२	५१	दाङ	८९२	१३९७	०	२२८९	२।०१
२३	५२	ठूला क.कार्यालय	३६५	६	४	३७५	०।३३
		जम्मा	६१३८९	५२३६१	१५५	११३९०५	१००

आन्तरिक राजस्व विभाग

Registration In VAT 2068/2069

सि.नं.	कार्यालय	कार्यालय	मासिक	चौमासिक	द्वैमासिक	जम्मा
१	११	भद्रपुर	५३२	९०	०	६२२
२	१२	विराटनगर	२६०	३४३	०	६०३
३	१३	धरान	२२४	१३४	०	३५८
४	१४	जनकपुर	५१३	२६	०	५३९
५	१५	लाहान	२४७	७३	०	३२०
६	१६	सिमरा	१०९	१८६	०	२९५
७	१७	वीरगंज	१७१	३६८	०	५३९
८	१८	हेटौडा	२८६	७७	०	३६३
९	१९	भरतपुर	२७४	३७७	०	६५१
१०	२०	धनगढी	७०	२५७	०	३२७
११	२१	महेन्द्रनगर	५	२८२	०	२८७
१२	२२	पोखरा	८७९	२०३	०	१०८२
१३	२३	ललितपुर	३०३	६९२	०	९९५
१४	२४	भैरहवा	७९	२७७	०	३५६
१५	२५	काठमाण्डौ ३	८५७	१४९५	३	२३५५
१६	२६	नेपालगंज	६९	४८६	०	५५५
१७	२७	काठमाण्डौ १	१२११	१८३०	०	३०४१
१८	२८	काठमाण्डौ २	५७०	४६३	०	१०३३
१९	२९	भक्तपुर	११२	५०७	०	६१९
२०	३०	कृष्णनगर	६८	१०७	०	१७५
२१	३३	बुटवल	२९२	४३५	०	७२७
२२	५१	दाङ	१३५	१९१	०	३२६
२३	५२	ठूला क.कार्यालय	३	०	०	३
		जम्मा	७२६९	८८९९	३	१६१७१

मु.अ.कर बिबरण तालिका

महिना	डेविट विवरण		क्रेडिट विवरण		शून्य विवरण		जम्मा विवरण	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
४	१८१६६	२६.८७	२५७६९	३८.१२	२३६६५	३५.०१	६७६००	१००
५	६१४५	१५.३७	२००८०	५०.२२	१३७६२	३४.४२	३९९८७	१००
६	५९७३	१५.३१	२०१९१	५१.७५	१२८५३	३२.९४	३९०१७	१००
७	६३६१	१५.८६	२०७२०	५१.६७	१३०२१	३२.४७	४०१०२	१००
८	१०५२६	१६.००	३००९४	४५.७३	२५१८१	३८.२७	६५८०१	१००
९	६६५१	१६.०६	२१९२३	५२.९२	१२८५०	३१.०२	४१४२४	१००
१०	६८४४	१६.२९	२२५४४	५३.६६	१२६२४	३०.०५	४२०१२	१००
११	६७२४	१६.१८	२२३३५	५३.७४	१२५०१	३०.०८	४१५६०	१००
१२	१२२६०	१६.५१	३४६१८	४६.६१	२७३९४	३६.८८	७४२७२	१००
१	७१८९	१६.४८	२३३४३	५३.५१	१३०९४	३०.०१	४३६२६	१००
२	७५२५	१६.८१	२३५८८	५२.६९	१३६५४	३०.५०	४४७६७	१००
३	७८९३	१६.९०	२४२३४	५१.८८	१४५८५	३१.२२	४६७१२	१००
जम्मा	१०२२५७		२८९४३९		१९५१८४		५८६८८०	१००

आन्तरिक राजस्व विभाग

करदाता र आय विवरणको लगत

वार्षिक प्रतिवेदन फाराम नं. १.१

क्र.सं.	करदाताको किसिम	गत आ. व. को अन्त्यसम्म सक्रिय करदाता संख्या	यस आ. व. मा थप करदाता दर्ता संख्या	यस आ. व. मा पान स्थगन भएका करदाता संख्या	यस आ. व. को अन्त्यसम्म सक्रिय करदाता संख्या	कैफियत
१	व्यक्तिगत फर्म	३४२,७८५	६०,४६४	३,३४७	४०१,१७०	
२	प्राइभेट लिमिटेड कम्पनी	६१,१९४	८,३२६	७८	६९,४७७	
	क) शैक्षिक संस्था	१,५८६	१८१	०	१,७६७	
	ख) अस्पताल	६०	१४	०	७४	
	ग) अन्य	२५	१	०	०	
३	सार्वजनिक संस्थान	६४७	१८६	०	८३३	
४	पब्लिक लि. कम्पनी	९७७	५३	१	१,०२९	
५	साझेदारी फर्म	८,७५३	१,४२८	९५	१०,१२१	
६	गैर सरकारी संस्था	२१,१०८	२,८४०	११	२३,९३७	
७	अन्तर्राष्ट्रिय गैर सरकारी संस्था	२६३	२१	०	२८४	
८	सहकारी संस्था	९,२७३	२,८०२	१	१२,०७४	
९	परोपकारी संस्था	९९९	२४०	०	१,२३९	
१०	अन्य	४,५१०	६८३	२७	५,१७४	
	जम्मा	४५२,१८०	७७,२३९	३,५६०	५२७,१७९	

आन्तरिक राजस्व विभाग

Comparative Performance of collection Up to Shrawan

Rs.in million

S.N	Head	FY 066/67	FY 067/68	Change% compared to last year	FY 068/69	Change% compared to last year	FY 068.69 up to month	
							Target(Rs)	achive-ment %
1	**Total Tax collection(Rs.)**	**4479.6**	**5798.3**	**129.4**	**6459.8**	**111.4**	**6829.72**	**95**
1.1	**Income Tax**	**1513.2**	**2246.0**	**148.4**	**2246.3**	**100.0**	**2669.96**	84
	Government Corporation	15.15	3.66	24.2	13.13	358.7		
	Public Limited Companies	70.43	495.14	703.0	82.83	16.7		
	Privete Limited Companiese	83.69	143.71	171.7	163.66	113.9		
	Personel Income Tax(Including remuneration & proprietorship)	546.12	709.84	130.0	871.42	122.8		
	Income Tax on Investment (Interest, Rent,Capital gain ,dividend & others)	743.14	814.11	109.6	900.40	110.6		
	Social security Tax				62.60	#DIV/0!		
	Windfall Gain tax	0.58	1.32	227.6	2.66	201.5		
	Others	54.11	78.22	144.6	149.57	191.2		
1.2	**Value Added Tax**	**1914.1**	**2583.1**	**135.0**	**2980.8**	115.4	**2932.63**	102
	Production	460.25	583.36	126.7	701.89	120.3		
	Sales and Distribution	365.29	486.17	133.1	691.58	142.3		
	Contract & Consultancy	490.86	711.46	144.9	1077.44	151.4		
	Tourism Industries	51.50	62.72	121.8	118.11	188.3		
	Other Services	546.15	739.35	135.4	370.76	50.1		
	Reverse charge				20.99			
1.3	**Excise**	**1052.0**	**944.6**	**89.8**	**1213.84**	**128.5**	**1167.13**	104
	Tobacco base(Cigarette/*bidi*)	356.7	388.34	108.9	410.96	105.8		
	Liquor	143.5	261.68	182.3	273.81	104.6		
	Beer	244.9	111.65	45.6	274.51	245.9		
	Others Industrial production	281.8	144.90	51.4	206.83	142.7		
	Others(HST,ESF etc.)	25.2	38.05	151.1	47.73	125.4		
1.4	Education fees	0.30	24.60	8200.0	18.93	77.0	60.00	32

आन्तरिक राजस्व विभाग

Comparative Performance of collection Up to Bhadra

Rs.in million

S.N	Head	FY 066/67	FY 067/68	Change% compared to last year	FY 068/69	Change% compared to last year	FY 068.69 up to month	
							Target (Rs)	achive-ment %
1	**Total Tax collection(Rs.)**	8163.1	9662.1	118.4	10950.7	113.3	11381.74	96
1.1	**Income Tax**	2630.6	3490.5	132.7	3751.4	107.5	4142.68	91
	Government Corporation	16.08	89.44	556.2	75.96	84.9		
	Public Limited Companies	159.30	572.60	359.4	149.49	26.1		
	Privete Limited Companiese	183.27	275.45	150.3	325.93	118.3		
	Personel Income Tax(Including remuneration & proprietorship)	1137.14	1411.97	124.2	1538.84	109.0		
	Income Tax on Investment (Interest, Rent,Capital gain ,dividend & others)	1032.62	1017.24	98.5	1210.28	119.0		
	Social security Tax				162.68	#DIV/0!		
	Windfall Gain tax	2.03	2.61	128.6	3.85	147.5		
	Others	100.17	121.17	121.0	284.41	234.7		
1.2	**Value Added Tax**	3345.5	4028.8	120.4	4646.8	115.3	4560.40	102
	Production	913.15	1165.32	127.6	1264.88	108.5		
	Sales and Distribution	582.26	709.19	121.8	1044.61	147.3		
	Contract & Consultancy	614.35	861.45	140.2	1369.51	159.0		
	Tourism Industries	119.96	166.28	138.6	155.21	93.3		
	Other Services	1115.74	1126.59	101.0	770.81	68.4		
	Reverse charge				41.82			
1.3	**Excise**	2179.2	2108.1	96.7	2524.84	119.8	2608.68	97
	Tobacco base (Cigarette/*bidi*)	710.2	796.47	112.1	748.02	93.9		
	Liquor	376.7	541.22	143.7	741.74	137.0		
	Beer	480.6	398.21	82.9	572.02	143.6		
	Others Industrial production	580.0	324.83	56.0	401.47	123.6		
	Others(HST,ESF etc.)	31.7	47.40	149.7	61.59	129.9		
1.4	Education fees	7.85	34.69	441.9	27.54	79.4	69.98	39

आन्तरिक राजस्व विभाग

Comparative Performance of collection Up to Aswin

Rs in million

S.N	Head	FY 066/67	FY 067/68	Change% compared to last year	FY 068/69	Change% compared to last year	FY 068.69 up to month	
							Target (Rs)	achive-ment %
1	**Total Tax collection (Rs.)**	11818.2	13815.5	116.9	15963.8	115.5	16219.28	98
1.1	**Income Tax**	3794.4	4892.3	128.9	5640.5	115.3	5794.14	97
	Government Corporation	40.47	90.70	224.1	105.00	115.8		
	Public Limited Companies	311.13	796.07	255.9	483.45	60.7		
	Privete Limited Companiese	299.57	402.20	134.3	551.46	137.1		
	Personel Income Tax(Including remuneration & proprietorship)	1728.85	2128.95	123.1	2287.01	107.4		
	Income Tax on Investment (Interest, Rent,Capital gain ,dividend & others)	1252.93	1291.31	103.1	1555.70	120.5		
	Social security Tax		0.35		260.17	74334.3		
	Windfall Gain tax	2.83	3.39	119.8	5.32	156.9		
	Others	158.62	179.32	113.1	392.39	218.8		
1.2	**Value Added Tax**	4710.4	5553.4	117.9	6301.0	113.5	6240.42	101
	Production	1415.82	1607.53	113.5	1853.31	115.3		
	Sales and Distribution	797.04	938.05	117.7	1372.01	146.3		
	Contract & Consultancy	701.70	978.50	139.4	1597.20	163.2		
	Tourism Industries	187.97	246.30	131.0	212.41	86.2		
	Other Services	1607.87	1782.98	110.9	1154.53	64.8		
	Reverse charge				111.52			
1.3	**Excise**	3279.5	3320.7	101.3	3986.86	120.1	4104.75	97
	Tobacco base(Cigarette/*bidi*)	1039.5	1155.42	111.2	1110.00	96.1		
	Liquor	648.8	913.00	140.7	1331.95	145.9		
	Beer	700.7	717.73	102.4	877.52	122.3		
	Others Industrial production	853.8	480.95	56.3	597.32	124.2		
	Others(HST,ESF etc.)	36.7	53.62	146.0	70.07	130.7		
1.4	Education fees	33.90	49.14	145.0	35.45	72.1	79.97	44

Comparative Performance of collection Up to Kartik

Rs.in million

S.N	Head	FY 066/67	FY 067/68	Change% compared to last year	FY 068/69	Change% compared to last year	FY 068.69 up to month	
							Target(Rs)	achive-ment %
1	**Total Tax collection(Rs.)**	15640.6	18524.9	118.4	21920.6	118.3	21767.30	101
1.1	**Income Tax**	5181.9	6835.6	131.9	8023.3	117.4	8116.84	99
	Government Corporation	138.61	92.82	67.0	122.32	131.8		
	Public Limited Companies	469.97	916.23	195.0	628.47	68.6		
	Privete Limited Companiese	443.88	514.54	115.9	700.54	136.1		
	Personel Income Tax(Including remuneration & proprietorship)	2206.92	2631.38	119.2	3051.86	116.0		
	Income Tax on Investment (Interest, Rent,Capital gain ,dividend & others)	1706.15	2432.45	142.6	2650.59	109.0		
	Social security Tax		0.35		348.60	99600.0		
	Windfall Gain tax	3.58	4.09	114.2	5.87	143.5		
	Others	212.80	243.77	114.6	515.02	211.3		
1.2	**Value Added Tax**	6110.9	7104.3	116.3	8107.6	114.1	7968.49	102
	Production	1869.06	2133.73	114.2	2511.42	117.7		
	Sales and Distribution	1049.58	1214.00	115.7	1834.62	151.1		
	Contract & Consultancy	795.99	1114.63	140.0	1800.42	161.5		
	Tourism Industries	237.18	326.37	137.6	277.47	85.0		
	Other Services	2159.11	2315.54	107.2	1542.30	66.6		
	Reverse charge				141.34			
1.3	**Excise**	4299.2	4526.3	105.3	5742.07	126.9	5592.00	103
	Tobacco base (Cigarette/*bidi*)	1369.6	1525.35	111.4	1580.39	103.6		
	Liquor	901.8	1286.16	142.6	2073.31	161.2		
	Beer	952.8	1009.77	106.0	1204.89	119.3		
	Others Industrial production	1032.1	645.64	62.6	801.42	124.1		
	Others(HST,ESF etc.)	43.1	59.40	138.0	82.06	138.1		
1.4	Education fees	48.57	58.67	120.8	47.72	81.3	89.97	53

Comparative Performance of collection Up to marga

Rs in million

S.N	Head	FY 066/67	FY 067/68	Change% compared to last year	FY 068/69	Change% compared to last year	FY 068.69 up to month	
							Target(Rs)	achive-ment %
1	**Total Tax collection(Rs.)**	19734.8	23305.4	118.1	27751.6	119.1	27441.07	101
1.1	**Income Tax**	6521.1	8481.8	130.1	9996.77	117.9	10077.50	99
	Corporate income Tax	1620.7	2359.3	672.6	2531.7	107.3	0.0	
	Government Corporation -11121	152.27	433.67	284.8	194.34	44.8		
	Public Limited Companies-11122	737.57	1044.25	141.6	948.31	90.8		
	Privete Limited Companiese-11123	546.49	645.09	118.0	877.86	136.1		
	Other Companiese -11124	184.37	236.25	128.1	511.21	216.4		
	Personel Income Tax	3309.79	3721.98	112.5	4409.01	118.5	0.00	
	Personal Income Tax & proprietorship-11111	1163.47	1272.86	109.4	1537.59	120.8		
	Capital Gain Tax Individual- 11113	630.88	444.77	70.5	138.66	31.2		
	Remuneration- 11112	1515.44	1992.17	131.5	2279.35	114.4		
	Social security Tax -11211	0.00	12.18	#DIV/0!	453.41	3722.6		
	Investment Income Tax	1590.64	2400.60	#DIV/0!	3056.04	127.3	0.00	
	Rent & Lease -11131	312.87	385.53	123.2	546.65	141.8		
	Interest -11132	942.31	1598.11	169.6	2095.46	131.1		
	Dividend -11133	247.10	327.42	132.5	255.85	78.1		
	Capital Gain Tax-Corporate-11125	0.00	0.00	#DIV/0!	5.94	#DIV/0!		
	Other income of Investment-11134	0.17	0.00	0.0	0.40	#DIV/0!		
	Windfall Gain tax-11135	5.98	4.61	77.1	6.85	148.6		
	Other Income Tax-11136	82.21	84.93	103.3	144.89	170.6		
1.2	**Value Added Tax**	7686.38	8782.50	114.3	10141.95	115.5	9861.72	103
	Production-11411	2330.68	2641.40	113.3	3161.43	119.7		
	Sales and Distribution-11413	1351.87	1610.79	119.2	2326.03	144.4		
	Contract & Consultancy-11414	933.26	1280.92	137.3	2105.62	164.4		
	Tourism Industries-11415	355.14	477.86	134.6	428.58	89.7		
	Other Services-11416	2715.43	2771.53	102.1	1950.59	70.4		
	Reverse charge-11417	0.00	0.00	#DIV/0!	169.70	#DIV/0!		
1.3	**Excise**	5458.06	5961.8	109.2	7535.24	126.4	7361.89	102
	Tobacco base(Cigarette/*bidi*)-11421	1728.32	1972.66	114.1	2091.55	106.0		
	Liquor-11422	1255.29	1792.80	142.8	2784.55	155.3		
	Beer-11423	1163.13	1290.82	111.0	1540.39	119.3		
	Others Industrial production-11424	1235.15	801.33	64.9	978.98	122.2		
	Others(HST)-11442	76.17	104.15	136.7	139.77	134.2		
1.4	**Education fees**	69.18	79.26	114.6	77.67	98.0	139.96	55
	Education fees (school,college)-11443				67.97			
	Education fees (foreign study)-11444				9.70			

आन्तरिक राजस्व विभाग

Comparative Performance of collection Up to Poush

Rs in million

S.N	Head	FY 066/67	FY 067/68	Change% compared to last year	FY 068/69	Change% compared to last year	FY 068.69 up to month	
							Target(Rs)	achive-ment %
1	**Total Tax collection(Rs.)**	30652.8	36866.0	120.3	44819.7	121.6	43626.94	103
1.1	**Income Tax**	14926.6	19041.8	127.6	23513.07	123.5	22755.03	103
	Corporate income Tax	8419.5	10348.6	689.9	13314.1	128.7	0.0	
	Government Corporation -11121	240.71	602.08	250.1	681.89	113.3		
	Public Limited Companies-11122	5646.20	6447.89	114.2	6966.13	108.0		
	Privete Limited Companiese-11123	2219.91	2654.43	119.6	4893.10	184.3		
	Other Companiese -11124	312.66	644.21	206.0	772.93	120.0		
	Personel Income Tax	4477.65	5699.76	127.3	6225.87	109.2	0.00	
	Personal Income Tax & proprietorship-11111	1771.90	2435.12	137.4	2432.11	99.9		
	Capital Gain Tax Individual-11113	728.90	516.49	70.9	183.90	35.6		
	Remuneration- 11112	1976.85	2561.73	129.6	2931.42	114.4		
	Social security Tax -11211	0.00	186.42	#DIV/0!	678.44	363.9		
	Investment Income Tax	2029.47	2993.40	#DIV/0!	3973.15	132.7	0.00	
	Rent & Lease -11131	437.92	554.29	126.6	771.81	139.2		
	Interest -11132	1066.81	1881.40	176.4	2424.04	128.8		
	Dividend -11133	358.87	414.99	115.6	577.59	139.2		
	Capital Gain Tax-Corporate-11125	0.00	0.00	#DIV/0!	10.35	#DIV/0!		
	Other income of Investment-11134	0.63	0.74	117.5	2.14	289.2		
	Windfall Gain tax-11135	10.47	6.49	62.0	9.95	153.3		
	Other Income Tax-11136	154.77	135.49	87.5	177.27	130.8		
1.2	**Value Added Tax**	9086.72	10451.35	115.0	12106.28	115.8	11739.57	103
	Production-11411	2745.90	3102.51	113.0	3710.13	119.6		
	Sales and Distribution-11413	1566.79	1885.99	120.4	2756.16	146.1		
	Contract & Consultancy-11414	1077.25	1496.81	138.9	2523.75	168.6		
	Tourism Industries-11415	465.27	564.86	121.4	504.59	89.3		
	Other Services-11416	3231.51	3401.18	105.3	2310.07	67.9		
	Reverse charge-11417	0.00	0.00	#DIV/0!	301.58	#DIV/0!		
1.3	**Excise**	6533.89	7271.5	111.3	9092.68	125.0	8982.38	101
	Tobacco base(Cigarette/*bidi*)-11421	2107.68	2332.25	110.7	2555.68	109.6		
	Liquor-11422	1610.91	2347.67	145.7	3453.79	147.1		
	Beer-11423	1336.14	1502.89	112.5	1758.98	117.0		
	Others Industrial production-11424	1392.27	972.46	69.8	1168.51	120.2		
	Others(HST)-11442	86.89	116.18	133.7	155.72	134.0		
1.4	**Education fees**	105.57	101.38	96.0	107.63	106.2	149.96	72
	Education fees (school,college)-11443				94.79			
	Education fees (foreign study)-11444				12.84			

Comparative Performance of collection Up to MAGH

Rs.in million

S.N	Head	FY 066/67	FY 067/68	Change% compared to last year	FY 068/69	Change% compared to last year	FY 068.69 up to month	
							Target(Rs)	achive-ment %
1	**Total Tax collection(Rs.)**	34633.7	41931.0	121.1	50896.2	121.4	49569.04	103
1.1	**Income Tax**	16582.1	21204.1	127.9	26210.91	123.6	25319.45	104
	Corporate income Tax	8921.4	10907.8	707.9	13964.0	128.0	0.0	
	Government Corporation -11121	244.12	604.09	247.5	686.00	113.6		
	Public Limited Companies-11122	5822.49	6525.18	112.1	7178.45	110.0		
	Privete Limited Companiese-11123	2510.28	2988.60	119.1	5231.42	175.0		
	Other Companiese -11124	344.51	789.89	229.3	868.11	109.9		
	Personel Income Tax	5004.32	6307.02	126.0	7065.14	112.0	0.00	
	Personal Income Tax & proprietorship-11111	1968.67	2657.99	135.0	2706.60	101.8		
	Capital Gain Tax Individual-11113	802.27	554.03	69.1	251.71	45.4		
	Remuneration- 11112	2233.38	2867.21	128.4	3338.06	116.4		
	Social security Tax -11211	0.00	227.79	#DIV/0!	768.77	337.5		
	Investment Income Tax	2656.37	3989.35	#DIV/0!	5181.79	129.9	0.00	
	Rent & Lease -11131	490.24	633.07	129.1	859.49	135.8		
	Interest -11132	1535.48	2597.66	169.2	3364.63	129.5		
	Dividend -11133	449.82	602.60	134.0	745.78	123.8		
	Capital Gain Tax-Corporate-11125	0.00	0.00	#DIV/0!	7.46	#DIV/0!		
	Other income of Investment-11134	0.64	1.11	173.4	2.05	184.7		
	Windfall Gain tax-11135	10.95	8.49	77.5	10.74	126.5		
	Other Income Tax-11136	169.24	146.42	86.5	191.64	130.9		
1.2	**Value Added Tax**	10471.07	12160.07	116.1	14073.68	115.7	13651.37	103
	Production-11411	3201.72	3557.73	111.1	4331.29	121.7		
	Sales and Distribution-11413	1783.95	2208.52	123.8	3123.55	141.4		
	Contract & Consultancy-11414	1213.85	1713.42	141.2	2955.73	172.5		
	Tourism Industries-11415	548.57	669.94	122.1	621.21	92.7		
	Other Services-11416	3722.98	4010.46	107.7	2700.98	67.3		
	Reverse charge-11417	0.00	0.00	#DIV/0!	340.92	#DIV/0!		
1.3	**Excise**	7462.10	8456.1	113.3	10491.44	124.1	10438.27	101
	Tobacco base(Cigarette/*bidi*)-11421	2492.62	2714.68	108.9	2962.07	109.1		
	Liquor-11422	1871.13	2715.79	145.1	4052.13	149.2		
	Beer-11423	1466.94	1762.57	120.2	1979.77	112.3		
	Others Industrial production-11424	1540.68	1139.22	73.9	1332.37	117.0		
	Others(HST)-11442	90.73	123.85	136.5	165.10	133.3		
1.4	**Education fees**	118.42	110.71	93.5	120.21	108.6	159.95	75
	Education fees (school,college)-11443				103.55			
	Education fees (foreign study)-11444				16.66			

Comparative Performance of collection Up to FALGUN

Rs.in million

S.N	Head	FY 066/67	FY 067/68	Change% compared to last year	FY 068/69	Change% compared to last year	FY 068.69 up to month	
							Target(Rs)	achive-ment %
1	**Total Tax collection(Rs.)**	37990.4	46341.3	122.0	55979.1	120.8	54735.30	102
1.1	**Income Tax**	17480.0	22560.8	129.1	27738.20	122.9	26924.20	103
	Corporate income Tax	9155.6	11307.6	697.5	14368.8	127.1	0.0	
	Government Corporation -11121	248.28	646.79	260.5	724.96	112.1		
	Public Limited Companies-11122	5835.88	6560.16	112.4	7233.39	110.3		
	Privete Limited Companiese-11123	2600.30	3140.79	120.8	5395.60	171.8		
	Other Companiese -11124	471.09	959.89	203.8	1014.83	105.7		
	Personel Income Tax	5471.42	7005.17	128.0	7817.45	111.6	0.00	
	Personal Income Tax & proprietorship-11111	2124.69	2846.60	134.0	2960.34	104.0		
	Capital Gain Tax Individual- 11113	845.65	678.62	80.2	295.01	43.5		
	Remuneration- 11112	2501.08	3196.18	127.8	3695.75	115.6		
	Social security Tax -11211	0.00	283.77	#DIV/0!	866.35	305.3		
	Investment Income Tax	2853.07	4248.01	148.9	5551.97	130.7	0.00	
	Rent & Lease -11131	536.36	714.54	133.2	953.96	133.5		
	Interest -11132	1618.60	2714.06	167.7	3549.40	130.8		
	Dividend -11133	505.52	644.57	127.5	809.71	125.6		
	Capital Gain Tax-Corporate-11125	0.00	0.00	#DIV/0!	7.47	#DIV/0!		
	Other income of Investment-11134	1.01	1.11	109.9	2.06	185.6		
	Windfall Gain tax-11135	12.04	10.19	84.6	14.24	139.7		
	Other Income Tax-11136	179.54	163.54	91.1	215.13	131.5		
1.2	**Value Added Tax**	11870.42	13930.69	117.4	15958.46	114.6	15630.34	102
	Production-11411	3682.33	4135.14	112.3	5065.13	122.5		
	Sales and Distribution-11413	2019.73	2520.31	124.8	3507.12	139.2		
	Contract & Consultancy-11414	1351.18	1912.99	141.6	3271.75	171.0		
	Tourism Industries-11415	606.44	733.99	121.0	679.40	92.6		
	Other Services-11416	4210.74	4628.26	109.9	3083.25	66.6		
	Reverse charge-11417	0.00	0.00	#DIV/0!	351.81	#DIV/0!		
1.3	**Excise**	8515.73	9732.2	114.3	12149.89	124.8	12010.82	101
	Tobacco base(Cigarette/*bidi*)-11421	2870.50	3111.95	108.4	3431.74	110.3		
	Liquor-11422	2141.71	3132.81	146.3	4748.92	151.6		
	Beer-11423	1708.28	2028.04	118.7	2252.41	111.1		
	Others Industrial production-11424	1699.34	1329.22	78.2	1542.57	116.1		
	Others(HST)-11442	95.90	130.20	135.8	174.25	133.8		
1.4	**Education fees**	124.17	117.62	94.7	132.54	112.7	169.94	78
	Education fees (school,college)-11443				113.81			
	Education fees (foreign study)-11444				18.73			

आन्तरिक राजस्व विभाग

Comparative Performance of collection Up to Chaitra

Rs in million

S.N	Head	FY 066/67	FY 067/68	Change % compared to last year	FY 068/69	Change% compared to last year	FY 068.69 up to month	
							Target (Rs)	achive-ment %
1	**Total Tax collection(Rs.)**	**46861.2**	**57127.9**	121.9	**69199.1**	121.1	67546.19	102
1.1	**Income Tax**	**23437.4**	**29801.7**	127.2	**36800.83**	123.5	35635.82	103
	Corporate income Tax	**14003.0**	**17172.3**	690.3	**21306.1**	124.1	0.0	
	Government Corporation -11121	299.79	755.88	252.1	1117.13	147.8		
	Public Limited Companies-11122	9194.47	10505.09	114.3	11303.82	107.6		
	Privete Limited Companiese-11123	3977.11	4835.65	121.6	7600.99	157.2		
	Other Companiese -11124	531.66	1075.63	202.3	1284.14	119.4		
	Personel Income Tax	**6374.43**	**8018.97**	125.8	**9447.25**	117.8	0.00	
	Personal Income Tax & proprietorship-11111	2569.77	3345.88	130.2	3972.62	118.7		
	Capital Gain Tax Individual- 11113	924.13	723.39	78.3	340.95	47.1		
	Remuneration- 11112	2880.53	3603.96	125.1	4142.72	114.9		
	Social security Tax -11211	0.00	345.74	#DIV/0!	990.96	286.6		
	Investment Income Tax	**3059.94**	**4610.52**	150.7	**6047.50**	131.2	0.00	
	Rent & Lease -11131	601.55	795.80	132.3	1065.65	133.9		
	Interest -11132	1708.46	2892.51	169.3	3744.47	129.5		
	Dividend -11133	540.08	717.53	132.9	874.23	121.8		
	Capital Gain Tax-Corporate-11125	0.00	0.00	#DIV/0!	36.13	#DIV/0!		
	Other income of Investment-11134	1.02	1.11	108.8	2.49	224.3		
	Windfall Gain tax-11135	14.40	11.15	77.4	19.21	172.3		
	Other Income Tax-11136	194.43	192.42	99.0	305.32	158.7		
1.2	**Value Added Tax**	**13581.83**	**16026.97**	118.0	**18428.71**	115.0	17960.92	103
	Production-11411	4239.20	4789.78	113.0	5802.57	121.1		
	Sales and Distribution-11413	2339.26	2893.84	123.7	4062.64	140.4		
	Contract & Consultancy-11414	1591.48	2191.72	137.7	3742.69	170.8		
	Tourism Industries-11415	718.64	855.56	119.1	787.08	92.0		
	Other Services-11416	4693.25	5296.07	112.8	3602.38	68.0		
	Reverse charge-11417	0.00	0.00	#DIV/0!	431.35	#DIV/0!		
1.3	**Excise**	**9689.43**	**11127.6**	114.8	**13800.12**	124.0	13729.51	101
	Tobacco base(Cigarette/*bidi*)-11421	3261.28	3569.61	109.5	3912.10	109.6		
	Liquor-11422	2460.08	3587.66	145.8	5312.30	148.1		
	Beer-11423	1943.88	2273.75	117.0	2563.93	112.8		
	Others Industrial production-11424	1893.75	1518.05	80.2	1778.95	117.2		
	Others(HST)-11442	130.44	178.53	136.9	232.84	130.4		
1.4	**Education fees**	**152.57**	**171.62**	112.5	**169.44**	98.7	219.94	77
	Education fees (school,college)-11443				145.89			
	Education fees (foreign study)-11444				23.55			

Comparative Performance of collection Up to Baishakh

Rs.in million

S.N	Head	FY 066/67	FY 067/68	Change% compared to last year	FY 068/69	Change% compared to last year	FY 068.69 up to month	
							Target(Rs)	achive-ment %
1	**Total Tax collection(Rs.)**	50585.2	62061.1	122.7	75273.9	121.3	73316.87	103
1.1	**Income Tax**	24617.0	31785.7	129.1	39173.23	123.2	37977.81	103
	Corporate income Tax	14171.5	17766.9	689.9	21758.5	122.5	0.0	
	Government Corporation -11121	302.74	766.71	253.3	1127.72	147.1		
	Public Limited Companies-11122	9236.07	10897.43	118.0	11429.32	104.9		
	Privete Limited Companiese-11123	4058.64	4977.33	122.6	7771.30	156.1		
	Other Companiese -11124	574.08	1125.44	196.0	1430.14	127.1		
	Personel Income Tax	6870.80	8615.88	125.4	10327.42	119.9	0.00	
	Personal Income Tax & proprietorship-11111	2722.58	3552.87	130.5	4254.43	119.7		
	Capital Gain Tax Individual- 11113	945.41	769.77	81.4	394.86	51.3		
	Remuneration- 11112	3202.81	3903.03	121.9	4616.54	118.3		
	Social security Tax -11211	0.00	390.21	#DIV/0!	1061.59	272.1		
	Investment Income Tax	3574.66	5402.91	151.1	7087.33	131.2	0.00	
	Rent & Lease -11131	649.29	857.73	132.1	1152.70	134.4		
	Interest -11132	2107.66	3560.72	168.9	4643.68	130.4		
	Dividend -11133	592.70	759.78	128.2	887.31	116.8		
	Capital Gain Tax-Corporate-11125	0.00	0.00	#DIV/0!	53.22	#DIV/0!		
	Other income of Investment-11134	1.05	1.13	107.6	2.73	241.6		
	Windfall Gain tax-11135	16.20	11.77	72.7	22.21	188.7		
	Other Income Tax-11136	207.76	211.78	101.9	325.48	153.7		
1.2	**Value Added Tax**	15187.08	17880.21	117.7	20745.08	116.0	20036.75	104
	Production-11411	4807.19	5307.71	110.4	6601.58	124.4		
	Sales and Distribution-11413	2584.63	3321.07	128.5	4608.76	138.8		
	Contract & Consultancy-11414	1728.42	2469.40	142.9	4028.34	163.1		
	Tourism Industries-11415	775.57	929.45	119.8	868.10	93.4		
	Other Services-11416	5291.27	5852.58	110.6	4180.49	71.4		
	Reverse charge-11417	0.00	0.00	#DIV/0!	457.81	#DIV/0!		
1.3	**Excise**	10621.03	12215.3	115.0	15175.99	124.2	15072.38	101
	Tobacco base(Cigarette/*bidi*)-11421	3609.82	3990.63	110.5	4193.22	105.1		
	Liquor-11422	2746.87	3945.07	143.6	5771.16	146.3		
	Beer-11423	2080.44	2395.72	115.2	2952.86	123.3		
	Others Industrial production-11424	2046.19	1699.10	83.0	2015.45	118.6		
	Others(HST)-11442	137.71	184.76	134.2	243.30	131.7		
1.4	**Education fees**	160.07	179.95	112.4	179.64	99.8	229.93	78
	Education fees (school,college)-11443				153.63			
	Education fees (foreign study)-11444				26.01			

Comparative Performance of collection Up to jestha

Rs.in million

S.N	Head	FY 066/67	FY 067/68	Change% compared to last year	FY 068/69	Change% compared to last year	FY 068.69 up to month Target(Rs)	achive-ment %
1	**Total Tax collection(Rs.)**	**54910.1**	**67404.4**	122.8	**81990.7**	121.6	**79607.39**	103
1.1	**Income Tax**	**25885.1**	**33462.9**	129.3	**41778.23**	124.8	**39976.91**	105
	Corporate income Tax	**14728.4**	**18389.4**	708.1	**22942.3**	124.8	0.0	
	Government Corporation -11121	304.36	874.87	287.4	1152.29	131.7		
	Public Limited Companies-11122	9619.39	11214.33	116.6	11984.83	106.9		
	Privete Limited Companiese-11123	4148.01	5112.77	123.3	8062.69	157.7		
	Other Companiese -11124	656.63	1187.46	180.8	1742.53	146.7		
	Personel Income Tax	**7391.98**	**9415.71**	127.4	**11302.97**	120.0	0.00	
	Personal Income Tax & proprietorship-11111	2919.25	3768.18	129.1	4527.72	120.2		
	Capital Gain Tax Individual- 11113	968.77	848.19	87.6	452.11	53.3		
	Remuneration- 11112	3503.96	4357.28	124.4	5159.62	118.4		
	Social security Tax -11211	0.00	442.06		1163.52	263.2		
	Investment Income Tax	**3764.73**	**5657.76**	150.3	**7532.92**	133.1	0.00	
	Rent & Lease -11131	705.23	930.66	132.0	1251.98	134.5		
	Interest -11132	2187.18	3673.19	167.9	4835.24	131.6		
	Dividend -11133	631.12	811.53	128.6	1007.51	124.1		
	Capital Gain Tax-Corporate-11125	0.00	0.00		53.83			
	Other income of Investment-11134	1.09	1.27	116.5	2.73	215.0		
	Windfall Gain tax-11135	17.84	13.18	73.9	23.81	180.7		
	Other Income Tax-11136	222.27	227.93	102.5	357.82	157.0		
1.2	**Value Added Tax**	**16884.30**	**19889.19**	117.8	**22856.67**	114.9	**22286.46**	103
	Production-11411	5241.61	5926.40	113.1	7360.78	124.2		
	Sales and Distribution-11413	2863.04	3736.66	130.5	5015.35	134.2		
	Contract & Consultancy-11414	1924.61	2704.73	140.5	4387.82	162.2		
	Tourism Industries-11415	882.85	1061.54	120.2	998.55	94.1		
	Other Services-11416	5972.19	6459.86	108.2	4529.12	70.1		
	Reverse charge-11417	0.00	0.00		565.05			
1.3	**Excise**	**11973.78**	**13864.5**	115.8	**17163.03**	123.8	**17104.10**	100
	Tobacco base(Cigarette/*bidi*)-11421	4077.82	4535.55	111.2	4656.02	102.7		
	Liquor-11422	3169.96	4465.09	140.9	6628.54	148.5		
	Beer-11423	2356.61	2758.09	117.0	3348.82	121.4		
	Others Industrial production-11424	2226.16	1914.83	86.0	2274.12	118.8		
	Others(HST)-11442	143.23	190.96	133.3	255.53	133.8		
1.4	**Education fees**	**166.96**	**187.77**	112.5	**192.78**	102.7	**239.92**	80
	Education fees (school,college)-11443				164.09			
	Education fees (foreign study)-11444				28.69			

आन्तरिक राजस्व विभाग

Comparative Performance of collection up to Ashad

Rs.in million

S.N	Head	FY 066/67	FY 067/68	Change% compared to last year	FY 068/69	Change% compared to last year	FY 068.69 up to month	
							Target(Rs)	achive-ment %
1	**Total Tax collection(Rs.)**	**66609.9**	**80201.4**	120.4	**98121.8**	122.3	**94983.80**	103
1.1	**Income Tax**	**33618.6**	**41725.4**	124.1	**52333.16**	125.4	**50813.50**	103
	Corporate income Tax	**20217.3**	**23914.6**	520.4	**30416.03**	127.2	0.0	
	Government Corporation -11121	1122.56	1205.96	107.4	1455.78	120.7		
	Public Limited Companies-11122	12413.75	14045.15	113.1	15223.33	108.4		
	Privete Limited Companiese-11123	5881.75	7252.38	123.3	11274.33	155.5		
	Other Companiese -11124	799.20	1411.13	176.6	2462.59	174.5		
	Personel Income Tax	**9109.76**	**11331.11**	124.4	**13446.16**	118.7	0.00	
	Personal Income Tax & proprietorship-11111	3737.15	4665.08	124.8	5488.22	117.6		
	Capital Gain Tax Individual- 11113	1052.92	881.12	83.7	511.11	58.0		
	Remuneration- 11112	4319.69	5170.49	119.7	6027.36	116.6		
	Social security Tax -11211	0.00	614.42		1419.47	231.0		
	Investment Income Tax	**4291.62**	**6479.67**	151.0	**8470.97**	130.7	0.00	
	Rent & Lease -11131	878.39	1151.41	131.1	1527.68	132.7		
	Interest -11132	2462.10	4169.07	169.3	5376.15	129.0		
	Dividend -11133	675.16	880.11	130.4	1060.24	120.5		
	Capital Gain Tax-Corporate-11125	0.00	0.00		56.02			
	Other income of Investment-11134	1.13	1.46	129.2	2.96	202.7		
	Windfall Gain tax-11135	20.86	15.14	72.6	35.36	233.6		
	Other Income Tax-11136	253.98	262.48	103.3	412.56	157.2		
1.2	**Value Added Tax**	**18998.91**	**22382.12**	117.8	**25650.84**	114.6	**24675.20**	104
	Production-11411	5949.67	6768.66	113.8	8403.61	124.2		
	Sales and Distribution-11413	3274.81	4246.83	129.7	5563.12	131.0		
	Contract & Consultancy-11414	2196.23	3115.55	141.9	4801.05	154.1		
	Tourism Industries-11415	938.44	1117.00	119.0	1051.59	94.1		
	Other Services-11416	6639.76	7134.08	107.4	5100.97	71.5		
	Reverse charge-11417	0.00	0.00		730.50			
1.3	**Excise**	**13809.03**	**15890.0**	115.1	**19914.05**	125.3	**19245.10**	103
	Tobacco base(Cigarette/*bidi*)-11421	4508.29	5139.37	114.0	5216.67	101.5		
	Liquor-11422	3839.48	5264.94	137.1	7979.51	151.6		
	Beer-11423	2833.00	3122.79	110.2	3870.85	124.0		
	Others Industrial production-11424	2473.00	2160.17	87.4	2579.66	119.4		
	Others(HST)-11442	155.26	202.68	130.5	267.36	131.9		
1.4	**Education fees**	**183.27**	**203.92**	111.3	**223.78**	109.7	**250.00**	90
	Education fees (school,college)-11443				189.36			
	Education fees (foreign study)-11444				34.42			

नेपाल सरकार
अर्थ मन्त्रालय
आन्तरिक राजस्व विभाग

करदाता र आय विवरणको लगत

सि.नं.	आय विवरणको किसिम तथा दाखिला विवरणहरुको संख्या	गत आ. व भन्दा अघिल्लो आर्थिक बर्षमा प्राप्त विवरण संख्या	गत आर्थिक बर्षमा प्राप्त विवरण संख्या	आर्थिक बर्ष २०६८।६९ को मात्र प्राप्त विवरण I संख्या	कैफियत
१	क) डे. १ विवरण	१२,६५२	११३,७३७	१२५,८३४	
	प्रतिशत	८२	२		
२	ख) डे. २ विवरण	९,२३५	६५,४५७	११०	
	प्रतिशत	१२,६५२	११३,७३७		
३	ग) डे. ३ विवरण	८२	२	८१,१७४	
	प्रतिशत	९,२३५	६५,४५७		
	कूल आय विवरण दाखिला संख्या	४३,९३८	३५८,३९२		

आन्तरिक राजस्व विभाग

आन्तरिक राजश्व विभाग अन्तर्गत कार्यालयहरूको पुनरावलोकन । पुनरावेदनमा गएको बक्यौता सारांस विवरण

		आयकर, अन्त:शुल्क र अन्य करतर्फ (आ.व. ०६७।६८ सम्मको)		मूल्य अभिवृद्धि करतर्फ (२०६८।१०।१७ को तथ्याङ्कबाट प्रशोधित)		कुल जम्मा		
क्र.सं.	कार्यालय नाम	लगत संख्या	पुनरावेदनमा गएको रकम रू.	लगत संख्या	पुनरावेदनमा गएको रकम रू.	लगत संख्या	पुनरावेदनमा गएको रकम रू.	कैफियत
११	भद्रपुर	२	५७४९१६९	५	१६०५३४१९	७	२१,८०२,५८८	
१२	बिराटनगर	६२	७८०८८०००	४५	४७,९८५,४५०	१०७	१२६,०७३,४५०	
१३	धरान	७६	१३१३१००००	३६	६०,२८७,५४७	११२	१९१,५९७,५४७	
१४	जनकपुर	०	०	३	७९८,४८५	३	७९८,४८५	
१५	लहान	०	०	३	१६९,५१०	३	१६९,५१०	
१६	सिमरा	२३	८१०७८५६९९	१३	११,६३६,२९०	३६	८२२,४२१,९८९	
१७	बीरगंज	२	१९४२५५७	१०	३४,५६४,९२१	१२	३६,५०७,४७८	
१८	हेटौंडा	११	२२६८३०१०	१३	२०,१६२,४७८	२४	४२,८४५,४८८	
१९	भरतपुर	१०	८२९५५०३२९	१३	३०,७५८,७४७	२३	८६०,३०९,०७६	
२०	धनगढी	३६	४६३२०६८	(	(	३६	४,६३२,०६८	
२१	महेन्द्रनगर	०	०	(	(	(	(	
२२	पोखरा	१	१८२५२८८६	१०	२०,९६९,५८४	११	३९,२२२,४७०	
२३	ललितपुर	१९	२५९०५०००	१८	५३,४३५,६७२	३७	७९,३४०,६७२	
२४	भैरहवा	५०	६५७५९०००	९	२०४६८४०७	५९	८६,२२७,४०७	
२५	काठ. ३	२६	५७५३२५३०	३४	३८९,१६३,२३८	६०	४४६,६९५,७६८	
२६	नेपालगंज	११	२२५४०००	७	१,९२९,९२७	१८	४,१८३,९२७	
२७	काठ. १	६४	१०९७९०००	६७	३२८,३२७,२०२	१३१	३३९,३०६,२०२	
२८	काठ. २	७४	२१६४३२०००	५८	१६२,३६८,४०१	१३२	३७८,८००,४०१	
२९	भक्तपुर	२	२११५०००	८	१२,७२९,४४०	१०	१४,८४४,४४०	
३०	कृष्णनगर	१	११७३७४०	२	९६७,०८८	३	२,१४०,८२८	
३३	बुटवल	९	२९२८४६४	५	५,०८३,७१९	१४	८,०१२,१८३	
५१	दाङ	६	५१३०८३३	२	८३,६१६	८	५,२१४,४४९	
५२	ठूला करदाता	४११	९४५६३३०८५०	१६३	२,२००,९९३,१६४	५७४	११,६५७,३२४,०१४	
	जम्मा	८९६	११,७४९,५३४,१३५	५२४	३,४१८,९३६,३०५	१,४२०	१५,१६८,४७०,४४०	

आन्तरिक राजस्व विभाग

ग्रुपवाइस कलेक्सन रिपोर्ट (रू १००० मा)

देखि २०६८।०४।०१ सम्म २०६९।०३।३२

	आयकर	बहाल कर	व्याज कर	मु.अ.कर (आन्तरिक)	अन्त:शुल्क (आन्तरिक)	शिक्षा सेवाशुल्क	जम्मा लक्षित राजस्व
भद्रपुर	२५०४७८	१७२४५	२०३७८	३०७२२९	३७५८३	३००५	६३५९१८
इलाम	०	०	०	०	०	०	०
विराटनगर	५०९२१७	२५८४६	२६४०४	४४६३५७	१९४५६९८	३४२२	२९५६९४४
धरान	४३३३४५	१९१०१	२०६२५	३८२४५९	१९३४०३	२९२४	१०५१८५७
धनकुटा	०	०	०	०	०	०	०
जनकपुर	२६९९१५	१४२८३	२३२६३	२११३८०	१७०९५३	४१७२	६९३९६६
लाहान	१९७७३३	९५३९	८०३९	१५३४९८	२५१६१५	१६६९	६२२०९३
गाईघाट, उदयपुर	०	०	०	०	०	०	०
सिमरा	१३८१०४	६७५०	४३२०	२२८०९६	५३११०२२	२४९	५६८८५४१
गौर, रौतहट	०	०	०	०	०	०	०
विरगंज	३८२९८६	२२७३८	१३३४४	३७४६१५	३०१०९७६	४१२९	३८०८७८८
हेटौंडा	२०६५०१	७१०८	११५९३	२६९६१४	६७६८२५	१०४९	११७२६९०
भरतपुर	३९४३५६	२१८००	४५३७५	३३८०८४	४३५३०३९	१०५२८	५१६३१८२
धनगढी	२७६४३४	१४४७८	१३३१८	१८५७९१	१३५०४	३०४६	५०६५७१
महेन्द्रनगर	१५००१६	८०७४	६८६२	१३४०५७	१४८४०	१३५२	३१५२०१
पोखरा	१०२३७७७	५०७५३	१५६३७२	३७९५००	१२३१८६	१०३७९	१७४३९६७
दमौली	१६०८८	९२२	२०६	४३६३	४०	०	२१६१९
वागलुङ	१४५९१	५२४	८	२१७४	३१	६१	१७३८९
ललितपुर	१५७९८१३	१३६५३३	१३३७४४	९७०८७५	४२०७५८	१९७३८	३२६१४६१
भैरहवा	२५५०२४	१३६७३	१९९५८	३१५१९३	६४५८३१	७३३४	१२५७०१३
काठमाण्डौं क्षेत्र नं ३	२१६३९९९	२३१६५१	१८१८८४	१६६५५४१	१३६६०८८	२८९२०	५६३८०८३
टंगाल	६३९७३५	५७३००	२९४५३	४०७७४६	१६७७६	४२६२	११५५२७२
महाराजगंज	५५७३५०	८१७४३	५१२३१	३६६०६३	३४११९	९८४२	११००३४८
बालाजु	२६४५५४	३६३४७	२२१७१	२९९११७	६०१२६२	४८१८	१२२८२६९
कलंकी	२१४९५६	२००७१	२८०३३	२३२३४१	६९२५५५	३८५६	११९१८१२
कालीमाटी	४८५७७७	३५८१३	५०९३०	३५८९१६	२१२१७	६१४२	९५८७९५
नेपालगंज	४२६५४९	२५२१२	१८६००	२२६१९४	२५०२२३	४८१६	९५१५९४
सुर्खेत	०	०	०	०	०	०	०
जुम्ला	०	०	०	०	०	०	०
काठमाण्डौं क्षेत्र नं १	३८६११९७	३३४३०५	४९८७५६	२१५११४२	२८३२१३	९२४२५	७२२१०३८
पुतलीसडक	२००८५२२	१५०३४०	३०९५०८	९५८३२८	१८५९६	४९३०७	३४९४६०१
नया बानेश्वर	५६६६३५	६५५३०	७९९१९	५०२१९३	८७२३	१६४९८	१२३९४९८
बत्तीसपुतली	६१८३३४	५५८७१	४७३८८	२३३११९	१९४४१	१०६९०	९८४८४३
चावहिल	३४४२०६	३३४४६	२८९६४	१८९४३६	५०४५६	१२२८८	६५८७९६
कोटेश्वर	२८३०२२	२८६६०	२९३६६	२६३२७८	१८५६५१	३५६७	७९३५४४
काठमाण्डौं क्षेत्र नं २	१६२७७१६	१८०००९	२७७६३८	९१०८५६	२४१३८	६८५९	३०२७२१६
त्रिपुरेश्वर	९३६२३५	८०४४५	१२७३२२	४८२८७०	१६२७२	२००७	१६४५१५१
नयां सडक	४२०७१८	७२०६६	९९४०४	३०७०९७	४०४५	९६५	९०४२९५
ठमेल	२७०७६३	२७४९८	५०९१२	११९६३३	३८२१	३८८७	४७६५१४
भक्तपुर	४९०८८३	२५२३६	८५५१५	२८९६६०	१४६७५७	४३५७	१०४२४०८
क.से.का.,धुलिखेल	०	०	०	०	०	०	०
कृष्णनगर	१०२६७६	४०७६	३५९३	१००६४६	१३९८०८	२६९	३५१०६८
बुटवल	३८७६६६	२१८९२	८५१९४	२६०२०६	५०३४८०	५६२०	१२६४०५८
तानसेन	०	०	०	०	०	०	०
दांग	१९९१९३	१३०३४	१३२८५	१३७५९०	९४०२	३२६७	३७५७७१
ठूला करदाता	३०११०७५३	३२४५५६	३७०९९२६	१५२२९३१८	२९७६१	४५६६	४९४०८८८०
जम्मा	४५४३८३३१	१५२७८९२	५३७७९८६	२५६६७९०१	१९९२२१०३	२२४०९५	९८१२८३०८

		अनुसुची ११=१				
		म. ले. पा. फा. न. ९				
				नेपाल सरकार		
				अर्थ मन्त्रालय		
				आन्तरिक राजस्व विभाग		
				आन्तरिक राजस्व कार्यालय		
				राजस्व सम्वन्धी मासिक प्रतिवेदन		
		आर्थिक वर्ष २०६८।६९			कूल आम्दानी	नगद मौज्दात
जम्मा (कार्यालय र को.ले.नि.का.) आय						
क्र.स.	राजस्व शरिषक	राजस्व शरिषक उपशरिषकको नाम	गत महनिासम्मको जम्मा आम्दानी	यो महनि भएको आम्दानी	कुल आम्दानी	नगद मौज्दाता
1	1.1.1.10	पैठारी महसुल	११८४०	०	११८४०	०
2	1.1.12.20	विशेष शुल्क	११११५५।७	०	११११५५।७	०
3	1.1.13.10	क.१.६ वेरजू	४४७९।८४	०	४४७९।८४	०
4	1.1.2.11	उत्पादन	१२०८७३०७।४	०	१२०८७३०७।४	०
5	1.1.2.12	पैठारी	४४५३६८४६।९	०	४४५३६८४६।९	०
6	1.1.2.13	विक्री वितरण	१४८७८२३६।०३	५५८६४५	१५४३६८८१।०३	(३०००
7	1.1.2.14	सेवा,	२५८६४३४३।२३	४००५०।५	२५९०४३९३।७३	०
8	1.1.2.15	पर्यटन व्यवसाय	७४२०११	०	७४२०११	०
9	1.1.2.19	अन्य सेवा	९८०२७९१।४७	०	९८०२७९१।४७	०
10	1.1.2.21	चुरोट	१९११३३।८३	०	१९११३३।८३	०
11	1.1.2.23	उच्चकोटीको मदीरा	४७६८३९२।४२	४२२७	४७७२६१९।४२	०
12	1.1.2.26	अन्य ओद्योगिक उत्पादन	३४२९८६४	०	३४२९८६४	०
13	1.1.2.27	पैठारी अन्तशुल्क	38064	०	३८०६४	०
14	1.1.2.30	ठेक्का कर रू शिइा सेवा कर	३२५६३८	०	३२५६३८	(८१०२
15	1.1.3.11	सरकारी प्रतिष्ठानहरु	१२२४।२४	३३१९	४५४३।२४	०
16	1.1.3.12	पब्लिक लि.	१६९५५३१९।५९	०	१६९५५३१९।५९	११४०१४०३।२५
17	1.1.3.13	प्रा. लि.	११५६९१४२।१६	०	११५६९१४२।१६	२७१०५९४
18	1.1.3.14	व्यक्तिगत वा एकलौटी फर्म	१४२५७४००९।६	६५२६४९।०१	१४३२२६६५८।६	(३४७००
19	1.1.3.19	अन्य निकाय	९१५१६०६।१८	०	९१५१६०६।१८	(९००
20	1.1.3.20	पारिश्रामिक आय कर	२३२०७	०	२३२०७	०
21	1.1.3.21	पारिश्रामिक आय कर	१४९०६६१९६।२	३१०८३८४।२८	१५२१७४५८०।५	३१००१७७।३५
22	1.1.3.23	सामाजिक सुरइा कर	८३६११७४६।५६	१८७११०२।९५		
23	1.1.3.51	बहाल कर	२८२१६०५१।९५	४२६०५३।४९	२८६४२१०५।४४	५५१७३७।३७
24	1.1.3.52	व्याज कर	२०५७८५५२।०१	५७	२०५७८६०९।०१	१००००००
25	1.1.3.53	पूजीगत लाभ कर	३३०३२२४	०	३३०३२२४	०
26	1.1.3.54	लाभांश कर	९१८९६।६	०	९१८९६।६	०
27	1.1.3.60	आकस्मिक लाभ कर	८४९७५७।६२	४६८७।५	८५४४४५।१२	०
28	1.1.3.90	अन्य आयकर	४६०९७३५।१२	०	४६०९७३५।१२	(५२४३
29	1.1.4.50	सवारी साधन कर	३७२२	०	३७२२	०
30	1.1.5.99	अन्य प्रशासनिक दस्तुर	२१९८११	०	२१९८११	०
31	1.1.6.10	न्यायीक दण्ड	८०००	०	८०००	०
32	11111	व्यक्तिगत वा एकलौटी फर्म	४३५३७९८०८८	९८०५६१८९३।३	५३३४३५९९८१	३२९८६३५०।१२
33	11112	पारिश्रामिक आय कर	४९२३५४२०८८	९५५२४३६३६।४	५८७८७८५७२४	३५८०६७९०।५
34	11113	पूजीगत लाभ कर व्यक्तिगत	४४९४१५१८३	५८४६४७५७।३२	५०७८७९९४०।३	२७६०
35	11121	सरकारी प्रतिष्ठानहरु	११५२१६८५०४	३०३५३०२२६।२	१४५५६९८७३०	०
36	11122	पब्लिक लि.	१२०५२७३९०९१	३१५१६१७११९	१५२०४३५६२१०	८३८६४५४२।९३
37	11123	प्रा. लि.	८०५७०१५३२०	३२१६०५०८८७	११२७३०६६२०७	२७५६७३२३।३१
38	11124	अन्य निकाय	१७३४८३९२९४	७२०५०७९२२।१	२४५५३४७२१६	३११९६८७।११

आन्तरिक राजस्व विभाग

39	11125	पूजीगत लाभ कर निकाय	५३५६७५७३.०७	२१४८३१८	५५७१५८९१.०७	०
40	11131	बहाल कर	१२२१९४८४८३	२७७१९३६४०.४	१४९९१४२१२४	९२६६९९४.८१
41	11132	व्याज कर	४८१५२४२५९८	५४२१६८१८३.७	५३५७४१०७८२	२३३३१४२०.०३
42	11133	लाभांश कर	१००८७२९८१५	५१४०९५०९.३२	१०६०१३९३२५	५२६५९३०
43	11134	अन्य लगानीको आयकर	२७३४४१५.१८	२२०९८८.९५	२९५५४०४.१३	०
44	11135	आकस्मिक लाभ कर	२२९६५५०८.६७	११९०५५०९.८७	३४८७१०१८.५४	४५९०२
45	11136	अन्य आयकर	३५१५८७९८७.६	५६०७२७४४.६४	४०७६६०७३२.२	१४२६८१०.६१
46	11211	सामाजिक सुरक्षा कर	१०७८९१३४००	२५५७९२३७६.९	१३३४७०५७७७	१७३०५८०९.१
47	11411	उत्पादन	७३५४००८२१६	१०४६८४५०४२	८४००८५३२५९	१००१८९३०.६
48	11412	पैठारी	२९९८७९७४६१०	४१७७४४१३२८	३४१६५४१५९३९	३९१८
49	11413	बिक्री वितरण	५००८०१६३५२	५४२५५०९६६.६	५५५०५६७३१८	१३२०२४१८.९
50	11414	सेवा	४३६५८५२५०५	४०८२६४५८३.९	४७७४११७०८९	९५५२१२४
51	11415	पर्यटन व्यवसाय	१००३४०१४५५	५२६६८५२२.६२	१०५६०६९९७८	२८५४९०७.९२
52	11416	अन्य सेवा	४५३०७६५३१९	५७०८५५४९९.६	५१०१६२०८१९	४६८३५३
53	11417	बेदर्तावाल मु.अ.कर रिभर्स चार्ज	५६२१६६५०४.७	१५८६३८७९९	७२०८०५३०३.७	(१०००
54	11421	सुर्तीजन्य पदार्थ	४६५६६०९२८१	५६०६०३८३७	५२१७२१३११८	४४५०६३
55	11422	मदीरा	६६२९०३१४३७	१३६१३०५८८७	७९९०३३७३२४	७९०३३५२५.६५
56	11423	वियर	३३४९०१८९८८	५२१९२५७०८	३८७०९४४६९६	५०००
57	11424	अन्य ओद्योगिक उत्पादन	२२६२४१०२६४	३०५७४६९२२.२	२५६८१५७१८७	९०७६५०४९.०६
58	11425	पैठारी अन्तशुल्क	७९१९७१७९६९	९४५१९७३२५	८८६४९१५२९४	०
59	11441	बैदेशिक रोजगार आपूर्ति सेवा	१७७७१७६	१४१०६१.५२	३१८७७९.१२	०
60	11442	स्वास्थ्य सेवा	२५२६९०३०६.७	१४०४४३५०.३९	२६६७३४६५७१	१२०४४९०
61	11443	शिइा सेवा शुल्क शैक्षिक संस्था	१६४२६५३२४	२५०९२३६४.२२	१८९३५७६८८.२	४७४१९१४
62	11444	सेवा शुल्क वैदेशिक अध्ययन	२८७००१५८.१३	५७१३०५५.२	३४४१३२१३.३३	०
63	14152	क्यासिनो रोयल्टी	१४९८३६४८७१९	९६९२८	१४९९३३४१५.९	०
64	14156	अन्य रोयल्टी	५३२०४२३.४७	७३५००	५३९३९२३.४७	०
65	14212	सरकारी सामान लिलाम बिक्री	८९९२६९	१५६७६५	१०५६०३४	०
66	14213	अन्य बिक्री	३२६४१.३	१६११५८	१९३७९९.३	०
67	14214	दुर संचार सेवा शुल्क	३२५७८९६१३५	३५५५४४२९२	३६१३४४०४२७	०
68	14215	टेलिफोन स्वामित्व शुल्क	७०६९६५१४०.७	८०४६०८४१.९९	७८७४२५९८२.७	०
69	14227	अन्य प्रशासनिक दस्तुर	५१८५३८८.४२	१५५३३५	५३४०७२३.४२	०
70	14521	अन्य राजस्व	२४३२६४०.२३	१४७७५३२.०६	३९१०१७२.२९	६२००
71	15112	क.१.६ वेरजू	१२०९७९५११.१	१९७८३९७८९	१२२९५७९०९	०
		जम्मा:	१.२४१९१ॐ११	२१७२६६९६८९१	१.४५९१८ॐ११	४७१००३१८१.६

आयकर:	३५६६९००८७२०	९७६९३२१३६७	४५४३८३३००८६	
बहाल कर:	१२५०१६४५३५	२७७६१९६९३.८	१५२७७८४२२९	
व्याज कर:	४८३५८२११५०	५४२१६८२४०.७	५३७७९८९३९१	
जम्मा आयकर	४१७५४९९४४०५	१०५८९१०९३०१	५२३४४१०३७०७	
मु.अ.कर (आन्तरिक):	२२८८७५९६८८१	२७८०४२२११०	२५६६८०१८९९०	
अन्त:शुल्क (आन्तरिक):	१७१५८३२७३८४	२७६३७७१९९३	१९९२२०९९३७७	
शिक्षा सेवाशुल्क:	१९३२९११२०.१	३०८०५४१९.४२	२२४०९६५३९.५	
जम्मा लक्षित राजस्व :	८१९९४२०९७९०	१६१६४१०८८२३	९८१५८३१८६१३	
अन्य:	४२४४६०९४१७	४३९९४९४१५	४६८४५५८८३२	
आयात (मु.अ.कर):	३००३२५११४५७	४१७७४४१३२८	३४२०९९५२७८६	
आयात (अन्त:शुल्क):	७९१९७५६०३३	९४५१९७३२५	८८६४९५३३५८	

आन्तरिक राजस्व विभाग

आन्तरिक राजस्व विभागले कार्यान्वयन गर्ने मुख्य ऐन नियम तथा निर्देशिकाहरू

ऐनहरू	**नियमावलीहरू**
-आयकर ऐन, २०५८	आयकर नियमावली, २०५९
-मुल्य अभिबृद्धि कर ऐन, २०५२	मुल्य अभिबृद्धि कर नियमाबली, २०५३
-अन्त:शुल्क ऐन, २०५८	अन्त:शुल्क नियमावली, २०५९
-मदीरा ऐन, २०३१	मदीरा नियमहरु, २०३३
-साल वसाली आर्थिक ऐन	

निर्देशिकाहरू

-मूल्य अभिबृद्धि कर निर्देशिका, २०६९	अन्त:शुल्क निर्देशिका, २०६८
-आयकर निर्देशिका, २०६६	बहाल कर असुली सम्बन्धी कार्यविधि निर्देशिका, २०६८
-शिक्षा सेवा शुल्क निर्देशिका, २०६५	स्वास्थ्य सेवा कर निर्देशिका, २०६५
-स्वीकृति प्राप्त निकायले स्थायी लेखा नम्बर प्रदान गर्ने सम्बन्धी निर्देशिका, २०६३	
-सेवा प्रवाह निर्देशिका, २०६७	

करका विद्यमान दर र छुटहरू:

मूल्य अभिबृद्धि कर (**Value Added Tax**)

क. सामान्य दर

- करको दर १३ प्रतिशत
- निर्यातमा शुन्य दर

ख. कर छुट भएका केही प्रमुख बस्तु तथा सेवाहरू

- आधारभूत कृषि उत्पादन र कृषि सामग्रीहरु
- आधारभूत आवश्यकताका तोकिएका बस्तुहरु
- जीवजन्तु तथा सोको उपज
- शिक्षा, किताब, अखवार
- सांस्कृतिक, कलात्मक र कालिगढी सेवा,
- यात्रुवाहक यातायात तथा ढुवानी सेवा,
- मानव औषधी
- जलविद्युत आयोजनाका लागि आवश्यक पर्ने नेपालमा उत्पादन नहुने मेशीनरी औजार, तिनका पार्टपूर्जा, यन्त्र उपकरण, पेनस्टक पाईप वा सो बनाउन प्रयोग हुने फलामे पाता,
- अन्य तोकिएका वस्तु तथा सेवाहरु ।

(विस्तृत जानकारीका लागि मूल्य अभिबृद्धि कर ऐन, २०५२ को अनुसूची १ हेर्नुहोला । उल्लेखित व्यवस्थाहरु प्रत्येक बर्षको आर्थिक ऐनबाट व्यवस्थित हुनेछ ।)

आन्तरिक राजस्व विभाग

ग. शुन्य दरको सुविधाः

- नेपाल बाहिर निर्यात हुने बस्तुहरु एवं आपूर्तिहुने सेवा
- कुटनैतिक सुविधा प्राप्त व्यक्तिले प्रयोग गर्ने वस्तु तथा सेवाहरु
- विशेष आर्थिक क्षेत्रमा सञ्चालन भएको उद्योगलाई विक्री गरिने कच्चा पदार्थ तथा उत्पादित सामान
- स्वदेशी उद्योगहरुबाट उत्पादित सौर्य उर्जा उत्पादन गर्ने संयन्त्र र व्याट्रि
- स्वदेशी उद्योगहरुबाट उत्पादित जलविद्युत आयोजनाका लागि आवश्यक पर्ने मेशीनरी औजार, तिनका पार्टपूर्जा, यन्त्र उपकरण, पेनस्टक पाईप वा सो बनाउन प्रयोग हुने फलामे पाता
- स्वीकृत निर्यात व्यापार गृह (Export Trading House) मार्फत घरेलु तथा साना उद्यमीले उत्पादन गरेका मूर्तिकला, चित्रकला, बास्तुकला एवं हस्तकलाका सामान विदेश निकासी गरेमा, आदि

  विस्तृत जानकारीका लागि मूल्य अभिबृद्धि कर ऐन, २०५२ को अनुसूची २ हेर्नुहोला । उल्लेखित व्यवस्थाहरु प्रत्येक बर्षको आर्थिक ऐनबाट व्यवस्थित हुनेछ ।)

आयकर (Income Tax)

क. प्राकृतिक व्यक्ति

- एक्लो व्यक्तिको हकमा वार्षिक रू.१,६०,०००।। सम्म आय हुनेको हकमा: १ प्रतिशत (एकलौटी फर्म वाहेक)
- दम्पत्ति छनौट गरेको हकमा वार्षिक रू.२००,०००।। आय हुनेको हकमा: १ प्रतिशत (एकलौटी फर्म वाहेक)
- त्यसपछिको रू.१ लाखमा: १५ प्रतिशत
- त्यसपछि रू२५ लाख सम्म: २५ प्रतिशत
- रू.२५ लाख भन्दा माथिको वार्षिक आय भएमा: लाग्ने करको थप ४० प्रतिशत अतिरिक्त कर

ख. गैर व्यावसायिक करयोग्य सम्पत्ति (जग्गा तथा घर जग्गा) को नि:सर्गबाट प्राप्त आयको हकमा: ५ वर्ष भन्दा बढी स्वामित्व रहेको सम्पत्तिको परल मूल्यको: २.५ प्रतिशत र ५ वर्ष भन्दा कम स्वामित्व रहेको सम्पत्तिको परल मूल्यको: ५ प्रतिशत

ग. दुर्गम भत्ता वापत आयकर नियमावलीको नियम ३८ बमोजिम देहाय अनुसार थप वार्षिक आयमा कर छुट हुने:

१. "क" वर्गका क्षेत्रमा: रू. ५० हजार रुपैयां

२. "ख" वर्गका क्षेत्रमा: रू. ४० हजार रुपैयां

३. "ग" वर्गका क्षेत्रमा: रू. ३० हजार रुपैयां

४. "घ" वर्गका क्षेत्रमा: रू. २० हजार रुपैयां

५. "ङ" वर्गका क्षेत्रमा: रू. १० हजार रुपैयां

- नेपाल सरकारका विदेशस्थित कुटनीतिक नियोगमा कार्यरत कर्मचारीको वैदेशिक भत्ताको ७५ प्रतिशत रकम करयोग्य आयबाट घटाई वांकी आयमा करको गणना गरिने ।
- बासिन्दा प्राकृतिक व्यक्तिको निवृत्तिभरण आयको हकमा कर छुट हुने रकमको सीमा थप २५ प्रतिशत हुने ।

आन्तरिक राजस्व विभाग

- बासिन्दा प्राकृतिक व्यक्ति वा दम्पतिको छनौट गरेको व्यक्ति अपाङ्ग रहेछ भने थप ५० प्रतिशत रकम करयोग्य आयबाट घटाउन पाउने ।
- पारिश्रमिक आय मात्र भएको बासिन्दा प्राकृतिक व्यक्ति महिला भएमा कर रकममा १० प्रतिशत छुट ।
- लगानी वीमा प्रिमियम कट्टी: वार्षिक वीमा प्रिमियम वा बीस हजार रुपैयांमा जुन घटी हुन्छ ।
- भाडाका सवारी साधनमा लाग्ने वार्षिक आयकर:

क. मिनिबस, मिनि ट्रक र बस: रू.१,५००।

ख. कार, जिप, भ्यान माइक्रो बस: रू.१,२००।

ग. थ्रि ह्विलर, अटो रिक्सा, टेम्पो: रू.८५०।

घ. ट्रेक्टर र पावर टिलर: रू.७५०।

-विशेष उद्योगवाट प्राप्त आयमा २० प्रतिशत कर लाग्ने

-प्राकृतिक व्यक्तिको निकासीबाट प्राप्त आयमा: १५ प्रतिशत कर लाग्ने

-गैर वासिन्दा प्राकृतिक व्यक्तिको कर योग्य आयमा: २५ प्रतिशत कर लाग्ने

बासिन्दा प्राकृतिक व्यक्तिको व्यवसाय आयको लागि पूर्वानुमानित करको दर:

महानगरपालिका र उपमहानगरपालिकाको लागि:बार्षिक रू. ३५००।

नगरपालिकाको लागि: बार्षिक रू. २०००।

अन्य क्षेत्रको लागि: बार्षिक रू. १२५०।

ख. निकाय

-सामान्य करको दर: २५ प्रतिशत

-चुरोट, विडि, सिगार, खाने सूर्ति, खैनी, मदिरा, बियर, बैंक वित्तीय संस्था, सामान्य विमा व्यवसाय वा पेट्रोलियम कार्य गर्ने निकायको लागि: ३० प्रतिशत

-नेपालको स्रोतबाट निकासीको करयोग्य आयको: २० प्रतिशत

-विदेशी स्थायी संस्थापनले विदेश पठाएको आयको: ५ प्रतिशत

(उल्लेखित व्यवस्थाहरू प्रत्येक बर्षको आर्थिक ऐनबाट व्यवस्थित हुनेछ ।)

अन्त:शुल्क (**Excise**) सम्बन्धी व्यवस्था: प्रत्येक बर्षको आर्थिक ऐनबाट व्यवस्थित हुने ।

कर दर्ता ब्यवस्था:

विभागले आयकर तथा मूल्य अभिबृद्धि करको एकल दर्ता प्रणालीको रुपमा स्थायी लेखा नम्बर (PAN) को व्यवस्था गरेको छ । यो करदाताको परिचय गराउने स्थायी प्रकृतिको नम्बर हो, जुन नेपालभरीका करदाताहरु र श्रोतमा कर कट्टी गर्ने व्यक्ति तथा निकायले लिनु पर्दछ । PAN कुनै करदातालाई एकपटक मात्र प्रदान गरिन्छ र PAN नम्बर परिवर्तन हुँदैन । मूल्य अभिबृद्धि करमा दर्ता हुने करदातालाई मूल्य अभिबृद्धि कर दर्ता

मिति उल्लेख गरी एउटै PAN प्रमाणपत्र उपलब्ध गराइन्छ । अन्त:शूल्कमा दर्ता हुने करदाताले PAN दर्ताका अतिरिक्त छुट्टै अन्त:शुल्क दर्ता प्रमाणपत्र लिनु पर्दछ ।

स्थायी लेखा नम्बर (PAN) लिन पेश गर्नुपर्ने कागजातहरू::

प्राकृतिक व्यक्तिले पेश गर्नुपर्ने कागजातहरू:

- नागरिकताको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपी,
- विदेशी नागरिकको हकमा राहदानी वा कुटनीतिक नियोगबाट जारी गरिएको परिचयपत्रको प्रतिलिपी,
- पेशागत प्रमाणपत्रको प्रतिलिपी र फोटो १ प्रति ।

निकायले पेश गर्नुपर्ने कागजातहरू:

- साझेदारी फर्म वा कम्पनी दर्ता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपी,
- आवेदन पत्रमा दस्तखत गर्नेको पासपोर्ट साइजका २ प्रति फोटाहरू,
- साझेदारी फर्म भए सबै साझेदारको २,२ प्रति फोटाहरू,
- मुख्य कारोवार स्थल वा प्रधान कार्यालय देखिने गरी बनाइएको नक्सा र
- भाडाको घरमा बसेको करदाताको हकमा घरबहालको सम्झौता पनि बुझाउनु पर्छ ।

कर विवरण दाखिला गर्ने तरीका र समयावधी:

कर विवरणको किसिम	दाखिला गर्नुपर्ने समय
○ बार्षिक आय विवरण (आयकर)	आयवर्ष समाप्त भएको तीन महिना (आश्विन) भित्र
○ भुक्तानिमा कर कट्टी (TDS) को विवरण	प्रत्येक महिना समाप्त भएको पच्चीस दिन भित्र
○ मूल्य अभिबृद्धि करको विवरण	प्रत्येक कर अवधि समाप्त भएको पच्चीसदिन भित्र
○ अन्त:शुल्क विवरण	प्रत्येक कर अवधि समाप्त भएको पच्चीस दिन भित्र
○ स्वास्थ्य सेवा कर विवरण	प्रत्येक कर अवधि समाप्त भएको पच्चीस दिन भित्र
○ शिक्षा सेवा शुल्क विवरण	प्रत्येक कर अवधि समाप्त भएको पच्चीस दिन भित्र

करको भुक्तानी:

क. आयकर	**दाखिला गर्नुपर्ने समय**
किस्ताबन्दीमा कर दाखिला गर्नु नपर्ने व्यक्ति (आयकर)	आयवर्ष समाप्त भएको तीन महिना (आश्विन) भित्र
किस्ताबन्दीमा कर दाखिला गर्नु पर्ने व्यक्ति (आयकर):	
अनुमानित करको ४० प्रतिशत रकम मध्ये तिर्न बांकि कर	पौष मसान्त सम्म
अनुमानित करको ७० प्रतिशत रकम मध्ये तिर्न बांकि कर	चैत्र मसान्त सम्म
अनुमानित करको १०० प्रतिशत रकम मध्ये तिर्न बांकि कर	आषाढ मसान्त सम्म
भुक्तानिमा कर कट्टी (TDS) गरेको रकम	प्रत्येक महिना समाप्त भएको पच्चीस दिन भित्र
ख. मुल्य अभिबृद्धि कर	प्रत्येक कर अवधि समाप्त भएको पच्चीस दिन भित्र
ग. अन्त:शुल्क:	
○ भौतिक नियन्त्रण प्रणालीमा आधारित वस्तुको हकमा	त्यस्तो वस्तु निष्काशन गर्दाका बखत
○ स्वयं निष्काशन प्रणाली अन्तर्गत उत्पादन तथा बिक्री	प्रत्येक कर अवधि समाप्त भएको पच्चीस दिन भित्र
○ वितरण हुने वस्तु वा सेवाको हकमा	त्यस्तो वस्तु नेपाल भित्र प्रवेश गर्दा वखत पैठारी हुने वस्तुको हकमा

- स्वास्थ्य सेवा कर — प्रत्येक कर अवधि समाप्त भएको पच्चीस दिन भित्र
- शिक्षा सेवा शुल्क — प्रत्येक कर अवधि समाप्त भएको पच्चीस दिन भित्र
-

आयकरको किस्ताबन्दीमा कर दाखिला गर्नु नपर्ने अवस्था:

- बुझाउनु पर्ने समग्र किस्ताको जम्मा रकम ५ हजार रुपैयांभन्दा कम भएमा ।
- व्यवसायबाट प्राप्त आय रू.२ लाख रुपैयां र व्यवसायको कारोबार रू.२० लाख रुपैयांभन्दा बढी नभएमा ।

करदाताको अधिकार र कर्तव्य:

अधिकार:

(क) सम्मानपूर्वक व्यवहारको अधिकार ।
(ख) प्रचलित कानुन बमोजिम कर सम्बन्धी कुराहरुको सूचना प्राप्त गर्ने अधिकार ।
(ग) कर सम्बन्धी कुरामा सफाइको सबुद पेश गर्ने मौका प्राप्त गर्ने अधिकार ।
(घ) प्रतिरक्षाको लागि कानुन व्यवसायी वा लेखापरीक्षक मुकरर गर्ने अधिकार ।
(ङ) कर सम्बन्धी गोपनीय कुराहरु ऐनमा उल्लेख भएदेखि बाहेक अनतिक्रम्य हुने अधिकार ।
(च) बढी दाखिला भएको कर फिर्ता पाउने अधिकार ।
(छ) पूर्वादेश माग्ने अधिकार ।
(ज) प्रशासकीय पुनरावलोकन वा पुनरावेदन सम्बन्धी अधिकार ।

कर्तव्य:

(क) स्थायी लेखा नम्बर तथा दर्ता प्रमाणपत्र लिनुपर्ने ।
(ख) वस्तु वा सेवा विक्री तथा आपूर्ती गर्दा विल विजक जारी गर्नुपर्ने ।
(ग) कारोवारको अभिलेख राख्नुपर्ने ।
(घ) अग्रिम कर कट्टी गरि दाखिला गर्नुपर्ने ।
(ङ) समयमा नै कर विवरण दाखिला गर्नुपर्ने ।
(च) समयमा नै कर दाखिला गर्नुपर्ने ।
(छ) कार्यालयले माग गरेको सूचना दिनुपर्ने ।
(ज) कार्यालयले सूचना दिएमा उपस्थित हुनुपर्ने ।
(झ) कार्यालयको काम कार्वाहिमा बाधा बिरोध गर्न नहुने ।

कर प्रशासनको अनुरोध:

- स्थायी लेखा नम्बर (PAN) लिई व्यवसायिक कारोवार गरौं ।
- विद्युतीय माध्यमवाट विवरण फाईलिङ गर्नुहोस,
- करको भुक्तानी म्याद भित्रै गर्नुहोस,
- कर कानुनको पालना गर्नुहोस,
- कर छलीका सूचना छन् भने जानकारी गराउनुहोस ।
- करसँग डर होइन, भर गरौं ।

आन्तरिक राजस्व विभाग

- कर तिरौं, आफनो आम्दानीको बैधता सुनिश्चित गरौं ।
- चालु आ.व. को आयमा लाग्ने आयकर तीन किस्ता (पौष, चैत्र, आषाढ) मा दाखिला गरौं ।
- वाट कर सम्बन्धी जानकारी लिऔं ।
- भुक्तानीका बखत श्रोतमा कट्टी गरेको आयकर (TDS) र सोको विवरण कर कट्टी भएको महिना समाप्त भएको २५ दिन भित्र नजिकको करदाता सेवा कार्यालय तथा आन्तरिक राजस्व कार्यालयमा दाखिला गरौं ।
- बहाल आयमा १० प्रतिशत कर तिरौं ।
- मुल्य अभिवृद्धि कर लाग्ने वस्तु तथा सेवाको कारोवार गर्ने व्यवसायीले मुल्य अभिवृद्धि कर (VAT) मा दर्ता भएर मात्र कारोवार गरौं ।
- मुल्य अभिवृद्धि कर लाग्ने वस्तुको हकमा वार्षिक रू.२० लाख भन्दा बढीको कारोवार गर्ने भएमा अनिवार्य रुपमा दर्ता भई कारोवार गरौं ।
- मुल्य अभिवृद्धि कर लाग्ने वस्तु तथा सेवाको मिश्रित कारोवार र सेवाको कारोवार गर्नेले वार्षिक १० लाख भन्दा बढीको कारोवार गर्ने भएमा मुल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता भई कारोवार गरौं ।
- मुल्य अभिवृद्धि कर लाग्ने सेवाको कारोवार गर्नेले वार्षिक १० लाख भन्दा बढीको कारोवार गर्ने भएमा मुल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता भई कारोवार गरौं ।
- मुल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता भएका करदाताले खरीद तथा विक्री खाता कर अधिकृतबाट प्रमाणित गराई अद्यावधिक राखौं ।
- वस्तु वा सेवा खरीद गर्दा अनिवार्य रुपमा बिल बिजक लिने दिने वानी बसालौं ।
- कारोवार स्थलमा सबैले देख्ने गरी कर दर्ता प्रमाणपत्र र करपाटी राखौं ।
- प्रत्येक कर अवधि समाप्त भएको २५ दिनभित्र मूल्य अभिबृद्धि कर विवरण पेश गरी लाग्ने कर दाखिला गरौं ।
- इजाजत लिएर मात्रै अन्तःशुल्क लाग्ने वस्तु तथा सेवाको कारोवार गरौं ।
- मदिरा र सूर्तीजन्य वस्तुको कारोवारस्थलबाट अन्य वस्तुको कारोवार नगरौं ।
- १८ बर्ष नपुगेका वालवालिकालाई मदिरा तथा चुरोटको बेचविखन नगरौं ।
- मदिराको बेचविखन विहान १० बजेदेखि बेलुका १० बजेसम्म मात्र गरौं ।
- प्रत्येक बोत्तल तथा बट्टामा अन्तःशुल्क स्टिकर लागेको मदिरा तथा चुरोट मात्र उपभोग गरौं ।
- निजी शिक्षण संस्थाले असुल गर्ने शुल्कको बिल बिजक जारी गरी असुल गरौं ।
- शिक्षा सेवा शुल्क र सो को विवरण चौमासिक रुपमा प्रत्येक चौमासिक अवधि समाप्त भएको २५ दिन भित्र दाखिला गरौं ।
- निजी स्वास्थ्य संस्थाले प्रदान गरेको स्वास्थ्य सेवाको बिल बिजक जारी गरी असुल गरौं ।
- स्वास्थ्य सेवा कर र सो को विवरण चौमासिक रुपमा प्रत्येक चौमासिक अवधि समाप्त भएको २५ दिन भित्र दाखिला गरौं ।

विभाग अन्तर्गतका कार्यालयहरू र सम्पर्क टेलिफोन तथा फ्याक्स नं.

सि.नं.	कार्यालयको नाम	टेलिफोन नम्बर	फ्याक्स नं.	सि.नं.	कार्यालयको नाम	टेलिफोन नम्बर	फ्याक्स नं.
१	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, भद्रपुर	०२३-४५५०१२, ४५६७०२	०२३-४५५०१९	१५	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, नेपालगंज	०८१-५२००२६, ५२०१५९,	०८१५२६२०९
१.१	करदाता सेवा कार्यालय, इलाम	०२७-५२०११२		१५.१	करदाता सेवा कार्यालय, सुर्खेत	०८३-५२५१७२	
१.२	करदाता सेवा कार्यालय, दमक	०२३-५८५७५२		१५.२	करदाता सेवा कार्यालय, जुम्ला	०८७-५२०५५२	
२	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, धरान	०२५-५२०९८२, ५२०९८३,	०२५-५२८२८३	१६	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, धनगढी	०९१-५२१२०६	०९१-५२१२०६
२.१	करदाता सेवा कार्यालय इटहरी	०२५-५८१६५५		१७	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, महेन्द्रनगर	०९९-५२११०६, ५२१११८	०९९-५२११०६
२.२	करदाता सेवा कार्यालय, धनकुटा	०२६-५२०१४१		१८	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, ललितपुर	०१-५०१००९, ५०१०११, ५०१०११,	०१-५०१०१०
३	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, विराटनगर	०२१-५३०१६६, ५२६३२३,	०२१-५२२७१७	१९	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, भक्तपुर	०१-६६१२२२६, ६६१४७९५	०१-६६१४७९५
४	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, लाहान	०३३-५६०१८८, ५६०२४९	०३३-५६०४४९	१९.१	करदाता सेवा कार्यालय, धुलिखेल	०११-४९०७८६	
४.१	करदाता सेवा कार्यालय, गाईघाट	०३५-४२१५४१		२०	आन्तरिक राजस्व कार्यालय,काठमाडौं १	०१-४२४१३०१, ४२२४९४२,	०१-४२२९८७३
५	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, जनकपुर	०४१-५२०१३६, ५२०४२३,	०४१-५२०२९७	२०.१	करदाता सेवा कार्यालय, चवहिल	०१-४४८४३४०	०१-४४७४५२२
५.१	करदाता सेवा कार्यालय, बर्दिवास	०४४-५५०४६९		२०.२	करदाता सेवा कार्यालय, कोटेश्वर	०१-४४८९२४७, ४४८९२४८	०१-४४८९२४७
६	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, सिमरा	०५३-५२०९३०, ५२०११३,	०५३-५२०७१३	२०.३	करदाता सेवा कार्यालय, पुतलीसडक	०१-४२४३१७६,	०१४२४३१५६
६.१	करदाता सेवा कार्यालय, गौर	०५५-५२०४२९		२०.४	करदाता सेवा कार्यालय, वत्तिसपुतली	०१-४११३६९०	०१-४११३६९०
७	आन्तरिक राजस्व कार्यालय,विरगंज	०५१-५२२११२, ५२२०६६	०५१-५२२११२	२०.५	करदाता सेवा कार्यालय, वानेश्वर	०१-४४८४६७१, ४४८३६७२	०१-४४८५५४३
८	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, हेटौडा	०५७-५२३१०१, ५२०३०८	०५७-५२०३०८	२१	आन्तरिक राजस्व कार्यालय,काठमाडौं २	०१-४२२२६०८, ४२२१९६६,	०१-४२२२६०८
९	आन्तरिक राजस्व कार्यालय,भरतपुर	०५६-५२०१०६, ५२३५५८	०५६-५२६७७८	२१.१	करदाता सेवा कार्यालय, त्रिपुरेश्वर	०१-४२३०४६४, ४२३०४६६	०१-४२३०५६३
१०	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, पोखरा	०६१-४६४४४९, ४६४३६३	०६१-४६४४४९	२१.२	करदाता सेवा कार्यालय, नयाँसडक	०१-४२६६५७२, ४२६५०५५	०१-४२६६६५३
१०.१	करदाता सेवा कार्यालय, दमौली	०६५-५६०१२९	०६५-५६०१२९	२१.३	करदाता सेवा कार्यालय, ठमेल	०१-४२१८९५३, ४२२७६२१,	०१-४२२७६०४
१०.२	करदाता सेवा कार्यालय, बाग्लुङ्ग	०६८-५२०१२९		२२	आन्तरिक राजस्व कार्यालय,काठमाडौं ३	०१-४१५९७०, ४२८९१९,	०१-४१०२८५
११	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, भैरहवा	०७१-४२०८५७, ४२०१७७	०७१-४२१७६३	२२.१	करदाता सेवा कार्यालय,महाराजगंज	०१-४४१९२६४	०१-४४१९२६४
१२	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, वुटवल	०७१-४३७७७६, ४३८८६२	०७१-४३८८६३	२२.२	करदाता सेवा कार्यालय, वालाजु	०१-४३८९७९१, ४३८९७९२,	०१-४३८९७९४
१२.१	करदाता सेवा कार्यालय, पाल्पा	०७५-५२०११७	५२२०४२	२२.३	करदाता सेवा कार्यालय, कलंकी	०१-४२८५९५१, ४२८९९५२,	०१-४२८५९५१
१३	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, कृष्णनगर	०७६-४२०६३२, ४२००३२	०७६-४२००३२	२२.४	करदाता सेवा कार्यालय, कालिमाटी	०१-४२८३६५८	०१-४२८२८१२
१४	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, दाङ	०८२-५२२१०९, ५२०१७५	०८२-५२०००९	२२.५	करदाता सेवा कार्यालय, टंगाल	०१-४४३९४७६, ४४३९४७७	०१-४४३९४७६
				२३	ठूला करदाता कार्यालय	०१-५०१००५०, ५०१००५२,	०१-५०१००५१

मूल्य अभिबृद्धि कर , आय कर, अन्त:शुल्क र कर प्रशासन सम्वन्धी जानकारीका लागि टोल फ्री नम्वर १६६००१४०००० मा फोन गर्नुहोस वा www.ird.gov.np मा Log-on गरी FAQ मा क्लिक गर्नुहोस् ।

आन्तरिक राजस्व विभाग

नेपाल सरकार

अर्थ मन्त्रालय

आन्तरिक राजस्व विभाग

आर्थिक वर्ष २०६८/०६९ को आर्थिक विवरण

१.आन्तरिक राजस्व विभाग..।

साविक तर्फको

सि.नं.	शीर्षक नं.	शीर्षकको नाम	लगत	लगत कट्टा मिनाहा	कायमी लगत	राजश्व आम्दानी			संचित कोष दाखिला			नगद मौज्दात		आ.रा.का. तथा को.ले.नि.का. को समेत जम्मा राजस्व आम्दानी	लगत बांकी	गत वर्षको नगद मौज्दात बैक दाखिला	कैफियत
						लगती	हसवली	जम्मा	गत विगत वर्ष दाखिला भौचर रकम	यस वर्ष दाखिला भौचर रकम	जम्मा दाखिला		कोले.निका. हरूको आम्दानी				
	१	२	३	४	५ (३-४)	६	७	८ (६+७)	९	१०	११ (९+१०)	१२ (८-११)	१३	१४ (८+१३)	१५ (५-६)	१६	१७
१		आयकर															
	११११२१	सरकारी प्रतिष्ठानहरू	५११०३१४५८६।९०	४१६०७३८१९।२४	४६९४२४०७६७।६६	१७६१६४२६।००	०।००	१७६१६४२६।००	०।००	०।००	०।००	१७६१६४२६।००	१०७९९८।३०	१७७२४४२४।३०	४६७६६२४३४१।६६	०।००	०।००
	११११२२	पब्लिक लि.कम्पनिहरू	३५६३८१३८५९।४४	१५९७३४५३५।२४	३४०४०७९३२४।२०	५०३८९२७।२४	६०२४३६।०९	५६४१३६३।३३	०।००	५३१८७७९।३५	५३१८७७९।३५	०।००	१११००४५२६।४६	११६६४५८८९।७९	३३९९०४०३९६।९६	२८०००९७।००	०।००
	११११२३	प्राइभेट लि.कम्पनिहरू	४३५६३३१०९५।५४	२७२२१६७६६।८६	४०८४११४३२८।६८	४७३४७४२९।६०	१८५३५।००	४७३६५९६४।६०	१६८७५।००	२१६०२७१०।३९	२१६१९५८५।३९	१५३७४१८२।००	५३१४३५३५९।११	५७८८०१३२३।७१	४०३६७६६८९१।०८	४८४८१६७।७५	०।००
	११११११	व्यक्तिगत वा एकलौटी फर्म	२४६७२०५८७६।८३	९५१९८७७८१।१९	१५१५२१८०९५।६४	३००५९८८०।६८	३४०६२०।५५	३०४००५०१।२३	४३११२।५०	२६५३४१७५।४७	२६५७७२८७।९७	०।००	२८६२०२४४९।४९	३१६६०२९५०।७२	१४८५१५८२१४।९६	९६६९९७।००	०।००
	११११२४	अन्य निकाय	१२९७९०८६३५।५७	११४९९६८७।७२	१२८६४०८९४७।८५	२५२८८७६।२६	०।००	२५२८८७६।२६	०।००	२५२८८७६।२६	२५२८८७६।२६	०।००	०।००	२५२८८७६।२६	१२८३८८००७१।५९	१०९००।००	०।००
	११११२	पारिश्रमिक	४२५९४७५३।००	१९७४६०५।७४	४०६२०१४७।२६	७५५८१४।४८	१५१४६।६३	७७०९६१।११	१५१४६।६३	७५५८१४।४८	७७०९६१।११	०।००	२७३४४९४८।११	२८११५९०९।२२	३९८६४३३२।७८	१०७४२३१।००	०।००
	११२११	पारिश्रमिकमा आधारित सा.सु.कर	४०५३५३।६५	२७११०२।८९	१३४२५०।७६	४९०।००	५३४४२।९५	५३९३२।९५	५३४४२।९५	४९०।००	५३९३२।९५	०।००	०।००	५३९३२।९५	१३३७६०।७६	५७२५।००	०।००
	१११३१	बहाल कर	२७४५६०१०।०१	१५४१४४।४५	२७३०१८६५।५६	१३९७७२।९८	१२९३०।००	१५२७०२।९८	१२९३०।००	१३९७७२।९८	१५२७०२।९८	०।००	३५५०१०७।१६	३७०२८१०।१४	२७१६२०९२।५८	५८०५०।००	०।००
	१११३२	ब्याज कर	१५७०४१७९।१६	३७०१०।९०	१५६६७१६८।२६	४१३०।००	२१३१।२५	६२६१।२५	२१३१।२५	४१३०।००	६२६१।२५	०।००	१४२२१४३७।७९	१४२२७६९९।०४	१५६६३०३८।२६	२५४८११५।००	०।००
	११११३	पूंजिगत लाभकर व्यक्तिगत	१९६७५९६।००	०।००	१९६७५९६।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	१९६७५९६।००	०।००	०।००
	१११२५	पूंजिगत लाभकर निकाय	७८९०००।००	०।००	७८९०००।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	७८९०००।००	०।००	०।००
	१११३३	लाभांश	५४२९७११।५५	०।००	५४२९७११।५५	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	५४२९७११।५५	०।००	०।००
	१११३४	लगानीको अन्य आय	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००
	१११३५	आकस्मिक लाभ कर	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००
	१११३६	अन्य	४५३२५१६१०।७०	९५१३४४०३।०४	३५८११७२०७।६६	२२१५६५।००	०।००	२२१५६५।००	०।००	२२१५६५।००	२२१५६५।००	०।००	११७८०८१४।१७	१२००२३७९।१७	३५७८९५६४२।६६	११८।००	०।००
		(१) जम्मा	१७३४३१७२२६८।३५	१९०९०८३८५७।२७	१५४३४०८८४११।०८	१०३७१३३१२।२४	१०४५२४२।४७	१०४७५८५५४।७१	१४३६३८।३३	५७१०६३१३।९३	५७२४९९५२।२६	३२९९०६०८।००	९८५६४७६४०।५९	१०९०४०६१९५।३०	१५३३०३७५०९८।८४	१२३१२४००।७५	०।००
२		मू.अ.कर	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००
	११४११	उत्पादन	१३५७२७२०५।१२	७४९७५।००	१३५६५२२३०।१२	५७१८७५८।४४	२०२५३४।००	५९२१२९२।४४	२०२५३४।००	५७१८७५८।४४	५९२१२९२।४४	०।००	०।००	५९२१२९२।४४	१२९९३३४७।६८	२७२७७५४।००	०।००
	११४१२	पैठारी	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	११७५२९५४।००	०।००
	११४१३	विक्रि वितरण	३८७०२५४३।२५	५०२३४१५।००	३३६७९१२८।२५	४५३६६८।००	७९११४।००	५३२७८२।००	७९११४।००	४५३६६८।००	५३२७८२।००	०।००	०।००	५३२७८२।००	३३२२५४६०।२५	३०००।००	०।००
	११४१४	ठेक्का तथा परामश/ सेवा	१३५९४५४३।८०	१३७७४९।००	१३४५६७९४।८०	१००६४।८०	२१४९३।००	३१५५७।८०	२१४९३।००	१००६४।८०	३१५५७।८०	०।००	७०३१७९८।००	७०६३३५५।८०	१३४४६७३०।००	७५९५१७।००	०।००
	११४१५	पर्यटन व्यवसाय	१६८४५६५।०३	०।००	१६८४५६५।०३	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	१६८४५६५।०३	४७५४०।००	०।००
	११४१६	अन्य सेवा	४०८३४३४६।१९	०।००	४०८३४३४६।१९	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	४०८३४३४६।१९	०।००	०।००
	११४१७	बेदर्तावाल मु.अ.कर रिभर्स चार्ज	१९५४११५४।८६	०।००	१९५४११५४।८६	५१।००	०।००	५१।००	०।००	५१।००	५१।००	०।००	०।००	५१।००	१९५४११०३।८६	०।००	०।००
		(२) जम्मा	२५००८४३५८।२५	५२३६१३९।००	२४४८४८२१९।२५	६१८२५४२।२४	३०३१४१।००	६४८५६८३।२४	३०३१४१।००	६१८२५४२।२४	६४८५६८३।२४	०।००	७०३१७९८।००	१३५१७४८१।२४	२३८६६५६७।०१	२२१२६४२५।००	०।००
३		अन्त:शुल्क	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००
	११४२१	सुर्तिजन्य पदार्थ	७८६६२९३९१।३६	३७१७२३८७९।३४	४१४९०५५१२।०२	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	४१४९०५५१२।०२	०।००	०।००

	११४२२	मदिरा	१८५६३४७४२१.६३	७५०००.००	१८५६२७२४२१.६३	१०४४६५७७२	०.००	१०४४६५७७२	०.००	१०४४६५७७२	१०४४६५७७२	०.००	३२०००.००	१०७६६५७७२	१८५५२२७७६३.९१	१२७६१२४.००	०.००
	११४२३	वियर	३६०१३०५३०.९५	०.००	३६०१३०५३०.९५	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	३६०१३०५३०.९५	०.००	०.००
	११४२४	अन्य औद्योगिक उत्पादन	३०३७७७३३८.९८	१६४८०८९.००	३०२१२९२४९.९८	७७७९११.२०	०.००	७७७९११.२०	०.००	७७७९११.२०	७७७९११.२०	०.००	०.००	७७७९११.२०	२९४९५७३३८.७८	१००९९१४५.००	०.००
	११४२५	पैठारी अन्त:शुल्क	११४१४६०७.१९	०.००	११४१४६०७.१९	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	५५७६३४७००	५५७६३४७००	११४१४६०७.१९	१०५९०७२.००	०.००
	११४४१	बैदेशिक रोजगार सेवा	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	११४४२	स्वास्थ्य सेवा	६७०४०६१.३२	०.००	६७०४०६१.३२	१००३८१.१०	०.००	१००३८१.१०	०.००	१००३८१.१०	१००३८१.१०	०.००	०.००	१००३८१.१०	६६०३६८०.२२	०.००	०.००
	११४४३	शिक्षा सेवा शुल्क शैक्षिक संस्था	८००७६०२.०६	१२२४२७.००	६७८३३३१.०६	१७४०६.३७	०.००	१७४०६.३७	०.००	१७४०६.३७	१७४०६.३७	०.००	४६३०७९०.६५	४६४८१९७०२	६७६५९२४.६९	८१०२.००	०.००
	११४४४	शिक्षा सेवा शुल्क बैदेशिक अध्ययन	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
		(३) जम्मा	३३३३०१०९५३.४९	३७४६७१२३९.३४	२९५८३३९७४.१५	८३३४३५६.३९	०.००	८३३४३५६.३९	०.००	८३३४३५६.३९	८३३४३५६.३९	०.००	१०२३९१३७६५	१८५७३४९४.०४	२९५०००५३५७७६	१२४४२४४३.००	०.००
४	अन्य		६४७५८३.२४	०.००	६४७५८३.२४	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	६४७५८३.२४	०.००	०.००
	१.१.१.६०	भन्सार आय	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	१.१.२.३०	पुरानो ठेक्का कर	२९८५६३०.३६	२८८५०.३९	२९५६७७९.९७	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	६१०३७४.९६	६१०३७४.९६	२९५६७७९.९७	०.००	०.००
	१.१.२.४०	मनोरन्जन कर	४६५४१.८६	०.००	४६५४१.८६	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	४६५४१.८६	०.००	०.००
	१.१.२.५०	सवारी साधन कर	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	१.१.२.६०	होटल कर	४३२९२३.२१	०.००	४३२९२३.२१	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	४३२९२३.२१	०.००	०.००
	१.१.२.७१	आन्तरिक हवाई उडान कर	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	१.१.४.४०	घरजग्गा कर	५५१६४.६६	०.००	५५१६४.६६	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	५५१६४.६६	०.००	०.००
	१.१.५.५०	निकासी ईजाजत दस्तुर	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	१.१.५.९०	अन्य प्रशासनिक शुल्क	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	१.१.५.९५	सेवा शुल्क	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	१.१.५.९९	अन्य प्रशासनिक दस्तुर (टेण्डर बिक्री)	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	१.१.६.२०	प्रशासकिय दण्ड जरिवाना	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	१.१.७.५०	काठ बिक्री	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	१.१.७.७०	सरकारी क्षेत्रको आय	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	१४१५२	क्यासिनो रोयल्टी	१६७२२७५१.१४	०.००	१६७२२७५१.१४	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	१६७२२७५१.१४	०.००	०.००
	१४१५६	अन्य रोयल्टी	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	१४२१२	सरकारी सामान लिलाम/बिक्री	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	१४२१३	अन्य बिक्रि	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	१४२१४	दूर संचार सेवा शुल्क	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	१४२१५	टेलिफोन स्वामित्व शुल्क	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	१४५२१	अन्य राजस्व/ विशेष शुल्क	५६३५९७८४.५९	२८१६७१९६.०६	२८१९२५८८.५३	४१८१३८.५८	०.००	४१८१३८.५८	०.००	३६८०४२.७७	३६८०४२.७७	०.००	१०२१८८५६.८४	१०६३६९९५.४२	२७७७४४४९.९५	०.००	०.००
	१५११२	क.१.६ बेरूजु	२८९०७९.३६	०.००	२८९०७९.३६	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	२८९०७९.३६	०.००	०.००
		(४) जम्मा	२२८०४३८५८.४२	२८१९६०४६.४५	१९९८४७८११.९७	४१८१३८.५८	०.००	४१८१३८.५८	०.००	३६८०४२.७७	३६८०४२.७७	०.००	१०८२९२३१.८०	११२४७३७०.३८	१९९४२९६७३.३९	०.००	०.००
		साविकतर्फको कूल जम्मा	२११५४३११४३८.५१	२३१७१८७२८२.०६	१८८३७१२४१५६.४५	११८६४८३४९.४५	१३४८३८३.४७	११९९९६७३२.९२	४४६७७९.३३	७१९९१२५५.३३	७२४३८०३४.६६	३२९९०६०८.००	१०१३७४७८०८.०४	११३३७४४५४०.९६	१८७१८४७५८०७.००	४६८८१२६८.७५	०.००

१.आन्तरिक राजस्व विभाग..।

हाल तर्फको																	
						राजश्व आम्दानी			संचित कोष दाखिला								
सि.नं.	शीर्षक नं.	शीर्षकको नाम	लगत	लगत कट्टा मिनाहा	कायमी लगत	लगती	हसवली	जम्मा	गत विगत वर्ष दाखिला भौचर रकम	यस वर्ष दाखिला भौचर रकम	जम्मा दाखिला	नगद मौज्दात	कोले.निका. हरूको आम्दानी	आ.रा.का. तथा को.ले.नि.का. को समेत जम्मा राजस्व आम्दानी	लगत बांकी	गत वर्षको नगद मौज्दात बैक दाखिला	कैफियत
	१	२	३	४	५ (३-४)	६	७	८ (६+७)	९	१०	११ (९+10)	१२ (८-११)	१३	१४ (८+१३)	१५ (५-६)	१६	१७
१		आयकर															
	१११२१	सरकारी प्रतिष्ठानहरू	२४१८३४७५४९।५९	०।००	२४१८३४७५४९।५९	१७९२१३३९३।१९	१२५८९०५६४९।९६	१४३८११९०४३।१५	०।००	१४३८११९०४३।१५	१४३८११९०४३।१५	०।००	२२६१८१।३८	१४३८३४५२२४।५३	२२३९१३४१५६।४०	०।००	०।००
	१११२२	पब्लिक लि.कम्पनिहरू	११२६७२७७१३।२८	३३०९०४७४४।९१	७९५८२२९६८।३७	६०४२९४२३।१०	१५१४६२७०९२१।२९	१५२०६७००३४४।३९	१३४९७२८१।००	१५१७९६१२२७४।६९	१५१९३१०९५५५।६९	१३५९०७८८।७०	१६३६०००७।१८	१५२२३०६०३५१।५७	७३५३९३५४५।२७	३२६९१२४।९१	०।००
	१११२३	प्राइभेट लि.कम्पनिहरू	२९२४२३८३७२।०२	३०८२५०६४।२८	२८९३४१३३०७।७४	९६२५९५२५।९३	१११२६९९९७०२।०५	११२२३२५९२२७।९८	७८६३०७२।००	११२०८६६६९२३।८१	११२१६५२९९९५।८१	६७२९२३२।१७	१९९९६४५८५।२२	११४२३२२३८१३।२०	२७९७१५३७८१।८१	३०८४८०।००	०।००
	११११	व्यक्तिगत वा एकलौटी फर्म	६१८२४२७५२९२	१२९०६६८।७७	६१६९५२०८४।१५	८०८८५९९०६४	५०७३८०६५००।७१	५१५४६९२४९१।३५	२१९९५९१६।५६	५१२७३७८९७९।४६	५१४९३७४८९६।०२	५३१७५९५।३३	३४५४८६९१६।१३	५५००१७९४०७४८	५३६०६६०९३।५१	२५१२०७९।१५	०।००
	१११२४	अन्य निकाय	१२७५६७४१७।३९	११८९४९६४।८३	११५६७२४५२।५६	११०६६५६७३५	२४३५८४१९९२।६२	२४४६९०८५५९।९७	६३९२५७।००	२४४६२२२३३६।९७	२४४६८६१५९३।९७	४६९६६।००	१३६६६९९५।२५	२४६०५७५५५५।२२	१०४६०५८८५।२१	०।००	०।००
	११११२	पारिश्रमिक	१४६०२३०३।३८	०।००	१४६०२३०३।३८	१०२०६११।४४	५७२३६३८५७७।०७	५७२४६५९१८८।५१	१९७१०३३३।०३	५६९४८४४००१।७५	५७१४५५४३३४।७८	१०१०४८५३।७३	२६६५१६५५५।६७	५९९११७५७४४।१८	१३५८१६९१।९४	२९२७२८२।१६	०।००
	११२११	पारिश्रमिकमा आधारित सा.सु.कर	७०३१५१५।००	१६५।००	७०३१३५०।००	१३३६७६५।१०	११२७६८१७७६।९६	११२९०१८५४२।०६	१८०६५६६।२७	११२६६६२५८२।३६	११२८४६९१४८।६३	५४९३९३।४३	२६२६३४८४७।१६	१३९१६५३३८९।२२	५६९४५८४।९०	०।००	०।००
	१११३१	बहाल कर	४८१०५१७।४३	०।००	४८१०५१७।४३	४१७३३।१०	१४६९६६५६७४।८७	१४७००८३००५।९७	१९५९२३०।०४	१४६६८०९८००।००	१४६८७६९०३०।०४	१३१३९७५।९३	५०९६६५६७।३७	१५२१०४९५७३।३४	४३९३१८६।३३	३६६४३।००	०।००
	१११३२	ब्याज कर	७०६३७०३।६७	०।००	७०६३७०३।६७	२०६३३३।००	५३००७६६८५।९३	५३००९८३०१८।९३	८८४७४६१।९३	५२८८६१४७४२।१६	५२९७४६२२०४।०९	३५२०८१४।८४	६९३५८८१९।४९	५३७०३४१८३८।४२	६८५७३७०।६७	०।००	०।००
	१११३	पूंजिगत लाभकर व्यक्तिगत	०।००	०।००	०।००	०।००	४८५५४४४९६।०१	४८५५४४४९६।०१	२११९८०।००	४८५३२७७६।०१	४८५५३९७५६।०१	४७४०।००	१६१११८१४।५३	५०१६५६३१०५४	०।००	०।००	०।००
	१११२५	पूंजिगत लाभकर निकाय	०।००	०।००	०।००	०।००	६५३०१२५६।०७	६५३०१२५६।०७	७२८५६९।००	६४५७२६८७।०७	६५३०१२५६।०७	०।००	६९३४३०।००	६५९९४६८६।०७	०।००	०।००	०।००
	१११३३	लाभांश	२२५७७४।००	०।००	२२५७७४।००	०।००	१०५७५०१४८४।६३	१०५७५०१४८४।६३	२१७१५।८२	१०५६७४६६३५।८१	१०५६७६८३५१।६३	७३३१३३।००	२४५४७४३।९८	१०५९९५६२२८।६१	२२५७७४।००	०।००	०।००
	१११३४	लगानीको अन्य आय	०।००	०।००	०।००	०।००	२३०८२२३।६३	२३०८२२३।६३	०।००	२३०८२२३।६३	२३०८२२३।६३	०।००	४१४१८०।५०	२७२२४०४।१३	०।००	०।००	०।००
	१११३५	आकस्मिक लाभ कर	०।००	०।००	०।००	०।००	३४३३४९२६।६५	३४३३४९२६।६५	०।००	३४३३४९२६।६५	३४३३४९२६।६५	०।००	१६२०७२८।८९	३५९५५६५५।५४	०।००	०।००	०।००
	१११३६	अन्य	२७२१६७३१।०६	३००२७५।१०	२६९१६४५५।९६	१४५८२८७।००	४११२३४७२१।९०	४१२६९३००८।९०	३९३१३९४।७५	४०८७६१६१४।१५	४१२६९३००८।९०	०।००	२३८४२०८७।४३	४३६५३५०९६।३३	२५४५८१६८।९६	०।००	०।००
		(१) जम्मा	७२७६०७४३४९।७४	३७५२१५८८२।८९	६९००८५८४६६।८५	४३२२९४२२७।८५	५०७१९८१२५९०।३५	५११५२१०६८१८।२०	८१२१२७७७।४०	५१०२८९८२५४७।६७	५१११०१९५३२५।०७	४१९११४९३।१३	१२७०३१८४६०।१८	५२४२२४२५२७८।३८	६४६८५६४२३९।००	९०५३६०९।२२	०।००
२		मू.अ.कर	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००
	११४११	उत्पादन	२४९१८३।००	२१५९६।००	२२७५८७।००	२६४०८।००	८२५१३००४३१।४५	८२५१३२६८३९।४५	१३२०१२२।००	८२४९१५०२२४।४५	८२५०४७०३४६।४५	८५६४९३।००	९७५०७६२।६३	८३४९२७७६०२।०८	२०११७९।००	४७५२८३।००	०।००
	११४१२	पैठारी	०।००	०।००	०।००	०।००	४०६७८०४४८०२।९४	४०६७८०४४८०२।९४	२५०९२७५।००	४०६७५५३१६०९।९४	४०६७८०४०८८४।९४	३९१८।००	१५३०४९६।००	४०६७९५७५२९८।९४	०।००	०।००	०।००
	११४१३	विक्रि वितरण	४७१६५२४।००	४६४३५२।००	४२५२१७२।००	९२७६०।००	५४४९९३२२८८।८०	५४५००२५०४८।८०	४११२९१६।११	५४४२७६०५०९।६९	५४४६८७३४२५।८०	३१५१६२३।००	९७३९३०७५।८३	५५४७४१८१२४।६३	४१५९४१२।००	३४३१६।००	०।००
	११४१४	ठेक्का तथा परामश/ सेवा	४६८७२२६।००	१६०४५१।००	४५२६७७५।००	७७१००।००	४६८३९३९८५०।५८	४६८४०१६९५०।५८	६२९३२१४५४	४६७५८६६८६२।०४	४६८२१६००७६।५८	१८५६८७४।००	११६२८५३८०।२३	४८००३०२३३०।८१	४४४९६७५।००	३९६६६।००	०।००
	११४१५	पर्यटन व्यवसाय	०।००	०।००	०।००	०।००	१०५६६५३०५४।३१	१०५६६५३०५४।३१	७१७४२०।००	१०५५८८६३४९।३१	१०५६६०३७६९।३१	४९२८५।००	२४४२२८।००	१०५६८९७२८२।३१	०।००	०।००	०।००
	११४१६	अन्य सेवा	०।००	०।००	०।००	०।००	५०९८९४८२९८।८७	५०९८९४८२९८।८७	११६९५।००	५०९८९२८६०३।८७	५०९८९४८२९८।८७	०।००	२७९४१७२।१५	५१०१७४२४७१।०२	०।००	०।००	०।००
	११४१७	बेदर्तावाल मु.अ.कर रिभर्स चार्ज	१०२०९७८६।००	०।००	१०२०९७८६।००	०।००	७१७२१९५८०।७२	७१७२१९५८०।७२	०।००	७१७२१९५८०।७२	७१७२१९५८०।७२	०।००	१३६०८३५।००	७१८५८०४१५।७२	१०२०९७८६।००	०।००	०।००
		(२) जम्मा	१९८६२७१९।००	६४६३९९।००	१९२१६३२०।००	१९६२६८।००	६५९३६०३८३०७।६७	६५९३६२३४५७७।६७	१४९७२६४२।६५	६५९१५३४३७४०।०२	६५९३०३१६३८२।६७	५९१८१९३।००	३१७५५८९४९।८४	६६२५३७९३५२५।५१	१९०२००५२।००	५४९२६५।००	०।००
३		अन्त:शुल्क	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००
	११४२१	सुर्तिजन्य पदार्थ	१२३३०२९१।००	०।००	१२३३०२९१।००	१९५५८।००	५२१५८७०७२५।६४	५२१५८९०२८३।६४	०।००	५२१५७००५३३।६४	५२१५७००५३३।६४	१८९७५०।००	९५५४१८।८३	५२१६८४५७०२।४७	१२३१०७३३।००	०।००	०।००
	११४२२	मदिरा	१५२९६८८५।००	०।००	१५२९६८८५।००	१७५२६११।००	७९१५७८४६६५।०७	७९१७५३७२७६।०७	०।००	७९०५६१५८१७।०८	७९०५६१५८१७।०८	११९२१४५८।९९	२९४६५८२०।२९	७९४७००३०९६।३६	१३५४४२७४।००	५५००।९९	०।००
	११४२३	वियर	४३३२७०५५।८३	०।००	४३३२७०५५।८३	०।००	३८७०७९०१९५।५७	३८७०७९०१९५।५७	०।००	३८७०७९०१९५।५७	३८७०७९०१९५।५७	०।००	८२५००।००	३८७०८७२६९५।५७	४३३२७०५५।८३	०।००	०।००
	११४२४	अन्य औद्योगिक उत्पादन	७८७४४०५८।३६	५०८३४।००	७८६९३२२४।३६	९२७९८५९।५०	२४७००३४७२०।७७	२४७९३१४५८०।२७	१७३२०२७।००	२४७००६४८८३।२७	२४७१७९६९१०।२७	७५१७६७०।००	१३५६५६०६।००	२४९२८८०१८६।२७	६९४१३३६४।८६	०।००	०।००
	११४२५	पैठारी अन्त:शुल्क	१२६६२५१४।५६	०।००	१२६६२५१४।५६	१६२५१०।००	९६५०८६३२२८।८०	९६५१०२५७३८।८०	३८०६४।००	९६५०९८७६७४।८०	९६५१०२५७३८।८०	०।००	११४३९५४३।६०	९६६२४६५२८२।४०	१२५००००४।५६	०।००	०।००
	११४४१	बैदेशिक रोजगार सेवा	०।००	०।००	०।००	०।००	६१८०७९।१२	६१८०७९।१२	०।००	६१८०७९।१२	६१८०७९।१२	०।००	७००।००	६१८७७९।१२	०।००	०।००	०।००

	११४४२	स्वास्थ्य सेवा	८३५४१८।८०	०।००	८३५४१८।८०	२७५३२२।४५	२६३९८७३०१।९८	२६४२६२६२४।४३	५२२१८।००	२६४२५६६२४।४३	२६४३०८८४२।४३	६०००।००	२६०३१६४।५८	२६६८६५७८९।०१	५६००९६।३५	०।००	०।००
	११४४३	शिक्षा सेवा शुल्क शैक्षिक संस्था	४४०९४३।५२	०।००	४४०९४३।५२	१८१४४।००	१८७४८१९५३।७३	१८७६६३३९४।७३	१३५८०२।००	१८५८८१६१४।७३	१८६०१७४१६।७३	१५९३७६०।००	१६५८८८८।००	१८९३२२२८२।७३	४२२७९९१।५२	७०३०।००	०।००
	११४४४	शिक्षा सेवा शुल्क वैदेशिक अध्ययन	०।००	०।००	०।००	०।००	३४४१३२१।३३	३४४१३२१।३३	०।००	३४४१३२१।३३	३४४१३२१।३३	०।००	०।००	३४४१३२१।३३	०।००	०।००	०।००
(३) जम्मा			१६७६०५६५६।०७	५०८३४।००	१६७५५४८२२।०७	११६७१३०।९५	२९६०९८४४०८।०१	२९६२१५१५३८५।९६	१९५८१११।००	२९५९८३२८६३५।९७	२९६००२८६७४६।९७	२१२२८६३८।९९	५९७७१६४१।३०	२९६८१२८७०२७।२६	१५५८८३५२०।१२	१२५३०।९९	०।००
४	अन्य		०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००
	१.१.१.६०	भन्सार आय	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००
	१.१.२.३०	पुरानो ठेक्का कर	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	८०००।००	८०००।००	०।००	०।००	०।००
	१.१.२.४०	मनोरन्जन कर	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००
	१.१.२.५०	सवारी साधन कर	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००
	१.१.२.६०	होटल कर	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००
	१.१.२.७१	आन्तरिक हवाई उडान कर	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००
	१.१.४.४०	घरजग्गा कर	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००
	१.१.५.५०	निकासी ईजाजत दस्तुर	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००
	१.१.५.९०	अन्य प्रशासनिक शुल्क	०।००	०।००	०।००	०।००	४६००।००	४६००।००	०।००	४६००।००	४६००।००	०।००	८००।००	५४००।००	०।००	०।००	०।००
	१.१.५.९५	सेवा शुल्क	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००
	१.१.५.९९	अन्य प्रशासनिक दस्तुर (टेण्डर बिक्री)	०।००	०।००	०।००	०।००	५३३७७२७।१२	५३३७७२७।१२	०।००	५३३७७२७।१२	५३३७७२७।१२	०।००	१२७२६५।००	५४६४९९२।१२	०।००	०।००	०।००
	१.१.६.२०	प्रशासकिय दण्ड जरिवाना	०।००	०।००	०।००	०।००	२१६००।००	२१६००।००	०।००	२१६००।००	२१६००।००	०।००	९४००।००	३१०००।००	०।००	०।००	०।००
	१.१.७.५०	काठ बिक्री	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००
	१.१.७.७०	सरकारी क्षेत्रको आय	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००	०।००
	१४१५२	क्यासिनो रोयल्टी	०।००	०।००	०।००	०।००	१४९८३८७५४।९४	१४९८३८७५४।९४	०।००	१४९८३८७५४।९४	१४९८३८७५४।९४	०।००	९४५६१।००	१४९९३३३१५।९४	०।००	०।००	०।००
	१४१५६	अन्य रोयल्टी	०।००	०।००	०।००	०।००	५३९५१९८।७७	५३९५१९८।७७	०।००	५३९५१९८।७७	५३९५१९८।७७	०।००	६७२०।००	५४०१९१८।७७	०।००	०।००	०।००
	१४२१२	सरकारी सामान लिलाम/बिक्री	०।००	०।००	०।००	०।००	१०३८८७९।००	१०३८८७९।००	०।००	१०३८८७९।००	१०३८८७९।००	०।००	७३५५।००	१०४६२३४।००	०।००	०।००	०।००
	१४२१३	अन्य बिक्रि	०।००	०।००	०।००	०।००	१८२६६१।३०	१८२६६१।३०	०।००	१८२६६१।३०	१८२६६१।३०	०।००	४४१८।००	१८७०७९।३०	०।००	०।००	०।००
	१४२१४	दूर संचार सेवा शुल्क	०।००	०।००	०।००	०।००	३६१३४४०४२६।७६	३६१३४४०४२६।७६	०।००	३६१३४४०४२६।७६	३६१३४४०४२६।७६	०।००	०।००	३६१३४४०४२६।७६	०।००	०।००	०।००
	१४२१५	टेलिफोन स्वामित्व शुल्क	०।००	०।००	०।००	०।००	७८७४२५९८२।७१	७८७४२५९८२।७१	०।००	७८७४२५९८२।७१	७८७४२५९८२।७१	०।००	०।००	७८७४२५९८२।७१	०।००	०।००	०।००
	१४५२१	अन्य राजस्व/ विशेष शुल्क	५४२२८१।६०	४८०१।००	५३७४८०।६०	०।००	४५१३२८८६।३६	४५१३२८८६।३६	०।००	४५१३१३८३।३६	४५१३१३८३।३६	१५०३।००	३८८५४४।५०	४५५२१४३०।८६	५३७४८०।६०	०।००	०।००
	१५११२	क.१.६ बेरूजु	०।००	०।००	०।००	०।००	१२२४७१७३८।४७	१२२४७१७३८।४७	०।००	१२२४७१७३८।४७	१२२४७१७३८।४७	०।००	१४६०१०।७६	१२२६१७७४९।२३	०।००	०।००	०।००
(४) जम्मा			५४२२८१।६०	४८०१।००	५३७४८०।६०	०।००	४७३०२९०४५५।४३	४७३०२९०४५५।४३	०।००	४७३०२८८९५२।४३	४७३०२८८९५२।४३	१५०३।००	७९३०७४।२६	४७३१०८३५२९।६९	५३७४८०।६०	०।००	०।००
हालतर्फको कूल जम्मा			७४६४०८५००६।४१	३७५९१७९१६।८९	७०८८१६७०८९।५२	४४४१६१७९७।८०	१५०९९५९८५४३७।४६	१५१४४०१४७२३५।२६	९८१४३५३१।०५	१५१२७२९४३८७६।०९	१५१३७१०८७४०७।१४	६९०५९८२८।१२	१६४८४४२१२५।५८	१५३०८८५८९३६०।८४	६६४४००५२९१।७२	९६१५४०५।२१	०।००
साविकको र हालको कूल जम्मा			२८६१८३९६४४४।९२	२६९३१०५१९८।९५	२५९२५२९१२४५।९७	५६२८१०१४७।२५	१५०९९७३३३८२०।९३	१५१५६०१४३९६८।१८	१०७९४६७९८।८०	१५१२९२२५०२७७।२१	१५१४००१९७०७६।०१	१५९९४६८९२।१७	२६६२१८९९३३।६२	१५४२२२३३३९०।८०	२५३६२४८१०९८।७२	५४३९९०२९।९६	०।००